

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство аграрної політики та продовольства України
Національна академія аграрних наук України
Вінницька обласна державна адміністрація та обласна рада
ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
Вінницький національний аграрний університет
Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН**

**«СУЧАСНІ АГРОТЕХНОЛОГІЇ:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ»**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції
17 –18 листопада 2015 року**

**У трьох томах
Том 1**

Вінниця - 2015

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство аграрної політики та продовольства України
Національна академія аграрних наук України
Вінницька обласна державна адміністрація та обласна рада
ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
Вінницький національний аграрний університет
Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН**

«СУЧАСНІ АГРОТЕХНОЛОГІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ»

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
17 –18 листопада 2015 року**

**У трьох томах
Том 1**

Вінниця - 2015

УДК 63.001.76

ББК 4я5+65я5

С 91

Сучасні агротехнології: тенденції та інновації: Мат. Всеукр. наук.-практ. конф., 17-18 листопада 2015 р.: у 3 т. – Вінниця: РВВ ВНАУ, 2015. – Т.1. – 263 с.

Посвідчення про державну реєстрацію Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні агротехнології: тенденції та інновації» видане УкрІНТЕІ №558 від 20 жовтня 2015 р.

У збірнику наведені матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні агротехнології: тенденції та інновації», де викладено результати наукових досліджень з питань науково-технічного та економічного розвитку енергоефективних і альтернативних технологій виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, процесів і засобів механізації та електрифікації агропромислового виробництва, актуальних напрямів розвитку сучасного тваринництва та переробної галузі, виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції в умовах змін клімату, ефективності форм господарювання в системі АПК.

Для науковців, управлінців, керівників підприємств, виробничників, фахівців національної економіки, аспірантів, студентів, викладачів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Калетнік Г.М., д.е.н., професор, академік НААН, президент ВНАУ; **Мазур В.А.**, к.с-г.н., доцент, ректор ВНАУ; **Роїк М.В.**, д.с-г.н., професор, академік НААН, директор інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України; **Сичевський М.П.**, д.е.н., професор, член-кореспондент НААН, директор Інституту продовольчих ресурсів НААН; **Яремчук О.С.**, д.с-г.н., доцент, проректор з наукової роботи ВНАУ; **Дідур І.М.**, к.с-г.н., доцент, декан агрономічного факультету ВНАУ; **Скоромна О.І.**, к.с-г.н., доцент, декан факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва ВНАУ; **Мельничук О.Ф.**, к.ю.н., доцент, декан факультету менеджменту та права ВНАУ; **Марценюк-Розарьонова О.В.**, к.е.н., доцент, в.о. декана економічного факультету ВНАУ; **Бандура В.М.**, к.т.н., доцент, декан факультету механізації сільського господарства ВНАУ; **Гунько І.В.**, к.т.н., доцент, зав. кафедри двигунів внутрішнього згорання та альтернативних паливних ресурсів ВНАУ.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції .

Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького національного аграрного університету (протокол № 5 від 7.12.2015 р.)

**Шановні академіки НААНУ, науковці,
освітяни, господарники, молоді вчені,
аспіранти і студенти!**

Сьогодні перед агропромисловим комплексом України стоїть велике завдання - стати головним драйвером економіки регіонів і забезпечити продовольчу незалежність в параметрах, заданих доктриною продовольчої, енергетичної, економічної та політичної безпеки держави.

У цьому зв'язку, як ніколи, актуально відтворення і підвищення ефективності використання в сільському господарстві земельних та інших природних ресурсів країни, екологізація виробництва, розвиток та ефективність виробництва біопалив, сталий розвиток сільських територій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, створення сприятливого середовища для розвитку підприємництва, підвищення інвестиційної привабливості галузі.

Досягнення поставлених цілей можливе при інноваційному розвитку агропромислового комплексу, інтеграції кращого світового досвіду та рішень у всіх його секторах.

Переконаний, що матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні агротехнології: тенденції та інновації», наукові дискусії під час виступів допоможуть упровадженню технологій та інноваційних проектів, примноженню досягнень наукової школи Вінницького національного аграрного університету виробництва та ефективного використання альтернативних джерел енергії.

Без розвитку науки і освіти не можливо досягти успіхів та перемог у сільському господарстві та примножити його здобутки у жорсткому ринковому середовищі. Бажаю всім учасникам конференції наукових звершень та відкриттів, плідної роботи та успіхів в ім'я розвитку України!

Президент університету, академік НААН,
доктор економічних наук, професор

Григорій Калетнік

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

УДК 631.52

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Мазур В.А., канд. с.-г. наук, доцент

Вінницький національний аграрний університет

Природно-кліматичні умови та родючі землі України сприяють вирощуванню сільськогосподарських культур і дозволяють отримувати високоякісну сільськогосподарську продукцію, в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу. Сільське господарство України є стратегічною і найбільш ефективною галуззю народного господарства. Сільськогосподарська продукція становить основу продовольчої безпеки держави.

Відтак дослідження питань розвитку галузі рослинництва є актуальними.

В агропромисловому комплексі Вінницької області галузь рослинництва має вирішальне значення у забезпеченні населення продуктами харчування, переробної промисловості – сировиною, а тому відіграє значну роль в подальшому економічному і соціальному розвитку регіону.

Проводячи аналіз посівної площі сільськогосподарських культур по всіх категоріях господарств Вінницької області, то необхідно відмітити її зростання від 1595,9 га у 2011 році до 1637,7 га у 2015 році. Виробництво ж зернових і зернобобових культур по всіх категоріях господарств збільшилося від 4243,6 тис. тонн у 2011 році до 4852,3 та 5063,1 тис. тонн у 2013 та 2014 рр. Слід відмітити, закономірну тенденцію росту не лише посівних площ під сільськогосподарськими культурами, але інтенсифікацію виробництва. Тобто, збільшення валового збору сільськогосподарських культур забезпечується

підвищенням рівня урожайності, як і у високо розвинутих аграрних країнах Європи. Урожайність зернових і зернобобових культур по всіх категоріях господарств Вінницької області характеризується закономірним зростанням. Так, рівень середньої урожайності у 2011 році складав 4,93 т/га, а у 2013 та 2014 роках 5,57 та 6,07 т/га, виключенням є урожайність 2015 року – 4,64 т/га, що обумовлено об'єктивними причинами погодних умов, які склалися.

Аналогічна тенденція спостерігається з виробництвом кукурудзи на зерно. Тобто, зростання валового збору у всіх категоріях господарств Вінницької області від 1899,6 тис. тонн у 2011 році до 2785,7 та 2702,7 тис. тонн у 2013 і 2014 роках, пов'язано в першу чергу із зростанням урожайності від 7,49 т/га у 2011 році до 8,1 і 8,26 т/га у 2013 та 2014 роках. Крім того, зі збільшенням площі збирання кукурудзи на зерно від 253,5 тис. га у 2011 році до 345,3 та 327,1 тис. га у 2013 та 2014 роках.

Що стосується цукробурякової галузі, то концепція її подальшого розвитку повинна ґрунтуватися на необхідності прискореної адаптації вітчизняного цукробурякового виробництва до умов світової торгівлі. Так як, ця галузь зазнала значних економічних втрат у сировинній і переробній ланках цукровиробництва, Через розбалансованість економічних і виробничо-технологічних зв'язків між ними, частина переробних підприємств втратила свою ринкову вартість, перетворилась на об'єкти перепродажу і зрештою – ліквідації. Аналізуючи, виробництво фабричних цукрових буряків по всіх категоріях господарств Вінницької області у 2011-2015 роках, слід відмітити закономірне зменшення площ збирання від 72 до 51,8 тис. га. Однак, рівень урожайності у 2011 році склала 41,8 т/га, а у 2014 році – 50 т/га, тобто прослідковується інтенсифікація виробництва цукрових буряків.

Потрібно відмітити, стрімке зростання посівних площ під посівами сої по всіх категоріях господарств від 119 тис. га у 2011 році до 223,8 тис. га у 2015 році, однак рівень урожайності бажає бути кращою. Спостерігається значне

перенасичення в структурі посівних площ під посівами соняшнику, що збільшилося від 9,3 до 12 %.

Збільшення виробництва продукції рослинництва здійснюється за рахунок удосконалення структури землекористування, застосування інтенсивних та ресурсозберігаючих технологій, цільового використання мінеральних та збільшення норм внесення органічних добрив, впровадження інтегрованих систем захисту сільськогосподарських культур. Для підвищення рівня продуктивності посівів доцільно використовувати адаптивні, високоврожайні сорти та гібриди сільськогосподарських культур.

Вінниччина має потужний агропотенціал і не дивлячись на комплекс об'єктивних загальнодержавних та регіональних економічних проблем зберігає і якісно нарощує його. На наше переконання, озвучені тенденції у галузі рослинництва Вінниччини потребують обов'язкового наукового їх осмислення, розвитку нових форм інноваційно-виробничого співробітництва.

УДК 636.085.1/3:636.2:637.12

НОВА СИСТЕМА ОЦІНКИ КОРМІВ І РАЦІОНІВ ДЛЯ КОРІВ У ПРОДУКЦІЇ МОЛОКА ЗА СИРИМ ПРОТЕЇНОМ, КРОХМАЛЕМ ІЗ ЦУКРОМ І СУХИМИ РЕЧОВИНАМИ

Скоромна О.І., к.с.-г.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглядається нова система оцінки кормів і раціонів для корів у продукції молока за сирим протеїном, крохмалем із цукром і сухими речовинами. За розробленою нами новою системою проведено оцінку більше 200 різних кормів і біля 100 існуючих раціонів різних господарств для корів, які складені за кормовими одиницями, обмінною енергією і чистою енергією лактації, і встановлено, що в основі є оцінка в продукції молока за сирим протеїном і

крохмалем із цукром.

Ключові слова: оцінка кормів, раціон, корови, молоко, сирий протеїн, крохмаль, цукор, сухі речовини, корми, кормова одиниця, обмінна енергія

Постановка проблеми. Сучасні системи оцінки поживності кормів базуються на визначенні суми перетравних поживних речовин (СППР), крохмальних еквівалентів Кельнера, обмінної, чистої і перетравної енергії, скандинавської, «вівсяної» і енергетичної кормових одиниць, чистої енергії лактації [1, 2, 6]. Остаточним результатом будь-якого методу оцінки поживної цінності корму є його продуктивна дія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За висновками Мак-Дональда та ін. (1970) [5] існуючі системи визначення енергетичної цінності кормів навряд чи здатні досягти своєї мети – точного розрахунку дії спожитого корму на баланс енергії в тварин і відповідно на їх продуктивність. Це теоретичне положення часто підтверджувалось практичним прийняттям цих систем, в результаті чого був зроблений загальний висновок, що якщо при порівняльній оцінці кормів всі системи дають задовільний результат, то вони не зовсім точні для порівняння дуже різних кормів, як грубі і концентровані. Звідси неминучий висновок авторів, що кожна система, в якій кормам даються єдині енергетичні оцінки, буде неточною.

Головна роль у синтезі молока і м'язової тканини тварин належить протеїну корму. При недостатці структурних і неструктурних вуглеводів синтез молочного жиру з ацетату і лактози з пропіонату буде обмеженим, тому рівень продуктивної дії корму і раціону в продукції молока за сухою речовиною, сирим протеїном і крохмалем із цукром повинен бути однаковим. Така оцінка корму за продуктивною дією розкриває об'єктивний зв'язок основних його показників поживних речовин з їх обміном в організмі тварин і кінцевим етапом синтезу продукції.

При ферментації і перетворенні протеїну корму в будь-які види енергії обернений синтез протеїну для утворення білка молока в організмі корови

відсутній, тому основним критерієм оцінки корму в продукції молока є сирий протеїн.

Виклад основного матеріалу. Визначення вмісту обмінної енергії в кормі за хімічним складом є сталою величиною для корів із продуктивністю 12 і 36 кг добового надою, тоді як потреба в поживних речовинах є різною. Знижуючий вплив клітковини на енергетичну цінність корму згідно визначення обмінної енергії також є незмінним показником. Насправді ж зелена маса будь-якої травосумішки чи пасовища з вмістом 30% сирі клітковини на суху речовину матиме різну її депресивну дію для корів з удоєм 12 кг на рівні 1,1, а з удоєм 30 кг – 1,5. Різниця складає 36%. Підтвердити цю різницю продуктивної дії корму за даними хімічного аналізу в показниках обмінної енергії практично неможливо.

Низький вміст у кормі легкоферментуємих вуглеводів (крохмаль з цукром) як субстрату пропіонату, а значить і глюкози, для лактози і енергії синтезу жиру є лімітуючим фактором утворення молока в молочній залозі корови навіть при забезпеченні необхідної потреби в протеїні. Для синтезу 1 л молока потреба в глюкозі складає 80 г, а саме: 50 г для утворення лактози і 30 г як енергії для синтезу молочного жиру. В зеленій масі кукурудзи до закладання силосу міститься висока концентрація цукру, а в силосі лише залишки. Вміст обмінної енергії 2,3 МДж в 1 кг як вихідної сировини, так і в силосі, є однаковим, а продуктивна дія в продукції молока буде різною.

До нормативних вимог оцінки об'ємистих і концентрованих кормів, поряд з існуючими показниками вмісту (%) в сухій речовині сирого протеїну, сирі клітковини, обмінної енергії і кормових одиниць, необхідно включити вміст (%) легкоферментуємих вуглеводів та продуктивну дію 1 кг сухих речовин корму в продукції молока за сухою речовиною, сирим протеїном, крохмалем із цукром з врахуванням депресивної дії клітковини для корів різного рівня продуктивності [3, 4]. Адже продуктивна дія 1 кг сухих речовин травосумішки з вмістом 19 % сирого протеїну і 23 % сирі клітковини за сирим

протеїном забезпечує одержання 1,6 кг молока від корови з 20 кг добовим надоєм, а з вмістом 16 % сирого протеїну і 26 % сирої клітковини відповідно 1,3 кг, тоді як із 13 % протеїну і 30 % клітковини лише 0,9 кг. Вміст обмінної енергії МДж 1 кг сухих речовин в зазначених кормах становить відповідно 10,5, 9,8 і 9,3. Якщо вміст обмінної енергії 10,5 МДж в першій травосумішці прийняти за 100 %, тоді в другій і третій її буде на 6,7 і 11,5 % менше, а різниця в продукції молока в такому ж порівнянні становитиме 18,8 і 44,0 %. Виходить, що сирий протеїн відіграє лімітуючу роль в утворенні молока, ніж обмінна енергія корму. Підтвердженням цього є різко протилежна продуктивна дія в продукції молока за сирим протеїном 1 кг ячмінної соломи, яка становить 0,25 кг, а за крохмалем із цукром 8,0 г, тоді як 1 кг зерна ячменю в такому ж порівнянні відповідно 0,97 і 2,8 кг. Обмінної енергії в 1 кг соломи міститься 5,7, а в зерні 10,5 МДж.

Продуктивна дія об'ємистих кормів у величинах продукції молока обумовлюється строками збирання трав та інших кормових культур при заготівлі сіна, сінажу та силосу. Відомо, що багаторічні бобові трави слід скошувати у фазі бутонізації, злакові – у фазі виходу в трубку і колосіння, а вико-злакові сумішки – на початку наливу бобів. Дія клітковини на перетравлення поживних речовин корму залежить від її лігніфікації і вмісту кремнію. Основною інкрустуючою речовиною рослинної клітинної стінки є лігнін. Інтенсивна лігніфікація клітинних стінок рослин починається після припинення росту клітин. Особливість бобових трав полягає в тому, що в ранній фазі бутонізації в них міститься висока концентрація пектинових речовин, близько 10-12 % у сухій речовині при значній кількості також пентозанів і геміцелюлоз. Пектинові речовини є джерелом глюкози, якої міститься в межах 60-65 % за масою, поряд з цим вони перешкоджають контакту бактеріальних ферментів рубця з волокнами целюлози і одночасно при ферментації є джерелом забезпеченості енергією мікробного росту та утворення АТФ у целюлозолітичних бактерій, що забезпечує вищу

перетравність клітковини в бобових порівняно до злаків.

Депресивна дія клітковини в процесах ферментації поживних речовин в передшлунках і товстому кишківнику тварин та протилежний вплив неструктурних вуглеводів на синтез замісних амінокислот, як важливого фактора підвищення продуктивної дії будь-якого виду корму, є підставою для перегляду існуючих норм годівлі відгодівельного молодняка ВРХ. В нормах годівлі корів і відгодівельного молодняка ВРХ потреба в сухих речовинах повинна бути диференційована за показниками сирого протеїну, структурних вуглеводів (нейтрально-детергентна клітковина: целюлоза, геміцелюлоза і лігнін), неструктурних вуглеводів (водорозчинні цукри, крохмаль і легкогідролізуємі вуглеводи), суми органічних кислот (оцтова, молочна і інші кислоти), сирого жиру, сирієї золи і баластових сполук (смоли, воски і невизначені речовини). Сумарна кількість зазначених компонентів у відсотках сухих речовин повинна становити 100 %.

Принцип складання раціонів для корів за продуктивною дією кормів з використанням комп'ютера проводиться на основі показників добової потреби необхідного рівня продуктивності в сухій речовині, сирому протеїні, сирій клітковині, крохмалі та цукрах, які заносяться в комп'ютерну програму. Вводиться в програму добуток кількості корму на величину 1 кг його продуктивної дії за сухою речовиною, сирим протеїном, крохмалем із цукрами. Показники продуктивної дії різних кормів раціону в продукції молока сумують і порівнюють із плановою продуктивністю. Основним критерієм збалансованості раціону є однаковий рівень одержання молока за сухою речовиною, сирим протеїном та крохмалем з цукрами. В разі невідповідності продукції молока між зазначеними поживними речовинами запланований рівень продуктивності корів не досягається і потребує корегування з використанням відповідних кормових добавок. Мінерально-вітамінне живлення корів проводиться за рахунок введення до складу раціонів відповідних добавок.

Потреба в сирому протеїні об'ємистих кормів для корів різного рівня

продуктивності для синтезу 1 л молока є однаковою, а концентрованих різною. Для високопродуктивних корів потреба в сирому протеїні концентрованих кормів у 1,6-1,8 рази менша, ніж для низькопродуктивних. Кишечне травлення у високопродуктивних корів майже в 1,7 рази превалює порівняно з низькопродуктивними. Пояснюється це різною швидкістю евакуації концентрованих кормів із рубця в кишківник високопродуктивних корів.

Висновки і пропозиції. Оцінка кормів у продукції молока за кормовими одиницями, обмінною енергією і чистою енергією лактації в порівнянні з продукцією молока за сирим протеїном для ряду кормів співпадає, а для деяких є вищою, ніж за сирим протеїном. Слід зазначити, що вищий рівень продукції молока, ніж за сирим протеїном фізіологічно бути не може, так як для утворення такого рівня продукції молока в кормах не вистачає протеїну.

За розробленою нами новою системою проведено оцінку більше 200 різних кормів і біля 100 існуючих раціонів різних господарств для корів, які складені за кормовими одиницями, обмінною енергією і чистою енергією лактації, і встановлено, що в основі є оцінка в продукції молока за сирим протеїном і крохмалем із цукром.

Література

1. Богданов Г. О. Теорія і практика нормованої годівлі великої рогатої худоби // Житомир: ПП «Рута», 2012. – 860 с.
2. Дурст Л., Виттман М. Кормление сельскохозяйственных животных / Пер. с нем. А. И. Чигрина, А. А. Дягилева; Под ред. И. И. Ибатуллина, Г. В. Проваторова. – Винница: Новая книга, 2003. – 382 с.
3. Энсмингер М. Е., Оулдфилд Дж. Е., Хейнеманн У. У. Корма и питание краткое изложение / Под ред. Г. А. Богданова. – Изд. компания Эсмингера 648 Вест Сиерра Авеню П. О. 429 Кловис, Калифорния, США, 1997. – 974 с.
4. Калашников А. П., Клейменов Н. И., Баканов В. Н. и др. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных / Справочное пособие. –

М.: Агропромиздат, 1985. – 352 с.

5. Мак-Дональд П. и др. Питание животных. Пер. с англ. канд. с.-х. наук Яковлева А. А. — М.: Колос, 1970. — 503 с.

6. Рядчиков В. Г. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных. Методология, ошибки, перспективы // С.-х. биология. – № 4. – 2006. – С. 68-81.

УДК 633. 2/. 3 (477)

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОРМОВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

Векленко Ю.А., канд. с.-г. наук.,

Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН

Підпалій І.Ф., доктор с.-г. наук., проф.,

Вінницький національний аграрний університет

Одним із основних чинників розвитку всіх галузей тваринництва є удосконалення систем виробництва кормів і раціональної годівлі. Для поліпшення стану справ у тваринництві і подальшого підвищення продуктивності худоби у господарствах всіх форм власності необхідно кардинальним чином змінити відношення до питань кормовиробництва, забезпечити прискорений розвиток цієї галузі.

Ключові слова: кормовиробництво, кормові культури, продуктивність, корми, перспектива розвитку.

Постановка проблеми. Завданням кормовиробництва є забезпечення тваринництва кормовою сировиною з такими параметрами якості та собівартості, які давали б змогу отримувати конкурентоспроможну продукцію. Це можливо лише за науково-обґрунтованих технологій утримання тварин та кормовиробництва. У відновленні обсягів виробництва кормів та підвищенні їх

якості провідна роль відводиться польовому кормовиробництву [1]. Сучасний стан польового кормовиробництва в Україні характеризується екстенсивним рівнем ведення внаслідок нераціональної структури посівних площ, низької продуктивності ріллі, зайнятої кормовими культурами, слабкою осначеністю господарств високопродуктивними технічними засобами.

Збільшення обсягів виробництва кормів повинно здійснюватися в основному за рахунок адаптивної інтенсифікації кормовиробництва, біологізації землеробства та організаційно-структурної перебудови галузі. Частка збільшення виробництва кормів за рахунок розширення посівних площ не повинна перевищувати 20%.

Підвищення продуктивності природних кормових угідь є важливим резервом виробництва сіна, сінажу та високоякісного зеленого корму. При пасовищному утриманні худоби питома вага витрат на корми знижується більш ніж в 2 рази. При розробці агротехнічних і технологічних параметрів розвитку регіонального кормовиробництва заготівлю високоякісних кормів слід адаптувати до різноманіття організаційних форм сільськогосподарського виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нинішня ситуація в кормовиробництві віддзеркалює стан галузі тваринництва в Україні. В умовах постійних структурних реформ, нестабільності цін на тваринницьку продукцію, відсутності постійних ринків її збуту, різкого зменшення поголів'я тварин кормовиробництво втратило свій промисловий напрям розвитку та системність у виробництві кормової сировини й кормів у цілому.

За період з 2000 по 2013 рр. втричі зменшилися посівні площі сіяних кормових культур (середній абсолютний спад становив 367,2 тис. га в рік). У загальній структурі посівних площ частка кормових культур скоротилася в 2013 р. втричі до 8,1 %. Різко скоротилися площі посіву багаторічних, однорічних трав, сінокосів та пасовищ в польовому кормовиробництві. У підприємствах відсутні спеціалізовані кормові сівозміни, виробництво кормів стало фінансово

і енергозатратним. Важливим джерелом надходження кормів є також природні кормові угіддя (луки та пасовища). Загальна площа їх в Україні складає – 7891 тис. га, у тому числі 2410 тис. га займають сінокоси і 5481 тис. га пасовища. На 1 умовну голову в середньому припадає 1,2 га пасовищ і 0,54 га сінокосів. Ці угіддя можуть забезпечити збір 54,8 млн. т зеленої маси та 5,7 млн. т сіна. В розрізі регіонів продуктивність кормових угідь є невисокою. Так на Поліссі з пасовищ отримують 9,8 т/га зеленої маси, з сінокосів – 2,4 т/га сіна; в Лісостепу, відповідно – 14,3 т/га та 2,6 т/га; у Степу – 6,3 т/га зеленої маси[2].

Мета дослідження. Здійсненням стратегічних напрямків розвитку кормовиробництва є стабільне забезпечення тваринництва високоякісними кормами. Для досягнення поставленої мети необхідно науково обґрунтувати та впровадити у виробництво адаптивні технології вирощування високопродуктивних кормових, зернобобових і бобових культур, однорічних і багаторічних трав, змінити структури сівозмін, удосконалити систему використання природних кормових угідь, створення високопродуктивних сіяних сінокосів і пасовищ, вирішити проблеми заготівлі, зберігання і використання кормів.

Виклад основного матеріалу. Збільшення обсягів виробництва кормів з ріллі повинно здійснюватися в основному за рахунок інтенсифікації кормовиробництва, біологізації землеробства та організаційно-структурної перебудови галузі. У великих підприємствах з промисловим тваринництвом, де переважно стійлове утримання, тип годівлі - силосно-сінажно-концентратний. У таких господарствах сировинний конвеєр повинен включати в себе енергоємні і білкові культури з високим потенціалом врожайності в чистих і змішаних посівах (кукурудза, сорго, суданська трава, люцерна, конюшина, еспарцет, соя та ін.). Кормовиробництво в особистих підсобних і селянських (фермерських) господарствах засноване на максимальному використанні природних кормових угідь. Для підвищення ефективності тваринництва в таких господарствах доцільна організація колективних сінокосів і громадських

пасовищ, підтримуваних місцевими бюджетами, а на орних землях - організація виробництва зерна, зернобобових, багаторічних трав, травосумішок.

Для великих і середніх сільськогосподарських організацій різних організаційно-правових форм, де тваринництво є доповненням до рослинництва, в найближчій перспективі найбільш прийнятна зерно-трав'яна система з вирощуванням багаторічних трав і зернових, що дозволяє в максимальному ступені використовувати біологічні фактори відтворення ґрунтової родючості [3].

Виходячи з вище зазначеного, в кожному господарстві кормові і зернофуражні культури повинні займати таку площу і забезпечувати відповідний рівень продуктивності, щоб одержаної продукції вистачало для повного забезпечення наявного поголів'я худоби достатньою кількістю повноцінних, збалансованих кормів. Зеленими кормами господарства населення та дрібнотоварні підприємства можуть себе забезпечити за рахунок організації зеленого (пасовищного) конвеєра. При його правильній організації за літній період можна одержати 50-60 % річного надою молока та біля 60 % приросту маси молодняка.

Висновки і пропозиції. Забезпечити досягнення поставленої мети, зважаючи на фактичний стан кормовиробництва, прогнозується шляхом реалізації комплексу заходів за наступними напрямками:

- удосконалити ефективність системи удобрення та раціонального використання польових кормових культур (у польових, кормових, захисних сівозмінах) на основі моніторингу ґрунтів;

- збільшити питому частку енергоємних культур і сортів багаторічних бобових і злакових трав, однорічних бобових культур і сої, адаптованих до різних умов, високопродуктивних, стійких до патогенів, екологічних стресів, з підвищеною симбіотичною активністю на основі широкого використання генофонду культурної і природної флори, методів гетерозисної селекції, біотехнології, імунітету і біогеоценології.

- запровадити більш ефективні агроценози із пріоритетних для кожної зони кормових культур та їх сумішок, технологій заготівлі, зберігання, способів використання, продуктивної дії та екологічної безпечності кормів;

- застосувати розроблені перспективні заходи підвищення врожайності кормових культур, ефективності і енерго-ресурсозатратності основних технологій їх вирощування, заготівлі і зберігання кормів з урахуванням екологічної ситуації, ґрунтово-кліматичних умов та напрямку виробничої діяльності сільгоспприємств.

Література

1. Петриченко В.Ф., Кулик М.Ф., Підпалый І.Ф. та ін. Виробництво, зберігання і використання кормів. Навчальний посібник / за ред. В.Ф. Петриченка. – Вінниця: Діло, 2005. – 472 с.

2. Петриченко В.Ф., Корнійчук О.В., Бабич А.О. та ін. Концепція розвитку кормовиробництва в Україні на 2012-2015 роки. – Вінниця: Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, 2012. – 12 с.

3. Сучасні системи ведення лукопасовищного господарства в Україні: реком. / [Ю.А. Векленко, О.В. Корнійчук, К.П. Ковтун та ін.]. – К.: Аграр. наука, 2013. – 32 с.

УДК 621.9.048; 664.002.5

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ ШКОЛИ ВІБРАЦІЙНИХ ЕФЕКТІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ВНАУ

Паламарчук І.П., д.т.н., професор

Вінницький національний аграрний університет

Розвиток вібраційної школи ВНАУ на базі кафедри процесів та обладнання переробних і харчових виробництв ім. професора П.С. Берника у певній мірі відтворює етапи зростання попиту вібраційних технологій у

сучасному виробництві. Це є закономірним завдяки унікальним властивостям вібраційної технологічної дії як у спектрі низькочастотних, так і високочастотних коливань.

Універсальність вібрації полягає в тому, що вона є найбільш ефективним загальним засобом керування динамічним станом оброблюваної сировини при здійсненні різноманітних технологічних завдань у різних дисперсних системах. Серед особливостей вібраційної дії можна відзначити можливість передавати великі потоки енергії системам з незначною амплітудою коливань її робочих органів; можливість впливу як на значні об'єми продукції, так і на локалізовані її області; значне збільшення та інтенсивне оновлення поверхонь взаємодії технологічних середовищ, підвищення швидкості конвективної дифузії, зниження ефективної густини матеріалу та зміну реологічних і структурно-механічних властивостей сировини для харчової промисловості.

Зниження сил внутрішнього тертя та ефективної в'язкості технологічних мас при вібраційному впливі обумовлює доцільність здійснювати процеси сушіння сипких мас, гомогенізації продукції, подрібнення матеріалу з одночасним його перемішуванням у всьому об'єму робочої ємності. Окрім того, коливальні процеси сприяють підвищенню ефективності розподілення, а саме просіювання, калібрування, класифікації часток неоднорідної сировини в залежності не тільки від їх форми та розмірів, але і від різних фізико-механічних властивостей, зокрема, шорсткості поверхні, пружності матеріалу, коефіцієнтів тертя та зчеплення, ударних властивостей тощо.

Ударно-хвильові явища сприяють реалізації процесів подрібнення матеріалу, що і використовується в сучасних вібраційних кульових млинах та дробарках. Такий різновид процесу подрібнення як різання, набуває ефективності у вібраційному полі завдяки зменшенню сил тертя між ріжучим органом і продукцією, отриманню більш якісного зрізу при мінімальних енерговитратах на здійснення даної операції. Порівняно м'який режим механічної обробки, особливо в умовах віброкиплячого шару сировини дає

можливість знизити пошкодзованість продукції, значно підвищити рівномірність та інтенсивність її обробки при реалізації процесів миття та очищення поверхневого покриття.

Дослідження віброефектів на вищезазначеній кафедрі активно проводиться з початком трудової діяльності у ВНАУ Павла Степановича Берника у 1982 році, який саме заснував вібраційну наукову школу, а у 1994 році під його редакцією вийшов 1 номер Всеукраїнського науково-технічного журналу «Вібрації у техніці та технологіях», що є на сьогодні унікальним джерелом інформації стосовно коливальних технологічних систем не тільки по Україні, але і далеко за її межами.

На першому етапі роботи Вінницької вібраційної наукової школи дослідження проводились переважно в галузях машинобудування для процесів оздоблювально-зачисної та фінішної обробки деталей. На другому етапі свого розвитку науковці-вібраційники все більше уваги приділяли розробці інтенсивних механічних процесів для обробки сільськогосподарських матеріалів та сировини при реалізації перемішування, подрібнення, сепарації. Останні 5 років науковці кафедри впритул підійшли до вирішення складних інженерно-технологічних задач з удосконалення та розробки принципово нових тепломасообмінних процесів переробних, харчових та мікробіологічних виробництв з вібраційним активатором технологічної дії, що становить достатньо високий рівень вібраційної наукової школи ВНАУ у сучасній науці.

УДК:637.3:543.645.6

ВИРОБНИЦТВО СИРІВ З ФІЗІОЛОГІЧНО АКТИВНИМИ ПЕПТИДАМИ, ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ГІПЕРТОНІЧНОЇ ХВОРОБИ

Власенко І.Г., д.м.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Семко Т.В., к.т.н., доцент

Власенко В.В., д.б.н., професор

Крижак Л.М., асистент

Вінницький національний аграрний університет

Показано, що молочні продукти, які містять лактококи з високою протеолітичною та протеазною активністю, можна використовувати при виробництві продуктів лікувально-профілактичного призначення.

Ключові слова: сири, мікроорганізми, ферментні системи, пептиди.

Постановка проблеми. Медиками було встановлено, що активні пептиди, які утворюються під дією молочнокислих бактерій мають лікувальні властивості, що дозволяє розглядати їх як можливий засіб корекції гіпертонічної хвороби та профілактики серцево-судинних захворювань у людей.

Враховуючи особливості молочнокислих бактерій, нами була проведена серія дослідів для з'ясування оптимального складу штамів молочнокислих бактерій, які при культивуванні і виробництві сирів давали б фізіологічно активні пептиди, як засіб корекції гіпертонічної хвороби та профілактики серцево-судинних захворювань людей.

Метою роботи було виявити мікроорганізми, які мають найбільшу біологічно-протеолітичну дію на казеїн молока, в результаті чого утворюються фізіологічно активні пептиди під впливом ферментативних систем молочнокислих бактерій.

Матеріалом дослідження служили знежирене молоко для виділення

нативного казеїну і молочнокислі бактерії. При періодичних пасажуваннях молочнокислих бактерій, як поживне середовище використовували стерилізоване знежирене молоко. Термостатували до згортання білку при температурі 30°C і зберігали між пересівами при 1+4°C. Пересіви здійснювали через кожні двадцять діб. Енергію кислотоутворення визначали методом титрування.

Відбір активних протеїназо-позитивних штамів був проведений на основі аналізу протеолітичної активності 10 штамів лактококів. У виробничий дослід був включений штам з найбільшою протеолітичною активністю *Lactococcus lactis* №2, тоді як у *Lactococcus lactis* №7 активність ферменту була значно менша. В подальшому штами були використані для досліджень накопичення продуктів протеолізу молочних білків.

Крім вивчення протеолітичної активності також паралельно вивчали активність кислотоутворення, стійкість до NaCl та антибіотиків, фагорезистентність серед лактококів підвидів *Lactococcus lactis subsp. lactis* №2, *L. lactis subsp. cremoris* №7.

Виклад основного матеріалу. В результаті дослідження встановлено, що вищезгадані штами володіли стійкістю до 4% розчину кухонної солі у знежиреному молоці, стійкістю до пеніциліну, стрептоміцину та були фагочутливі в 1,33% випадків і давали через 168 год. у знежиреному молоці рН середовища 4,50-4,54.

Для отримання молочних пептидів готували знежирене молоко, яке ділили на дві частини. Перша служила контролем, куди додавали *Lactococcus lactis* №7, друга частина була дослідною, в неї додавали *Lactococcus lactis* №2 з високою протеолітичною активністю. Клітини лактококів вирощували при t 30°C і концентрації 10¹⁰ клітин в 1 мл. Після 54 год. дії протеолітичних ферментів зразки висушували, розпилюючи в сушильній камері й отримували сухий молочний препарат - харчова добавка "Влаконт". При формуванні головок сиру в тісто добавляли 1-15% харчової добавки "Влаконт". Було встановлено, що пептидні молочні препарати, які утворюються під дією молочнокислих

бактерій, мають лікувальні властивості, що дозволяє розглядати їх як можливі засоби корекції гіпертонічної хвороби та профілактики серцево-судинних захворювань.

Отже, як витікає з результатів досліджень, молочнокислі бактерії, зокрема лактококи, у яких висока протеолітична активність на казеїн молока, мають змогу утворювати фізіологічно активні пептиди під дією ферментативних систем.

Висновки. 1. Виходячи з отриманих результатів досліджень та аналізу доступних наукових даних, можна зробити висновок, що молочнокислі продукти, які містять лактококи з високою протеолітичною властивістю, можна використовувати як продукцію лікувально-профілактичного призначення.

2. Лактококи з високою протеазною активністю до молочних казеїнів, можна використовувати при виробництві продуктів лікувально-профілактичного призначення, що значно покращить їх харчову та біологічну цінність.

ОПТИЧНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ ЯКОСТІ РОЗПИЛЮВАННЯ ПАЛИВА

Анісімов В.Ф., д.т.н., професор

Гулько І.В., к.т.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Серед різних напрямків в галузі вдосконалення дизельних двигунів виникли останнім часом найбільш перспективним слід називати розробку паливних систем, працюючих на біопаливі, а також з використанням електронних засобів для організації процесу подачі палива в циліндр двигуна. Застосування електронних систем збору інформації та формування управляючих впливів докорінно змінюємо існуючі уявлення про можливості управління робочого процесу дизеля.

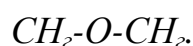
Основні показники двигуна значною мірою визначаються характеристиками і технічним станом паливної апаратури, у функції якої входить організація дозування та імпульсної подачі палива в циліндр з тиском забезпечує необхідну якість розпилування.

Біодизельне паливо є альтернативним стосовно мінеральних видів не тільки тому, що воно стало дешевше дизельного палива, але й тому, що біопаливо має наступні переваги: екологічно більше чисте; практично не містить сірки й канцерогенного бензолу; швидко розкладається в природних умовах; забезпечує значне зниження шкідливих викидів в атмосферу при спалюванні у двигунах внутрішнього згоряння; збільшує цетанове число палива (до 56-58) проти (50-52) дизельного палива; має високу температуру samozapalювання (ледве більше дизельного палива), що робить його використання відносно безпечним.

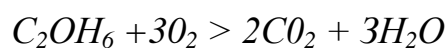
Відомо, що сировиною для виробництва біопалива можуть бути різні рослинні масла: рапсове, арахісове, пальмове, бавовняне, рицинове, соєве, кукурудзяне, конопельне, відпрацьоване соняшникове й маслинове масла, а також тваринні жири.

Дизельний двигун може працювати на кожному з названих видів біопалива. Таким чином, автотракторний дизель може стати багатопаливним. Однак всі види біопалива мають різні характеристики: щільність, в'язкість, що змазують якості, температуру samozapalювання, стискальність при тиску більше 10 МПа а й ін. У зв'язку із цим закони паливо-подачу, розпилування, горіння будуть розрізнятися, а значить і характеристики дизеля будуть різними.

З хімічної точки зору біопаливо являє собою метиловий ефір

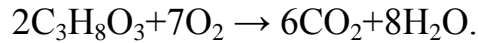
Метиловий ефір samozаймається першим,

і сприяє початку горіння гліцерину, що присутні у рапсовому маслі:

Маємо

Як видно, при згорянні гліцерину утвориться дуже багато CO_2 (6 молекул), звідси висока димність, закоксування поршнів, голівки, клапанів, циліндрів й ін. При згорянні дизельного палива утвориться тільки одна молекула CO_2 .

Таким чином конструкція паливної системи до кінця ще не вичерпала свої можливості її можна вдосконалювати.

Експериментальні дослідження і практичний досвід роботи показує, що ефективність процесу згорання рідкого палива в камерах згорання дизелів в значній мірі залежать від якості розпилювання палива. Найбільш точніший метод визначення якості розпилювання це метод лазерної анемометрії.

Суть методу полягає в тому, що частинки розпорошеного палива, пролітаючи через обсяг інтерференції променів, розсіюють випромінювання в напрямку прийомного об'єктива. Сигнал доплеровської частоти з виходу фотоприймача аналізується по частоті.

Вимірювальний осередок встановлюється щодо об'єкта дослідження (факела палива) таким чином, щоб потік крапель паливоповітряного струменя при русі перетинав вимірювальний об'єм в поперечному напрямку до оптичної осі осередку.

УДК 336.77: 338.434

ВПЛИВ КРЕДИТУВАННЯ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА ЗОНИ ПОДІЛЛЯ

Вдовенко Л.О., д.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

В статті розглядаються питання розвитку агропромислового виробництва зони Поділля та впливу кредитування на його ефективність. Визначено проблемні питання існуючих механізмів банківського кредитування сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: банківське кредитування, агропромислове виробництво, кредитна політика, кредитоспроможність, валова продукція сільського господарства, рентабельність, прибуток

Постановка проблеми. Ефективність агропромислового виробництва визначається можливістю забезпечення процесу агропромислового виробництва достатніми джерелами фінансування, серед яких вагоме місце відводиться кредитним ресурсам банківських установ, однак сьогодні аграрний сектор не отримує достатнього фінансування від банківського сектору економіки.

Проблеми кредитування та вдосконалення кредитних відносин в АПК досліджують М.Я.Дем'яненко, В.М.Алексійчук, П.Т.Саблук, М.Й.Малік, В.О.Паламарчук, М.І.Савлук, Т.Т.Ковальчук та ін.

Метою тези є аналіз розвитку агропромислового виробництва в зоні Поділля та визначення стримуючих чинників його належного кредитування.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство є пріоритетною галуззю виробництва зони Поділля, серед яких Вінницька, Хмельницька та Тернопільська області, в структурі сільськогосподарського виробництва яких переважає рослинницька продукція з часткою, що перевищує 50%.

Аналіз динаміки обсягів виробництва валової продукції сільського господарства сільськогосподарськими підприємствами України у 2013 р. свідчить про їх збільшення проти попереднього року в 1,2 раза, такою ж є ситуація в зоні Поділля: частка сільськогосподарських підприємств Вінницькій області по виробництву валової продукції сільського господарства становить в 2013 р. 7,8%, виробництво збільшилось проти попереднього року в 1,4 раза; частка сільськогосподарських підприємств Хмельницької області відповідно становить 4,9%, а виробництво збільшилось в 1,1 раза; відповідно сільськогосподарські підприємства Тернопільської області з часткою 2,8% в структурі виробництва продукції сільського господарства збільшили її виробництво за цей же період в 1,02 раза [1].

Позитивними є тенденції щодо приросту сільськогосподарського виробництва зони Поділля в 2013 р. в порівнянні з попереднім 2012 р.: найбільший темп приросту у Вінницькій області – 123,3%, у Хмельницькій та Тернопільській областях 103,2 та 101,3% відповідно [1].

Залучення обсягів кредитних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами зони Поділля показав, що впродовж 2006–2013 рр. за практично незначного зростання площі сільськогосподарських угідь та значного збільшення витрат сільськогосподарських підприємств на виробництво продукції рослинництва (в 5,2 раза) сільськогосподарські підприємства потребували більше кредитних ресурсів, чим отримали їх фактично. Станом на 01.12.2014 р. сільськогосподарськими підприємствами Вінницької області (107 позичальників) фактично залучено 665380 тис. грн. кредитних ресурсів за середньозваженою процентною ставкою 20,1%, з них на короткострокові кредити припадає 74,2%, довгострокові і середньострокові відповідно 13,1% та 12,8% [2].

Впродовж 2006–2013 рр. збільшилися витрати сільськогосподарських підприємств зони Поділля на виробництво продукції рослинництва з 1 015 624,1 тис. грн до 5 264 682,3 тис. грн., або в 5,2 раза; в той же час сума

виданих підприємствам аграрної сфери кредитів зросла лише в 1,1 раза. Аналіз динаміки прокредитованих витрат свідчить про її різке скорочення з 55,6% в 2006 р. до 11,8% в 2013 р. Незважаючи на це впродовж 2009–2012 рр. зростає прибуток на одиницю кредиту з 0,52 до 2,04 грн. [3]. Таким чином, можна стверджувати, що в умовах нестабільності економіки спостерігається зниження впливу кредитування на обсяги та ефективність агропромислового виробництва.

Проблемними питаннями в існуючих механізмах банківського кредитування сільськогосподарських підприємств з позиції кредитора визначено: високі відсоткові ставки, неефективна кредитна політика, порівняна обмеженість спектра банківських кредитних послуг, наявність обмеженої кількості кредитних програм для малого і середнього бізнесу, неврахування специфіки галузі, жорсткі вимоги до кредитоспроможності позичальників, іо застави, низький рівень капіталізації, втрата ліквідності банківської системи; операційні ризики банків при співпраці з підприємствами аграрного сектору економіки.

Висновки і пропозиції. Аналіз стану банківського кредитування агропромислового виробництва показав недостатність і скорочення їх обсягів на фоні підвищення прибутковості та рівня рентабельності сільськогосподарської діяльності останніми роками, що є протиріччям в плані зв'язку кінцевого результату із кредитоспроможністю, є небажаним явищем, зважаючи на стратегічність та важливість сільського господарства і агропромислового виробництва у вирішенні питань продовольчої та національної безпеки держави.

Проведене дослідження свідчить про необхідність вироблення нових, адекватних підходів державної політики підтримки кредитного забезпечення аграріїв при зростанні ролі та значення регіонів, зон в розвитку агропромислового виробництва та забезпечення продовольчої і національної безпеки держави в цілому.

Література

1. Сільське господарство України 2013. Статистичний збірник / за ред. Н.С. Власенко. Державний комітет статистики.–2014.– 34 с.
2. Оперативні дані Департаменту агропромислового розвитку Вінницької облдержадміністрації
3. Фінансові показники діяльності сільськогосподарських підприємств Вінниччини. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Вінницькій області (За редакцією Пікало В.Ф.).– 2013.– 60 с.

УДК: 633.31:631.52

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ЛЮЦЕРНИ В ЛІСОСТЕПУ ТА ПОЛІССІ УКРАЇНИ

Бугайов В.Д.¹ канд. с.-г.наук., ст.н.с.

Мамалига В.С.² канд.біол.наук., професор

Горенський В.М.¹ м.н.с.

Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН¹

Вінницький національний аграрний університет²

В статті розглядається проблема підвищення продуктивності багаторічних бобових трав в умовах змін клімату за рахунок розширення посівних площ люцерни на ґрунтах з підвищеною кислотністю.

Ключові слова: люцерна посівна, конюшина лучна, кислотність ґрунту, посівні площі.

Постановка проблеми. В умовах глобальних змін кліматичних умов за останні роки, а саме підвищення температурного режиму і збільшення частоти та тривалості посушливих періодів, потребує перегляду структура посівів сільськогосподарських культур. Мова йде про культури, які більш адаптовані до таких умов. Серед кормових багаторічних бобових трав такою культурою є

люцерна, яка є лідером за якістю кормової маси та її виходом з одиниці площі, окрім того, вона має важливе агротехнічне, ґрунтозахисне і меліоративне значення. Особливо відчутна перевага цієї культури порівняно з конюшиною лучною, яка за своїми біологічними особливостями більш вимоглива до наявності вологи в ґрунті та нестійка до температурних стресів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як наслідок, за останніх сім років (2009-2015), за даними Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН, конюшина лучна формувала урожай кормової маси в 2-2,5 рази менший в порівнянні з люцерною посівною. Винятком є 2014 р., коли за два укоси одержано середній врожай зеленої маси конюшини на рівні 42 т/га. У ці роки в середньому за чотири укоси урожайність люцерни посівної сорту Синюха складала від 48 до 69 т/га. В той же час, конюшина лучна в структурі посівів багаторічних бобових трав до останнього часу складала в зоні Лісостепу до 50 % і в Поліссі – 70 %, що обумовлено її стійкістю до кислотності ґрунтів, високого рівня ґрунтових вод тощо. Так, за даними агрохімічної паспортизації, площа сильно- та середньокислих ґрунтів становить 3,7–4,4 млн. гектарів. Зокрема, в зоні Лісостепу та Полісся вони займають 25–37%. Особливо великі площі такі ґрунти займають у Вінницькій, Хмельницькій, Тернопільській та Черкаській областях – 21–80 % [1].

Мета досліджень. У зв'язку з цим виникає необхідність розвитку селекційних технологій з едафічної селекції і створенні сортів люцерни, здатних нормально функціонувати і продукувати в умовах підвищеної кислотності ґрунту. Аналіз літературних джерел і результатів попередніх досліджень, проведених у Інституті кормів та сільського господарства Поділля НААН України та у Всеросійському інституті кормів ім. В.Р. Вільямса, свідчать про ефективність такого напрямку селекції люцерни [2, 3].

Виклад основного матеріалу. В Інституті кормів та сільського господарства Поділля НААН вперше в Україні створений та занесений на 2010 рік до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, сорт люцерни посівної Синюха з підвищеною толерантністю рослин до

кислотності ґрунтів (у межах рН 5,0-5,8) (патент № 10333 від 16.04.2010 р.). Впровадження сорту у виробництво дозволило розширити посівні площі цієї культури на ґрунтах з підвищеною кислотністю Лісостепу та Полісся за рахунок скорочення менш продуктивних посівів конюшини лучної. Цінною ознакою цього сорту є його зимостійкість, включаючи стійкість до притертої льодової корки.

У 2015 р. передано для кваліфікаційної експертизи в системі державного сортовипробування новий сорт люцерни посівної Радослава (заявка № 15 19 6001 від 26.03.15), який також характеризується підвищеною толерантністю рослин до кислотності ґрунтів та за кормовою та насінневою продуктивністю перевищує стандарт такого типу – сорт Синюха - на 8-12 %.

Використання сортів типу як Синюха та Радослава, які толерантні до кислотності ґрунтів, дозволить збільшити частку люцерни в Поліссі до 35% від загальної площі бобових трав і в Лісостепу – до 70%, що забезпечить додатковий збір сухої речовини 1,6-2,0 т/га та вихід протеїну 0,2-0,3 т/га. При цьому економічний ефект від такого заміщення складає в середньому за рік 2000-2500 грн./га. При загальній площі посівів цих сортів люцерни 75,0 тис. га економічний ефект за рік становитиме 169 млн. грн.

Важливим є також те, що зона промислового насінництва сортів типу Синюха розширюється у напрямку заходу і півночі зони Лісостепу, де вони забезпечують достатньо високий врожай насіння (0,3-0,4 т/га).

Висновки і пропозиції. Із врахуванням біологічних особливостей сорту люцерни Синюха в Інституті кормів та сільського господарства Поділля НААН розроблена інтенсивна технологія її вирощування, яка передбачає :

- безпокровний, переважно весняний посів;
- обробка насіння азотфіксуючими бактеріями у поєднанні з мікроелементами;
- норма висіву – 15-16 кг/га схожих насінин;
- захист посівів від бур'янів із використанням гербіцидів;
- строк осіннього підкошування за 3-4 тижнів до закінчення вегетації;

- скошування травостою першого і наступних укосів у фазі бутонізації.

За даними Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН, така технологія забезпечує продовжене продуктивне довголіття вказаних сортів до 5 років і підвищення збору сухої речовини в середньому за рік використання на 4,85 т/га, або 47,5% та виходу протеїну – 0,8 т/га. Економічний ефект із врахуванням одержаної продукції покривної культури ячменю ярого (3,9 т/га) у середньому за рік при трирічному використанні травостою люцерни складає 1800 грн./га.

Література

1. Мельник А.Ф. Закислення ґрунтів – проблема землеробства / А.Ф. Мельник // Пропозиція. – 2010. – № 9. – С. 80–81.
2. Писковацкий Ю.М. Люцерна для многовидовых агрофитоценозов / Ю.М. Писковацкий // Кормопроизводство. – 2012. – № 11. – С. 25–26.
3. Бугайов В.Д., Мамалига В.С., Горенський В.М., Максимов А.М. Оцінка та створення вихідного матеріалу для селекції люцерни в умовах підвищеної кислотності ґрунтів / Зб. наук. пр. / Фактори експериментальної еволюції організмів. – К. – 2014. – том 15. – С.153–155.

УДК 620.953.003.13:636.2:636.082.24

ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОНОСІЇВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОТРИМАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ЗА РАХУНОК ПРОЯВЛЕННЯ ЕФЕКТУ ГЕТЕРОЗИСУ

Польовий Л.В., д.с.-г.н., професор

Вінницький національний аграрний університет

Досліджено використання промислового схрещування у скотарстві та свинарстві. Доведено, що доцільно використовувати для схрещування корів української чорно-рябої молочної породи з бугаями української м'ясної породи,

а свиноматок великої білої з хряками дюрок, що дозволяє відповідно від помісей отримати більше альтернативної енергії ніж від чистопорідних на 8,8% та 12,6%

Ключові слова: ефект, гетерозис, помісі, скотарство, свинарство, альтернативна енергія

Постановка проблеми. З метою раціонального використання надремонтного молодняка доцільно від корів молочних і комбінованих порід, від свиноматок найбільш розповсюдженої великої білої породи отримувати помісний молодняк. За період реформування аграрного сектору України діяльність племоб'єднань втратило своє призначення та використання м'ясних порід для промислового схрещування суттєво обмежилось. Тому, важливо конкретизувати переваги промислового схрещування над чистопорідним за рахунок проявлення ефекту гетерозису та отримання альтернативних джерел енергії при виробництві яловичини та свинини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Одержання помісних надремонтних бичків дозволяє вирощувати їх до живої маси 410-450 кг у 15-місячному віці [1]. Застосування міжпородного схрещування свиноматок великої білої породи з кнурами спеціалізованих м'ясних порід призводить до скорочення досягнення живої маси 100 кг на 6-9 днів [2]. У фермерських господарствах помісні тварини більш стійкі до більш жорстких умов утримання, типів годівлі, ніж чистопорідні [3]. Тому, актуально дослідити можливості схрещування у скотарстві та свинарстві у сучасних умовах господарювання сільськогосподарських підприємств, встановити ефект гетерозису на проявлення додаткових джерел енергії.

Метою досліджень було встановлення отримання альтернативних джерел енергії за рахунок проявлення ефекту гетерозису у скотарстві і свинарстві.

Результати досліджень. Використання ефекту гетерозису дає змогу при промислового схрещуванні отримувати у помісей першого покоління вищі показники за живою масою у різні вікові періоди та середньодобовими приростами живої маси і, в тому числі, за абсолютними.

Дослідження живої маси піддослідного молодняку показало, що телята народжувалися з живою масою від 25 до 27,4 кг, що відповідає середнім показникам порід. У той же час, помісні бички абердин-ангуської породи були з меншою живою масою при народженні, це закономірно, виходячи із того, що чистопорідні телята абердин-ангуської породи також мають живу масу меншу при народженні у порівнянні із чистопорідними бичками української чорно-рябої породи.

До 15-ти місячного віку чистопорідні бички досягли живої маси 417,7 кг, помісі $\frac{1}{2}$ української м'ясної – 448,6 кг. Відповідно енергетична цінність живої маси у помісей склала 4039,6 МДж та 4395,3 МДж або на 8,8% більше, ніж чистопорідні.

Помісні телички також мали за живою масою переваги над чистопорідними, але поступались бичкам. Крім переваг помісей, отримано кращу якість м'якоті у помісних бичків. Так, від чистопорідних бичків української червоно-рябої молочної породи отримаємо м'якоті енергетичної цінності в 1 кг 6,53 МДж, а від помісей ($\frac{1}{2}$ українська червоно-ряба молочна порода \times $\frac{1}{2}$ абердин-ангус) 8,0 МДж, що більше ніж від чистопородних на 22,5 % (табл. 5). Характерно, що у м'якоті туші накопичено енергії 1240,8 МДж або більше ніж у чистопородних на 67,8%. Так, від помісей отримано додаткової енергії 501,6 МДж, що є вагомим джерелом енергетичних ресурсів енергії.

При реалізації свиней різних генотипів у 10-місячному віці вони мали суттєві відмінності за живою масою й відповідно за її енергетичною цінністю.

Проведені дослідження пошуків додаткової продукції за рахунок ефекту гетерозису при промисловому схрещуванні показали доцільність відродження у скотарстві та свинарстві отримання помісного молодняку при виробництві яловичини та свинини. Важливим є і те, що покращується якість м'ясної продукції.

Крім того, помісний молодняк, отриманий при схрещуванні корів молочних і комбінованих порід із бугаями м'ясних, та свиноматок з кнурцями ряду порід дає змогу підвищувати енергетичну цінність отриманої продукції та

створювати альтернативні додаткові енергоносії при веденні галузей свинарства і скотарства.

Висновки і пропозиції. Доведено, що доцільно використовувати для схрещування корів української чорно-рябої молочної породи з бугаями української м'ясної породи, а свиноматок великої білої з хряками дюррок, що дозволяє відповідно від помісей отримати більше альтернативної енергії ніж від чистопорідних на 8,8% та 12,6%.

Література

1. Мамчак І.В. Ріст і розвиток чистопородного та помісного молодняку /І.В. Мамчак, М.І. Когут//Наук. вісник ЛДАВМ.–1999.- Вип.3.(11)– С.175-177
2. Козак М.В. Ріст та розвиток тварин різних генотипів на свинофермі селянського (фермерського) господарства. / М.В. Козак / Сільський господар. – 2001.-№5/6.- С.11.
3. Томін Є.Ф. Вікова динаміка росту та розвитку молодняку свиней різних генотипів на відгодівлі /Є.Ф. Томін// Вісник аграрної науки 2007.-№11. – С.82-85.

ЕНЕРГО- І РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА АВТОМАТИЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В АПК

Матвійчук В.А., д.т.н., проф.

Вінницький національний аграрний університет

В пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки особлива роль відводиться енерго- та ресурсозбереженню. Даний підхід може бути реалізованим на основі розробки і використання в АПК сучасних технологій при високому рівні їх автоматизації.

Сучасні тенденції автоматизації технологічних процесів зумовлюють використання вартісного іноземного обладнання, яке в свою чергу накладає жорсткі вимоги на якість електроенергії. Централізоване виробництво

електроенергії, пасивний розподіл і споживання електричної енергії не забезпечують її належної якості. Таке забезпечення в АПК можливо шляхом застосування наступних сучасних підходів: розподілена генерація (РДЕ), в основному на основі поновлюваних джерел енергії; сучасні накопичувачі електроенергії; гнучкі системи передачі змінного струму; активне управління навантаженням; SMART контроль і управління на основі інформаційно-комунікаційних технологій. При цьому РДЕ є ключовим елементом розвитку сучасних мікромереж (ММ). Тому одним із напрямів нашої роботи є аналіз і вдосконалення ММ структур і методів управління ними на різних ієрархічних рівнях з метою оптимального використання потужностей РДЕ ММ і ефективного функціонування підключених інверторів РДЕ в ММ.

Ефективне використання в АПК сучасних технологій передбачає всебічне застосування мехатроніки - галузі науки і техніки, заснованої на синергетичному поєднанні вузлів точної механіки з електронними, електротехнічними та комп'ютерними компонентами, що забезпечує проектування і виробництво якісно нових модулів, машин і систем з інтелектуальним керуванням їх функціональними рухами. Тому важливим напрямом нашої роботи є також розвиток принципів мехатроніки стосовно до машинобудування АПК. Основним завданням при цьому є об'єднання в цілісну систему складових різної фізичної природи, які засновані на відмінних принципах функціонування та проектування, часто конфліктують між собою в частині реалізації своїх потенційних можливостей, і, в той же час, підлягають об'єднанню для вирішення завдань, підпорядкованих єдиній меті. Застосування мехатроніки до машин АПК здійснюється шляхом переробки підходів до формування F-моделей і S-моделей, які є базою для створення сучасних машин.

Сучасне сільськогосподарське машинобудування ще значною мірою базується на енерго- і металомістких технологічних процесах. Зменшенню енергетичних і матеріальних витрат сприяє розробка та впровадження в металообробку процесів локального пластичного деформування. Універсальність обладнання і відносна простота оснащення дозволяють

використовувати процеси локального деформування для виробництва широкої номенклатури виробів. Разом з тим, можливості досягнення великих деформацій обмежуються небезпекою руйнування заготовок та втрати стійкості їх окремих частин. Важливим завданням є також забезпечення високої якості виробів.

Розвиток процесів локального ротаційного деформування здійснюється на основі вдосконалення розрахункового апарату механіки формоутворення, який покликаний забезпечити: визначення кінематики плину металів і оцінку впливу на неї параметрів технологічних процесів; визначення пластичності металів; аналіз напружено-деформованого стану і накопичення пошкоджень в матеріалі заготовок; визначення впливу величини використаного ресурсу пластичності на службові характеристики виробів.

Таким чином, розробка і впровадження маловідходних енергозберігаючих технологічних процесів виробництва деталей машин та поєднання їх на принципах мехатроніки в єдину технологічну систему із забезпеченням високого рівня автоматизації сприятиме підвищенню енерго- і ресурсозбереженню в АПК.

УДК 631.1:338:51–77

**F-ІМПУЛЬСИ ЯК ІНДИКАТОРИ СПРЯМОВАНOSTІ НАСЛІДКІВ
ПРОЦЕСІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СКЛАДНИХ СИСТЕМ В
АВТОРСЬКОМУ SEE-АНАЛІЗІ ДІЄВОСТІ ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ
СКЛАДОВИХ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ**

Буреннікова (Поліщук) Н. В., д.е.н., професор
Вінницький національний аграрний університет

Ярмоленко В. О., д.ф.-м.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

В доповіді на основі авторських моделей та відповідних показників складових частин результативності будь-якого процесу (котрі розглядалися в

опублікованих авторами раніше роботах) на конкретних прикладах розглядається методика використання F -імпульсів як індикаторів розміру та спрямованості наслідків підпроцесів процесу функціонування складних систем. Ці F -імпульси є елементами авторського SEE-аналізу процесів функціонування складних систем, котрий являє собою аналіз дієвості підпроцесів цих процесів за допомогою авторських показників складових результативності зазначених підпроцесів. Обґрунтовано, що запропоновану методику застосування F -імпульсів можна використати для дослідження процесів функціонування складних систем різних типів та ієрархічних рівнів.

Ключові слова: процес; процес функціонування системи; загальний, чистий і масштабний продукти процесу; масштабність, ефективність і результативність процесу; F -імпульси процесу; SEE-аналіз складних систем.

Постановка проблеми. Наука і практика потребують розробки методики дослідження певних аспектів дієвості функціонування складних систем різноманітних типів і рівнів з метою управління ними. Процес функціонування системи розглядається авторами як сукупність його підпроцесів, тому ця розробка зводиться до методики дослідження дієвості певних процесів. Зокрема, актуальною є розробка методики дослідження розміру та спрямованості наслідків будь-якого процесу на його дієвість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуючим класичним підходом до дослідження дієвості процесу є підхід, заснований на ефективності як на понятті, тотожному результативності [1 та інші], хоча існують й інші варіанти щодо цього [2, 3 та інші]. Наші дослідження показали, що для характеристики дієвості процесу є сенс розглядати категорію результативності будь-якого процесу як таку, котра одночасно характеризується за кінцевими наслідками з кількісної сторони, у вигляді характеристики його масштабного продукту, та якісної, з урахуванням ефективності, що призводить до глибшого пізнання процесу за його наслідками (від процесу праці до будь-якого процесу: [4–7 та інші]). *Невирішеною частиною проблеми є уточнення та поглиблення*

методики дослідження розміру та спрямованості наслідків будь-якого процесу на його дієвість з метою знаходження оптимальних варіантів дій щодо управління цим процесом на основі складових результативності.

Мета роботи. Метою є розробка методики дослідження розміру та спрямованості наслідків будь-якого процесу на його дієвість для знаходження оптимальних варіантів дій щодо управління цим процесом на основі складових результативності.

Виклад основного матеріалу. При дослідженні автори виходили з того, що наслідком будь-якого процесу є його продукти: як користь (з показником G), як затрати (з показником Z), загальний продукт у вигляді продукту як користі та продукту як затрат (з показником $V=G+Z$). Кожному процесові відповідає масштабний продукт (з показником $K=G+ZG/V$) у вигляді продукту як користі та тієї частини продукту як затрат, котра пропорційна частці продукту як користі у загальному продукті. Показники складових результативності процесу можна виразити через показники відповідних продуктів [4–7 та інші]. Ці показники є складовою частиною механізму регулювання процесу. При дослідженні використовувались певні рівняння зміни його результативності, які зазначені в цих роботах.

Використовуючи відповідні статистичні дані, автори у доповіді розглядають використання запропонованої методики на певних прикладах на рівні сільськогосподарських підприємств, для сільського господарства як виду економічної діяльності на регіональному (Вінницька область), національному (Україна) та міжнародному (Польща та Україна) рівнях.

F -імпульсами процесу називатимемо фактори, котрі слугують формуванню продуктів цього процесу (з показниками $F = Z, G, V, 1+Z/V, K, E=V/Z, R=KE, G/Z, V/G$). Продуктами процесу є витрати на його функціонування, чистий та загальний продукти; масштабність, ефективність і результативність процесу тощо. Ці імпульси можуть бути як позитивними, так і негативними.

Значення показників ΔJ_Z , ΔJ_G , ΔJ_V , $\Delta J_{1+Z/V}$, ΔJ_K , ΔJ_E , ΔJ_R , $\Delta J_{G/Z}$, $\Delta J_{V/G}$ (темів приросту показників складових результативності процесу) характеризують ступінь та напрямок впливу відповідних факторів на формування продуктів процесу, котрий досліджується. Авторський *SEE*-аналіз складних систем являє собою аналіз дієвості процесу функціонування складних систем (як спроможності процесу давати позитивний результат) за допомогою авторських показників складових результативності, отриманих на основі продуктів цих підпроцесів.

Наші дослідження показали, що на основі авторських показників складових результативності можна досліджувати процеси різних типів та ієрархічних рівнів [7]. Тому запропоновану методику застосування *F*-імпульсів можна використати для дослідження складних систем будь-яких типів та ієрархічних рівнів.

Висновки. 1. З'ясовано на наведених у доповіді прикладах, що для дослідження дієвості складових процесів процесу функціонування складної системи з точки зору розміру та спрямованості наслідків процесів можуть слугувати показники темів приросту складових результативності цих процесів. Їх названо *F*-імпульсами, вони є елементами авторського *SEE*-аналізу процесів функціонування складних систем 2. Обґрунтовано, що методику застосування *F*-імпульсів можна використати для дослідження складних систем різних типів та ієрархічних рівнів.

Література

1. Большой экономический словарь / [авт.-сост. А. Б. Борисов]. – М.: Книжный мир, 2007. – 860 с.
2. Лігоненко Л. О. Дискусійні питання щодо трактування сутності та співвідношення понять «ефективність» і «результативність» управління підприємством / Л. О. Лігоненко // Актуальні проблеми економіки. – № 10(88), 2008. – С. 207-216.
3. І. М. Тесленок. Сучасні підходи до визначення результативності

управління підприємством / І. М. Тесленок, О. В. Михайлова, О. П. Богаченко // Економічний вісник Донбасу. – № 1 (27), 2012. – С. 208-212.

4. Ярмоленко В. А. Измерение результативности труда на основе стоимостных показателей / В. А. Ярмоленко, Н. В. Полищук // Хранение и переработка сельхозсырья. – М., 1996. – № 2. – С. 10-12.

5. Ярмоленко В. О. Складові результативності економічного процесу: парадигма кількості та якості / В. О. Ярмоленко, Н. В. Полищук // Ринки товарів та послуг України в умовах економічного зростання : збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф., 11 вересня 2008 року : Стаття. – Вінниця, 2008. – С. 173-178.

6. Полищук Н. В. Функціонування економічних систем: моделі складових результативності : [моногр.]. / Н. В. Полищук. – Вінниця: ВНАУ, 2010. – 396 с.

7. Ярмоленко В. О. Складові результативності функціонування складних систем як об'єкти моделювання / В. О. Ярмоленко, Н. В. Полищук // Вісник Черкаського університету. Серія Економічні науки. – Черкаси: ЧНУ. – 2012. – № 33(246). – С. 86-93.

УДК 330.341.1:338.432

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Польова О.Л., д.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

В умовах глобалізації та конкуренції у ринковому середовищі нагальною потребою є впровадження заходів за рахунок інноваційних процесів. Розглянуто інноваційний розвиток агропродовольчого сектора економіки, виявлені проблеми та шляхи впровадження інновацій у виробництво сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: інновації, агроінновації, інноваційний розвиток, інноваційний процес, аграрне виробництво, технології.

Постановка проблеми. Умови глобалізації та європейської інтеграції зумовлюють посилення інноваційних процесів задля забезпечення стійкого економічного розвитку агропродовольчого сектору економіки. Відтак, провідну роль у підвищенні конкурентоспроможності аграрних підприємств відіграють інноваційні процеси, які дозволяють здійснювати розширене відтворення. Актуальність дослідження інноваційних процесів агропродовольчого сектору економіки обумовлено посиленням конкурентоспроможністю аграрних підприємств, що вимагає впровадження заходів із використання новітніх досліджень науки та техніки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних й методологічних положень, пов'язаних із розкриттям сутності й змісту інноваційної діяльності аграрних підприємств, викладені в роботах Л.Л. Антонюк, В.О. Василенка, М.В. Зубця, М.Х. Корецького, І.М. Криворучка, М.Ф. Кропивка, П.М. Макаренка, М.Й. Маліка, В.Я. Месель-Веселяка, Ю.Н. Новікова, П.Т. Саблука та ін. Разом з тим, питання підвищення ефективності агровиробництва та економічного розвитку агропродовольчого сектору економіки за рахунок використання інновацій залишаються недостатньо вивчені, що зумовлює необхідність вивчення окресленої проблеми та підтверджує актуальність дослідження.

Метою дослідження є вивчення сутності аграрних інновацій та особливості впровадження інноваційного процесу в агропродовольчий сектор економіки.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкових відносин та конкуренції аграрні підприємства повинні організовувати виробництво сільськогосподарської продукції на інноваційній основі, тому що конкурентний ринок представляє собою важливий мотиватор до впровадження інновацій у виробничий процес. За рахунок використаної нової технології тобто інновацій

на аграрних підприємствах знижуються витрати виробництва, що забезпечує отримання додаткових доходів, а також виробництво конкурентоспроможної якісної продукції. Отже, інновації виступають як фактор прискорення економічного розвитку агропродовольчого сектору економіки, яке залежить від розробки адекватної інноваційної політики та рівня інноваційної активності.

Фундатор інноваційної теорії Й.Шумпетер розглядав інновацію в динаміці, тобто як інноваційний процес [1]. За визначенням американського економіста Б.Твісса, інноваційний процес – це перетворення наукового знання, наукової ідеї, винаходів у фізичну реальність (нововведення). Відповідно в основі інноваційного процесу є створення та впровадження інновацій, необхідними властивостями яких виступає науково-технічна (науково-технологічна) новизна й задоволення нових суспільних потреб [1].

Важливо відзначити, що інноваційний процес має чітку орієнтацію на кінцевий результат, який забезпечує технологічний, технічний і соціально-економічний ефект, зокрема організаційні, економічні, науково-технічні, соціальні і природні фактори чинять вплив на формування, розвиток і ефективність функціонування системи інноваційного забезпечення аграрних підприємств [2]. З точки зору, інноваційного розвитку агропродовольчого сектору економіки, агроінновація – інновація реалізована в аграрній сфері, що призводить до позитивних якісних та кількісних змін за рахунок взаємозв'язку біосфери та техносфери [3]. Також, агроінновацію можна розглядати як кінцевий результат впровадження новації у галузі сільського господарства, який призводить до отримання соціально-економічного ефекту [4]. На нашу думку, агроінновація – це науково-обґрунтовано впровадження заходів із використання новітніх досягнень науки та техніки, які безпосередньо або опосередковано охоплюють технологічні процеси виробництва сільськогосподарської продукції, в основі яких знаходиться людина, тваринницькі будівлі, обладнання та устаткування, а також тварини й рослини, що супроводжується застосуванням енерго- та ресурсозберігаючими

технологіями.

Державна служба статистики України не узагальнює інформацію щодо впровадження інноваційних процесів на сільськогосподарських підприємствах, перевага надається лише промисловим підприємствам. З-поміж усіх видів інноваційної продукції наводиться розподіл виконаних наукових та науково-технічних робіт (як інновації) за галузями наук, зокрема в розрізі сільськогосподарських наук зведені дані за кількістю використаних нових виробів (у тому числі, в яких використано винаходи становлять 0,28 % від загальної кількості усіх інноваційних продуктів у 2014 році), розроблених ресурсозберігаючих технологій (4,92 %), створених нових сортів рослин та порід тварин (35,06 %), методів та теорій (22,36 %), інших видів (29,01 %) [5]. Ці дані свідчать про те, що для агровиробників основним заходом є не нові системи чи технології, а більш продуктивні сорти і гібриди сільськогосподарських культур, породи тварин, що дещо стримує рівень розвитку сільського господарства, адже це вимагає нових технологій.

Інноваційний процес в аграрному секторі – постійний та безперервний потік перетворення технічних або технологічних ідей у нові технології або (чи) окремі її складові і доведення їх до використання у виробництво з метою отримання якісної сільськогосподарської продукції. Відповідно, інноваційний процес в АПК має циклічний характер, обумовлений наявністю обернених зв'язків у складі механізму самого інноваційного процесу.

Висновки та пропозиції. Стратегічним пріоритетом розвитку агропродовольчого сектору є інноваційні процеси, які дозволяють вести безперервне оновлення виробництва на основі впровадження досягнень науки та техніки. Обґрунтування необхідності розвитку інноваційної діяльності з орієнтацією на аграрне виробництво, створення відповідних організаційно-економічних умов, які стимулюють розвиток інноваційних процесів спрямоване на вирішення проблем пов'язаних із використанням інноваційних ресурсів.

Особливістю інноваційного розвитку агропродовольчого сектору є: при

виробництві сільськогосподарської продукції часто застосовують інновації спрямовані на поліпшення виробництва; провідна роль належить науково-дослідним установам, оскільки дослідження потребують ґрунтовних знань; недостатній обсяг власних фінансових ресурсів, слабка конкуренція на ринку інноваційних продуктів значно стримує реалізацію та впровадження інновацій; суттєва диференціація регіонів за умовами конкуренції та спеціалізації виробництва сільськогосподарської продукції; здійснення інноваційної діяльності в окремих галузях сільського господарства за рахунок використання нових сортів рослин, нових порід тварин та енерго- й ресурсозберігаючих технологій підвищує економічний розвиток аграрного сектору економіки.

Література

1. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник / П.П. Микитюк – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 295 с.
2. Лаврук В.В. Система інноваційного забезпечення сільського господарства / В.В. Лаврук // Інновації: практика та досвід – 2010 - № 4. – С. 14-17.
3. Кот О.В. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та його організаційно-економічне забезпечення / О.В. Кот // Проблеми науки – 2008. - № 9. – С. 30-37.
4. Сіренко Н.М. Концептуальні засади інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України / Н.М. Сіренко // Маркетинг і менеджмент інновацій – 2012. - № 1. – С. 234-240.
5. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні, 2014 р.» [Електронний ресурс] / Офіц. веб-сайт Державної служби статистики України – Режим доступу: [http:// www.ukstat.gov.ua](http://www.ukstat.gov.ua).

УДК 637.1

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ МОЛОКА

Семко Т.В., доцент

Солодка М.О., студентка

Бабій Г.Р., студентка

Павлик Н.М., студентка

Вінницький національний аграрний університет

В статті розглядаються специфічні вимоги до показників якості та безпечності молока. Визначені сучасні підходи до якісних показників сировини.

Ключові слова: коров'яче молоко, інгібуючі речовини, якість, мікрофлора, антибіотики, соматичні клітини.

Постановка проблеми: аналіз надходження сировинних ресурсів на молокопереробні підприємства засвідчив, що протягом останніх років зростає кількість підприємств, на яких переробляється понад 70% молока, яке надходить від населення з приватних господарств [1]. Тому в сучасних умовах постає необхідність розробки сучасних підходів до визначення якісних показників молока-сировини [2].

Свіже коров'яче молоко містить всі необхідні для організму людини поживні та біологічно цінні речовини у добре збалансованому співвідношенні і у легко засвоюваній формі [3]. При підборі молока для виробництва необхідно враховувати показники якості і безпечності молока, а також специфічні вимоги до придатного молока.

Виклад основного матеріалу: придатним до переробки вважається молоко, з якого за прийнятою технологією, при дотриманні правил санітарії, можна отримати високий вихід продукту гарантованої якості. Сировина-молоко не повинно містити хімічних, мікробіологічних забруднювачів - це комплексна характеристика молока. Одним із головних вимог є його здатність швидко звертатися з утворенням щільного згустку, який віддає сироватку і втримує жир. Кількість соматичних клітин є одним з основних показників

санітарного стану молока (500 тис. в 1 см³). Не допускається використовувати аномальне молоко: молозивне, стародійне, маститне, коли соматичні клітини збільшуються до декілька десятка мільйонів). Молоко з високою кількістю соматичних клітин має змінний склад білкової фракції, низьке сичужне згортання, понижений вихід сиру, підвищену вологу і нехарактерний смак.

Вміст в молоці інгібуючих речовин і антибіотиків знижує швидкість розвитку мікрофлори, що дає можливість розвитку хвороботворних та технічно шкідливих бактерій. При цьому інгібуюча дія антибіотиків на шкідливу мікрофлору менша, ніж на необхідну. Забруднення молока не властивими йому речовинами не дає правильної картини редуцтазної та бродильної проб.

При підборі молока повинні проводити постійний моніторинг сировини на інгібуючі речовини, антибіотики, вміст основних молочних компонентів, кількість соматичних клітин, регулярно перевіряти молочну сировину по бродильній пробі, контролювати кількість спор анаеробних лактозброджуючих маслянокислих бактерій [4]. При підборі молока для виробництва необхідно не забувати про сезонні зміни якісних показників молока. Склад і властивості молока значно змінюються на протязі року, найбільш оптимальне співвідношення молочних компонентів в молоці з травня по жовтень [5, 6].

Дуже важливого значення при виробництві набувають вимоги до контролю якісного і кількісного складу мікрофлори, що міститься у молоці. Молоко представляє собою добре поживне середовище для розвитку більшості мікроорганізмів. Фахівці розділяють всі мікроорганізми, які зустрічаються у молоці на три групи: технічно важливі, патогенні і санітарно-показові мікроорганізми. Санітарно-показові мікроорганізми свідчать про ступінь забруднення молока і недодержання санітарно-гігієнічних режимів виробництва.

Таким чином, якість молока-сировини, що надходить на підприємства є однією з головних проблем, яку необхідно вирішувати для підвищення якості і безпечності, збільшення виходу і зниження собівартості готової продукції (табл 1).

Таблиця 1

Показники	Значення
Кількість спор лактозброджуючих маслянокислих мікроорганізмів в 1 куб.см, не більше	13
Сорт, не нижче	I
Клас по сичужно-бродильній пробі, не нижче	II
Клас по редуктазній пробі, не нижче	II класу
КМАФАнМ, КУО в 1 куб. см	$1 \cdot 10^6$
Кількість соматичних клітин в 1 куб. см	500 тис.
Кислотність Т, не більше	18
Масова доля білка, не менше	2,8

Висновки. На основі аналізу літературних даних визначенні основні напрямки з проблеми до визначення якості молока- сировини, нові підходи до придатності в залежності від пори року .

Література

1. Перфильев Г.Д. Сыропригодность молока. Научные и практические аспекты / Г.Д.Перфильев, Г.М.Свириденко, Ю.Я.Свириденко // Сб. научн. работ, посвящ. 60-летию ВНИИМС. – 2003. – С. 56-57.
2. Прошкина Т.Г. Влияние сезонных особенностей состава молока на сыропригодность / Т.Г.Прошкина, А.Н.Белов, Н.И.Одегов, Е.В.Шалимова // Сыроделие и маслоделие. – 2010. – № 3. – С. 28-31.
3. Справочник технолога молочного производства. Технология и рецептуры. Т. 3. Сыры / Кузницов В.В., Шилер Г.Г.: – СПб: ГИОРД, 2003. – 512 с.
4. Чагаровський В.П. Молочна промисловість України (минуле, сьогодення та майбутнє) / В.П.Чагаровський // Молочна пром-сть. – 2005. – № 6 (21). – С. 5-10.
5. Алексеева Н.Ю. Состав и свойства молока как сырья для молочной промышленности / Н.Ю.Алексеева, В.П.Аристова, А.П. Патратий. – М.: Агропромиздат, 1986. – 239 с.
6. Ножечкіна, Г.М. Хімічний склад заготівельного молока у східному

регіоні лісостепової природнокліматичної зони України / Г.М. Ножечкіна, С.С. Гуляєв-Зайцев // Молочна пром-сть. – 2004. – № 5 (14). – С. 26-29.

УДК: 330.356.3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Пронько Л.М., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто поняття та сутність капіталізації економіки підприємств та його активів. Досліджено суть та значення дефініцій «вартість» та «капіталізація підприємства».

Ключові слова: капітал, вартість, капіталізація, капіталізація економіки, реальна і фіктивна капіталізація, ринкова капіталізація, капіталізація господарських активів тощо.

Постановка проблеми Проблема капіталізації економіки підприємств залишається актуальною як з теоретичної, так і з практичної точок зору, оскільки існує певний зв'язок між капіталізацією та економічним зростанням.

Розвиток економіки сьогодні розглядається як процес переходу від адміністративно-командної економіки до ринкової. Але насправді, відбувається перехід від змішаної економіки, що ґрунтується на адміністративно-командних принципах до змішаної економіки, що базується на ринкових принципах [1]. Отже, ринкове перетворення економіки – це створення капіталістичної економіки або капіталізації економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами визначення сутності капіталізації економіки займалися ряд провідних українських та зарубіжних вчених, зокрема: Жан Батіст Сей, Адам Сміт, Карл Маркс, Уільям Пратт Шеннон, Гриффіт Кліффорд, Уілсон Кейт, А. Маршал, Андрійчук В.Г.,

Дем'яненко М.Я., Гриценко А.А., Кваснюк Б.Є., Єщенко П.С., Мельник В.П., Ратушна Ю.С., Саблук П.Т., Хорунжий М.Й., Юрчишин В.В та інші.

Мета тези. Метою є вивчення сутності капіталізації економіки в сьогоденних умовах, оскільки в літературі існують різні підходи щодо її визначення.

Виклад основного матеріалу. Проблемою капіталізації економіки є надання їй сутності та значення в сучасних умовах. Оскільки капіталізація є і одним з основних інструментів забезпечення сталого соціально-економічного розвитку підприємства та впровадження його інноваційної моделі, і оцінкою рівня розвитку національної економіки в цілому, її окремих галузей і господарюючих суб'єктів, їх конкурентоспроможності [2]. Водночас, вона виступає альтернативою класичній приватизації, коли уряд не розпродас державні підприємства, а утворює «корпорації зі змішаним капіталом», в які приватний партнер робить 50 % капіталовкладень. Поряд з цим, капіталізація економіки є індикатором її ефективності (як економічної, так і соціальної), ступеня довіри до неї, свідчить про загальний рівень створених інститутів, зокрема, захисту прав власності крупних власників і зовнішніх кредиторів.

Таким чином, можна стверджувати, що капіталізація економіки, спрямована на перетворення господарських активів у капітал. Але варто усвідомлювати, що, окрім явища капіталізації, в економіці є ще поняття вартості.

Так, якийсь господарський актив може мати велику вартість, однак, як капітал не працювати, а отже, залишатися некапіталізованим, оскільки у його власника не вистачає компетенції використати цей актив відповідним чином. В першу чергу, це стосується інтелектуальних активів. Тому вкрай важливо виявити зв'язок між капіталізацією якогось активу (ресурсу) економіки і його вартістю [3].

Вартість підприємства чи будь-якого активу – є грошовим виміром його економічної цінності, якості та соціальної корисності, які здатні виробляти

певний об'єм продукції, робіт і послуг та приносити відповідну суму доходу і прибутку його власнику. Отже, залежно від цілі використання господарського активу (ресурсу) – як споживча вартість чи як засіб збереження вартості або інструмент примноження вартості – встановлюється і його вартість. Тобто, лише процес примноження вартості активу (створення додаткової вартості) можна ототожнювати із капіталізацією.

Суттєвий вплив щодо капіталізації економіки відіграють і ринкові умови господарювання. По-перше, ринок керує мережею обмінних процесів в економіці, завдяки яким господарські активи, що беруть участь у виробництві проміжних продуктів, можуть бути включені у нові ланцюжки створення доданої вартості і завантажені додатковою роботою [5]. Таким чином, інститути ринку не лише виявляють капіталізацію активів економіки, а й формують її.

По-друге, капіталізація активів підприємства формує очікування потенційних інвесторів, а саме: як довго існуватиме попит на продукти діяльності відповідних активів; яку частку цього попиту можна буде захопити і утримувати за собою; який час активи здатні функціонувати як капітал і як змінюватиметься його продуктивність упродовж життєвого циклу [5]?

Враховуючи такі факти, в сучасних умовах, широкого вжитку набуло поняття ринкової капіталізації, яка за своєю сутністю визначає ринкову ціну на фондовій біржі зареєстрованих акцій підприємства або всіх його акцій, тобто це вартість, яка може значно перевищувати вартість активів по балансу підприємства [1]. Це пов'язано з тим, що не всі активи, які мають цінність включаються в баланс підприємства, наприклад кваліфіковані працівники, ділова репутація, попит на продукцію тощо. Але на момент продажу його вартість може як зростати так і знижуватись, в залежності від попиту та пропозиції на ринку. Таким чином, варто усвідомлювати, що стикаючись з ризиками щодо попиту, невизначеністю в оцінці доступної частки ринку, нестійкою продуктивністю активів, ринок може знижувати вартість

підприємств, перетворюючи її у віртуальну.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи вище зазначене, зробимо певні висновки. Вартість – є визначенням економічної цінності ресурсів та підприємства на даний момент, а капіталізація – ринковою оцінкою його вартості, враховуючи всю його власність та ресурси на період їх використання. Таки чином, в умовах ринкового господарювання увага має приділятися саме капіталізації підприємств, адже завдяки нагромадженню капіталу капіталізація стає важливим фактором ринкової трансформації народного господарства країни. Адже, капіталізація це процес нагромадження капіталу підприємства шляхом капіталізації власних доходів, залучення банківських кредитів і використання фінансового лізингу, вливання капіталу з інших сфер економіки, залучення прямих іноземних інвестицій, а також руху капіталу від менш ефективних власників до більш ефективних.

Література

1. *Пронько Л.М.* Вартість і капіталізація підприємств та методи їх оцінки / *Л.М. Пронько* // *АгроІнКом*. – 2011. – № 10-12. – С. 113-118.
2. *Андрійчук В.Г.* Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку: Монографія. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. – 216 с.
3. *Гриценко А.А.* Капіталізація економіки: проблеми та перспективи (матеріали семінару) // *Економічна теорія*. – 2006. – №2. – С. 91-110.
4. *Барановский А.* Недокапитализированная экономика // *Зеркало недели*. – 2003. – № 42. – С. 12.
5. *Мельник В.П.* Капіталізація економіки: проблеми та перспективи (матеріали семінару) // *Економічна теорія*. – 2006. – №2. – С. 91-110.

УДК 338.12: 636.5

СТАН РОЗВИТКУ ПТАХОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК УКРАЇНИ

Салькова І.Ю., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто основні тенденції розвитку птахопродуктового підкомплексу АПК України. Досліджено тенденції експортно-імпоротної діяльності, структуру та динаміку виробництва м'яса птиці та яєць.

Ключові слова: розвиток, виробництво, птахопродуктовий підкомплекс, птахівництво, м'ясо птиці, виробництво яєць.

Постановка проблеми. Економічні перетворення в Україні змінили механізм організаційно-економічних взаємовідносин, що сприяло важливості розвитку птахопродуктового підкомплексу як стратегічно важливої ланки на основі вдосконалення методів ведення аграрного бізнесу, як у виробництві продукції птахівництва та її переробки, так і у забезпеченні споживача кінцевою продукцією. Враховуючи вищезазначене, особливої актуальності набуває дослідження стану розвитку птахопродуктового підкомплексу АПК України та потенційних точок його зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ряд українських вчених економістів, як М. Зубець [1], М. Ільчук, М. Присяжнюк, П. Саблук, І. Коновал, О. Кирилюк [3] та інші приділяли увагу в своїх працях функціонуванню птахопродуктового підкомплексу АПК. Проте незважаючи на значну кількість публікацій та їх наукову значущість, у сучасних умовах господарювання сучасний стан розвитку птахопродуктового підкомплексу АПК України потребує від науковців постійних та детальних досліджень.

Мета тези. Мета статті полягає в дослідженні стану розвитку птахопродуктового підкомплексу АПК України та наданні рекомендації щодо покращення його показників.

Виклад основного матеріалу. Галузі, що входять до птахопродуктового підкомплексу АПК є економічно привабливими та конкурентоспроможними видами агробізнесу, про що свідчить стійка динаміка зростання виробництва м'яса птиці і яєць. Дослідження структури виробництва м'яса в Україні вказують на те, що особливістю сучасного стану розвитку галузі птахівництва впродовж останнього десятиліття є динамічне зростання чисельності поголів'я птиці усіх видів, нарощування обсягів виробництва, збільшення внутрішнього попиту та експорту продукції. Якщо на початку 2000-х років в усіх категоріях господарств налічувалося лише 123,7 млн голів птиці, то вже в 2015 р. її чисельність зросла до 214,6 млн голів, тобто на майже на 73, 5 %. Також суттєвими є зміни у структурі утримуваного поголів'я птиці в розрізі основних категорія господарств. Частка птиці у сільськогосподарських підприємствах в 2001 р. становила лише 20,5 %, тоді як впродовж наступних 15 років вона підвищилася до 56,9 % [2].

Внаслідок вдало проведеної модернізації і залучення інвестицій, а також кращих іноземних та вітчизняних технологій виробництво м'яса птиці зросло протягом 2010-2014 рр. на 26 %. При цьому питома вага м'яса птиці в структурі виробництва всіх видів м'яса підвищилась із 46,3 % до 49,4 %. Також, важливим продуктом птахопродуктового комплексу є виробництво яєць. Протягом 2009-2014 рр. виробництво яєць в Україні зросло на 15,2 %, що дозволило в повному обсязі задовольнити науково обґрунтовані потреби споживання населенням у цьому продукті [2].

За даними Державної служби статистики України в 2014 р. рентабельність вирощування м'яса птиці без промислової переробки в Україні була від'ємною [2]. Водночас, з урахуванням результату від діяльності підприємств птахопродуктового підкомплексу АПК із повним циклом виробництва м'яса птиці, пов'язаної із забоєм, підготовкою, виробництвом свіжого, охолодженого або замороженого м'яса, рівень рентабельності становив майже 18%.

Збільшення вітчизняного виробництва м'яса птиці (1,2 млн т) позитивно

позначилося на зовнішньоторговельній діяльності. У 2013 році обсяг експорту м'яса птиці становив 120 тис. т (1,2 % світового експорту), а у 2014 р. – 175 тис. т (1,5 % світового експорту). Експорт до країн Європи у 2014-2015 рр. зріс по м'ясу птиці – в 3,1 рази, до 27,3 млн дол. Також зріс експорт яєчних продуктів, зокрема – у першій половині 2014 року ця продукція не експортувалася, а за аналогічний період 2015 року обсяги експорту становлять 4,5 млн дол. [2].

Висновки і пропозиції. Жодна з галузей тваринництва за останні 10-15 років не мала такої позитивної динаміки росту, як птахівництво. Цей досвід необхідно узагальнити для подальшого відродження інших менш успішних галузей птахопродуктового підкомплексу. Водночас, можливості внутрішнього ринку щодо забезпечення стійких показників зростання виробництва об'єктивно обмежені через його перенасичення продукцією галузі.

Відтак, розвиток птахопродуктового підкомплексу АПК України можливий за умови технічного переоснащення та використання новітніх технологій, що потребує подальших досліджень і дозволить покращити об'єми виробництва та збільшити експорт як на традиційні світові ринки, так і нові.

Література

1. Присяжнюк М.В. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку)/ М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011 – 1008 с.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
3. Ільчук М.М. Формування попиту та пропозиції на ринках основних видів тваринницької продукції / М.М. Ільчук, І.А. Коновал, О.Ф. Кирилюк, І.С. Гурська. – К.: ЗАТ "Нічлава", 2012. – 363 с.

**СЕКЦІЯ «ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В СИСТЕМІ АПК»**

УДК 620.952.003.1

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ

Бурденюк І.І., к.т.н., доцент

Чубко Р.В., студент

Вінницький національний аграрний університет

Обґрунтовано необхідність пошуку та використання альтернативних джерел енергії в Україні, відображена політика країни в сфері розвитку напрямку біоенергетики.

Ключові слова: біопаливо, виробництво, конкурентоспроможність, собівартість, зовнішньоекономічна політика.

Постановка проблеми. На даний період не лише в Україні, а й в цілому світі існує дві глобальні проблеми – забезпечення продовольством та енергетичними ресурсами, які завжди будуть одними з найголовніших у розвитку економіки і держави в цілому.

Аналіз останніх досліджень. Цими проблемами займались наступні вітчизняні науковці: Д.Гродзинський, О.Дембновецький, В.Долинський, В.Дубровін, М.Корчемний, О.Левчук, Є.Лебедев, О.Мептицький, Г.М. Калетнік, Г.С. Чібіскова, О.М. Шпичак, В.Г. Семенов., М.В. Зубец, П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, П.І. Гайдуцький, О.М. Шпичак, та інші, які розширяли наукові дослідження в сфері біоенергетики з урахуванням зміни соціально-економічного середовища.

Виклад основного матеріалу. Україна не може повністю забезпечити себе енергоносіями, тож змушена велику частину їх ввозити. Тільки на потреби автотранспорту витрачається значна частка бензину і дизельного пального, які забезпечуються імпортною нафтовою сировиною. А таке становище породжує

залежність економіки України від країн-експортерів нафти та газу і є загрозою для нашої енергетичної та національної безпеки. Достатньо широко зараз розглядається саме використання біопалива, тобто поновлювальних джерел енергії. На сьогодні біопаливо є п'ятим видом поширеного палива у світі після природного газу, нафти, вугілля та ядерного палива.

За оцінками експертів, річна потреба нашої країни у нафтопродуктах становить близько 12 млн. тонн. Розрахунки свідчать, що за певних умов нам достатньо 6 млн. гектарів (близько 20% ріллі) для виробництва такої кількості біопалива, що дозволить забезпечити цю потребу, навіть якщо використовувати його у чистому вигляді. Адже, основними складовими потенціалу є відходи сільськогосподарського виробництва та енергетичні культури [2].

Використання поновлених джерел енергії в сільськогосподарському виробництві на відміну від інших галузей господарства має цілу низку особливостей, яку обумовлюють прийнятні та перспективні напрямки подальшого розвитку біоенергетики [3].

Стрімке зростання цін на біопаливо надає великих можливостей українському сільському господарству, агробізнесу та економіці в цілому здобути немало вигоду. При добре продуманій політиці Україна може мати значні економічні вигоди від цього буму. Але, на жаль, виробництво палива є дорогим. На сьогодні не існує жодної країни, де б біопаливо могло конкурувати зі звичайним паливом.

Біопаливо конкурує зі звичайним паливом безпосередньо на заправці. Оскільки біодизель та біоетанол конкурують із дизелем та бензином, співвідношення цін на нафту з одного боку та на бензин та дизель з іншого боку, є надзвичайно важливим. Основним визначальним фактором цін на бензин та на дизель звичайно є ціна на нафту. Іншими факторами виступають потужність нафтопереробної галузі та ситуація на ринку обох продуктів.

Розрахунок максимальної закупівельної ціни на рапсове насіння для біодизельних заводів та на зерно для заводів із виробництва біоетанолу дає приблизне уявлення про те, як пов'язані між собою ціни на нафту та аграрну

продукцію.

Із розрахунків витрат на виробництво біодизеля та біоетанолу і максимальної закупівельної ціни на рапсове насіння та кукурудзу або пшеницю відповідно, можна зробити такий висновок: конкурентоспроможність виробництва біодизеля та біоетанолу залежить, перш за все, від ціни на їхні замінники – звичайного дизеля та бензину, а, отже, від ціни на нафту. Важливими чинниками також є ціни на побічні продукти, наприклад на рапсовий шрот та гліцерин при виробництві біодизеля [4].

Висновки. Отже, головною проблемою, що гальмує розвиток масштабного виробництва біопалива, залишається його низька конкурентоспроможність. Навіть за нинішнього рівня виробництва ріпаку, кукурудзи, буряку можна одержувати 3 млн. тонн біодизелю та біоетанолу, але гостро постає проблема збуту, через поки що високу собівартість, що безпосередньо впливає на його конкурентоспроможність.

Література

1. Васильченко В. Перспективи використання біопалива в Україні/ В. Васильченко, О. Ткаченко // Аграрна техніка – 2010 р. – Випуск 3 – С. 52-58.
2. Гойсюк Л.В. Економіка АПК / Л.В. Гойсюк –2010 р. – Випуск 6 – С. 46-49.
3. Калетнік Г.М. Економічне виробництво біопалива в Україні та забезпечення продовольчої безпеки / Г.М. Калетнік // Економіка АПК. – 2010 р. – Випуск 1 – С. 30-35.
4. Калетнік Г.М. Управління інженерною діяльністю виробничих і сервісних підприємств АПК: навч. посіб. / Г.М. Калетнік, В.Д. Войтюк, С.М. Бондар та ін. – К.: «Хай-Тек Прес», 2010 р. – 448 с.

УДК 657.1

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Яковлева І.А., магістр

Науковий керівник: **Бутинець Т.А.**, д.е.н., професор
Житомирський державний технологічний університет

Розглянуто сутність Звіту про рух грошових коштів, його роль в господарській діяльності підприємств. Визначено недоліки складання даної форми звітності.

Ключові слова: грошові кошти, Звіт про рух грошових коштів, прямий метод, непрямий метод.

Постановка проблеми. В сучасних економічних умовах грошові кошти відіграють важливу роль для нормального господарювання підприємств. Оскільки всі підприємства, здійснюючи господарську діяльність, вступають у взаємовідносини з іншими підприємствами, організаціями, установами, працівниками підприємства й окремими особами. Всі взаємини є запорукою безперервного функціонування діяльності підприємства. Тому важливо мати точну інформацію та проводити безперервний контроль щодо забезпечення підприємства грошовими коштами для прийняття управлінських рішень, яка буде відображена у Звіті про рух грошових коштів.

Аналіз досліджень та публікацій. Аналізу змісту і форми Звіту про рух грошових коштів присвячено численні праці вітчизняних науковців, зокрема Г.Г. Кірейцева, В.Г. Швеця, Є.В. Мниха та інших.

Мета тези. Узагальнення підходів щодо заповнення Звіту про рух грошових коштів.

Виклад основного матеріалу. Із переходом вітчизняної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності до міжнародних стандартів фінансової звітності була змінена форма Звіту про рух грошових коштів. Також

був виданий новий нормативно-правовий документ – Національні положення стандарти бухгалтерського обліку.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» 1 звіт про рух грошових коштів - це звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. [1]

Відповідно до міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку для складання звіту про рух грошових коштів можуть застосовуватись такі методи: прямий метод та непрямий метод. [2]

Непрямий метод, як і прямий має свої переваги та недоліки, розглянемо результати досліджень з цього приводу, що узагальнені в таблиці 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки прямого та непрямого методу складання Звіту про рух грошових коштів

Переваги	Недоліки
Прямий метод	
Інформація, одержана є корисною для планування грошового потоку	Не відображає прибутку звітного періоду
Допомагає оцінити перспективи діяльності підприємства, з'являється можливість об'єктивніше оцінити ліквідність підприємства в умовах інфляції на основі аналізу руху коштів	Не показує взаємозв'язку отриманого фінансового результату і величини коштів за звітний період. Фінансовий стан підприємства відображає обмежено
Дає змогу побачити канали надходження та витрати грошових коштів	Охоплює не всі ресурси підприємства, а тільки грошові
Непрямий метод	
Цей звіт охоплює всі ресурси підприємства, а не тільки грошові (принаймні, у першій частині, яка відображає показники руху грошових коштів в операційній діяльності	Необхідність залучення аналітичних даних бухгалтерського обліку (головна книга)
Наявність інформації про відмінність між сумами чистого доходу і грошових коштів	Застосування доцільне тільки при використанні табличних процесорів
Розрахунки показують співвідношення руху коштів і господарської діяльності підприємства в цілому, розкривають взаємозв'язок між Звітами про фінансові результати і про рух грошових коштів	

Враховуючи ряд переваг і недоліків прямого та непрямого методів складання Звіту про рух грошових коштів, ми вважаємо доцільним використовувати прямий метод, що дозволить прослідкувати за окремими класами притоку і отримати більш точний результат.

Підприємство може на свій розсуд заповнити в річній звітності або форму № 3 (за прямим методом), або форму № 3-н (за непрямим методом) та вказати вибраний метод в обліковій політиці підприємства.

Ми вважаємо, що однією з найбільших проблем заповнення звіту є те, що існує два методи – прямий та непрямий. Для прямого методу потрібна велика кількість аналітичних рахунків, однак не всі підприємства ведуть аналітику. Також ми вважаємо, що в даному звіті є досить велика кількість додаткових статей. Це є дуже незручним етапом у заповненні звіту та в його перевірці, оскільки можуть бути сумніви щодо заповнення того чи іншого рядка. Тому ми пропонуємо створити одну форму звіту, яка буде задовольняти потреби користувачів інформації та буде зручною у використанні.

Висновки і пропозиції. В даній статті ми розглянули проблемні аспекти заповнення звіту та запропонували створити єдину форму звіту, яка буде зручною у використанні.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013.р. № 73. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Титаренко Я. Проблеми організації обліку грошових коштів та рекомендації щодо її удосконалення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2012/Economics/7_100051.doc.htm
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. №433

УДК 332.8

АКТИВІЗАЦІЯ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА ЯК ФАКТОР СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Зарічук О.Є., аспірант

Науковий керівник **Вдовенко Л.О.**, д.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Проаналізовано соціально-економічне становище сільських територій. Зроблено висновки про важливість їх багатофункціонального розвитку. Обґрунтовується теза про доцільність вжиття заходів з активізації житлового будівництва в якості фактору стійкого розвитку сільських територій.

Ключові слова: житлове будівництво, неаграрний розвиток, моногалузева структура.

Постановка проблеми. В Україні протягом тривалого часу спостерігається суттєве відставання соціально-економічного розвитку сільських територій у порівнянні з містами. Зростають асиметрії просторового розвитку відповідних територій. Значною мірою вони обумовлені переважно моногалузевою структурою економіки сільської місцевості, основою якого є сільське господарство. Наявні процеси трансформаційних змін обумовлюють нові умови аграрного виробництва, характерними рисами яких є: концентрація сільськогосподарської землі, запровадження інтенсивних технологій, структурування, кластеризація, побудова горизонтально та вертикально інтегрованих сільськогосподарських структур в сільській місцевості. В результаті вказаних об'єктивних процесів аграрного виробництва спостерігається погіршення соціально-економічного становища переважної більшості сільського населення, декапіталізація особистих селянських господарств, вимушений розпродаж активів, спотворення структури зайнятості та деградація людського капіталу на селі [1, с. 136]. Подальший стійкий

розвиток сільських територій потребує відходу від моногалузової структури та пошуку багатоаспектних факторів зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика стійкого розвитку сільських територій досліджена у працях П. Саблука, В. Гейця, О. Попової, О. Бублика та інших. Дана доповідь є спробою подальшого пошуку шляхів розвитку сільських територій.

Мета доповіді полягає в обґрунтуванні ефективності активізації житлового будівництва в якості фактора стійкого розвитку сільських територій.

Виклад основного матеріалу. Моногалузова економіка не забезпечує сільському населенню соціально-прийнятний рівень доходів та достатній рівень розвитку сільських територій [2, с. 3]. На відміну від розвинутих країн світу, в Україні проживання у сільській місцевості ототожнюється із отриманням доходу переважно від сільськогосподарської праці [3, с.7]. В той же час, очікується, що в результаті техніко-технологічної модернізації в аграрному секторі, офіційна зайнятість населення у сфері сільського господарства знизиться з нинішніх 17% до показника розвинених країн і стабілізується на позначці 2-5% зайнятого населення. Це суттєво ускладнить відтворювальні процеси в сільській місцевості та обумовлюватиме подальшу деградацію села як середовища життєдіяльності українського суспільства.

Виходом із ситуації що склалась є відхід від моногалузового укладу та рішуча деаграризація сільської економіки. Успішний досвід зарубіжних країн вказує на зростаючу важливість виникнення та здійснення несільськогосподарських видів діяльності на сільських територіях як альтернативних джерел доходів та передумов до подальшого соціально-економічного розвитку сільських територій [4, с. 620]. Тому слід шукати економічні механізми, які дозволили б знизити залежність руральної економіки від монопольного впливу сільського господарства.

Одним із найбільш ефективних факторів, здатних забезпечити стійкий розвиток села є активізація житлового будівництва в сільській місцевості. Житлове будівництво "... закладає основи для виведення сільського розвитку

на якісно новий рівень відповідно до цільових установок держави та суспільства. При цьому, його мультиплікативний ефект виявляється у різних сферах, забезпечуючи сталий розвиток: в економічній – збільшується валовий продукт за рахунок активізації виробничих процесів у будівельній і суміжній галузях, у соціальній – розширюються можливості зайнятості та зростання доходів громадян, в екологічній – досягається природоохоронний ефект завдяки досконалішому інженерно-інфраструктурному облаштуванню сільського житла” [5, с. 107].

Позитивний вплив від росту житлового будівництва в сільській місцевості матиме значно більший економічний та соціальний ефект на розвиток відповідних територій у порівнянні з аналогічними показниками у містах з огляду на об’єктивно гірші показники розвитку сільської економіки у порівнянні з міською, а також її тісну залежність від агропромислового комплексу, слабку конкуренцію працедавців на ринку праці та більш низьку базу порівняння. Відповідно й потенційний мультиплікативний ефект розвитку руральної економіки внаслідок рішучого стимулювання житлового будівництва в сільській місцевості матиме більш високий потенціал у порівнянні з економіками міст.

Активізація житлового будівництва здатна нівелювати негативні явища, притаманні моногалузевій сільській економіці, стимулювавши неаграрний розвиток сільських територій. На думку професора Кравченко, “... розвиток житлової економіки на макроекономічному рівні значною мірою обумовлює структуру та характер зайнятості в цілому, її регіоналізацію та розвиток відповідних територій” [6, с. 322]. Тому не виникає сумнівів у тому, що активізація зусиль із пошуку та реалізації дієвих організаційно-економічних механізмів активізації житлового будівництва, адаптованих до потреб сільських мешканців із врахуванням відповідної специфіки, окрім вирішення власне житлового питання, стимулюватиме як внутрішні так і зовнішні фактори розвитку сільської економіки, сприятиме відродженню сільських територій та покращенню якості та рівня життя на них.

Висновки. Активізація житлового будівництва є потужним фактором зростання, застосування якого сприятиме вирівнюванню економічних показників розвитку між містами та селами, обмежуватиме монополію аграрних холдингів на робочу силу, збільшуватиме сільську зайнятість, сприятиме відновленню раніше закритих та запуск нових підприємств, стимулюватиме прискорений соціально-економічний розвиток сільських територій.

Література

1. Геєць В.М. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь // За заг. ред. В. М. Гейця. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
2. Иванова, О. Е. Роль инструментов жилищной политики в обеспечении доступным жильем сельского населения региона / О. Е. Иванова // Наукоеведение. - 2012. - № 4.- С.3-7.
3. Напрями підвищення ефективності використання трудового потенціалу на селі. Аналітична записка. [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/tpud_potension-da22c.pdf
4. Селінний М.М. Диверсифікація як основа багатофункціонального розвитку сільських територій / М. М. Селінний // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015 - №1. – С. 619-621.
5. Попова О. Л. Комплексне житлове будівництво у селі як складова сільського розвитку / О. Л. Попова // Економіка і прогнозування. - 2013. - № 2. - С. 106-115.
6. Кравченко В.І. Основи житлової економіки/ В.І Кравченко, К.В.Паливода, В.А. Поляченко– К.: Основа, 2007. – 416 с.

УДК 332: 631.15

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ АГРАРНОГО РЕНЕСАНСУ НА ВІННИЧЧИНІ

Власенко І.В. к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються сучасні підходи до впровадження аграрного ренесансу на прикладі ТОВ «Вінницька птахофабрика»

Ключові слова: санація, аграрний ренесанс, агросфера, санація агросфери.

Постановка проблеми. Населення планети зростає стрімкими темпами. Так, якщо у 1990 році чисельність населення світу становила 5,26 млрд. осіб, то вже у 2009-му - 6,6 млрд. Отже, кількість людей, яких треба буде годувати на густо заселеній планеті, збільшиться. Виробництво продуктів харчування має розширюватися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий вклад у дослідження питання відродження агросфери та забезпечення продовольчої безпеки країни внесли такі вчені, як: П.Т. Саблук, О.Г. Білорус, В.І. Власов, Б.Й. Пасхавер та ін. [1-4]. В їхніх працях широко висвітлені питання «аграрного ренесансу», де справедливо пов'язується відродження із становленням високотехнологічного, конкурентоспроможного і прибуткового аграрного сектору та його ринкової інфраструктури. Водночас це відродження передбачає подолання соціального занепаду села. Механізми санації, перспективного розвитку агросфери залишаються маловивченими.

Мета тези. Дослідження можливостей формування сучасної організаційної структури для санації аграрних формувань на прикладі ТОВ «Вінницька птахофабрика».

Виклад основного матеріалу. Нова політика санації агросфери має концентруватися довкола трьох головних осей: становлення високотехнологічного конкурентоспроможного аграрного сектора; відновлення

земельних ресурсів, прибутковість та ринкова інфраструктура аграрного сектору; подолання соціального занепаду села - багатофункціональне село та якість життя на селі.

Поки що ми сформулювали схему узагальнено, яку конкретизуємо в умовах ТОВ «Вінницька птахофабрика», куди "Миронівський хлібопродукт" інвестував 1,5 млрд. доларів до 2015 року у створення ТОВ «Вінницька птахофабрика». Особливістю цього виробництва є те, що використовується не типовий пташник з розмірами 21 x 120; корисною площею 2222 м². При щільності посадки 18 голів на 1 м² площі приміщення, їх місткість складає відповідно 40000 тис. голів. Термін вирощування становить 6 тижнів. Виробництво м'яса за рік складає 440 тис. тон. Бройлери вирощуються на 26 майданчиках (33,8 млн. курей-бройлерів) при підлоговому вирощуванні. Територіально майданчики по вирощуванню курчат-бройлерів знаходяться у Тростянецькому та Тульчинському районах поблизу населених пунктів звідки господарство черпає трудові ресурси та проходить - соціально-економічне відродження села. По суті, майданчики вирощування бройлерів стають своєрідними «точками економічного росту» аграрної економіки, бо саме їм нерідко вдається освоїти покинуті землі. "Миронівський хлібопродукт" планує охопити 70 тис. га сільськогосподарських угідь для комплексу, та додатково працевлаштувати 1750 людей.

Висновки. Таким чином, при відродженні аграрного ренесансу на ТОВ «Вінницька птахофабрика» на затрачену 1 гривню виробництва отримують 2,75 гривні прибутку.

Література

1. Саблук П.Т. Экономические основы продовольственной безопасности стран мира / П.Т. Саблук // Економіка АПК. - 2008. - № 8. - С. 21-25.
2. Белорус О.Г. Экономическая система глобализма / О. Г. Белорус. - К., 2003. - 390 с.
3. Власов В.І. Тенденції та проблеми глобальних процесів у світовій продовольчій сфері / В.І. Власов // Економіка України. - 2006. - № 3 (532). - С. 75-80.

4. Пасхавер Б. Сучасний стан продовольчої безпеки /Б.Пасхавер // Економіка України. - 2006. - №4. - С. 43-50.

УДК 334.012.42

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО АГРОБІЗНЕСУ

Герасименко Ю.В., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Обґрунтована необхідність формування стратегії корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) агробізнесу на основі певних концептуальних засадах з урахуванням різноманітних очікувань стейкхолдерів.

Ключові слова: агробізнес, соціальна відповідальність.

Постановка проблеми. Сталий економічний розвиток агробізнесу України, його позиціонування на європейському та світовому ринках неможливе без налагодження партнерських відносин зі стейкхолдерами, до яких належать працівники компанії, споживачі продукції, постачальники ресурсів, інвестори і власники, конкуренти, громадські (неурядові) організації, державна і місцева влади. І у кожного із стейкхолдерів є свої інтереси, очікування [1]. Їх же узгодження здійснюється шляхом побудови діалогу зі стейкхолдерами, що сприяє ефективній комунікації між ними та агробізнесом і створює інформативну основу для рішень компаній. Найбільш активними в даній сфері є Астарта-Київ, Нібулон, Сварог-Вест Груп, Агро-Інвест Україна, Укрзернопром [2]. І все ж таки, навіть на рівні потужних агрохолдингів, не в повній мірі реалізуються концептуальні засади соціально-відповідального бізнесу. Вони не мають визначеної стратегії КСВ і перебувають на етапі впровадження «точкових» добродійних (благодійних) проектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Помітна увага соціальній відповідальності приділена у роботах закордонних класиків Х. Боуена, Е. Карнегі,

Ф. Котлера, М. Фрідмана. Різні аспекти становлення соціально-відповідального бізнесу в Україні розглядаються у працях З. Варналія, В. Воротіна, В. Гейця, О. Кужель, Е. Лібанової, С. Мельника, Л. Пашнюк Ю. Петрушенка та ін.

Мета тези. Виявлення концептуальних засад соціально-відповідального агробізнесу, які б враховували очікування стейкхолдерів.

Виклад основного матеріалу. Соціальна відповідальність бізнесу – це добровільна ініціатива компанії, пов’язана зі свідомим відношенням до вимог соціальної необхідності та завдань, морально-етичних норм та цінностей, розуміння наслідків своєї діяльності для суспільства, держави, споживачів, ділових партнерів та своїх працівників [3]. Відповідно, формування стратегії КСВ повинно здійснюватись на основі певних концептуальних засад: максимізації прибутків за умов сталого розвитку, налагодження партнерських відносин зі стейкхолдерами, «озеленення» бізнесу та корпоративної філантропії [1] (рис. 1).

Рис. 1. Концептуальні засади становлення соціально-відповідального агробізнесу з урахуванням очікувань стейкхолдерів

Концепція максимізації прибутків агробізнесу за умов сталого розвитку декларує про зобов'язання компаній забезпечити максимальний прибуток від своєї діяльності, але за умов додержання ними «правил гри» і знаходження балансу між потребами нинішнього покоління в економічному добробуті та сприятливому навколишньому середовищі без заподіяння шкоди для аналогічних потреб майбутніх поколінь.

«Правила гри» передбачають вільну конкуренцію без обману, шахрайства та інших незаконних і неетичних дій представників агробізнесу. *Налагодження партнерських відносин зі стейкхолдерами* – це процес збереження ціннісно-цільового балансу між агробізнесом і його стейкхолдерами за рахунок двусторнього виконання своїх зобов'язань. Ключові принципи побудови партнерських відносин зі стейкхолдерами були запропоновані ведучими бізнесмени США, Японії та Західної Європи ще у 1994 році в швейцарському місті Ко і представлені у вигляді Декларації Ко «Принципи бізнесу».

Концепція «озеленення» агробізнесу пов'язана з мудрим управлінням ресурсами компаній та з продажем екологічних товарів і послуг, виробництво яких передбачає застосування методів і технологій, що мінімізують інтегральний екодиструктивний вплив на довкілля, а їх використання служить створенню максимально екологічно сприятливих умов життя та веде до формування екологічної свідомості суспільства.

Корпоративна філантропія робить акцент на доцільності жертвування корпоративних грошей і часу задля благочинності в межах можливостей компаній, використовуючи такі заходи як благодійність, спонсорство, волонтерство.

Поряд з цим, соціально-відповідальний агробізнес іде обабіч з інноваційним розвитком. Процес пошуку шляхів гармонізації інтересів стейкхолдерів щодо ціни, якості, безпеки, екологічності є безпосереднім каталізатором інновацій, у тому числі й пов'язаних із впровадженням новітніх технологій, модернізацією виробничих потужностей [4].

Висновки. Визнання соціальної відповідальності як частини бізнес-стратегії

сприяє не тільки зміцненню конкурентних позицій компанії, але й приносить блага суспільству. Формування ж стратегії КСВ повинно здійснюватись на концептуальних засадах, які враховують різноманітні очікування стейкхолдерів.

Література

1. Герасименко Ю.В. Концептуальні засади становлення соціально-відповідального бізнесу в умовах глобалізації / Ю.В. Герасименко // Глобальні та національні проблеми економіки. – [Електронне наукове фахове видання]. – 2015. – Вип.5 (травень). – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua>

2. Герасименко Ю.В. Розвиток сільських територій як інструмент реалізації соціальної відповідальності агробізнесу / Ю.В. Герасименко // Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 2014. – Режим доступу: http://www.econf.at.ua/publ/konferencija_2014_10_16_17/3-5

3. Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.svb.org.ua/national-csr-strategy>

4. Кужель В.В. Очікуваний результат соціальної відповідальності бізнесу та його вплив на стратегічний розвиток економіки агропродовольчої сфери / В.В. Кужель // Економіка: реалії часу. – 2014. – №3 (13). – С. 162-166

УДК: 631.11:339.137.2

СЕМАНТИКА ПОНЯТТЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Войтенко О. І., аспірантка

Науковий керівник **Герасименко Ю.В.**, к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Досліджується етимологія поняття конкурентоспроможності. Здійснюється порівняльний аналіз термінів «конкурентоспроможність» і

«конкурентоздатність».

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкурентоздатність, конкурентостійкість, підприємство.

Постановка проблеми. Терміни „конкурентоспроможність” і „конкурентоздатність” є відносно новими для вітчизняної економічної школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед основоположників теорії конкурентоспроможності підприємства, насамперед, слід виділити М. Портера, К. Прахалада, Дж. Робінсон, Р. Фатхутдінова, Ф. Хайека, Г. Хамела, Дж. Хікса та ін.

Мета тези. Встановити семантику поняття конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Осягнути сутність поняття конкурентоспроможність неможливо без дослідження його етимології. Оскільки місцем виникнення теорії конкурентоздатності були США, саме англійську мову слід вважати первинною в контексті походження цього слова. Дієслово “compete” (з англ. “конкурувати”), яке лежить в основі слова “competitiveness” (з англ. “конкурентоспроможність”), є похідним від латинського “competere”. Тобто вихідним перекладом дієслова “конкурувати” можна вважати “спільно прагнути до чогось”. У слов’янських мовах, а саме українській, російській, болгарській, білоруській, польській, чеській, словацькій, македонській, сербохорватській основний корінь слова “конкурентоспроможність” “конкурувати” походить від іншого латинського слова “concurrere”. Наведене дає підстави зробити висновок, що конкурентоспроможність є поняттям, в основу якого покладено суперництво двох або більше суб’єктів, що прагнуть досягти однієї мети. [2, с. 246].

Деякі спроби урахувати різницю між термінами “конкурентоздатність” та “конкурентоспроможність” були зроблені у роботі, автор якої визначив конкурентоздатність як наявність внутрішніх факторів, що дадуть змогу (теоретично) завоювати ринок за допомогою продукції власного виробництва, або як можливість знаходити шляхи для досягнення переваг над іншими учасниками ринку за рахунок внутрішніх факторів. Конкурентоспроможність

було визначено як наявність внутрішніх та зовнішніх факторів, що відображають відповідність підприємства вимогам конкурентного середовища та можливість збуту його продукції. Таким чином, конкурентоздатність повинна відображати майбутні можливості виживання на ринку, а конкурентоспроможність – сучасне положення підприємства [3, с. 102].

Конкурентоспроможність - комплексне поняття, яке внаслідок щільного зв'язку з категорією «конкуренція», охоплює безліч сторін, факторів та умов суперництва підприємств за прихильність споживачів (рис.).

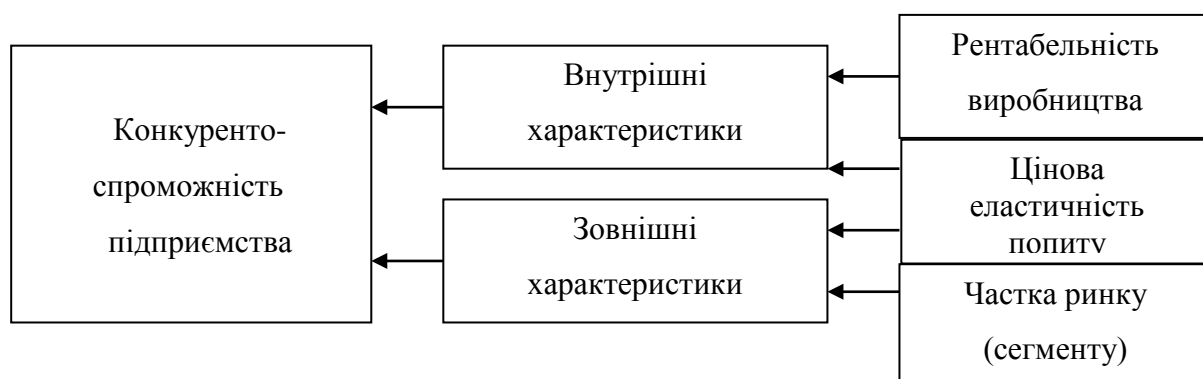

Рис. Структура поняття конкурентоспроможності підприємства

Джерело: [4].

Разом з тим, обидва наведені визначення є статичними. Вони не враховують динаміку досліджуваного поняття, здатність підприємства ефективно адаптуватися до умов зовнішнього середовища, і трансформувати потенційні можливості у фактичні. Динаміку змін конкурентоздатності відображає таке поняття, як конкурентостійкість. Під стійким положенням (функціонуванням) підприємства на ринку виробників розуміють спроможність підприємства зберігати (або нарощувати) об'єми реалізації продукції (робіт, послуг) тривалий час при різних коливаннях кон'юнктури ринку. Таким чином, можна стверджувати, що конкурентоздатність і конкурентостійкість підприємства є взаємозалежними і взаємодоповнюючими категоріями. Таким чином, конкурентостійкість — це можливість підприємства втримати свою нішу на ринку товарів та/або розширити її. Досягнення підприємством конкурентостійкості ґрунтується на поєднанні конкурентоздатності та конкурентоспроможності підприємства. Тобто, потенційні можливості

підприємства (конкурентоспроможність) можуть трансформуватись у реальні (конкурентоздатність) тільки за умови конкурентостійкості. [4, с. 21-22].

Висновки і пропозиції. Конкурентоспроможність – це характеристика підприємства, яка відображає успішність його господарювання із врахуванням динамічності економічних процесів та явищ, який визначається ймовірністю імітації цих переваг конкурентами. Конкурентоспроможність підприємства напряму залежить від таких внутрішніх факторів: 1) наявні ресурси, які визначають конкурентний потенціал суб'єкта господарювання; 2) спроможність в повній мірі реалізувати свій конкурентний потенціал.

Література

1. Николюк О.М. Етимологія та сутність поняття «конкурентоспроможність підприємства»/ О. М. Николюк // ВІСНИК ЖДТУ. – 2011. - № 1 (55) . - С. 246-249.

2. Волошина С. В., Радько В. М. Нові підходи до категорії «конкурентоспроможність підприємства» // Проблеми економічної освіти і науковий прогрес. Матеріали міжнародної НПК (24 листопада 2006р.). – Кривий ріг: Видавничий центр КТУ. – 2006. – С. 102-103.

3. О. Є. Бабина Динамічний підхід до визначення поняття «конкурентоздатність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/4280/1/Babina.pdf>.

УДК:330.341.1:331.522.4

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Германюк Н.В., к.е.н., ст.викладач

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто оцінку впливу інноваційного розвитку на забезпеченість та використання трудових ресурсів. Запропоновано складові політики з боку

держави, спрямованої на всебічний розвиток людського капіталу.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інновації, знання, трудові ресурси.

Постановка проблеми. Підприємства найбільш важливою ланкою в системі інноваційної діяльності, адже саме вони впроваджують інновації у виробництво та забезпечують випуск інноваційної продукції.

Інноваційна діяльність є складним процесом трансформації новоотриманих ідей та знань в об'єкт економічних відносин. З огляду на значну, часом визначальну роль, яку інноваційні процеси відіграють в сучасній економіці, визначення та врахування цих особливостей є неодмінною умовою забезпечення ефективності економічної стратегії держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основоположними питаннями з вказаної проблематики є науково-методичні засади інноваційної спрямованості розвитку соціально-економічних систем, увагу яким приділяють вітчизняні вчені С. Войтко, В. Денисюк, І. Жукович, Ю. Єгоров, І. Кукурудза, М. Пугачова, Ю. Рижкова. Сучасні умови розвитку економіки потребують пошуку нових дієвих шляхів досягнення та підтримки конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, що вбачається можливим через інноваційну орієнтованість їх діяльності. Відповідно це потребує подальших досліджень можливостей досягнення цього на засадах теорії людського капіталу.

Мета тези. Дослідження та оцінка впливу інноваційної діяльності на використання трудових ресурсів та оцінка можливостей підвищення ефективності використання трудового потенціалу в умовах залучення інвестиційного капіталу.

Виклад основного матеріалу. Закон України “Про інноваційну діяльність” трактує інновації як “новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери” [3].

Враховуючи законодавче трактування інноваційної діяльності, вважаємо за доцільне інноваційний розвиток характеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки, який досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для зростання обсягів суспільного виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу в суспільстві. З вищенаведеного визначення слідує, що стимулювання інноваційного розвитку не може бути обмеженим лише точковим стимулюванням вибраних тем досліджень чи розробок, а має бути спрямоване на створення умов для масового пошуку результативних шляхів технологічних змін і швидкої підтримки позитивних знахідок. Відтак головним завданням інноваційної політики держави є забезпечення збалансованої взаємодії наукового, технічного і виробничого потенціалів, розробка та впровадження механізму активізації інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва, поширення інновацій по усіх сферах національної економіки. Трудовим ресурсам в цьому процесі відводиться основоположна роль.

При розвитку інноваційної діяльності підприємство ставить перед собою завдання виявлення і розвиток наукових можливостей, що вираженні кількісними і якісними показниками його науково-технічного потенціалу. Серед таких показників можна виділити стан виробничо-технічної бази, науково-технічна складова. Інформаційні ресурси, організаційно-управлінська система, фінансові можливості та інвестиції в науково-дослідну діяльність, кількість засобів, що витрачені на наукові дослідження, ефект від появи нового товару на ринку по відношенню до конкурентоздатності. В контексті забезпечення якісної роботи всіх перерахованих факторів, а також для ефективної взаємодії цих показників важливе значення набувають трудові ресурси, їх склад, кількість і кваліфікація. В рамках інноваційної діяльності знання представляють собою ціле направлену координовану дію, що проявляється у досягненні цілі. Якість знань може оцінюватись по якості продукції або якості координації процесу. Тому знання управляють

можливостями підприємства, а інтелектуальні активи ціняться вище матеріальних. В цих умовах управління матеріальними активами відходить на другий план, а підприємство повинно концентруватися на формуванні внутрішніх додаткових активів знань.

Антонюк В.П. розділяє кадри для інноваційної діяльності умовно на дві групи [1, с.42]: перша група об'єднує тих, які продукують інноваційні ідеї, генерують інновації – до них слід віднести науковців, дослідників, винахідників, раціоналізаторів, розробників нових видів продукції або послуг; друга група об'єднує тих, які втілюють інноваційні ідеї в життя, випускають інноваційну продукцію, освоюють інноваційні технології тощо (до даної групи слід віднести управлінців, спеціалістів, робітників, праця яких безпосередньо пов'язана з інноваційною діяльністю в процесі виробництва, оскільки досить часто працівники стають винахідниками, раціоналізаторами).

Безперервна освіта стає важливим фактором конкурентоспроможності фахівця на ринку праці, тому навчання повинне бути безперервним і адаптивним. Найбільш істотний вплив на продуктивність праці має професійне навчання, причому зв'язок цей незворотний. Тобто професійне навчання не сприяє продуктивності праці, а, навпаки, збільшує витрати підприємства без певної віддачі.

Висновки і пропозиції. Отже, основу формування в Україні інноваційного типу розвитку, який базується на інтелектуальних та інформаційних технологіях виробництва, складає розвиток людського капіталу. Безпосередніми складовими політики, спрямованої на всебічний розвиток людського капіталу в Україні як чинника інноваційного розвитку, зокрема, мають бути: запровадження стимулів до індивідуальних інвестицій в людський капітал; запровадження податкових стимулів до інвестицій у самозайнятість; регулювання пропозиції робочої сили на ринку праці, забезпечення професійної підготовки та підвищення якості робочої сили у відповідності до структурних змін, які відбуваються в економіці, вдосконалення фінансового забезпечення політики зайнятості, зміна акцентів на користь активних статей витрат;

недопущення зниження освітнього рівня населення України та зменшення охоплення населення освітніми послугами; всебічний розвиток системи просвіти населення, професійної підготовки та перепідготовки, підвищення кваліфікації та післядипломного навчання, популяризації новітніх знань у науковій та науково-технологічній сферах тощо; забезпечення з використанням мережі державних вищих освітніх закладів підвищення кваліфікації керівних кадрів державних і приватних підприємств.

Література

1. Амоша О.І. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення / О.І. Амоша, В.П. Антонюк, А.І. Землянкін. – Донецьк : Ін-т економіки промисловості, 2007. – 328с.

2. Журавльова І.В. Теоретико-методологічні основи управління формуванням структурою капіталу підприємства з урахуванням інтелектуальної складової / І.В. Журавльова, І.Л. Латишева: монографія. – Х.: ХНЕУ, 2013. – 416 с.

3. Про інноваційну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 36.

УДК 631.15:634.8

МАРКЕТИНГ В СИСТЕМІ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Левченко О.О., аспірантка

Науковий керівник Головня О.М., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглядається маркетинг як комплексна ринкова діяльність яка являє собою систему поглядів та дій, пов'язаних з вивченням потреб, можливостей виробництва та обміну з ціллю задоволення цих потреб з найменшим використанням ресурсів і найбільш повним споживчим ефектом.

Ключові слова: маркетинг, збутова діяльність, попит ринку, пропозиція ринку, маркетингова діяльність, інфраструктура ринку, товар, споживач.

Постановка проблеми. Аграрний маркетинг відрізняється від промислового, комерційного, банківського і інших видів маркетингу. Це визначається особливостями сільського господарства: залежністю результатів від природних умов, роллю і значенням товару, різноманітністю форм власності, неспівпаданням робочого періоду і періоду виробництва, сезонністю виробництва і отримання продуктів, різноманітним організаційним форм господарювання і їх діалектикою, зовнішньоекономічними зв'язками, участю державних органів в розвитку АПК і його галузей. Природні і економічні процеси в аграрному бізнесі інтегруються і утворюють особливі умови для виробництва і організації маркетингу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку маркетингу присвячені роботи Л.В. Балабанової, А.В. Войчак, А.А. Воронова, М.О. Герасимчука, С.С. Гаркавенка, М.М. Єрмошенка, А.Ф. Павленка, В.Г. Андрійчука, Г.О. Андрусенка, О.М. Варченко, І.А. О.С. Колесова, Т.М. Лозинської, П.Т. Саблука та ін.

Мета тези. Дослідження полягає у розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення системи маркетингу в збутовій діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Орієнтація сільгоспвиробників на споживачів зумовлює розвиток організаційно-економічних відносин, що виникають з приводу виробництва сільськогосподарської сировини, його переробки і реалізації готової продукції на ринку[1]. Зростання виробничих і індивідуальних потреб призводить до взаємодоповнення сільського господарства і галузей промисловозбутової сфери в технологічно замкнутому процесі відтворення продовольчих товарів. Причому господарства населення, орієнтовані на ринок, селянські (фермерські) господарства, сільськогосподарські, переробні і торгівельні підприємства, забезпечують ритмічність відтворення лише в параметрах стабільно діючої і збалансованої

системи агробізнесу. Їх технологічна спеціалізація спричиняє необхідність об'єднання окремих виробництв і вимагає раціонального функціонування вказаних господарюючих структур[2]. З поглибленням інтеграційних процесів зростає роль виробничо-маркетингової діяльності економічних суб'єктів в цілях виробництва і збуту конкурентоспроможної продукції.

Висновки і пропозиції. Комплекс маркетингових підходів, складається з поєднання заходів, які сприятимуть здобуттю стійких конкурентних переваг на обраному сегменті ринку та дозволять вирішити проблеми ефективного управління виробничих процесів сільськогосподарських підприємств, що в свою чергу підвищує ефективність їх господарської діяльності.

Література

1. Лисогор В.М. Основи моделювання маркетингової діяльності сільськогосподарських підприємств регіону: навч. посібник / В.М. Лисогор, О.М. Мороз, О.В. Пітик. – К: Кондор, 2007.– 208 с.
2. Павленко А. Ф., Войчак А. В. Маркетинг – К.:КНЕУ, 2008-246с.
3. Досвід виробництва та маркетингу овочів в Україні (Результати досліджень Проекту аграрного маркетингу за 2004-2005 рр.) / [за ред. В.А. Павлюкова]. – К., 2006. – 384 с.

УДК 338.439

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ АПК ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Гонтарук Я.В., асистент

Вінницький національний аграрний університет

Проаналізовано сучасний стан розвитку переробних підприємств АПК Вінницької області. Досліджено перспективні напрямки розвитку досліджуваних галузей.

Ключові слова: стратегія, реструктуризація, переробні підприємства АПК, ефективність.

Постановка проблеми. Формування чіткої стратегії розвитку підприємств переробних галузей АПК Вінницької області вимагає розробку комплексу заходів з реструктуризації галузей та розробки механізмів інвестування в підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем функціонування підприємств переробних галузей АПК в контексті глобалізаційних викликів присвячено низку наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Л. Дейнеко, П. Купчак, М. Сичевський, Л. Федулова та ін. Проте покращення ефективності функціонування даних підприємств у Вінницькій області вимагає проведення ґрунтовних досліджень.

Мета тези. Основною метою є дослідження функціонування підприємств переробних галузей АПК Вінницької області в умовах глобалізації, а також розробка стратегічних напрямів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. На даний час як харчова промисловість в цілому так і переробні галузі АПК функціонують в умовах глобалізації та інтеграції в світовий економічний простір. На даний час їх розвиток потребує створення механізмів удосконалення діяльності [1,2,3].

Вінницька область є потужною агропромисловою областю України. Розвиток АПК комплексу області має стратегічно важливе значення в сучасних умовах господарювання. На даний час переробна промисловість аграрного сектора області є досить диференційованою, проте значна частина підприємств функціонують неефективно. В даному секторі економіки окремі галузі (виробництво спирту, цукрова) є збитковими. Що спричинено як неефективним управлінням так і використанням застарілих технологій. Дані фактори вимагають проведення комплексу заходів по реструктуризації даних виробництв в умовах глобалізаційних викликів.

Все це вимагає розробки стратегічних напрямів розвитку у відповідності з сучасним їх станом. На даний час в області розроблена «Стратегія збалансованого регіонального розвитку на період до 2020 року» в якій передбачений обсяг інвестицій необхідний для розвитку харчової

промисловості на рівні понад 1 млрд.грн. [4].

Проте доцільним для удосконалення та більш ефективної реалізації даної стратегії потрібно розділити цілі розвитку переробних підприємств АПК на довгострокові та короткострокові (рис. 1).,

Рис. 1. Стратегічні напрямки розвитку переробних галузей АПК Вінницької області

В короткостроковій перспективі повне оновлення застарілих основних засобів, реалізація перспективних інноваційно-інвестиційних проектів та приватизація нерентабельних ДП не можлива. Тому доцільним буде поєднання даних цілей з короткостроковими які можуть дати негайний позитивний ефект. Застосування комплексу заходів з управлінської реструктуризації, прямого постачання сировини від с.г. виробників та адаптації кінцевої продукції до стандартів ЄС дасть можливість отримати в короткостроковій перспективі позитивні результати. Реалізація довгострокових цілей зумовить їх закріплення та зробить продукцію переробних галузей АПК Вінницької області конкурентоздатною на глобалізованих ринках агропродовольства.

Висновки і пропозиції. Підприємства переробної сфери АПК Вінниччини є економіко утворюючими в області. Проте на даний час їх

розвиток стримує недостатність інвестицій, застаріла матеріально-технічна база та неефективність управління особливими на підприємствах державної форми власності. Вирішення даних стратегічних цілей їх розвитку дасть можливість адаптувати підприємства до сучасних умов господарювання та адаптувати їх в світовий глобалізований простір.

Література

1. Дейнеко Л.В. Розвиток харчової промисловості України в умовах ринкових перетворень: проблеми теорії та практики / Дейнеко Л.В. — К.: Знання, 1999. — 331 с.

2. Сичевський М.П. Удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку харчової промисловості України: монографія / Сичевський М.П.; за ред. С.І. Дорогунцова. — К.: Науковий Світ, 2004. — 374 с.

3. Купчак П.М. Харчова промисловість України в умовах активізації інтеграційних та глобалізаційних процесів: монографія / За ред. доктора економічних наук, професора Л.В. Дейнеко. — К.: Рада по вивч. прод. сил України НАН України, 2009. — 152 с.

4. http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/web_alldocs/Doc%D0%9B%D0%9C%D0%9B%D0%A79TEHE2.

УДК: 639.3.368.5

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ТОВАРНОЇ РИБИ

Краківський Ю.С., аспірант

Науковий керівник **Гудзь О.Є.**, д.е.н, професор

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Розглянуто питання методології та тарифікації при страхуванні водних об'єктів та товарної риби для суб'єктів аграрної сфери, які займаються рибною діяльністю. Запропоновані ризики та страхові суми.

Ключові слова: водний об'єкт, риба, страхування.

Постановка проблеми. Змінами в водне законодавство України передбачено обов'язок орендаря застрахувати предмет оренди, як майновий об'єкт. В Україні методологічна база по страхуванню водних об'єктів майже відсутня, так як типовимим майновими ризиками: пожежа, затоплення, стихійні лиха реально неможливо реалізувати ризик випадкового знищення або пошкодження водного об'єкта чи його частини. Саме тому, в даному випадку можна стверджувати, що риболовні підприємства, які отримали водойму в оренду, держава та страховики мають розробити підходи до страхування таких об'єктів. Також, в Україні не набуло поширення страхування товарної риби, яке застосовується в Європі та деяких країнах СНД.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному вітчизняному науковому просторі відсутні подібні дослідження. Тематикою страхування водних об'єктів та товарної риби активно займаються такі російські науковці як Шаліковський А.В. [3] та Асанова Н. [2].

Мета тези. Метою дослідження є вироблення основних принципів методології та тарифікації при страхуванні водних об'єктів та товарної риби.

Виклад основного матеріалу. З набранням чинності Закон України «Про аквакультуру» встановлений новий порядок надання водних об'єктів (їх частин) в користування на умовах оренди для цілей аквакультури, розведення та вилову товарної риби. У відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 29 травня 2013 р. № 420 затверджено типовий договір з надання в оренду водних об'єктів. Статтею 35 Типового договору водного об'єкту визначається умова страхування предмету оренди. Так як типовимим майновими ризиками: пожежа, затоплення, стихійні лиха реально неможливо реалізувати ризик випадкового знищення або пошкодження водного об'єкта чи його частини пропонується визначати страховим випадком подію, яка призвела до перевищення рівня гранично допустимої концентрації речовини у застрахованому об'єкті, із настанням якої виникає обов'язок страховика провести виплату страхового відшкодування, а саме:

Хімічне забруднення – потрапляння у водойми органічних і неорганічних компонентів з побутових та промислових стічних вод, сільськогосподарських скидних вод, нафти та нафтопродуктів.

Біологічне забруднення – потрапляння у водойми бактерій, вірусів, з комунальних стічних вод та промислових стічних вод підприємств.

Радіоактивне забруднення – потрапляння у водний об'єкт радіонуклідів з підприємств атомної енергетики, підприємств, які у технологічному циклі використовують джерела іонізуючого випромінювання.

Протиправні дії третіх осіб – умисне діяння, що призвело до надходження у водні об'єкти забруднюючих речовин.

Рівень гранично допустимих речовин встановлюється Постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 1999 р. № 465 «Про затвердження Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами» та Інструкцією про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами.

При обрахунку базового страхового тарифу пропонується обрати за основу розмір річної орендної плати у співвідношення до нормативно грошової оцінки ділянки, яка виступатиме страховою сумою по договору.

До базового тарифу слід застосувати ряд корегуючих коефіцієнтів в залежності від типу і характеру об'єкта.

При страхування водних ресурсів приймаються наступні категорії майна: риба (товарна); мальок (посадковий матеріал); водні безхребетні (краби, молюски тощо), продукти розмноження (ікра та молочко).

Страховими випадками при страхуванні водних ресурсів є вимушене знищення майна внаслідок наступних подій: хвороби (незаразна, інвазійна); стихійного лиха (паводок, селя, аномальних температур тощо), нещасних випадків та аварій (вибух дамби, забруднення отруйними речовинами тощо), протиправні дії третіх осіб (крадіжка). [1]

Базовий страховий тариф, який застосовуються при страхування водних ресурсів в світовій практиці складає 4%. До базового тарифу застосовується

система коригуючих коефіцієнтів.

Висновки та пропозиції. Запропоновані в статті методологічні підходи можуть бути успішно використані при страхуванні водних об'єктів та товарної риби. Подальші дослідження у страхуванні водних об'єктів та ресурсів забезпечать захист рибних підприємств від непередбачуваних витрат та збитків.

Література

1. Правила страхування водних біологічних ресурсів.- ЗАТ «МАКС», 2009.- № 109.
2. Асанова Н. Страхование водных объектов как составляющая страховой защиты экологических рисков. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://gisap.eu/ru/node/5295>.
3. Шаликовский А.В. Водные и водохозяйственные риски: анализ проблемы, концептуальные проблемы страхования.-Екатеринбург: Издательство РосНИИВХ, 2003г.-100 с.

УДК 005.942

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОРАДНИЦТВА

Довгань Л.І., к.п.н., доцент

Довгань Ю.В., асистент

Вінницький національний аграрний університет

Дослідження присвячено розгляду моделей сільськогосподарського дорадництва та основних напрямів формування національної системи дорадництва. Обґрунтовується необхідність державної підтримки сільськогосподарської дорадчої діяльності.

Ключові слова: сільська місцевість, розповсюдження знань та досвіду, сільськогосподарське дорадництво, державна підтримка.

Постановка проблеми. Практика показала, що традиційна система освіти дорослих та підвищення кваліфікації кадрів в АПК не в змозі ефективно задовольнити потреби сільського населення у збагаченні знаннями та вміннями, тому необхідно шукати нові шляхи розповсюдження знань та досвіду в сільській місцевості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем розвитку сільськогосподарської дорадчої діяльності присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених та практиків, зокрема таких, як А.В. Ван ден Бан (A.W. Van den Ban), М. Кновлес (M. Knowles), Х. Хоукінс (H. Hawkins), Б. Сіверс (B. Seevers), В. Баутін, О. Бородіна, А. Брояка, С. Григор'єв, Т. Кальна-Дубінюк, Р. Корінець, М. Кропивко, В. Лазовській, М. Лобанов, М. Лубяний, О. Недбалюк, Б. Рунов, Чайанов, Р. Шмідт та багатьох інших.

Мета тези. Метою тези є дослідження досвіду та основних напрямів формування ефективної національної системи сільськогосподарського дорадництва.

Виклад основного матеріалу. Сільськогосподарська дорадча діяльність призначена допомагати людям і суспільству, а саме: - вирішувати професійні проблеми і поліпшувати життєвий рівень; - підвищувати продуктивність праці; - створювати нові види продукції; - сприяти здоров'ю людей та їх харчування, вихованню дітей і молоді, зміцненню сім'ї, - відроджувати село та поширювати співробітництво з іншими країнами з метою отримання найкращої ефективності від обмежених ресурсів [1].

В Україні передбачається розв'язати проблему поширення знань та досвіду в сільській місцевості шляхом: - створення Національного центру сільськогосподарського дорадництва та обласних (регіональних) сільськогосподарських дорадчих служб з їх районними відділами, використавши науково-освітній потенціал закладів і установ Міністерства аграрної політики та Національної академії аграрних наук; - надання соціально спрямованих дорадчих послуг, які фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законом; -

сприяння забезпеченню на державному та регіональному рівні формування державної системи сільськогосподарського дорадництва [2].

Тривалий час серед науковців та практиків сфери дорадництва точились дискусії щодо вибору моделі сільськогосподарського дорадництва. Взагалі, системи дорадництва, які існують у світі, можна згрупувати за чотирма основними моделями: 1) державна; 2) приватна; 3) громадська; 4) змішана (одночасно притаманні риси різних моделей). Кожна з цих моделей має як свої переваги, так і свої недоліки, своїх прихильників та опонентів в Україні.

Відсутність явних успіхів в діяльності державних систем по розповсюдженню сільськогосподарського досвіду примусило багато країн шукати нові підходи до проблеми реорганізації дорадчих служб по розповсюдженню знань та досвіду на селі. Оскільки державні системи по розповсюдженню знань та досвіду є урядовими установами, їх структура організована по принципу «згори донизу», вони горою стояли за свої бюджети, в яких лєвова частка асигнувань витрачалась на оплату заробітної плати співробітників та їх пільг.

Водночас, досвід країн Латинської Америки та інших регіонів, які пішли на повну заміну державних систем на приватні свідчить, що виникає цілий ряд інших проблем та труднощів.

Такі великі держави з перехідною економікою, як Індія, Індонезія та Китай довели, що державні системи розповсюдження знань та досвіду можна з успіхом переорієнтувати на виконання завдань по створенню людського та соціально капіталу та, відповідно, покращити доступ сільського населення до засобів отримання доходів завдяки впровадженню високоврожайних сортів сільськогосподарських культур та диверсифікації тваринництва [3].

Висновки і пропозиції. Досвід розвинутих країн свідчить, що незалежно від того хто буде надавати консультаційні послуги на селі, основну долю витрат, хоча б на початковому етапі - етапі формування системи дорадництва, має взяти на себе держава. Формування державної системи сільськогосподарського дорадництва в Україні буде, на нашу думку,

передумовою ефективного функціонування системи поширення знань та досвіду в сільській місцевості.

Література

1. Кропивко М.Ф. Основи аграрного консалтингу: Підручник / [М.Ф. Кропивко, Т.П.Кальна-Дубінюк, М.Ф.Безкровний, І.М.Криворучко] – К.: Освітня книга, 2006. – 224 с.

2. Концепція (проект) та техніко-економічне обґрунтування створення Державної системи сільськогосподарського дорадництва в Україні / за редакцією М.Ф. Кропивка – К.:ННЦ «Інститут аграрної економіки НААН України», 2010. – 59 с.

3. Swanson B.E. Global Outlook of the Positive Practice of the Distribution of Experience and Consulting Services in Agriculture / B.E.Swanson. – Rome, FAO, 2010.

УДК 664.1:661.722.003.13

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА БІОЕТАНОЛУ НА ЦУКРОВИХ ЗАВОДАХ

Пришляк Н.В., аспірант

Науковий керівник Калетнік Г.М., д.е.н., професор

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто складові ефективності виробництва біопалива. Визначено можливість отримання енергетичної, екологічної та соціально-економічної ефективності виробництва біопалива на цукрових заводах

Ключові слова: ефективність, біопалива, біоетанол, цукрові буряки, цукровий завод.

Постановка проблеми. Нині існує нагальна необхідність підвищення ефективності діяльності цукрових заводів. Досвід таких зарубіжних країн, як Франція, Чехія, Польща свідчить, що стабілізація та розвиток підприємств бурякоцукрового комплексу можливі шляхом налагодження виробництва

біопалива на бурякопереробних підприємствах. В Україні досі немає жодного цукрового заводу, де б одночасно виробляли цукор та біоетанол. Аналіз обсягів виробництва та переробки цукрових буряків свідчить, що Україна без загрози продовольчій безпеці може розширити посівні площі цукрових буряків у 2-3 рази та збільшити завантаженість діючих цукрових заводів, орієнтуючи їх на виробництво як цукру, так і біоетанолу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідженні розвитку ефективності та актуальності виробництва біопалива здійснили такі провідні вчені як Я. Б. Блюм [1], Г. М. Калетнік [3], М. П. Ковалко [2], С. Т. Олійнічук, Б. Я. Панасюк, М. П. Сичевський, О. М. Шпичак, О. Г. Шпикуляк та ін. Цими науковцями було здійснено ряд досліджень щодо ефективності виробництва біопалива з різних сільськогосподарських культур, особливостей виробництва біопалива у контексті енергетичної, економічної, екологічної та продовольчої безпеки держави.

Метою наукового дослідження є аналіз ефективності виробництва біопалива у контексті отримання енергетичних, екологічних та соціально-економічних результатів за оптимальних затрат у довготерміновій перспективі.

Виклад основного матеріалу. Під час визначення ефективності виробництва біопалива необхідно враховувати не лише матеріальну (фінансову) складову прибутку, а також нематеріальний ефект (рис. 1). Варто зазначити, що всі ефекти від запровадження виробництва та споживання біопалива тісно пов'язані між собою, та в багатьох випадках є причинами та наслідками один одного.

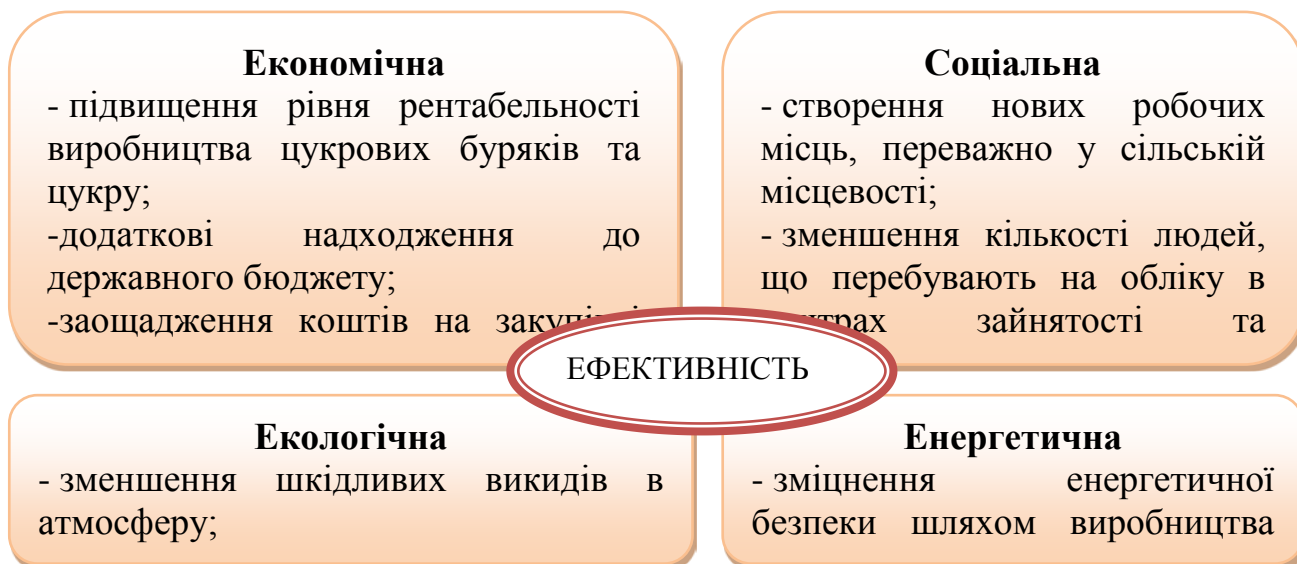

Рис. 1. Структурна схема основних ефектів, які отримують у результаті виробництва та споживання біопалива

Джерело: сформовано автором

Економічний ефект виробництва біопалива полягає у стабілізації та розвитку бурякоцукрового комплексу шляхом диверсифікації роботи цукрових заводів (запровадженні виробництва цукру, біоетанолу та біогазу на одній виробничій ділянці), запровадженні внутрішнього споживання біогазу та реалізації готової продукції і, як наслідок, отримання чистого прибутку. Окрім того, стабільна діяльність заводу забезпечить збільшення надходжень до державного бюджету у вигляді додаткових податкових платежів.

Енергетичний ефект виробництва біопалива полягає у зниженні залежності від імпорту викопного палива шляхом його заміщення альтернативним вітчизняним біопаливом. Зменшення обсягів імпорту палива дасть змогу зміцнити енергетичну безпеку держави, уникнути зайвих витрат національної валюти, а використання біогазу, як побічного продукту, знизить собівартість готової продукції на цукрових заводах та допоможе нейтралізувати негативний екологічний ефект, що виникає під час скидання післяспиртової мелясної барди на поля фільтрації.

Екологічний ефект виробництва та споживання біопалива полягає у зниженні викидів шкідливих речовин в атмосферу, які виникають внаслідок виробництва, транспортування, переробки та використання нафти та її

похідних. Споживання біопалива у сільському господарстві та в містах матиме позитивний вплив на довкілля та здоров'я населення, знизить витрати на боротьбу з негативними екологічними явищами та заощадить кошти населення на лікарські засоби.

Соціальний ефект виробництва та споживання біопалива полягає у відновленні роботи цукрових заводів та створенні додаткових робочих місць, як наслідок, зменшення кількості непрацездатного населення. Окрім того, стабільна діяльність цукрового заводу матиме позитивний вплив на розвиток інфраструктури навколишніх територій.

Висновки і пропозиції. Таким чином, виробництво біопалива на цукрових заводах матиме соціально-економічні та екологічні переваги. Окрім того, цукрові буряки забезпечують високий баланс енергії під час переробки їх на біоетанол, що робить біоетанол, виготовлений з напівпродуктів переробки цукрових буряків, енергетично ефективним. Залежно від цінової політики та кон'юнктури ринку, можливе коригування обсягів виробництва цукру та біоетанолу.

Література

1. Новітні технології біоконверсії / Я.Б. Блюм, Г.Г. Гелетуша, І.П. Григорюк та ін. – К. : “Аграр Медіа Груп”, 2010. – 326 с.
2. Ковалко М.П. Розвинута енергетика – основа національної безпеки України. Аналіз тенденцій і можливостей / М.П. Ковалко, О.М. Ковалко. – К. : ТОВ “Друкарня “Бізнесполіграф”, 2009. – 104 с.
3. Kaletnik G. Resource potential of bioethanol and biodiesel production in Ukraine / G. Kaletnik, O. Prutska, N. Pryshliak // Visegrad Journal on bioeconomy and sustainable development. – Slovakia. – №1, 2014. p. 9–12.

УДК : 331.522.4:631.11

ВІДТВОРЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кафлевська С. Г., к. е. н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Висвітлено стан та основні тенденції демографічної ситуації в Україні, як однієї із критично важливих складових відтворення трудових ресурсів та визначено шляхи підвищення ефективності їх використання.

Ключові слова: трудовий потенціал, відтворення, ефективність, зайнятість населення.

Постановка проблеми. Реалізація державної соціально-економічної політики на селі потребує визначення та глибокого аналізу тенденцій динамічних соціальних перетворень, серед яких відтворення та ефективність використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств посідають одне з найважливіших місць. Кризові явища в економіці України та викликаний ними спад виробництва призвели до активного зростання безробіття у сільській місцевості, та до зниження ефективності використання наявного трудового потенціалу. Це призводить до звуження природної основи трудового потенціалу, погіршення якісних характеристик, так як на фоні цих подій відбувається відтворення трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження питань відтворення та використання трудового потенціалу зробили вчені-економісти: Д.П. Богиня, І.К. Бондар, О.А. Бугуцький, О.А. Грішнова, В.С. Дієсперов, В.К. Горкавий, О.І. Здоровцов, Г.І. Купалова, Е.М. Лібанова, Л.І. Михайлова, І.І. Лотоцький, І.І. Лукінов, Т.І. Олійник, С.І. Пирожков, П.Т. Саблук, М.Ф. Соловійов, В.С. Стешенко, О.В. Ульяновченко, В.Й. Шиян, І.І. Чернега, К.І. Якуба, В.В. Ярова та ін. Однак окремі питання цієї проблематики потребують детального наукового дослідження і практичного вирішення.

Метою публікації є висвітлення стану та основних тенденцій демографічної ситуації в Україні, як однієї із критично важливих складових відтворення трудових ресурсів та підвищення ефективності їх використання.

Виклад основного матеріалу. Головною причиною демографічних втрат у чисельності як сільського, так і міського населення, є його звужене природне відтворення, яке характеризується негативною тенденцією, що прогресує.

Населення України помітно скоротилося і на 1 січня 2015 року складає 42929,3 тис. осіб (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя), що на 3033,6 тис. осіб (7,1 %) менше, ніж у 2010 році та на 6505,2 тис. осіб (15,1 %) менше рівня 2000 року. З усього наявного населення 69,1% - це міське населення, а сільське – відповідно 30,9 % . Зменшення чисельності сільського населення в цілому, особливо молодшого віку, свідчить про негативні тенденції в демографії сільського населення України. Так, чисельність сільського населення станом на 1 січня 2015 року порівняно з 2000 роком зменшилась на 2,1 % [1].

Однією з найважливіших характеристик демографічної ситуації є природний рух населення. Динаміка природного руху населення в країні явно негативна: у 2014 р. на кожні 1000 осіб наявного населення народилось – 10,8 тоді як померло – 14,7 осіб (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції). Тобто природне зменшення склало – 3,9, тоді як у 2012 році даний показник склав – 3,1, а у 2013 р. – 3,5. Кількість народжених зменшується, а померлих – збільшується і, як наслідок, відбувається природне скорочення населення.

Основу трудових ресурсів будь-якої території становить населення працездатного віку. У 2014 році на його долю в Україні припадало 64,5 %, тоді як у 2013 р. – 67,3 % до загальної чисельності зайнятого населення. В той же час, спостерігається підвищення рівня безробіття працездатного населення (за методологією МОП) з 7,8 % у 2013 році до 9,7 % у 2014 році (у % до економічно активного населення працездатного віку), або майже на 2 пункти.

З метою пом'якшення та подолання демографічної кризи, зміцнення

національної безпеки України урядом схвалена «Стратегія демографічного розвитку в період до 2015 року». Основними завданнями, визначеними Концепцією, є не стільки подолання депопуляції, скільки підвищення якості та рівня життя населення, збереження його життєвого та трудового потенціалу [3].

Висновки і пропозиції. Демографічна ситуація в Україні складна, що потребує невідкладного втручання для виправлення ситуації. Державні заходи по підвищенню життєвих стандартів повинні мати доступ до кожного села, кожної людини. Поліпшення демографічної ситуації звичайно слід пов'язувати з виходом із соціально-економічної кризи. Але подолання кризових явищ у відтворенні населення буде тим успішнішим, чим скоріше буде взятий на озброєння науково - обґрунтований підхід до поліпшення умов життя населення, а значить і умов його відтворення. Це поліпшення має бути найважливішою метою проведення соціально-економічних реформ.

Література

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
2. Демографічні перспективи України до 2020р./ За ред. Стешенко В. – К.: Ін-т економіки НАН України. – 2004. – 326 с.
3. Постанова Кабінету міністрів України «Стратегія демографічного розвитку в період до 2015 року» //Офіційний вісник України.- 2006.- №26.

УДК 330.322.01

РОЛЬ ЗАКОРДОННИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ФОРМУВАННІ РИНКУ ПРАЦІ ВІННИЧЧИНИ

Лисюк О.С., аспірант
Науковий керівник **Кафлевська С.Г.**, к.е.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються умови для залучення іноземних інвестицій та їх вплив на розвиток ринку праці на Вінниччині. Проаналізовані проблеми та перспективи

розвитку регіонального ринку праці за інвестиційних умов.

Ключові слова: інвестиції, ринок, ринок праці, інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат.

Постановка проблеми. Сучасна українська економіка, вражена кризою, не може забезпечити належного рівня залучення інвестицій як в середині країни, так і їх притоку з-за кордону. Пояснити таке явище можна на основі дослідження основних принципів та особливостей залучення інвестицій, проблем формування привабливого інвестиційного клімату, удосконалення нормативно-правової бази та забезпечення її стабільності, створення відповідних гарантій захисту інвесторів та їх капіталів тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки залучення іноземних інвестицій має велике значення для будь-якої економіки, а для української зокрема, тому дослідженням проблем іноземного інвестування та створення привабливого інвестиційного клімату в науковій літературі приділялося досить уваги. Значний внесок у дослідження розвитку інвестиційної діяльності внесли такі вітчизняні вчені як: І.Р.Бондар, А.Бутняров, Г.Л.Вербицька, Т.Т.Гринів, М.П.Денисенко, С.М.Тесля, В.Г.Федоренко, В.А.Худавердієва, Л.М.Шик та інші. Однак, окремі питання цієї проблематики потребують детального наукового дослідження і практичного вирішення.

Метою публікації є дослідження впливу іноземних інвестицій на формування та розвиток ринку праці у Вінницькому регіоні.

Виклад основного матеріалу. Залучення коштів іноземних інвесторів сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню нових технологій, використанню передового зарубіжного досвіду, розвитку малого і середнього бізнесу, зростанню інвестиційного потенціалу територій та ін. Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що означає вкладення коштів. У більш широкій трактовці інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення. Іноземні інвестиції – це цінності, які іноземні інвестори вкладають в об'єкти інвестиційної діяльності в Україні з метою одержання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Іноземними інвесторами є суб'єкти, які проводять інвестиційну діяльність на території України [1, с.284].

Це фізичні особи, які не проживають постійно в Україні, юридичні особи – нерезиденти, іноземні держави, міжнародні урядові та неурядові організації та ін. Іноземні інвестиції за складом інвестиційних ресурсів можуть здійснюватися у вигляді: іноземної валюти, валюти України (при реінвестиціях), рухомого і нерухомого майна, майнових прав, корпоративних прав, цінних паперів, грошових вимог і прав на вимоги виконання договірних зобов'язань (гарантованих банками), прав інтелектуальної власності, прав на здійснення господарської діяльності та інших цінностей. Як показують результати розвитку багатьох країн (США, Німеччина, Франція, Велика Британія та ін.), каталізатором інвестиційної активності став саме іноземний капітал, який відіграв значну роль у розвитку та структурній перебудові економіки. Потенційні іноземні інвестори перед тим, як вкладати кошти, детально та всебічно аналізують ступінь привабливості країни, того чи іншого регіону, підприємства, організації з метою зменшення ризиків. Для них основними ознаками привабливості інвестування можуть бути такі: характеристика та доступність місцевого ринку, сприятливе законодавче середовище та ступінь захисту іноземних інвесторів в країні, потенційний ринок праці (наявність кваліфікованої робочої сили та її вартість), законодавче регулювання можливостей вивозу інвестованого капіталу та прибутку, забезпечення захисту інтелектуальної власності, політична стабільність, сприятливий інвестиційний клімат, зовнішньоекономічна політика (квоти, митні бар'єри тощо) [2, с.65].

Висновки і пропозиції. Отже, на даний момент стан інвестиційного клімату в регіоні, так і в країні в цілому є незадовільним. До змін в Україні, які зможуть підвищити її інвестиційну привабливість та удосконалити інвестиційну діяльність, спрямовану на інноваційний розвиток економіки, варто віднести такі напрями діяльності: удосконалення законодавства, яке забезпечить регулювання інвестиційної діяльності відповідально до європейських норм, забезпечення політичної та економічної стабільності,

ефективність роботи банківської системи. Звичайно, при залученні закордонних інвестицій зросте кількість підприємств різних галузей, що створить додаткові робочі місця, а також відрахування до місцевих бюджетів. Так як Вінниччина є безпосередньо аграрним регіоном, доречно залучати інвестиції саме в цю сферу, що сприятиме підвищенню рівня експорту продуктів аграрного виробництва на іноземні ринки, а також підвищення рівня зайнятості серед населення регіону. Реалізація вказаних заходів суттєво змінить інвестиційне середовище в регіоні та в країні в цілому, а також стимулюватиме притік іноземних інвестицій, що створить надійне підґрунтя для інноваційного розвитку економіки, підвищення рівня зайнятості та кваліфікації працівників, а також сприятиме конкуруванню української продукції на світовому ринку

Література

1. Сімонова М. В. Оцінка інвестиційної привабливості України на основі аналізу методик, розроблених провідними міжнародними організаціями / М. В. Сімонова. – Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2012. – № 1 (59). – С. 283 -287.
2. Худавердієва В.А. Стратегія залучення іноземних інвестицій у економіку України / В.А. Худавердієва // Фінанси України. – 2010. – № 6 – С. 62-71.

УДК 637.1 “71”

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

Руткевич Т.І., аспірант

Науковий керівник Кафлевська С.Г., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто особливості функціонування молокопереробних підприємств України, виявлено проблеми, з якими вони зустрічаються у процесі здійснення господарської діяльності. Досліджено експортний потенціал молокопереробних підприємств України.

Ключові слова: молоко, молочна продукція, виробництво, переробка, реалізація.

Постановка проблеми. Підприємства молокопереробного підкомплексу є соціально-орієнтованими підприємствами. Вони сприяють підвищенню рівня життя населення та економічному розвитку всієї країни. Однак на сучасному етапі, розвиток молокопродуктового підкомплексу характеризується кризовими явищами, що призводить до зниження рівня конкурентоспроможності підприємств галузі як на вітчизняному, так і на зовнішніх ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями розвитку молокопереробних підприємств, ефективності виробництва молочної продукції, підвищення конкурентоспроможності займаються такі українські вчені як В.П. Галушко, О.Є. Гудзь, Н.Л. Вільчинська, Т.Л. Мостенська, П.Т. Саблук, О.М. Шпичак та інші. У їх працях змістовно розкрито сучасну проблематику розвитку молочної галузі у теоретичних і практичних аспектах. Не зважаючи на численні дослідження науковців, проблеми розвитку молочної галузі залишаються недостатньо вивченими.

Метою даної роботи є визначення стану, проблем і тенденцій, які впливають на розвиток молочної галузі України.

Виклад основного матеріалу. За даними ІНФАГРО молочно галузь України за всі роки незалежності нашої країни, ще не працювала в таких складних умовах як зараз. Геополітична криза, а також економічні проблеми, без сумніву, негативно позначились на молочному бізнесі. На стан розвитку галузі вплинуло ембарго на експорт молочних продуктів до Росії.

Проте, розвиток молочної галузі в цілому можна назвати достатньо успішним. В Україні за останні декілька років не лише призупинено процес зменшення обсягів виробництва молока, а навіть простежується щорічний стабільний приріст. Намітилась тенденція до збільшення пропозиції високоякісної молочної сировини, відсутні питання щодо завантаженості потужностей переробної галузі, хоча в той же час у взаємовідносинах ключових учасників молокопереробних процесів залишаються певні проблеми [2].

Нарощення обсягів виробництва молока характеризується інтенсивним розвитком галузі, так як в динаміці поголів'я корів має чітку тенденцію до скорочення при підвищенні рівня продуктивності молочного стада. Так на початок 2015 року в наявності було 2262,7 тис. корів., а це майже на 55% менше ніж в 2001 році і на 8% ніж в 2014 році. А середньорічний надій молока від однієї корови становив 4508 кг (на 1,2% більше проти 2013р.), у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 5027 кг (на 4% більше), у господарствах населення – 4363 кг, (на 0,3% більше).

Покращується і якість молока, але в основному за рахунок сільськогосподарських підприємств, де збільшується виробництво молока гатунку екстра і в загальній сукупності воно становить майже 11%. Середня вартість такого молока на кінець 2015 року становить від 4,80 до 5,20 грн./кг, при цьому переробні підприємства готові платити і 5,8-6 грн./кг за великі об'єми якісної сировини. Молоко як сировина, що перепродується посередниками оцінюється на рівні – 5-5,3 грн./кг (по жиру), але якість такого молока зазвичай нижча, чим у сільськогосподарських підприємств. Сировина від населення продається в Україні по 3-3,6грн./кг (Центральна і Західна Україна) [4].

В 2015 році зменшились обсяги переробки молока на 4% порівняно з відповідним періодом 2014, змінилась і структура його розподілу за видами продукції. В порівнянні з минулим роком найбільший спад спостерігається на ринку сиру, а також на цільномолочні продукти, це є наслідком зниження купівельної спроможності населення України. Потрібно відмітити, що хоч попит на звичайне молоко і падає, але рівень цін від виробника зростає, і це при тому, що вони не завжди збільшують вартість закупівлі сировини. В кінці 2015 року виробники молочної продукції пропонують: молоко (2,5%) в дешевій упаковці за 10,5-13 грн./л, кефір (2,5) – 10,2-16 грн./л, сметану – 26-32 грн./кг, сир – 60-105 грн./кг. При цьому виробництво товарного молока скоротилось на 6%, випуск кисломолочних продуктів на 3%, сир на 4%. Ціна на масло в 2015 році порівняно з 2014 зростає більше ніж в 2 рази і становить

від 90 до 120 грн. за кілограм. Основним виробника вершкового масла на сьогодні є Інтер-Фуд, Техмолпром, Люстдорф, Станоконстантинівський МЗ, Яготинський, і вони становлять більше ніж 45% від усього виробництва масла в Україні [2].

Переорієнтовується також і географія експорту. На сьогоднішній день *Китай надав доступ на свій ринок молочної продукції 18 українським компаніям: з них п'ять підприємств агрохолдингу «Мілкіленд»: «Менський сир», «Славутський маслоробний комбінат», «Охтирський сировкомбінат», «Миргородський сироробний комбінат» і «Роменський молочний комбінат» [3]. Відновлюється експорт і в Росію, на середину 2015 року 5 компаній налагоджують свій експорт.* Також на даний момент дуже актуальним для молочної галузі залишається питання можливості виходу українських молочних продуктів на ринки ЄС.

Основною задачею молочної галузі, на даному етапі, залишається забезпечення умов для виробництва молока високої якості при стабільній кількості поголів'я. На думку провідних експертів, таких як В. Чагаровського і К. Беллами, такого ефекту можна досягти завдяки створенню кооперативів [3]. Ми вважаємо, що стратегія розвитку молочної галузі в цілому має бути націлена на розширення експорту і пошуку нових ринків збуту.

Висновки і пропозиції. Досягнення конкурентних переваг вітчизняними молокопереробними підприємствами залежать, в першу чергу, від державної підтримки, науково-технічної та інноваційної політики, впровадження сучасних технологій виробництва та управління підприємством. Український ринок молочної продукції має реальні можливості стати досить прибутковим бізнесом і потужним експортером молокопродуктів вітчизняного виробництва на європейські ринки і ринки інших країн світу.

Література

1. Вільчинська Н.Л. Сучасний стан та перспективи розвитку молокопереробних підприємств України / Н.Л. Вільчинська // Ефективна економіка. – К., 2013. – №13. – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua

2. Лисенко В.Л. Экспорт молока в Китай: наскільки широкі горизонти/ В.Л. Лисенко // Forbes Україна. - 2015. – №11. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua>

3. Інформаційно-аналітичний портал про молоко і молочне скотарство. Офіційний сайт. [Електронний ресурс] / Інформаційно-аналітичний портал про молоко і молочне скотарство. – 2013. – Режим доступу: <http://www.milk.ua.info>.

4. Офіційний сайт Державної служби статистики України // [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК: 332.12:338.432

ТИПОЛОГІЯ РИЗИКІВ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ АГРАРНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Козловський С.В., д.е.н., професор

Жураківський Є.С., аспірант

Вінницький національний аграрний університет

Проведено дослідження теоретико-методологічних підходів до систематизації ризиків економічній безпеці аграрній галузі України. Запропоновано класифікацію ризиків економічній безпеці аграрній галузі.

Ключові слова: економічна безпека, аграрна галузь, ризик, загрози.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі питання забезпечення економічної безпеки країни як першочергової задачі захисту національних інтересів держави від різного роду загроз має особливу актуальність. Різний економічний потенціал регіонів та рівень їх розвитку, економічні та фінансові проблеми, що поглибились останнім часом в країні, нерозв'язаний збройний конфлікт на сході держави, наявність великої кількості біженців з окупованих територій та інші несприятливі обставини, з якими стикнулася економіка України на початку 2014 року, потребують особливого

підходу до розв'язання проблеми забезпечення економічної безпеки України та її галузей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як відомо, проблеми досягнення економічної безпеки держави, регіонів, окремих галузей економіки, а також дослідження питань, пов'язаних з цією проблемою, відображені в наукових працях багатьох зарубіжних та вітчизняних: Л. Абалкіна, Дж. Барбера, Л. Біркена, І. Бінька, О. Барановського, З. Варналія, О. Власюка, В. Воротіна, А. Гальчинського, В. Геєця, В. Горбуліна, К. Гудвіла, К. Девіса, О. Ємельянова, М. Єрмошенка, А. Качинського, Г. Калетніка, Е. Кіреєвої, А. Козаченко, Р. Леонарда, Ю. Лисенка, Т. Лоурі, І. Мазура, О. Макара, А. Мокія, В. Мунтіяна, Г. Пастернак-Таранушенка, В. Предборського, Д. Прейгера, У. Семюелса, О. Скидана, А. Сухорукова, О. Черняка, Л. Шевченко, В. Шлемко, А. Штангрета та ін.

Мета дослідження. Мета даної роботи полягає в теоретичному дослідженні та систематизації ризиків економічній безпеці аграрній галузі України.

Виклад основного матеріалу. При розгляді питань забезпечення економічної безпеки аграрної галузі України принципово важливим моментом є вивчення проблематики дослідження, розробка класифікацій видів безпеки та загроз, а також вивчення особливостей функціонування аграрної галузі.

Показник економічної безпеки аграрної галузі – це кількісна або якісна характеристика стану агропромислового комплексу, що дозволяє оцінити його економічну стійкість, можливості для розширеного відтворення виробництва аграрної продукції і забезпечення продовольчої безпеки країни.

Забезпечення економічної безпеки АПК – це постійний циклічний процес, під час якого реалізується система різноспрямованих заходів. З одного боку, це заходи, спрямовані на підвищення фінансової стійкості, ліквідності, конкурентоспроможності аграрних підприємств та створення сприятливих можливостей для забезпечення економічних переваг аграрного виробництва. З іншого боку, це заходи, що повинні позитивно впливати на рівень та умови

життя населення, яке безпосередньо зайнято в аграрному виробництві, на жителів прилеглих територій та на стан навколишнього середовища.

Виходячи з даного визначення, визначимо основні види ризиків та внутрішні і зовнішні загрози для економічної безпеки АПК України. Види ризиків та їх характеристики наведено в табл. 1[1]. Перераховані ризики можуть створювати потенційні загрози економічній безпеці АПК та національній безпеці країни.

Аналіз існуючої системи економічних взаємовідносин в АПК України показує, що ці відносини ще не забезпечують повною мірою економічну безпеку аграрної галузі, оскільки суттєво не зменшують потенційні загрози, що існують в даний час в країні.

Таблиця 1

Ризики економічній безпеці АПК України

Види ризиків	Характеристика ризику
Технологічні ризики	Розглядають можливість негативного впливу матеріально-технічної бази АПК на якість і конкурентоспроможність продукції, на формування системи управління якістю з точки зору вимог до безпеки вироблених продуктів.
Екологічні ризики	Дають можливість оцінити ймовірність втрати доходу за рахунок впливу екологічних факторів на безпеку аграрної продукції.
Соціальні ризики	Являють собою ймовірність отримання збитків від фінансової діяльності внаслідок низького рівня розвитку сільської інфраструктури (відсутність газифікації, дитячих дошкільних закладів, закладів охорони здоров'я, середніх навчальних закладів, житла) та деградації людського потенціалу (низький рівень освіти населення, умінь, навичок, відсутність здатності до праці і т.ін.).
Агроекологічні ризики	Оцінюють ймовірність отримання збитку в результаті несприятливих природно-кліматичних умов на окремо взятій території.

Фінансово-економічні ризики	Це ймовірність зниження доходу внаслідок відсутності доступності до кредитних ресурсів, високого рівня корупції при розподілі фінансових ресурсів на виконання різного роду програм, спрямованих на забезпечення стійкості АПК, відсутності податкових пільг, підвищення податкового тягаря, низьку зацікавленість місцевої влади в реалізації механізмів державно-приватного партнерства.
Виробничі ризики	Характеризують ймовірність втрати частини виробленої продукції внаслідок її псування; не дотримання ефекту масштабу виробництва, а також через неможливість забезпечити достатній рівень виробництва найважливіших видів продуктів
Політично-військові ризики	Являють собою ризики, пов'язані зі змінами в правовому полі держави, а також ризики, пов'язані з військовими діями на території держави або в безпосередній близькості від неї

Окрім того, все ще не розроблений чіткий механізм управління ризиками, значною є корупційна складова при просуванні аграрної продукції від товаровиробника до споживача, а також при розподілі фінансових ресурсів як елемента державної підтримки аграрного виробництва тощо [2-4].

Висновки. Ризики економічній безпеці аграрної галузі можна класифікувати на зовнішні (зовнішньодержавні, внутрішньодержавні, міжрегіональні) і внутрішні (інституціональні, економічні, соціальні, інфраструктурні). Запропонована класифікація ризиків економічній безпеці аграрної галузі свідчить про необхідність, по-перше, розробки ефективної методики оцінювання стану і рівня економічної безпеки аграрної галузі, яка б дозволила достовірно визначити загальний стан та рівень економічної безпеки та оцінити рівень захищеності аграрної галузі регіону від загроз, що мають місце на агроринку даного регіону, по-друге, розробки та впровадження сучасних методів та механізмів зменшення та/або усунення виявлених загроз; по третє, впровадження ефективної системи управління аграрною галуззю регіону та стимулювання її розвитку.

Література

1. Kozlovskiy Serhii The sustainability of agricultural sphere of the region as a factor in the economic development of Ukraine / S. Kozlovskiy, R. Grinyk, O.Pidvalna // Regional Innovations (France). – 2015. – №1. - P. 22-31.
2. Козловський С.В. Стратегічне управління розвитком регіональних економічних систем / С.В. Козловський // Економіка України. – 2011. – № 4. – С.28-38.
3. Козловський С.В. Типологія моделей розвитку сучасних економічних систем / С.В. Козловський // Економічна теорія. – 2009. – № 4. – С.5–15.
4. Жураківський Є. С. Систематизація ризиків та загроз економічній безпеці аграрної галузі України / Є. С. Жураківський // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – №12. – С. 39-43.

УДК:332.1:334.754

РОЗВИТОК КЛАСТЕРНИХ УТВРЕНЬ В РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

Колесник Т.В., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються питання сутності кластерного підходу та обґрунтовуються наукові засади його застосування в управлінні та розвитку конкурентоспроможності регіональних економічних систем. Визначено пріоритетні завдання органів влади державного і регіонального рівнів щодо розвитку кластерних утворень у регіонах України.

Ключові слова: кластер, кластерне утворення (об'єднання), кластерний підхід, інтеграційні процеси у регіоні, партнерство, стратегія регіонального розвитку, реалізація кластерного підходу.

Постановка проблеми. Розвиток кластерних утворень в регіональних

економічних системах на сьогодні є загально визнаним засобом, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки регіонів та країни в цілому, а постійно зростаюча кількість кластерних об'єднань в країнах світу підтверджує їх ефективність. Світова практика застосування кластерів доводить, що кластерні утворення є моделлю інвестиційної привабливості економіки, що забезпечує високий рівень та якість життя населення.

Основна мета кластера – підвищити внутрішню та міжнародну конкурентоздатність його членів за рахунок комерційного і некомерційного співробітництва, наукових досліджень та інновації, освіти, навчання і заходів політичної підтримки. Тому, щоб проводити дослідження кластерів і робити висновки, щодо їх розвитку та ефективності впливу на економіку, існує потреба в більш точній концептуалізації того, що являють собою кластери та пов'язані з ними явища.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення літературних джерел засвідчило, що питання створення і функціонування кластерних утворень розглянуто в наукових працях таких українських учених, як Асаул Л. Н., Бондаренко В., Войнаренко М., Герасимчук М. С., Даниленко А. І., Єфімова О. В., Єгорова О. І., Крот О. В., Ларіонова Н. А., Портер М., Руднева П. С., Сандулова Т., Скоч О., Соколенко С. І., Стеченко Д. М., Цихан Т. В. та ін. Але багато питань, що стосуються принципів створення, оцінки доцільності та ефективності функціонування кластерних утворень в умовах перехідних економік, потребують подальших досліджень.

Мета тези. Визначити сутність кластерного підходу та обґрунтувати його методологічні засади щодо розвитку кластерних об'єднань в регіональних економічних системах та спрогнозувати їх вплив на економіку та конкурентоспроможність регіонів.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи зарубіжні та вітчизняні наукові праці, які присвячені конкурентоспроможності регіонів, можна зробити висновок, що основними її важелями на сьогодні вважаються кластери, людський капітал та інновації, які тісно пов'язані між собою, оскільки вони

передбачають добровільність дій та стимули, високий рівень використання інформації та забезпечують найкращі результати діяльності у поєднанні один з одним. У кластерах створюються найсприятливіші умови для реалізації людського капіталу та інновацій, що, у свою чергу, забезпечує високі економічні і соціальні результати цих утворень, а також територій, на яких вони розміщуються.

Кластер – це група географічно близьких взаємопов'язаних компаній і асоційованих інститутів у певній сфері діяльності, що характеризуються спільністю та взаємодоповненням один одного. Вони зазвичай формуються в тих географічній зонах, де комунікації, логістика та людські ресурси є легко доступними [1, с. 172-173].

Кластерні об'єднання підприємств є більш життєздатними в порівнянні з поодинокими компаніями, більш стійкими до економічних та фінансових труднощів. Процес створення кластера та його розвитку є досить тривалий у часі. Деякі кластери утворюються на базі об'єднань малих чи середніх підприємств, інші - на основі одного “ключового” підприємства чи науково-дослідного центру. Ці “ключові” компанії як «магніт» притягують до себе дрібніші підприємства тієї ж чи суміжної галузей, постачальників і споживачів. У свою чергу науково-дослідні центри, інститути та університети, як учасники кластера стають осередком розвитку наукової думки, передових досліджень і розвитку інновацій. Також такі утворення створюють умови для розвитку ділової активності, завдяки географічній локалізації, постійній взаємодії та інтенсифікації комунікацій між учасниками кластера підвищується рівень взаємної довіри, що, в свою чергу, позитивно впливає на ділові очікування та стимулює до створення нових проектів чи підприємств, що є необхідними в кризовий період [2].

Кластерні утворення в сучасних умовах посиленої конкуренції на глобальних ринках являють собою фундаментально - організаційну основу для реалізації ключових принципів становлення національної та регіональної економіки і відповідної розробки стратегій соціально-економічного розвитку

регіонів. Розуміння конкурентних переваг нових виробничих систем та активне формування регіональних інноваційних кластерів відкриває перед регіонами нові перспективи динамічного економічного розвитку та успішного подолання «викликів» з боку конкурентів [3].

Для того щоб створювати та розвивати кластери в регіонах, потрібна активна кластерна політика органів місцевого самоврядування, яка б могла забезпечувати зняття різних бар'єрів, з одного боку, та сприяти розширенню та зміцненню міжгалузевих та міжсекторальних зв'язків з іншого. Така політика повинна стимулювати ініціативу ведення бізнесу на регіональному та місцевому рівнях. Кластерна політика – це створення передумов для впровадження кластерних моделей, стимулювання та підтримка кластерних ініціатив, інтеграція кластерного підходу в стратегію управління регіональним розвитком.

Актуальними напрямками регіональної кластерної політики є: виявлення й моніторинг ситуації в процесі формування кластерів на територіальному рівні та оцінка впливу кластера на соціальну сферу; формування комунікаційних майданчиків для потенційних учасників територіальних кластерів і сприяння обміну досвідом між регіонами по формуванню кластерної політики; сприяння консолідації учасників кластера (у тому числі через асоціативні форми), реалізація програм сприяння виходу підприємств кластера на зовнішні ринки, проведення спільних маркетингових досліджень та рекламних заходів, реалізація освітньої політики, погодженої з основними представниками майбутнього кластера, забезпечення можливості комунікації й кооперації підприємств й освітніх установ; розвиток інформаційно - комунікаційної інфраструктури регіоні [4, с.25-26].

Тому, можна сказати, що стимулювання розвитку кластерних утворень може призвести до покращення життєвого рівня населення, посилити та оживити конкурентоспроможність бізнесу, розташованого на території конкретного регіону, також стимулювати ефективний бізнес-клімат, який збільшує переваги задіяних компаній і забезпечує перехід до комплексного

використання потенціалу всієї держави. Варто зазначити, що в майбутньому головну роль у забезпечення стійкої конкурентоздатності для більшості кластерів відіграватиме корпоративна стратегія – розвиток системи пов'язаних інститутів і галузей як результат ринкових відносин та ефективної конкуренції.

Висновки та пропозиції. Отже, в Україні для формування та розвитку кластерних утворень можна вважати перспективний клімат, в регіонах сформувались об'єктивні умови для позитивних змін у розвитку економіки. Застосування кластерного підходу в країні та її регіональних економічних системах є необхідним підґрунтям для відродження вітчизняного виробництва, підвищення ефективності інноваційного розвитку регіонів, досягнення високого рівня та конкурентоспроможності економіки.

Незважаючи на всі проблеми й труднощі, кризові явища з якими стикнулася Україна за останні роки, процес кластеризації був цілком динамічним, що дозволяє прогнозувати його подальший успішний розвиток.

Література

1. Савченко В. Формування кластерів у регіонах на сучасному етапі / В. Савченко // Сіверянський літопис. – 2008. – № 4. – С. 170–175.
2. Наконечна Т.Ю. Кластеризація як каталізатор економічного розвитку регіонів та підвищення конкурентоспроможності країни [Електронний ресурс] / Т.Ю.Наконечна//Режим доступу: [ttp://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_4/14.pdf](http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_4/14.pdf).
3. Соколенко С.І. Інноваційні кластери – механізм підвищення конкурентоспроможності регіону [Електронний ресурс] / С.І. Соколенко. – Режим доступу : <http://ucluster.org/sokolenko/2008/07/innovacijny-klastery-mexanyzm-pidvyshhennya-konkurentospromozhnosti-regionu/>.
4. Сілічева Н.Є. Інформаційно-аналітичний кластер, як шлях підвищення конкурентоздатності регіону/Н.Є. Сілічева//науковий вісник.-2008.- №6(62). – С.23-29.

УДК 665.3(477)(045)

ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Колесов О.С., к.е.н., доцент

Боженьова І.М., аспірант

Вінницький національний аграрний університет

Зазначено основне коло проблем, з якими стикаються підприємства олійно-жирової промисловості в Україні. Проведено аналіз виробництва та експорту продукції олійно-жирового підкомплексу. Визначено передумови нарощування виробництва рослинної олії.

Ключові слова: олійно-жирова промисловість, розвиток, експортне мито.

Постановка проблеми. Олійно-жировий комплекс України – один із секторів аграрного виробництва, в якому, завдяки впровадженню у 1999 році експортного мита на насіння соняшнику, встановлено баланс економічних інтересів держави, сільськогосподарської та переробної сфер виробництва та внутрішнього споживання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблеми формування та функціонування олійно-жирової промисловості, забезпечення її сталого розвитку та подальшого пошуку шляхів підвищення ефективності її функціонування звертали увагу багато дослідників таких, як: Бабенко Л.В., Карпенко А.В., Нікітчин Д.І., Осадчук В.І., Пластун С.І., Побережна А.А., Сегеда С.А., Саблук П.Т., Шпичак О.М., Юрчишин В.В. та інші. Проте питання забезпечення поступового розвитку олійно-жирової промисловості в сучасних умовах, а також недопущення втрати темпів її росту в Україні потребують подальшого дослідження.

Метою дослідження є визначення проблемних питань, які постають перед олійно-жировою промисловістю на сучасному етапі її розвитку та пошук шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Основними проблемами олійно-жирової галузі Швед Т. В. та Біла І. С. визначають наступні: високий рівень монополізації галузі, недостатня інноваційно-інвестиційна спрямованість підприємств олійно-жирової галузі, слабо розвинута система зберігання та транспортування олійно-жирової продукції в Україні [1]. Також, важливою проблемою сталого розвитку олійно-жирової промисловості є збільшення виробництва ріпакової та соєвої олій, що дасть можливість підвищити рівень завантаження відповідних виробничих потужностей.

Нарощуванню обсягів виробництва та переробки насіння соняшника в Україні відбулося завдяки введення в дію Закону України “Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур”, відповідно до якого було запроваджено мито на насіння соняшнику в розмірі 16% митної вартості товару [2].

Підтвердженням вдалої протекціоністської політики держави є те, що олійно-жирова галузь набула інвестиційної привабливості, а у її розвиток почали надходити значні інвестиції як з боку вітчизняних, так і закордонних інвесторів. За останні 15 років інвестовано понад 1 млрд. дол. США у будівництво 20 заводів з виробництва олії та олійно-жирової продукції, внаслідок чого потужності з переробки олійного насіння в Україні збільшились з 2,5 млн. т у 1998 р. до 13,3 млн. т у 2013 р. [3].

Проте, вітчизняні підприємства зацікавлені у максимальній переробці не тільки соняшнику, але й ріпаку та сої. Однак, масовий експорт ріпаку та сої не дає можливості значно нарощувати виробництво соєвої та ріпакової олій, а також шроту, які користуються попитом на світовому ринку. Так, у 2014 році в Україні вироблено 142,6 тис. т олії соєвої проти 109 тис. т у 2013 році (зростання на 31%) та 96,6 тис. тонн олії ріпакової проти 41,1 тис. т у 2013 році (зростання у 2,3 рази). Вироблені олії практично повністю експортуються з України, головним чином, до країн ЄС. Обсяги виробництва даної продукції могли б бути значно більшими за умови максимальної переробки ріпаку та сої на вітчизняних підприємствах.

В Україні, навіть за наявності значних потужностей з переробки соняшникової олії, можливі певні труднощі у нарощуванні обсягів її виробництва, які полягають у недостатній сировинній базі для розвитку галузі, тобто набуває загострення проблема подальшого сировинного забезпечення олієпереробних заводів.

За п'ять місяців 2014 /15 МР (вересень-січень) експортовано з України практично весь ріпак урожаю 2014 року – 2 млн. т (91% від валового збору) та понад 1,5 млн. т сої (40% від валового збору). Очікується, що експорт сої у 2014/15 МР досягне 2,5 млн. т, що майже вдвічі перевищить рівень минулого маркетингового року.

Висновки. Запровадження експортного мита на насіння ріпаку та сої дозволило б створити сприятливі умови для максимального залучення на переробку на вітчизняних підприємствах цієї олійної сировини, завантажити потужності та збільшити експорт готової продукції (шрот, олія ріпакова та соєва) замість експорту сільськогосподарської сировини. Митні обмеження на експорт сої та ріпаку дозволять більш раціонально структурувати виробництво і переробку олійних, сформувати сировинні зони та розвивати потужності.

Література

1. Швед Т.В. Ідентифікація проблем розвитку підприємств олійно-жирової галузі в Україні / Т.В. Швед, І.С. Біла // Проблеми економіки, 2015. - № 1. – С. 174-179.

2. Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур : Закон України (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/1033-14.

3. Лозовський О.М. Проблеми розвитку сучасної олійно-жирової галузі в Україні / О.М. Лозовський, С.В. Слободянюк // Економічний форум 2014. - №1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua>

4. Офіційний сайт асоціації «Укроліяпром» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukroilprom.org.ua>.

УДК 9.13:664.1

СВІТОВИЙ РИНОК ЦУКРУ

Красняк О.П., к.е.н., доцент

Іщенко Т.В., аспірант

Вінницький національний аграрний університет

Досліджено сучасний стан світового ринку цукру. Проаналізовано виробництво та споживання цукру в розрізі країн-виробників.

Ключові слова: експорт, імпорт, ринок цукру, виробники, споживання.

Постановка проблеми. Цукор – стратегічний продовольчий товар. З кожним роком даний продукт посідає вагоміше місце в світовій торгівлі, а його виробництво у світі продовжує зростати.

Аналіз останніх досліджень. Питання дослідження світового ринку цукру висвітлено у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких М.Ю. Коденська, Є.В. Імас, О.М. Шпичак, А.В. Фурса, В.Р. Боев, А.Г. Зельднер, В.А. Ключак та ін..

Мета тези. Дослідити сучасний стан світового ринку цукру, проаналізувати його тенденції змін за останні п'ять років.

Виклад основного матеріалу. За останні роки виробники світового ринку цукру збільшили обсяги виробництва та стабілізували його на досить високому рівні. Загальний обсяг світового виробництва цукру складається: 80% з цукрової тростини та 20% з цукрових буряків. Як правило, витрати на виробництво цукру з цукрової тростини нижче, що є більш конкурентоспроможним, ніж виробництво цукру з цукрових буряків, насамперед через менші витрати на вирощування, транспортування та переробку сировини.

За даними провідних світових експертів з цукру, в останні роки спостерігається тенденція до переважання темпів зростання виробництва над споживанням (табл.1). Світове виробництво цукру у 2013/2014 році становило

175 млн. тонн, а споживання 168,7 млн. тонн. На сьогодні 70% цукру в світі споживається в країнах виробництва [1].

Таблиця 1

Світовий баланс цукру

Показники	Маркетинговий рік				
	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015 (прогноз)
Виробництво цукру, млн.тонн	167,0	172,1	174,8	175,0	172,5
Споживання цукру, млн.. тонн	166,1	160,1	168,1	167,3	171,0
Дефіцит (-) / профіцит (+), млн.. тонн	+0,9	+12,0	+6,7	+7,5	+1,5

Основними виробниками цукру серед країн є Бразилія (питома вага якої у структурі виробництва складає 21,6%), Індія (15,2%), країни ЄС (9,4), Китай (8%) і Таїланд (6%). Топ – 10 країн-виробників цукру за результатами 2013/2014 МР сукупно забезпечують 75,6% загального обсягу виробництва.

Обсяг виробництва цукру у 2014/2015 МР в Бразилії прогнозується 35,8 млн. тонн, це на 2 млн. тонн цукру менше чим в 2013/2014 МР, основною причиною такого падіння виробництва є несприятливі кліматичні умови, посуха.

Обсяг виробництва у 2014/2015 МР в Індії прогнозується на рівні 27,3 млн. тонн цукру, що на 6,5% менше у порівнянні з 2013/2014 МР. Індія є найбільша країна-споживач цукру в світі. За оцінками експертів, у 2014/2015 МР очікується збільшення споживання цукру в країні до 27 млн. тонн, через це можливе зменшення експорту до 1,5 млн. тонн.

Виробництво цукру в Європейському Союзі у 2014/2015 МР оцінюється на рівні 16,3 млн. тонн, це на 300 тисяч більше чим в минулому році. Споживання цукру в країнах Європейського Союзу збільшиться приблизно на 200 тис. тонн. Імпорт прогнозується на рівні 3,5 млн. тонн. Експорт збережеться

на рівні минулого року і становитиме 1,5 млн. тонн, причиною є обмеження квоти на експорт цукру в рамках Світової Організації Торгівлі [2].

Виробництво цукру в Китаї прогнозується на рівні 13,3 млн. тонн, що майже на 1,0 млн. тонн менше ніж в 2013/2014 МР. Експерти прогнозують зростання споживання цукру в країні до 17,4 млн. тонн, що призведе до збільшення імпорту.

У Таїланді у 2014/2015 МР виробництво цукру скоротиться на 1,1 млн. тонн і становитиме 10,2 млн. тонн. Експорт, за прогнозами, збільшиться на 1 млн. тонн в порівнянні з минулим роком і становитиме 8,5 млн. тонн.

Виробництво цукру в Сполучених Штатах Америки оцінюється на рівні минулого року і становитиме близько 7,7 млн. тонн. Споживання також буде на рівні минулого року – 10,6-10,7 млн. тонн.

Серед країн СНД безперечним лідером за показником споживання цукру є Росія, частка якої складає 59%. Частка України у світовому виробництві цукру складає 1% і становить 2,1 млн. тонн, у структурі споживання цукру займає другу місце.

Висновки і пропозиції. Світовий цукровий ринок являє собою сполучення вільного ринку з регульованими внутрішніми ринками окремих країн. Виробництво цукру зосереджене як у розвинених, так і у країнах, що розвиваються, а локальне регулювання спрямоване на те, щоб забезпечити конкурентну здатність і продовольчу безпеку.

Література

1. USDA: Sugar Market Country Report – November 2014 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/circulars/sugar.pdf>
2. International Sugar Statistics [Electronic resource]//Illovo Sugar – Mode of access:http://www.illovosugar.com/World_of_sugar/Sugar_Statistics/International.as
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс] : Web-сайт.– Електрон. дані та прогр. – Прес-служба міністерства аграрної політики та продовольства. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245735563&cat_id=24427.

УДК 332:339.1

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ

Кубай О.Г., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються особливості регулювання ринку земель та формування його інфраструктури на регіональному рівні. Визначається послідовність етапів формування регіональної земельної політики.

Ключові слова: ринок землі, мораторій, інфраструктура ринку земель сільськогосподарського призначення.

Постановка проблеми. Мораторій на купівлю-продаж земельних часток стримує на сьогодні ринок земель сільськогосподарського призначення, які використовуються для товарного сільськогосподарського виробництва (Верховна рада України продовжила його дію ще на один рік – до 01 січня 2017 року). Для відміни мораторію потрібно застосувати ряд необхідних заходів, що стануть основою забезпечення демократичності, прозорості функціонування повноцінного ринку землі в інтересах селян та контролю з боку громадян та органів державної влади. При цьому ключовим завданням, практичне вирішення якого мають забезпечити органи регіональної влади, повинно стати запровадження пріоритетів купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення та створення інфраструктури ринку земель.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування та розвитку ринку землі в Україні і становлення його інфраструктури приділяли увагу провідні науковці. Зокрема, ці проблеми були досліджені в працях Ю.Д.Білика, І.К.Бистрякова, П.І.Гайдуцького, В.П.Галушка, А.С.Даниленка, Д.С.Добряка, Л.Я.Новаковського, Б.Й.Пасхавера, П.Т.Саблука, А.Г.Тихонова, А.М.Третяка та інших. Однак, окремі питання подальшого формування, функціонування і регулювання ринку землі, змісту земельної політики

потребують дослідження з урахуванням сучасних соціально-економічних процесів, зокрема на регіональному рівні.

Мета тези. Дослідження процесу становлення ринку земель сільськогосподарського призначення як одного з пріоритетів реалізації державної регіональної політики.

Виклад основного матеріалу. В Україні в 90-х рр. ХХ – на початку ХХІ ст. відбувається формування ринку землі, в процесі якого долаються певні труднощі економічні (вкрай низька платоспроможність переважної більшості населення, відсутність у минулому практичного функціонування ринку землі, обліку витрат на землю і природні багатства, механізму ціноутворення тощо); правові (необхідність розробки і прийняття законодавчих основ про ринок землі та його регулювання); ідеологічні (опір частини членів суспільства радикальній економічній реформі, побоювання, що іноземний капітал скупить землі та інші природні ресурси); політичні (заперечення окремими партіями необхідності приватної власності на землю і ринку землі); наукові (недостатньо глибоке дослідження проблем ринку землі); соціальні (зіткнення інтересів різних прошарків суспільства)[1].

Ефективність використання потенціалу земельних ресурсів на сьогодні є дуже низькою, про що свідчить невисокий рівень доходів сільськогосподарських виробників. В той же час, негативний вплив фінансово-економічної кризи також стримує процес динамічного розвитку земельних відносин.

Концептуальний підхід передбачає наступну послідовність етапів формування регіональної земельної політики [2]:

1. Аналіз стану земельних відносин, оцінка впливу на них загальноекономічних, організаційно-правових, соціально-демографічних та природо-кліматичних чинників та виявлення проблемних моментів.

2. Формування ієрархії цілей учасників та визначення пріоритетності забезпечення їх реалізації відповідно до сформованих варіантів сценаріїв земельної політики.

3. Вибір форм правового, організаційного та фінансово-економічного забезпечення реалізації поставлених цілей.

4. Розробка заходів реалізації політики в рамках доступних інструментів із втіленням їх у регіональних програмах.

Пропозиція на ринку землі визначається наявним у регіоні земельним фондом, розподіленим за власниками і користувачами, що мають юридичні підстави реалізації майнових прав на землю.

Висновки. Основними пріоритетами державного регулювання ринку земель сільськогосподарського призначення повинні бути[3]: стимулювання цільового й високоефективного використання сільськогосподарських угідь, досягнення консолідації інтересів власників землі, землевласників і землекористувачів механізмів захисту прав власників при оренді та продажу земель. При цьому розвиток ринку землі є ключовим напрямом впровадження регіональної земельної політики, яка полягає у забезпеченні можливості реалізації важливих соціально-економічних процесів.

Література

1. Хвесик Ю. М. Державне реформування земельних відносин у сфері сільськогосподарського виробництва регіону// Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток".- № 3.-2010.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http : // www . kodales . ru](http://www.kodales.ru).

2.Свистун Л.А. Формування ринку землі в умовах реалізації державної регіональної політики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.

3. Коваленко В. М. Пріоритети державного регулювання ринку земель сільськогосподарського призначення // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2012. – Вип. 1 (48). – С.365-373.

УДК 336. 02

ОСОБЛИВОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Кубай О. Г., к. е. н., доцент

Коваль І.М., магістрант

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто сутність поняття «конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства зерно продуктового комплексу», а також досліджено підходи до визначення конкурентоспроможності підприємства зерно продуктового комплексу України.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, конкурентний потенціал, зерно продуктової комплекс, ринкове середовище.

Постановка проблеми. Найважливішою передумовою ефективного функціонування підприємств зерно продуктового комплексу в сучасних умовах є підтримання на високому рівні їх конкурентоспроможності. Підвищення економічної ефективності виробництва продукції сільського господарства має відбуватися поряд з удосконаленням системи збуту виробленої продукції від ефективності дії якої в значній мірі залежать кінцеві результати господарювання товаровиробників. Основною умовою підвищення рівня конкурентоспроможності є правильний вибір конкурентної стратегії підприємства та виробництво продукції краще, ніж це роблять конкуренти [1].

Менеджери підприємства повинні чітко визначитися з усіма видами практичної діяльності, які дозволять підприємству краще використовувати наявні ресурси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на це актуальним є розроблення заходів щодо удосконалення процесів формування конкурентних переваг аграрних підприємств зерно продуктового комплексу України. Багато із зазначених питань висвітлюються в працях зарубіжних і вітчизняних вчених: І.

Ансоффа, М. Портера, Я.В. Бухарева., В.Г. Герасимчука, С.І. Дем'яненка, В.Я. Меселя-Веселяка, Л.Д. Котлярова, Ю.Б. Рубіна, Б.К. Супіханов, Томпсона, Р.А. Фатхутдінова, та ін. При встановленні перспективних цілей, розробленні стратегії розвитку підприємства, досить вагомим значення набуває конкурентний статус підприємства .

Мета тези. Метою дослідження є обґрунтування особливостей конкурентоспроможності підприємств зерно продуктового комплексу України , спрямованих на вдосконалення діючих і розробку нових механізмів управління відтворенням в зерно продуктовому комплексі з боку державних, галузевих і місцевих органів влади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під конкурентоспроможністю товару ми пропонуємо розуміти перевагу товару на ринку, що сприяє успішному його збуту в умовах конкуренції. Оцінку конкурентоспроможності підприємств зернопродуктового комплексу проводять шляхом виявлення його конкурентних переваг, а саме: маркетингову і комерційну складові, які в сукупності становлять ціну продажу чи ціну придбання товару.

Зернопродуктовий комплекс є стратегічно важливим підкомплексом АПК, від якого залежить рівень життя населення. Він є предметом постійної уваги як влади, вчених, так і господарників. Близько 40% агропромислового виробництва безпосередньо пов'язано із зерновими ресурсами. Розширене відтворення зернопродуктового комплексу з огляду на його місце і значення для економічного і соціального розвитку суспільства слід вважати однією з найважливіших передумов досягнення стійкого економічного зростання.

Сучасна структура зерно продуктового комплексу України відрізняється від тих, що склалися у розвинених країнах. Основою формування зернопродуктового підкомплексу України є зернове господарство, на яке припадає понад 50% обсягу продукції підкомплексу. Для порівняння: у США зернова сфера забезпечує лише 13% валової продукції підкомплексу, а 73% вартості виробленої зернопродукції припадає на зернопереробні та збутові

галузі.

Виробництво зерна в Україні посідає одне з основних місць у розвитку сільського господарства як галузі, якій належить пріоритетне значення в забезпеченні продовольчої безпеки держави, слугує сировинною базою для виготовлення багатьох промислових товарів, належить до важливих джерел створення кормових ресурсів.

Зокрема, по виробництву валової продукції сільського господарства Вінницька область протягом 2009-2011 рр. та у 2013р. займала перше місце в Україні (у 2012 р. – друге місце). Хлібороби Вінниччини виробляють вагому частку загальнодержавного обсягу основних сільськогосподарських культур(табл.1).

Таблиця 1

Динаміка виробництва зернових і зернобобових культур в Україні та Вінницькій області 2009–2015 рр.

Рік	Україна			Вінницька обл.		
	Посівні площі тис.га	Виробництво тис.т	Урожайність ц/га	Посівні площі тис.га	Виробництво тис.т	Урожайність ц/га
2009	15837	46028	29,8	1 528	3 092,3	37,0
2010	15090	39 271	26,9	1 543	3 111,3	36,9
2011	15724	56 747	37,0	1 595	4 243,6	49,3
2012	15449	46 216	31,2	1 613	3 621,7	43,0
2013	16210	63 051	39,9	1 622	4 852,3	55,7
2014	16 215	63859,3	41,0	1 629	5063,1	51,1
2015	16 219	42955,1	43,8	1 621	2671,0	50,9

Джерело: www.ukrstat.gov.ua [4].

Зерно є одним з небагатьох видів сільськогосподарської продукції, рівень виробництва якого стабільно перевищує необхідний обсяг його використання всередині країни на протязі тривалого періоду часу.

За умови збереження існуючого низького рівня конкурентоспроможності вітчизняної зерно продуктової продукції на європейському ринку зростає небезпека посилення таких негативних тенденцій: виробники аграрної

продукції недотримуватимуть доходи, що призведе до погіршення соціально-економічних умов у сільських місцевостях; надалі зростатиме негативне сальдо зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС загалом та по сільськогосподарській продукції зокрема; збільшиться частка імпортової продукції у сукупному споживанні продуктів харчування в Україні.

Насамперед на конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції може вплинути низка факторів, головним із яких є державне регулювання.

Важливі заходи розвитку галузі сільського господарства, які водночас забезпечують посилення конкурентоспроможності АПК, містяться у регуляторних актах Міністерства аграрної політики України, проте в Україні відсутній єдиний нормативно-правовий документ (довготермінова стратегія), у якому закріплено механізм забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції з гарантіями державної підтримки.

Досягнення конкурентоспроможності зерно продуктового комплексу забезпечується за допомогою: зниження витрат виробництва; виявлення факторів виробництва (природні, трудові й фінансові ресурси), які можна використати краще, ніж у інших конкурентів; швидкої адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища (можливість нововведень, диверсифікованість, збільшення місткості ринку, подолання вхідних бар'єрів тощо); здатності створення переваг товару чи послуги порівняно з товарами чи послугами конкурентів; можливості правильно визначати і забезпечувати розвиток найефективніших стратегічних зон господарювання (ринки, підрозділи, товари).

Висновки і пропозиції. Отже, для ефективного функціонування на ринку зерно продуктової продукції та одержання прибутків потрібно зосереджуватися на організацію ефективного зберігання, транспортування та реалізацію її тоді, коли ринок пропонує найвищі ціни. Таким чином, для збільшення конкурентних можливостей зерно продуктового комплексу, необхідно: розвивати соціальну і ринкову інфраструктуру в сільського господарській місцевості; поліпшувати якість виробленої сільськогосподарської продукції та

продовольчих товарів; подолати невдалу інтеграцію науки та виробництва; використовувати стратегічні технології й нові форми господарювання.

Література

1. Трещов М.М. Розвиток інфраструктури аграрного ринку в регулярному середовищі держави як один з основних шляхів підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств // Економічний простір .- 2009.- №24.- С.73-82.

2. Нестерчук Ю.О. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] – (Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vkhnau_ekon/2010_6/pdf/6_2.pdf)

3. Литвинова О.М., Плотнікова І.Є. Сучасні тенденції у виробництві та реалізації зерна // www.nbuu.gov.ua

4. Джерело: www.ukrstat.gov.ua

УДК 339.1:17.022.1:334.716

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ

Кубай О.Г., к.е.н., доцент

Козак К.В., магістрант

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються аспекти формування іміджу підприємства, які впливають безпосередньо на його діяльність на зовнішньому ринку та відповідають за функціонування всього підприємства в цілому. Визначено основні фактори впливу на імідж підприємства.

Ключові слова: імідж, імідж підприємства, внутрішній імідж, зовнішній імідж, репутація.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день імідж підприємства відіграє чи не основну роль в умовах ринкових відносин. Економічне благополуччя підприємства прямо залежить від ринку збуту, а також від

послуг, які надаються та їх споживачів. В зв'язку з тим, що умови на зовнішніх ринках швидко змінюються, підприємства та організації повинні швидко адаптуватись до них, щоб понести мінімум збитку та максимум прибутку. З огляду на теперішні економічні умови сприятливий імідж є найголовнішим фактором конкурентоспроможності, відсутність якого зменшує можливість повної реалізації товарів та послуг та відповідно зменшує шанси для розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням іміджу підприємства займався не один учений так як це питання є досить актуальним на сьогоднішній день. Дана тематика є актуальною в наукових дослідженнях Т. Пітере і Р. Уотермен. На прикладі американських корпорацій тематику іміджу вивчали С. Блек, Д. Даніеле, П. Друкер, Ф. Котлер, Т. Коно, Е. Роджерс, Р. Фостер, Л. Якокка, але дана проблема не була предметом для всебічного вивчення саме вищезазначеними авторами.

Мета тези. На ринках України склалася тенденція до активного реформування в зв'язку з цим перед компаніями постає питання збереження та розвитку ринкової частки, задля того, щоб утриматися на ринку і адаптуватись до нового бізнес-середовища. Тобто, метою статті є обґрунтування необхідності іміджу підприємства, як не від'ємної складової економічної і соціальної стійкості підприємства, як на зовнішніх так і на внутрішніх ринках.

Виклад основного матеріалу. Якщо узагальнити наведені в літературі визначення, то імідж підприємства – це сформоване представлення певній цільовій аудиторії комплексу даних в якому міститься інформація про діяльність та досягнення підприємства, яка постійно впливає на взаємозв'язок підприємства з його потенційними та фактичними покупцями. Отже, єдиного визначення іміджу немає, кожен з дослідників розкриває певну сторону цього поняття. Імідж будь-якого підприємства складається із певного набору елементів, які прямо пов'язані між собою.

Задачі іміджу:

1. Підвищення престижу підприємства, шляхом розробки фірмового

стилю свідчить про увагу підприємства тільки до питань виробництва;

2. Підвищення ефективності реклами і різних заходів просування товару;

3. Полегшення введення на ринок нових товарів (послуг), тому що підприємству зі сформованим іміджем легше вивести товар на ринок;

4. Підвищення конкурентоспроможності підприємства, тому що в умовах товарів-конкурентів однаково високої якості конкуренція ведеться на рівні іміджів підприємств.

Нижче наведені засоби формування іміджу як на зовнішньому так і на внутрішньому ринку.

1. Фірмовий стиль – основа іміджу, головний засіб його формування (містить у собі зовнішні образи і характер поведінки на ринку).

2. Візуальні засоби – дизайнерські прийоми формування іміджу, які включають створення упакування, оформлення вітрин, офісів, виставок, розробку макетів, оголошень.

3. Оригінали-макети можуть бути різними, але один елемент (деталь), що постійно є присутнім у всіх позиціях, робить цілу серію макетів пізнаваними. Важливу роль грає також колір.

4. Вербальні (словесні) засоби – спеціально підібрана стилістика, орієнтована на споживача.

5. Рекламні засоби – використані в кожному конкретному випадку рекламні засоби, що сприяють формуванню сприятливого відношення.

6. PR-заходи – продумані, сплановані, постійні зусилля по встановленню і зміцненню взаєморозуміння між підприємством і громадськістю. Це виставки, презентації, прес-конференції, спонсорські заходи. При проведенні PR-заходів необхідно, щоб специфіка фірми відповідала специфіці проведеного заходу. Важливим є також відношення цільових груп до проведених PR-акцій, масштаб аудиторії на яку розрахована акція. Ефективне формування іміджу організації – це цілеспрямована робота, кероване подання інформації із заздалегідь очікуваним результатом її впливу. Інформація повинна доводитись до аудиторії

усіма каналами маркетингових комунікацій. До основних інструментів маркетингових комунікацій належать: реклама, пропаганда, паблік рілейшнз, директ-маркетинг, стимулювання збуту. Кожна із складових системи має свої особливості, усі вони доповнюють одна одну, створюючи єдиний комплекс [4].

Під час розробки іміджу враховують такі основні чинники: маркетинговий – виокремлення маркетингових відмінностей об'єкта; соціологічний – визначення переваг, до яких схильний ринок; ситуаційний – визначення контексту, в якому відбувається формування іміджу; комунікативний – забезпечення відповідного інформаційного впливу.

Для створення іміджу використовують такі інструменти як позиціонування, маніпуляція, міфологізація, емоціоналізація та візуалізація.

Висновки та пропозиції. Таким чином, імідж – це форма комунікації для впливу на свідомість людей. Імідж є керованим інструментом впливу на поведінку покупців, а в результаті – і на рівень продажів.

Позитивний імідж підвищує конкурентоспроможність підприємства на ринку, привертає споживачів і партнерів, прискорює продажі й збільшує їх об'єм, полегшує доступ організації до ресурсів. Усі складові іміджу спрямовані на досягнення трьох основних цілей: досягнення високого рівня компетентності та ефективності в роботі з клієнтами; створення і підтримка такого позитивного іміджу, який змушує споживачів довіряти підприємству; встановлення емоційного зв'язку з покупцем і суспільством.

Зусилля формування іміджу повинні направлятися на внутрішню та зовнішню аудиторію. Внутрішній імідж підприємства створюють відносини персоналу і керівництва, їх загальне спрямування, соціально-психологічний клімат. Зовнішній імідж – це сприйняття і образ підприємства у споживачів, інвесторів, конкурентів, фінансових установ, постачальників і їх реакція на цей образ.

Основними складовими іміджу підприємства є: ділова репутація, імідж роботодавця, внутрішній імідж організації, імідж споживача, імідж керівництва, соціальний імідж, імідж персоналу. Формування, підтримання та

розвиток іміджу потребує вираженої, ґрунтовної діяльності усього колективу підприємства.

Література

1. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: посібник. – К.: Академвидав, 2012. – 568 с.
2. Ткачук О. В. Корпоративний імідж – важлива складова успіху банку // Держава та регіони. – 2014. – №6. – С. 297–299.
3. Примак Т. О. Маркетингові комунікації: навч. посіб. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 280 с.
4. Томилова М. Модель іміджа організації // Менеджмент и менеджер. – 2010. – № 9. – С. 26 – 32.

УДК 338.432 : 338.439.02

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ АПК ЯК ГАРАНТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Кубай О. Г., к.е.н., доцент

Коломієць Х. М., аспірант

Вінницький національний аграрний університет

Ефективне аграрне виробництво є основою забезпечення продовольчої безпеки держави, задоволення населення продуктами харчування в достатній кількості, передбачає створення умов для нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції до рівня, необхідного для задоволення науковообґрунтованих норм харчування. Тому у роботі визначено пріоритетні напрями розвитку АПК в контексті завдань забезпечення продовольчої безпеки України.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, продовольча безпека, сільське господарство.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України

продовольча проблема набуває особливої гостроти у зв'язку з поглибленням інтеграційних процесів та соціальною спрямованістю розвитку країни. Рівень продовольчого забезпечення населення виступає одним із найважливіших чинників національної безпеки будь-якої країни та повинен гарантувати соціально економічну стабільність у суспільстві, якісне відтворення і розвиток нації.

Агропромисловий комплекс України (АПК) – важливий сектор національної економіки, який об'єднує різні види економічної діяльності щодо виробництва сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, а також доставки їх до кінцевого споживача. Посткризове відновлення економіки України вимагає розвитку аграрного виробництва на інтенсивній основі, що дозволить забезпечити продовольчу безпеку країни, гарантуючи кожній особі можливість повноцінного раціонального харчування якісними та безпечними продуктами харчування, а також реалізувати конкурентні переваги країни на світових ринках продовольства. Продовольча безпека України в період трансформації її економічної системи та соціального устрою на засадах ринкових відносин є тією сферою суспільного буття, що не втрачає актуальності на будь-яких стадіях трансформаційного періоду її розвитку. Наявність як позитивних, так і негативних тенденцій у сфері виробництва і рівня споживання продовольства мають безпосередній вплив на стан добробуту і рівня життя всього населення України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним та практичним аспектам проблеми забезпечення продовольчої безпеки України присвячена низка праць українських вчених, зокрема цими питаннями займалися: В.Р. Андрійчук, Б.М. Данилишин, О.І. Гойчук, А.С. Лисецький, М.М. Одінцов, П.Т. Саблук, О.О. Шевченко та ін. Однак, необхідно констатувати, що недостатньо уваги приділяється дослідженню продовольчих ресурсів, що формуються у сфері агропромислового виробництва, адже агропромисловий підкомплекс є гарантом соціально-економічної стабільності суспільства, економічної безпеки та політичної незалежності держави.

Постановка задачі. Мета полягає у забезпеченні продовольчої безпеки та визначення на цій основі стратегічних пріоритетів розвитку АПК, як гаранта продовольчої безпеки.

Виклад основного матеріалу. Насьогодні для України головним пріоритетом забезпечення належного рівня продовольчої безпеки є насичення ринку власною сільськогосподарською та продовольчою продукцією. Цьому сприятиме запровадження складових стратегії аграрного протекціонізму. За оцінкою експертів, державна підтримка галузі є одним з пріоритетних аспектів вирішення проблеми продовольчої безпеки країни на сучасному етапі. Має бути переоцінено значимість АПК в економіці держави та внесено корективи до стратегії його реформування з урахуванням потреби зменшення рівня загроз продовольчій безпеці. Україна має створити дієвий механізм захисту своїх національних інтересів у відносинах з іншими державами під час вирішення продовольчих проблем. В умовах посткризового відновлення економіки України необхідно забезпечити базу для стабільного розвитку аграрного виробництва, підвищити його конкурентоспроможність, подолати цінові диспропорції, посилити державну підтримку товаровиробників з використанням надбань європейського досвіду. Антикризові заходи необхідно поєднувати з розв'язанням завдань стратегічного характеру, що дозволить подолати диспропорції розвитку галузі [1, с. 160].

Пріоритетними напрямками розвитку аграрного сектору в контексті забезпечення продовольчої безпеки України мають бути такі:

1) Забезпечення ефективності внутрішнього ринку та цінового регулювання. У зв'язку з посиленням дії чинників зростання цін на сільгосппродукцію конче необхідно розвинути інфраструктуру та посилити конкурентність ринку, що запобігатиме необґрунтованому підвищенню цін, зловживанню недобросовісними методами конкуренції, знижуватиме непродуктивні та накладні витрати виробників.

2) Сприяння підвищенню ефективності та конкурентоспроможності агровиробництва, захисту інтересів вітчизняних товаровиробників на зовнішніх

ринках.

3) Забезпечення цільового спрямування коштів від продажу сільгосппродукції на розвиток аграрного сектору економіки. Має бути подолана тенденція, за якої через значне відставання в реформуванні аграрного сектору значна частка доходу від реалізації сільгосппродукції кінцевому споживачеві (особливо це стосується експорту) осідає у торговельно-посередницькому секторі та не використовується для розвитку виробництва.

4) Активізація інвестиційної діяльності у сільськогосподарському виробництві має спрямовуватися на оновлення матеріально-технічної бази підприємств і запровадження новітніх технологій виробництва сільськогосподарської продукції на інноваційній основі.

5) Оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств сприятиме нарощуванню виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції та підвищенню рівня власної продовольчої безпеки.

6) Реформування земельних відносин і заснована на ньому перебудова всієї системи організації аграрного виробництва мають особливе значення і щодо створення умов для ефективного використання потужного ресурсу зростання національної економіки.

7) Підвищення якості продуктів харчування та їх відповідності міжнародним стандартам має забезпечити виробництво стандартизованої продукції сільського господарства та наповнення внутрішнього ринку високоякісними продуктами харчування.

8) Охорона земель і підвищення родючості ґрунтів мають спрямовуватися на стимулювання землекористувачів до ведення раціонального використання сільськогосподарських угідь, запровадження систем ґрунтозахисних систем ведення землеробства [2, с. 53-59].

Висновки. Головним завданням людства при вирішенні продовольчих проблеми є забезпечення населення кожної країни і світу в цілому достатньою кількістю продовольства. Це можна здійснити лише за рахунок формування

сталого розвинутого сільського господарства, яке здатне нарощувати обсяги виробництва продукції більш швидкими темпами, ніж відбувається зростання населення світу.

Література

1. Лучків М.П. Розвиток агропромислового комплексу як основа забезпечення продовольчої безпеки країни / М. П. Лучків // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Ґжицького . – Том 12. – № 3(45) Ч.5. – 2010. – С. 160-165.

2. Розвиток аграрного виробництва як передумова забезпечення продовольчої безпеки України: аналіт. доп. / за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. НІСД, 2011. – 104 с.

УДК: 658.15

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Кубай О.Г., к.е.н., доцент

Кухар О. С. , магістрант

Вінницький національний аграрний університет

Висвітлюється зміст поняття «інвестиційна привабливість підприємства» з погляду різних авторів, визначено відмінності у підходах, встановлено основні характерні риси та структурні складові. Розкрито основні чинники, що впливають на неї. Визначено основні функції управління інвестиційною привабливістю підприємства.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, управління інвестиційною привабливістю, ефективність.

Постановка проблеми. В умовах нестабільної економічної та політичної ситуації в Україні існує проблема недостатнього забезпечення інвестиціями вітчизняних підприємств. Одним із найголовніших завдань потенційного інвестора є вибір об'єктів інвестування, що дозволить забезпечити найвищу ефективність вкладених коштів. Конкурентоспроможність того чи іншого

суб'єкта господарювання для інвестора, визначається рівнем його інвестиційної привабливості. Тому, важливим етапом управління інвестиційною привабливістю підприємства є більш детальне визначення сутності даного поняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем управління інвестиційною привабливістю присвячена значна кількість наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Зокрема І.А. Бланка, В.І. Богачова, Н.П. Макарій, о, В.Г. Ткаченко. А. Епштайн, С.Естрин, К.Е. Мейер та інші.

Мета тези. Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано етапи досліджень способів розробки інвестиційної привабливості підприємств.

Викладення основного матеріалу. У сучасній економічній літературі немає чіткості у визначенні сутності інвестиційної привабливості та системи методів її оцінювання. Тому є актуальним є дослідження цієї категорії, її видів та умов формування [3, с. 203]. Інвестиційна привабливість – це не тільки фінансово-економічний показник, а й модель кількісних і якісних показників - оцінок зовнішнього середовища (політичного, економічного, соціального правового) і внутрішнього позиціонування об'єкта у ньому, оцінка фінансово-технічного потенціалу об'єкта, що дає змогу впливати на кінцевий результат діяльності [5, с. 119].

Інвестиційна привабливість підприємства характеризується сукупністю показників його фінансово-економічного стану, на основі аналізу яких потенційний інвестор може прийняти управлінське рішення щодо доцільності вкладення вільних засобів у розвиток цього підприємства без значного ризику їх втрати або неотримання очікуваного доходу на інвестований капітал.

Як свідчить вітчизняний і закордонний досвід, інвестиційно-привабливими вважаються підприємства, що перебувають на стадіях, коли в них збільшуються обсяги продажів, рівень використання виробничих потужностей, тобто покращуються показники їх діяльності. На стадіях

"остаточної зрілості" та "старіння" інвестиції вважаються недоцільними, за винятком тих випадків, коли продукція підприємства має досить високі маркетингові перспективи, обсяг інвестицій у технічне переоснащення невеликий і вкладені кошти можуть повернутися інвестору в найкоротший термін (до 2 років) [4, с. 282].

Найбільш важливими організаційно-економічними факторами підвищення інвестиційної привабливості підприємств є:

- фінансове оздоровлення;
- раціональне використання робочого часу та трудового потенціалу підприємства;
- залучення іноземного досвіду при оцінці та підвищенні інвестиційної привабливості;
- механізмів корпоративного менеджменту.

Україна поки що відстає від розвинених країн у забезпеченні національної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості [1, с. 50].

Висновки і пропозиції. Для залучення інвестиційних коштів та інших ресурсів підприємство повинно бути інвестиційно привабливим, тобто відповідати ряду економічних, управлінських та виробничих характеристик. В результаті дослідження було удосконалено визначення поняття "інвестиційна привабливість підприємства", як сукупність кількісних та якісних показників, які характеризують не тільки фінансово-економічний стан підприємства, а й техніко-економічне забезпечення виробництва, якість та конкурентоспроможність продукції, рівень маркетингового, кадрового, інфраструктурного, правового забезпечення та ефективність використання сучасних інформаційних технологій для налагодження контактів з інвесторами.

Література

1. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилюк. – Фінанси України. – 2014. - №2. – С. 68-81.
2. Катан Л.І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства/ Л.І.

Катан/Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2015. – № 17. –С. 23 – 25.

3. Лиса О. І. Напрями підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора економіки Західного регіону України [Електронний ресурс]./ О. І. Лиса // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць.– Львів: РВВ НЛТУ України, 2014. – Вип.21.03. – С. 203-211.

4. Мордвінцева Т.В. Методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства.//Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2013 р., №6, с 281-286.

5. Хобта В.М. Формування та підвищення інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання/ В.М Хобта., А.В. Мешков // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна – Донецьк: ДВНЗ "ДонНТУ". – Випуск 36-1– 2014 – с. 118-125.

УДК 336. 02

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Кубай О. Г. к. е. н., доцент

Лужинська О. С. магістрант

Вінницький національний аграрний університет

Досліджено поняття фінансової політики та її основне призначення. Висвітлено основні заходи ефективного фінансового управління на сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: фінансова політика, фінансові ресурси, управління, сільськогосподарське підприємство.

Постановка проблеми. Фінансова політика підприємства на даному етапі розвитку ринкової економіки виступає одним з основних факторів, що впливають на ефективність його діяльності. Особливо вона актуальна для сільськогосподарських підприємств, діяльність яких характеризується

сезонністю та високим ступенем ризику. Саме тому фінансові питання необхідно вирішувати досить швидко та ефективно, для цього необхідно, щоб в організації була сформована ефективна фінансова політика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням теоретичних особливостей формування фінансової політики в аграрних підприємствах займалися такі науковці, як: М. Александрова, О. Василик, В. Геєць, М. Крупка, В. Кудряшов, В. Лагутін, В. Мартиненко, І. Петровська, В. Родіонова, О. Романенко, В. Савчук, М. Сичовий, О. Сліпушко, С. Юрій.

Мета дослідження. Визначити основні аспекти формування та функціонування фінансової політики на аграрних підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Поняття фінансова політика поєднує в собі дві категорії «фінанси» та «політика». Словник іншомовних слів поняття «політика» трактує як методи і засоби досягнення цілей і завдань, а також діяльність органів державної влади і державного управління [4, с. 536].

Щодо поняття фінансів підприємства, то це система економічних відносин, що функціонують у сфері товарно-грошового обігу, мають розподільчий характер, пов'язані з формуванням і використанням фондів фінансових ресурсів у процесі руху вартості валового внутрішнього продукту [6, с. 16].

У найбільш загальному вигляді під фінансовою політикою розуміють спосіб організації та використання фінансових відносин. Також це сукупність заходів з організації та використання фінансів для здійснення конкретних цілей і завдань [2, с. 5].

Предметом сучасної фінансової політики виступають відносини, що виникають в процесі управління фінансовими ресурсами держави й підприємств на основі науково обґрунтованої концепції функціонування та розвитку фінансів країни та її окремих галузей, які враховують закони й закономірності розвитку ринкової економіки, формування й використання централізованих грошових фондів держави, тощо [3, с. 229].

Призначення фінансової політики підприємства полягає в:
- упорядкуванні фінансових відносин підприємства;

- наданні фінансам планомірності та послідовності;
- удосконаленні управління грошовими потоками підприємства;
- підвищенні ефективності фінансових відносин підприємства;
- забезпеченні виконання завдань визначених керівництвом підприємства;
- оптимізації грошових потоків за джерелами поступлення, напрямками використання відповідно до визначених управлінням цілей та ін.

Фінансова політика підприємства, як реалізація фінансового менеджменту на практиці, передбачає формування наступних її складових:

- облікової політики;
- кредитної політики;
- політики управління грошовими засобами;
- політики управління витратами та доходами;
- дивідендної політики тощо [5, с. 561].

Управління процесами формування та використання фінансових ресурсів в ринкових умовах виступає домінуючим чинником ефективного виробництва та економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. Воно включає вирішення ряду питань, пов'язаних з вибором форм і методів фінансування, пошуком його джерел та їх оцінкою, обґрунтування доцільності й ефективності заходів тощо.

Найбільш ефективний спосіб фінансового управління на сільськогосподарському підприємстві передбачає такі заходи:

1. Планування надходжень коштів і першочергових платежів, планування бюджетів підрозділів підприємства, що дозволяє обґрунтовано розділяти кошти, проводити аналіз виконання бюджетів.

2. Ведення платіжних календарів-планів, щоденний розподіл фінансових ресурсів, що надійшли, відповідно до заздалегідь визначених пріоритетів.

3. Освоєння комплексного фінансового планування, складання планів руху грошових коштів, фінансових ресурсів за підрозділами підприємства чи окремими проектами, планів прибутків і збитків, планового балансу тощо.

4. Планування надходжень та платежів, прийняття рішень щодо розподілу

коштів на основі об'єктивного погляду керівництва і персоналу, можливості зменшення втрат при визначенні пріоритетності платежів [1, с. 51-52].

Висновки та пропозиції. Отже, фінансова політика є важливою складовою загального механізму управління підприємством. Вона дозволяє оптимізувати використання фінансових ресурсів, удосконалити управління грошовими потоками та підвищити ефективність функціонування самої організації. Слід зазначити, що на сільськогосподарських підприємствах необхідно налагодити систему фінансового планування, що дасть змогу уникнути лишніх витрат в майбутньому. Також вони потребують значної підтримки з боку держави для налагодження своєї фінансової ситуації.

Література

1. Власова Т. В. Фінансове управління сільськогосподарськими підприємствами / Т. В. Власова // Особливості сучасного функціонування та розвитку фінансової системи: національні та міжнародні аспекти. – 2013. – с.50-52.
2. Карзаева Н.Н. Оценка и ее роль в учетной и финансовой политике организации / Н.Н. Карзаева Н.Н. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 224 с.
3. Петіна Л. В. Напрями розвитку фінансової та інвестиційної політики в аграрному секторі економіки / Л. В. Петіна // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2013. - №2(7). – С. 228-234.
4. Словник іншомовних слів / За редакцією члена-кореспондента АН УРСР О.С. Мельничука. – К.: Головна редакція Української енциклопедії Академії наук Української РСР, 1975. – 775 с.
5. Сторожук Т. М. Фінансова політика підприємства в контексті його внутрішньогосподарської політики / Т. М. Сторожук, Д. Є. Сторожук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 559-567.
6. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / За ред. проф. Г. Г. Кірейцева. – Видання третє, перероблене і доповнене. – К.: ЦУЛ, 2004. – 531 с.

УДК 338.5

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА АПК

Кубай О. Г. , к.е.н., доцент

Мельник В. С., магістрант

Вінницький національний аграрний університет

Визначено сутність управління прибутком підприємства АПК. Охарактеризовано основні завдання та аспекти управління прибутком, а також приведено основні функції здійснення даного управління.

Ключові слова. Управління, прибуток, АПК, формування прибутку, розподіл прибутку.

Постановка проблеми. Недосконалість системи управління породжує низку проблем, що безпосередньо впливають як на діяльність в цілому аграрного сектора, так і окремо взятого господарюючого суб'єкта. Результати діяльності підприємства в умовах ринкової невизначеності все більшою мірою залежать від системи управління, оскільки правильно налагоджена система управління дозволяє господарюючим суб'єктам отримувати позитивні фінансові результати та бути більш стійкими до впливу зовнішніх факторів [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням теоретичних особливостей управління прибутком підприємства АПК займалися такі науковці, як : Гавриш А.О., Денисенко Л.О., Кучерявенко Ю.О., Дробишева О.О., Кошкалда І.В., Скибенко С.Т., Чемерис М.В. та інші.

Мета дослідження. Визначити основні проблеми та шляхи їх вирішення у здійсненні управління прибутком підприємств АПК.

Виклад основного матеріалу. Основним показником результату фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства - є фінансовий результат, прибуток або збиток [3].

Дослідження ролі і значення прибутку в розвитку підприємства показує, що прибуток – один з головних аспектів діяльності підприємства. Це визначає

необхідність ефективного і безперервного управління ним. Управління прибутком представляє собою процес пошуку і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання на підприємстві [2].

Метою управління прибутком в АПК є забезпечення збільшення добробуту власників підприємств на цей момент і у перспективі. Ця мета повинна забезпечувати одночасно гармонізацію інтересів власників з інтересами держави і персоналу підприємства [2].

Виходячи з головної мети, система управління прибутком в АПК дає змогу вирішувати такі завдання:

- забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується відповідно до ресурсного потенціалу підприємства;
- забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і допустимим рівнем ризику;
- забезпечення високої якості прибутку, що формується;
- забезпечення виплат необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства;
- забезпечення формування відповідного обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства на майбутній період [2].

Управління прибутком підприємства АПК розподіляється на дві важливі підсистеми:

- управління формуванням прибутку;
- управління розподілом прибутку [3].

При формуванні прибутку підприємства результат залежить від таких складових: валові витрати підприємства, дохід від реалізації продукції, який залежить від ціни та обсягу реалізації. Процес управління формуванням прибутку передбачає управління кожною з цих складових [1].

Управління фінансовими результатами можна розглядати щонайменше з двох позицій:

- 1) як функцію фінансового менеджменту;
- 2) ототожнення з процесом управління прибутком підприємства.

Стратегія управління формуванням та використанням прибутку підприємства АПК передбачає виконання функцій:

- планування (оперативне та стратегічне планування формування та використання прибутку),
- облік і аналіз (попередній, поточний, підсумковий, перспективний),
- регулювання (рівня рентабельності, прибутковості окремих підрозділів і видів товарної продукції, тактичних і стратегічних цілей розвитку),
- контролю (попередній, наступний, поточний)
- інші функції реалізуються в межах виконання окремих етапів [5].

Політика управління формуванням прибутку підприємства АПК повинна бути спрямована на максимізацію розміру позитивного фінансового результату через виконання комплексу завдань щодо забезпечення зростання обсягів його діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, оптимізації складу та структури обігових коштів, підвищення продуктивності праці та системи управління суб'єктом господарювання [2].

Система управління прибутком має бути органічно інтегрована із загальною системою управління підприємством, оскільки прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності підприємства прямо або опосередковано впливає на рівень прибутку, який у свою чергу є основним джерелом фінансування розвитку підприємства та зростання доходів його власників і працівників [2].

В сучасних умовах підприємство АПК повинно прагнути до того обсягу прибутку, що дозволяв би йому не тільки міцно утримувати свої позиції на ринку, але і забезпечувати динамічний розвиток його виробництва в умовах конкуренції, що в кінцевому підсумку потребує від керівництва підприємства мати довгострокову стратегію щодо управління прибутком [4].

Висновки та пропозиції. Отже, основною метою існування будь-якого

підприємства, у тому числі в галузі АПК є отримання максимального прибутку. В умовах сучасно невизначеності та не стабільності існує потреба в запровадженні систем управління прибутком на підприємствах.

В результаті підвищиться не лише прибутковість діяльності підприємства, але й збільшиться рівень його фінансової стійкості та рентабельності, що також позитивно вплине на загальний імідж підприємства, підвищить його конкурентоспроможність [2].

Література

1. Гавриш А. О. Управління формуванням прибутку підприємств на основі витратного підходу / А. О. Гавриш // Науковий вісник нац. університету біоресурсів і природокористування України . – 15/07/2011 . – N163 Ч.2: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес . – С. 125-129.

2. Денисенко Л. О. Шляхи поліпшення процесу управління прибутком на підприємстві / Л. О. Денисенко, Ю. О. Кучерявенко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. - 2014. - № 1. - С. 145-153.

3. Дробишева О. О. Поняття, стадії та особливості криз у процесі управління промисловими підприємствами / О. О. Дробишева // Економіка промисловості. – 2009. – № 4 (47).

4. Кошкалда І. В. Управління прибутком сільськогосподарських підприємств / І. В. Кошкалда // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2015. - Вип. 161. - С. 12-21.

5. Скибенко С.Т. Формування стратегії управління прибутком підприємства/ С.Т. Скибенко, М.В. Чемерис // Науковий вісник ПУЕТ. Серія «Економічні науки». – № 6 (51), частина 2. –2012.- С.152-160.

УДК 339:368.025.6

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІ РИЗИКИ ТА МЕТОДИ ЇХ СТРАХУВАННЯ

Кубай О.Г., к.е.н., доцент

Семеніхіна А.О., магістр

Вінницький національний аграрний університет

Виокремлено зовнішньоторговельні ризики та охарактеризовано основні методи їх страхування. Визначені пріоритетні методи страхування ризиків.

Ключові слова: ризики, методи, страхування, зовнішньоторговельні операції,

Постановка проблеми. Під час проведення міжнародних розрахунків неможливо уникнути ризиків. Ризик існує як для імпортера, так і для експортера (кредитора і позичальника, агента і контрагента). Небезпека зазнати втрат може залежати як від самого контрагента за контрактом, так і від політичної та економічної ситуації в країні чи в інших державах. За наявності, в принципі, однакових видів ризиків, причини їх виникнення для продавця і покупця можуть бути різні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання щодо виявлення зовнішньоторговельних ризиків та методів їх страхування досліджуються в наукових працях вітчизняних і науковців і практиків, серед яких чільне місце займають Н.М.Тюріна, Н.С. Карвацка, О.П. Гребельник, М. І. Дідківський, М.Д. Пазуха, Л.С. Сміяна.

Метою тези є вивчення та узагальнення теоретичних підходів до класифікації ризиків ЗЕД, мінімізація впливу ризиків на зовнішньоторговельні операції підприємства.

Виклад основного матеріалу. В економічній системі будь-який вид діяльності обумовлює появу ризиків, які призводять до збитків (небажаних наслідків) для системи загалом чи її структурних складових. Ризики – це можливі несприятливі події, що можуть відбутися, і в результаті яких можуть

виникнути збитки, майнові втрати учасників ЗЕД. Ризик – це вибір, дії, яку необхідно здійснити, при умові нестачі інформації.

Розрізняють чотири основні групи ризиків котрі тим чи іншим чином можуть вплинути на результат зовнішньоторговельної операції [5]:

1. Ризик країни – розглядаються політичні та економічні події в певній країні, які можуть призвести до втрат під час зовнішньоторговельних операцій.

2. Ризик банку пов'язаний з втратами, що можуть виникати через його недостатню фінансову надійність, неналежну організацію управління банком. На діяльність банку як фінансової структури впливає: навколишнє політичне та економічне середовище, конкуренція, акціонери, якість персоналу, технічне обладнання тощо.

3. Валютні ризики – загроза втрат у результаті зміни курсів валют під час виконання контракту. Такі втрати виникають, зокрема, при змінах курсу валюти ціни відносно валюти платежу в період між підписанням зовнішньоторговельного або кредитного контракту і здійсненням платежу за ним. У разі збігу валюти ціни і валюти платежу валютний ризик спричинюється зміною курсу валюти контракту порівняно з національною валютою контрагентів або з падінням купівельної спроможності валют.

4. Ризик контрагента прийнято поділяти на два види:

-ризик неплатежу – виникає для експортера, якщо імпортер неспроможний або не бажає здійснити платіж за контрактом.

- ризик невиконання контракту – полягає в невиконанні сторонами умов контракту. Зокрема, імпортер може відмінити або в односторонньому порядку змінити замовлення.

Головна проблема управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності підприємства полягає в управлінні тими ризиками, настання яких не залежить від зусиль підприємств. Можна виділити такі групи методів, спрямованих на зменшення можливих збитків, що викликані цими ризиками:

1. Страхування – це міжнародні економічні відносини з захисту майнових інтересів суб'єктів господарювання протягом періоду, в якому відбуваються

певні події (страхові випадки), за рахунок майнових коштів, що формуються зі сплачених ними внесків (страхових премій). У процесі страхування зовнішньоекономічних відносин беруть участь два суб'єкти: страхувальник та страховик [2].

2. Хеджування як метод використання біржових ф'ючерсних контрактів і опціонів. Тобто продавець реального товару, прагнучи застрахувати себе від передбачуваного зниження ціни, продає на біржі ф'ючерсний контракт на даний товар (хеджування продажем). У разі зниження цін він викупляє ф'ючерсний контракт, ціна на який також впала, і отримує прибуток на ф'ючерсному ринку, який повинен компенсувати недоотриману ним виручку на ринку реального товару [4].

Перевага таких методів – можливість оперативного прийняття рішень, порівняно невисока вартість налагодженість і доступність ринків ф'ючерсів і опціонів. До недоліків відносять порівняно вузький спектр дії (тільки цінові параметри угод на товари, фондові цінності і валюту), складність використання, що вимагає високого рівня кваліфікації фахівців. Тому цей метод використовується, як правило, великими підприємствами і при великих обсягах зовнішньоторговельних операцій [5].

3. Застосування різних форм і методів розрахунково-кредитних відносин, що зводять до мінімуму ризик неплатежу за поставлені товари, або неотримання товарів проти їх сплати.

4. Аналіз і прогнозування кон'юнктури (попиту, пропозиції, ціни) на зовнішньому ринку, планування і своєчасна розробка заходів з метою уникнути можливих збитків, викликаних несприятливими кон'юнктурними змінами [3].

Висновки і пропозиції. Отже, для того, щоб зменшити кількість ризиків слід попередньо перевірити потенційного партнера. З цією метою пропонується оцінити ефективність його функціонування. Керуючись інформацією про потенційного партнера, можна зробити конкретні висновки щодо його надійності та платоспроможності. Інформацію про ризики по конкретній країні можна отримати, використавши періодичні публікації консалтингових фірм, що

спеціалізуються на оцінках ризиків.

Література

1. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності. 3-тє видання перероблене та доповнене: Підручник. – Центр учбової літератури, 2008. – 432с.
2. Дідківський М. І. Зовнішня економічна діяльність підприємства. – К.: Знання, 2006. – 462с.
3. Пазуха М.Д.Зовнішньоекономічна діяльність (загальні положення). – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 230с.
- 4.Сміяна Л.С. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності. – К.: КНТ, 2008. – 416с.,
5. Тюріна Н.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства навчальний посібник / Н.М.Тюріна, Н.С. Карвацька//– К.: «Центр учбової літератури». 2013. – 408с.

УДК: 543.97

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВИРОБНИЦТВА ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Логоша Р.В., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто сучасний стан галузі овочівництва у Вінницькій області. Проаналізовано рівень виробництва і реалізації а також формування цін на овочеву продукцію.

Ключові слова: овочівництво, середньорічна ціна, ефективність розвитку.

Постановка проблеми. В умовах переходу аграрного сектору України до ринкової економіки, зумовило виникнення комплексу ключових проблем, які потребують невідкладного розв'язання у сільському господарстві, зокрема у

галузі овочівництва, а також обґрунтування напрямів і заходів щодо перспектив галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем підвищення економічної ефективності галузі овочівництва, приділили значну увагу у своїх наукових працях такі вчені економісти-аграрники як В.Г.Андрійчук, В.Я.Амбросов, П.І.Гайдуцький, М.Я. Месель-Веселяк, І.І.Лукінова, О.М.Шпичак, П.Т. Саблук та інші. Проте ряд питань залишається недостатньо висвітленими та потребує подальшого вивчення.

Метою тез доповіді є дослідження основних напрямів розвитку галузі овочівництва в ринкових умовах і обґрунтування шляхи підвищення економічної ефективності у Вінницькій області.

Виклад основного матеріалу. Вінницька область є типовим регіоном аграрної спеціалізації, тому характеризується розвиненим АПК. Історично провідною галуззю було рослинництво через сприятливі ґрунтови, агрокліматичні ресурси та певну монокультурну спеціалізацію, яка склалась історично.

Овочівництво, зазнало суттєвих організаційних змін, які істотно вплинули на формування й функціонування ринку овочів та продукції їх переробки. На формування і функціонування ринку овочів у Вінницькій області впливають особливі природно-кліматичні умови, висока частка сільського населення, низька зацікавленість інвесторів аграрного сектору області в розвитку галузі овочівництва. Також зосередження виробництва овочів у дрібних приватних господарствах не сприяло підвищенню економічної ефективності галузі овочівництва.

Специфіка овочевого ринку пов'язана з особливостями овочів як товарної продукції, що має певні споживчі властивості [1, С.72]. Вони впливають на весь шлях реалізації даного продукту, який починається від постановки господарюючими суб'єктами овочевої продукції до кінцевого споживання.

Для ринку овочевих культур Вінницької області характерні такі ж риси, як і для загальнодержавного ринку. Площі, які зайняті під посівами овочів у

Вінницькій області, у 2014 році склали 21,2 тис. га, що на 32,5% більше, ніж площі під овочами у 2010 році. В 2015 році у Вінницькій області для забезпечення потреби населення в овочах та продажу їх за межі області сільгоспвиробники посіяли 13,6 тис. га. овочевих культур, томатів – 3,7 тис. га., капусти – 1,5 тис. га., огірків – 1,1 тис., буряку – 1,1 тис. га. моркви – 0,3 тис. га. Прогнозують що у майбутньому площі посівів будуть збільшуватись.

За п'ять останніх років (за 2011-2014 рр.) в області зросло на 59,2% виробництво овочів. У 2014 році в порівнянні з 2013 роком відмічається рекордне збільшення валового збору овочів на 31,5%. Також у 2014 році зафіксовано найвищий рівень урожайності (239 ц/га) за весь період дослідження (2013 – 232 ц/га; 2012 – 179 ц/га; 2011 – 198 ц/га; 2010 – 196 ц/га). Це дає можливість стверджувати, що 2014 рік був не просто вдалим, а найефективнішим за розглянутий період.

Що стосується цінової ситуації на ринках м. Вінниці, то вона за останні роки характеризувалась чіткою тенденцією росту цін на овочі. Так, середня ціна реалізації овочів сільськогосподарськими підприємствами регіону за останні п'ять років зросла на 78,5%. Існує досить значна різниця між цінами на овочі в традиційній мережі та на міських ринках. Цінова ситуація міських ринків досить активно змінюється під впливом попиту і пропозиції, а на внутрішньому ринку спостерігаються сезонні коливання цін на овочеву продукцію [2, С. 364].

Нинішня система ціноутворення на ринку овочевої продукції країни не забезпечує саморегулювання, оскільки не створює балансу цін між виробниками та споживачами. Розпад централізованої системи розподілу аграрної продукції і продовольства, брак нової системи, яка відповідала б умовам ринкової економіки на фоні скасування всіх видів контролю за цінами, призвели до виникнення великої кількості посередницьких структур, що зацікавлені в одержанні максимального прибутку будь-яким способом.

Розглядаючи основні канали реалізації овочів сільськогосподарськими підприємствами Вінницької області, треба зазначити, що за всі досліджувані

роки з загального обсягу проданих овочів найбільшу частку підприємства реалізували комерційним структурам (від 75 до 80%), на міських ринках та через систему власних магазинів і ларків (від 10 до 15 %). Цей спосіб реалізації дає змогу вийти на прямиий зв'язок від виробника до споживача і отримати певний прибуток відразу.

Висновки і пропозиції. Розробка концептуальних засад розвитку регіонального ринку овочевої продукції, можлива лише на основі глибокого комплексного аналізу тенденцій та закономірностей, які сформувалися на ринку. Основні напрями досліджень повинні сприяти формуванню відповідних державних і регіональних програм та механізму їх впровадження.

Література

1. Макаренко П.М. Агробізнес в овочепродуктовому підкомплексі України: монографія / П.М. Макаренко, В.І. Криворучко [та ін.]. – К.: Нива, 1997. – 138 с.
2. Рудь В.П. Значення овочевого ринку в продовольчій безпеці України / В.П. Рудь // Вісн ХНАУ Сер. «Економіка АПК і природокористування». – 2013. – № 11. – С. 363-368.

УДК 338.432:631.1

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мазур А.Г. д.е.н., професор,
Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються питання методології та практики розробки Стратегії розвитку аграрної економіки Вінницької області, пропонуються етапи її здійснення на період до 2025 року з відповідним фінансовим забезпеченням.

Ключові слова: регіон, аграрне виробництво, інноваційно-інвестиційна стратегія.

Постановка проблеми. Стратегічне бачення, подальшого розвитку підприємств АПК регіону пов'язана з максимально можливим використанням наявних природно-ресурсних, матеріальних, фінансових і трудових ресурсів на основі інноваційної моделі господарювання.

Аналіз останніх досліджень по даній проблематиці. Слід зазначити, що теоретико-методологічним підґрунтям стратегій розвитку слугують праці відомих вчених-аграрників: В.Г. Андрійчука, В.П. Гейця, М.Й. Маліка, П.Т. Саблука та багатьох інших. У той же час зазначена тематика настільки складна і багатогранна, що потребує подальших пошуків і узагальнень.

Метою даної публікації є визначення методичного інструментарію та технології розробки Стратегії інноваційного розвитку аграрної економіки Вінницької області, виходячи із її економічного потенціалу як управлінського документа довгострокової дії.

Виклад основного матеріалу. В плані наукової методології та технології здійснення стратегії включає в себе три найважливіші структурні блоки (етапи):

Перший етап (2014-2020рр.) передбачає за рахунок комплексу першочергових заходів досягти стабілізації об'ємів аграрного виробництва підприємствами усіх форм власності з акцентом на спеціалізацію та пріоритетність виробничо-господарської діяльності згідно вимог внутрішнього і зовнішнього ринків. Для АПК Вінницької області першочергове впровадження інноваційних технологій актуально для спиртової, мукомельної, хлібопекарської, цукрової та консервної підгалузей.

На другому етапі (2020-2025рр.) доцільним буде сконцентрувати увагу на інфраструктурному розвитку АПК, мається на увазі розвиток транспортної і логістичної мереж, складського приміщення, біржових послуг та пошук нових ринків збуту аграрної продукції. Цей період потребуватиме суттєвих інвестиційних ресурсів та активізації підприємницької діяльності суб'єктів господарювання усіх форм власності.

На третьому етапі (2025-2030рр.) прогнозується, що аграрна економіка

Вінницької області досягне постіндустріальної фази розвитку, тобто завершення структурних перетворень, максимального використання економічного потенціалу, повного забезпечення потреб регіону в продовольчих товарах та впровадження сучасних інформаційних технологій. Це передбачає інтеграцію аграрної економіки в ринки Європейського Союзу та глобальні і транснаціональні утворення.

Прогнозні цілі аграрного виробництва в регіоні передбачають наступні параметри економічного зростання:

1. Збільшення доданої вартості (ВДВ), створеної в аграрному секторі: у 2016 р. - до 70 млрд. грн.; у 2020р. - до 125 млрд. грн., а в 2015 р. - до 145 млрд. грн. проти 43 млрд. грн. у 2010 році.
2. Досягнення норми прибутку аграрних підприємств у 2016р. до рівня не менше 19% проти 4,5% у 2010 році.
3. Збільшення експорту сільськогосподарської продукції регіону: у 2016 р. - до 18 млрд. дол.; у 2020р. - до 35 млрд. дол. і 2025р. - до 50 млрд. дол., проти 12 млрд. дол. у 2010 році.
4. Забезпечення науково обґрунтованого рівня споживання продовольчої продукції на одну особу м'яса: у 2016р. - 47 кг, у 2020р. - 92 кг, а в 2025р. - 110кг за норми споживання 85,5 кг; молока, відповідно, 290 кг, 382 і 425 кг (за норми 390 кг).
5. Досягти зростання рівня оплати праці в сільськогосподарських підприємствах з розрахунку на одне сільське домогосподарство: 2180 грн. - до 2016р., 2880 грн. - до 2020 р. і 3355 - до 2025р., проти 1115грн. у 2010 році.
6. Збільшення обсягів виробництва валової продукції сільського господарства у порівняльних цінах 2010р.: у 2016 р. - до 152 млрд. грн.; у 2020р.- до 192 млрд. грн., а в 2025р. - до 195 млрд. грн.

Пріоритетними напрямками інноваційно-інвестиційної стратегії аграрної економіки Вінницької області є:

1. Формування сучасних організаційно - управлінських структур

агропромислового виробництва.

2. Створення системи партнерства та організації сільськогосподарської концентрації виробництва переважно вертикально інтегрованих структур.

3. Запровадження системи стратегічного управління на підприємствах АПК.

4. Розвиток інформаційно-консультативної (дорадчої) діяльності в АПК регіону.

В рамках визначених вище напрямів наведемо основні інноваційно-інвестиційні проекти, які будуть реалізовані в планованій перспективі, це:

– реалізація інвестиційного проекту по нарощуванню продукції тваринництва ТОВ «Агрокомплекс «Зелена долина» с.м.т. Томашпіль загальною вартістю 36 млн. дол. США;

– будівництво і введення в експлуатацію найбільшої в світі птахофабрики по виробництву м'яса бройлерів у м. Ладижин Тростянецького району проектною потужністю 420-450 тис. тонн м'яса на рік. Вартість проекту складає 5 млрд. дол. США;

– розвиток потужностей молокопереробного виробництва за рахунок реконструкції і розширення їх фірмою «Люсдорф» (с.м.т. Іллінці) вартістю 30 млн. дол. США;

– реалізація інвестиційних проектів по будівництву виробничих об'єктів з випуску дизельного палива в Мурованокуриловецькому, Немирівському, Тиврівському, Липовецькому та Вінницькому району кластерним утворенням «Альтернативна біоенергетика»;

– першочергове будівництво (до 2020р.) гуртових (оптових) ринків сільськогосподарської продукції (с. Василівка Калинівського району, с.м.т. Бершадь, м. Могилів-Подільський, м. Вінниця);

– ініціювання і створення крупних логістичних центрів на території регіону (м. Могилів-Подільський, м. Козятин, м. Хмільник, с.м.т. Оратів, м.

Вінниця).

Реалізація усіх напрямів Стратегії дозволить забезпечити додаткові надходження до бюджетів усіх рівнів області до 2020р. в розмірі 156 млн. грн., а до 2025р. - до 250 млн. грн.

Висновок. Загалом реалізація інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку аграрної економіки Вінницької області орієнтовно оцінюється в 3180 млн. дол. США. Прогнозується, що 20% цих коштів буде направлено із державного бюджету; 20% - бюджетів і внесків самого регіону, а 40% припаде на зовнішні запозичення, зважаючи на те, що аграрна економіка регіону є інвестиційно привабливою.

Література

1. Герасимчук З.В. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегій [З.В. Герасимчук, І.М. Вахович]: монографія.-Луцьк: ЛДТУ, 2002.-248с.

УДК 330.3:631.11. (477.44)

ГОСПОДАРСТВА НАСЕЛЕННЯ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дмитрик О.В., аспірант

Науковий керівник Мазур А.Г., д.е.н., професор

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються питання місця і ролі домогосподарств населення у розвитку сільських територій регіону, акцентується увага на перспективах збереження цих форм господарювання у майбутній моделі аграрної економіки.

Ключові слова: регіон, сільські території, господарства населення

Постановка проблеми. Господарства населення є господарськими одиницями тому, що в них виконується певні виробничі процеси, насамперед побутового характеру (приготування їжі, пошиття та ремонт одягу, будівництво

та ремонт житла) в основному для власних потреб. У сільських територіях домашні господарства виробляють і певні види сільськогосподарської продукції, чим сприяють продовольчому забезпеченню країни. У цьому полягає їх особливість в порівнянні з іншими домашніми господарствами, наприклад, міських жителів. У даному випадку можна стверджувати, що на сьогодні роль господарств населення у розвитку сільських територій є недоцільною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій по даній проблематиці.

Теоретичні і практичні питання розвитку сільських домогосподарств у сучасних ринкових умовах досліджували В.П. Горьовий, В.К. Збарський, В.М. Оніщенко, І.В. Свиноус, О.М. Шпичак та багато інших вчених. Однак в суспільстві ще не склалося єдиного бачення ролі і місця цих утворень в сучасних ринкових перетвореннях.

Метою даного дослідження є визначення місця і значення господарств населення в розвитку сільських територій Вінницької області.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сільськогосподарського виробництва тісно пов'язаний з вирішенням складних економічних та соціальних проблем села, які тісно пов'язані та взаємозалежні. Саме тому формування ринкових відносин на селі неможливе без реформування соціально-економічних відносин. Від рівня організації та інтенсивності даного процесу залежить соціальне відродження села та забезпечення продовольчої безпеки країни. Практика показує, що домогосподарства населення стали основою соціально-економічного розвитку базових сільських територій. На сьогодні вони утримують 67,8% всього поголів'я великої рогатої худоби, 81% - корів, 72% - свиней і 80% птиці. В цілому по виробництву сільськогосподарської продукції господарства населення досягли рівня 50% загальнообласного виробництва. Переваги селянських господарств полягають у їх високому рівні прояву підприємництва, високій інтенсивності праці, згуртованості та відповідальності всіх членів сім'ї за кінцевий результат, ощадливості у використанні ресурсів, старанності, якісному і вчасному виконанні усіх видів сільськогосподарських робіт. В цьому плані розуміння

перспективи розвитку господарств населення є вкрай важливим з точки зору бачення шляхів розвитку сільських територій. Думки науковців у цьому питанні суттєво різняться. Одні із них [1.] зазначають, що магістральні шляхи розвитку господарств населення – це створення дрібнобізнесових господарств, які поступово трансформуються у фермерські господарства. Інший відомий дослідник даної проблематики О.М.Онищенко вважає [2], що подальше існування і розширення виробництва сільськогосподарської продукції господарствами населення некоректно відносити до стратегічних напрямків формування моделі аграрного сектора економіки, оскільки вони не витримують конкурентної боротьби з іншими формами організації сільськогосподарського виробництва. Правда, існують інші твердження. Ряд економістів [3.] підкреслюють, що за останні роки господарства населення нарощують обсяги виробництва без будь-яких інвестицій і кредитних ресурсів. Так, кількість тракторів у них збільшилась на 3000 одиниць, або 58% в порівнянні з 2005 роком, комбайнів - майже у 8 разів. Це свідчить про перетворення господарств населення з натурального до товарного типу.

Зазначене є можливим за умови кредитування господарств населення через уже існуючий Український державний фонд підтримки селянських (фермерських) господарств та через створення селянських кредитних спілок. Підтвердженням цього є і ряд об'єктивних причин. По-перше, господарства населення уникнуть подальшого навантаження, оскільки виробляють сільгосппродукцію тільки для власного споживання. По-друге, в цих господарствах переважає ручна праця, що на відміну від решти господарств дає економію вартості енергоносіїв та інших матеріальних ресурсів. По-третє, господарства населення виробляють найбільш трудомісткі види продукції, якими великі агроутворення не займаються. Такі аргументи дозволяють стверджувати, що продукція цього сектора аграрної економіки ще тривалий час буде конкурентоспроможною на продовольчому ринку.

Висновки. Господарства населення для розвитку сільських територій залишаються основною умовою та джерелом доходів сільських мешканців. Їх

збереження і примноження відносяться до першочергових завдань державної аграрної політики як сьогодні, так і на перспективу.

Література

1. Мельник Л.Ю. Особистий сектор сільськогосподарського виробництва: стан, тенденції та перспективи. [Л.Ю.Мельник, П.М.Макаренко // Економіка АПК. – 2002.-№11. – С.119-127.
2. Онищенко О.М. Господарства населення: підсумкові оцінки, прогнози [О.М.Онищенко// Економіка України.-2003.-№10.-С.59-68.
3. Дем'янишина А.О. Місця господарств населення в розвитку сільських територій Вінницької області [А.О.Дем'янишина// Сталий розвиток економіки. – 2012.-№2. – С.119-123.

УДК: 338.01.52

ПЕРЕДУМОВИ, ЗАКОНИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Редько М.С., аспірант

Науковий керівник **Мазур А.Г.**, д.е.н., професор

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються питання впливу економічних законів розвитку на реструктуризацію підприємств АПК, пропонуються підходи до їх використання в практиці реформування.

Ключові слова: економічний закон, закономірність.

Постановка проблеми. Формування інституціональних механізмів та інфраструктури аграрної економіки передбачає визначитися з передумовами і дією економічних законів в рамках наукової методології дослідження та здійснення процесів реструктуризації процесів в АПК.

Аналіз останніх досліджень по даній проблематиці. Слід зазначити, що питання структурних трансформацій в економіці, зокрема реструктуризації

АПК, присвячені численні праці відомих українських вчених, таких як: В.Г.Андрійчук, С.А.Ерохін, В.Л.Валентінов, М.Й.Малік, О.М.Могильний, П.Т.Саблук та багатьох інших. Їх праці є ґрунтовними, проте теоретико-методологічні проблеми здійснення реструктуризації аграрних підприємств з урахуванням вимог економічних законів розвитку ще не в повній мірі вивчені і опрацьовані.

Метою даного дослідження є визначення змісту та впливу економічних законів на процеси наукового здійснення процесів реструктуризації в підприємствах АПК.

Виклад основного матеріалу. Передумови необхідності реструктуризації підприємств АПК мають свою специфіку і особливості. По змісту вони включають в себе: орієнтацію підприємств на власні можливості через обмеження на ринку ресурсного забезпечення виробництва; перенесення акценту від держаних господарських комплексів до макро-, мезо-, і навіть мікрорівня; мінімізацію соціально необхідних витрат на виробництво одиниці продовольчої продукції виходячи із територіальних можливостей розміщення підприємств АПК [1].

Що стосується сутності взаємовідносин між суб'єктами господарської практики в АПК, то вони об'єктивно визначаються дією економічних законів розвитку та їх проявом у вигляді стійких закономірностей. При цьому слід підкреслити, що будь-яка економічна категорія, у даному випадку реструктуризація є інтегрованим виразом дії системи законів і закономірностей. Іншими словами, на будь-яку економічну категорію можна спроектувати дію економічних законів у тому числі і на реструктуризацію. У сучасних економічних умовах найбільший вплив на розвиток аграрних відносин і, відповідно, реструктуризацію підприємств чинять наступні закони: сталого розвитку економічних систем; ефективності суспільного виробництва; економії робочого часу; концентрації і спеціалізації виробництва, попиту і пропозиції; адекватності виробничих відносин характеру і рівню продуктивних сил.

У цьому переліку визначальну роль відіграє закон сталого економічного

розвитку, оскільки його об'єктивна дія спрямована на досягнення пропорційності і комплексності розвитку економічної, соціальної та екологічної складових аграрної господарської системи. Основна дія сталого розвитку полягає у створенні умов для раціонального використання аграрного природно-ресурсного потенціалу, структурній упорядкованості агропромислового комплексу та посиленні соціальної спрямованості аграрного виробництва. [2]

Закон ефективності суспільного виробництва вимагає здійснювати суб'єктами господарювання тільки такої діяльності, яка забезпечує прибутковість підприємств АПК різної форми власності при раціональному в умовах ринку використанні матеріальних, фінансових та людських ресурсів.

Закон концентрації та спеціалізації виробництва фактично визначає оптимальні форми організації аграрних підприємств, з однієї сторони, та їх виробничо-господарську спрямованість, з іншої.

Закон співвідношення попиту і пропозицій акцентує увагу на визначенні тих продовольчих товарів, їх асортименту і якості, які задовольняють уподобання споживачів.

Дія економічних законів реалізується через їх закономірності, тобто закономірності також відображають стійкі причинно-наслідкові зв'язки, як і закони, але часто ймовірні, а не об'єктивні. Проте самі закономірності є також об'єктивними, а тому їх слід враховувати як у дослідженні процесів реструктуризації підприємств АПК, так і при їх практичному здійсненні. До основних закономірностей, що характеризують реструктуризацію підприємств АПК, відносяться наступні: ефективність розміщення підприємств АПК у просторі; якість міжрегіональної взаємодії агропромислового виробництва; територіальної комплексності розвитку; економічної доцільності і цілісності; інтеграції господарської діяльності підприємств АПК; територіальної концентрації виробництва; необхідності державного регулювання розвитку агропромислового виробництва.

Висновки. Формування наукової методології реструктуризації підприємств АПК опирається на дію економічних законів розвитку

економічних систем, їх проявів у вигляді стійких закономірностей. Закони визначають необхідність врахування їх дії, оскільки їх зміст носить об'єктивний характер. Закономірності, як прояв економічних законів, відображають стійкі причинно-наслідкові зв'язки і їх дотримання є обов'язковою умовою при здійсненні будь-якої виробничо-господарської діяльності. У сукупності закони і закономірності формують наукову методологію дослідження процесів реструктуризації в АПК.

Література

1.Ерохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект) [С.А. Ерохін] – К: « Світ знань».- 2002. – 528 с.

2. Москаленко Н.А. Методологические основы управления процессами реструктуризации предприятий [Н.А. Москаленко] // Регіональні перспективи. – 2003. – № 1(26). – С. 41 – 45.

УДК 338.436

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ФОРМУВАНЬ В АПК

Мазур К.В., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто переваги агропромислової інтеграції. З'ясовано особливості та перспективи розвитку АПК України на основі формування інтегрованих структур.

Ключові слова: інтеграція, інтеграційний процес, агропромислова інтеграція, інтеграційні формування.

Постановка проблеми. Проблема створення інтегрованих структур в різних галузях на сучасному етапі розвитку української економіки особливо актуальна. Причиною цьому є низька ефективність виробництва та низька

конкурентоспроможність вітчизняних товарів, як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку. Все більше підприємств намагаються створювати інтегровані структури, в основі яких лежить об'єднання технологічних стадій виготовлення, переробки, збуту та реалізації продукції або трансакційна економія [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем економічної сутності інтеграційних процесів в АПК та особливостей розвитку інтегрованих агропромислових формувань присвячені фундаментальні дослідження відомих вітчизняних вчених, таких як: В.Я. Амбросов, А.І. Березвін, В.Н. Зимовець, А.М. Карпенко, І.І. Лукінов, П.М. Макаренко, П.Ю. Мельник, Мазур А.Г., М.Й. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, О.М. Онищенко, П.Т. Саблук, Н.С. Скопенко, А.І. Хвостов, М.І. Хорунжий, О.М. Шпичак та ін.

У своїх роботах вчені розкривають різні аспекти проблем формування та ефективного функціонування інтегрованих структур. Проте проблематика розвитку інтеграційних процесів в АПК потребує подальших наукових пошуків.

Мета тези. Метою тези є визначення переваг інтеграційних процесів та особливості взаємозв'язків між їх учасниками у сучасних структурах АПК.

Виклад основного матеріалу. Характерною особливістю аграрного виробництва в Україні є те, що основу економічного зростання забезпечують переважно великі інтегровані структури [2, с.50].

Лідуючі позиції та значні конкурентні переваги в АПК України мають компанії з вертикально інтегрованою структурою виробництва. За рахунок власної системи елеваторів, сільськогосподарських та переробних підприємств, торгових домів інтегровані об'єднання досягають замкнутого виробничого циклу, економії витрат та раціонального управління фінансовими потоками. Додатковими перевагами є розташування у спеціальних економічних зонах та на територіях пріоритетного розвитку, а також співпраця з іноземними партнерами [3].

Яскравим прикладом ефективної вертикальної інтегрованої структури є

ПАТ «Миронівський хлібопродукт», який є лідером АПК України з 1998 року. ПАТ «Миронівський хлібопродукт» – це вертикально інтегрований комплекс, що об'єднує потужності всього технологічного циклу виробництва м'яса птиці, займається виробництвом соняшникової олії, яловичини, свинини, готових м'ясних страв, ковбас, гусячого м'яса та печінки, вирощуванням фруктів і картоплі, проводить дистрибуцію (15 центрів) через власний парк вантажівок (450 автомобілів-рефрижераторів), 2600 фірмових франчайзингових магазинів. Компанія є виробником курятини під торговою маркою (ТМ) «Наша ряба», делікатесної яловичини під ТМ «Сертифікований Ангус», делікатесної печінки під ТМ «Фуа Гра» та готових м'ясних страв під ТМ «Легко!». ПАТ «Миронівський хлібопродукт» утримує більше 50 % вітчизняного ринку курячого м'яса (обсяг виробництва в 2014 р. – 546,5 тис.т). Обсяг експорту м'яса птиці в 2014 р. становив понад 151 тис.т в 60 країн світу [4].

Спонукальним мотивом поглиблення інтеграційних процесів є синергічний ефект, який досягається завдяки збільшенню масштабів виробництва, поєднання розрізаних стадій єдиного технологічного процесу в систему, організації закінченого циклу виробництва, переробки та реалізації різноманітної конкурентоспроможної продукції.

Головною особливістю сучасних інтегрованих формувань АПК є участь в їх функціонуванні структур, які технологічно не пов'язані з агропромисловим виробництвом. Через безпосередню і непрямую участь в діяльності об'єднань відбувається злиття аграрного капіталу з капіталом індустріально-промислових та фінансових сфер.

Висновки і пропозиції. Формування і розвиток інтеграційних структур в агропромисловому комплексі є важливим напрямом виходу економіки України з кризи завдяки консолідації зусиль виробників, активізації потенційних можливостей ефективного використання всіх наявних ресурсів, підвищення відповідальності і результативності дій всіх ланок інтегрованої системи.

Література

1. Скопенко Н.С. Перспективи розвитку АПК України на основі

формування інтегрованих структур /Н.С. Скопенко - [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/14645/1/3.pdf/>

2. Мазур А.Г. Розвиток інтеграційних процесів в аграрно-промисловому виробництві / А.Г. Мазур, В.Л. Коваленко : монографія. – Вінниця: ПП «ТД Едельвейс і К», 2015. – 172 с.

3. Скопенко Н.С. Обґрунтування доцільності формування та розвитку інтегрованих об'єднань в АПК України /Н.С. Скопенко - [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15044/1/scopenko.pdf/>

4. Офіційний сайт ВАТ "Миронівський хлібопродукт" [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.mhp.com.ua/>

УДК: 338.43

ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ В РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

Мазур С. А., к.е.н.,

Вінницький національний аграрний університет

Розглядається проблематика функцій управління в регіоні, наводиться їх класифікація і зміст з позицій об'єкта і суб'єкта управління.

Ключові слова: регіональне управління, функцій управління.

Постановка проблеми. Функції управління розкивають і характеризують взаємозв'язки регіону як цілісного суб'єкта управління. Кожна із яких являє собою відповідний вид управлінського впливу, який мовби «пронизує» ієрархію регіональних органів і є загальним, типовим для них. Тому в організаційній структурі регіону функції управління характеризуються відповідною диференціацією, розподілом і зосередженням як в різних регіональних органах, так і в їх ланках і підсистемах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці регіонального

управління присвячено чимало публікацій відомих українських вчених: А. І. Амоші, С. І. Дорогунцова, Б. М. Данилишина, М. Ф. Тимчука, Л. Г. Чернюк, М. Г. Чумаченка та багатьох інших. В той же час обґрунтування змісту регіонального управління, зокрема його функцій, потребує подальших системних досліджень.

Метою даного дослідження є визначення сутності і змісту функцій регіонального управління, що слугує підґрунтям формування його органів в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Регіон як складна економічна система має свої особливості, що проявляються в управлінні його розвитком. По-перше, регіональне управління має свої специфічні цілі, які часто не співпадають з цілями виробництва на його території, галузевими цілями та навіть цілями держави. По-друге, регіональне управління взагалі має більш широкий спектр цілей, ніж вищезазначені види.

На кінець, навіть державні, галузеві та цілі суб'єктів господарської діяльності, переломлюючись через цілі регіону, частково змінюють свій початковий зміст.

Виходячи із взаємної обумовленості цілей і функцій можна прийти до висновку про специфічність і багатогранність функцій регіонального управління [1]. Тому ці функції можна визначити як реальний, цілеспрямований, організуючий і регулюючий вплив на суспільні явища розвитку регіону з метою приведення їх у бажаний стан.

Визначення складу і структури функцій регіонального управління потребує їх класифікації. Класифікація взагалі є науковим прийомом поглибленого вивчення будь-яких явищ діяльності, зокрема і функцій.

Так, стосовно об'єкта управління функціями виробничо-господарської діяльності є: технічні, комерційні, фінансові, облікові; з погляду структури господарства регіону – галузі промисловості, сільського господарства, харчової, хімічної, лісової промисловості, транспорту, зв'язку, будівництва тощо; згідно з рівнем управління – регіон, економічна зона, місто, район, населений пункт;

його елементів – люди, засоби виробництва.

Класифікація функцій за суб'єктом управління дозволяє виділити загальні із них: організація, планування, регулювання, координація, управління персоналом, мотивація, контроль; специфічні – лінійне керівництво, оперативне управління, матеріально-технічне забезпечення, фінансування, оподаткування, ліцензування, кредитування, захист прав споживачів; обслуговуючі – звітування, діловодство, статистичний обмін, інформаційне забезпечення, правове забезпечення.

Виконання взятих на себе функцій органи управління сьогодні можуть здійснювати за рахунок трьох основних шляхів: створення під відповідні функції організаційних структур; залучення приватних фірм на контрактно-конкурентних засадах; виплат грантів (субсидій) добровільним організаціям (в тому числі громадянам) [2].

Послідовність використання функцій управління в регіоні має свою черговість. Управління тим чи іншим процесом, як правило, розпочинається із того, що якась проблема виділяється в якості відповідного утворення і йому надається відповідна організація. Якщо немає організації людей, об'єднаних загальною метою, то не має і планування, і інформації, бо планування характеризує шляхи постійного руху організації до поставлених цілей, а інформація забезпечує достовірність цих кроків. Коли створена організація і є в наявності плани її соціальної активності, то виникає необхідність в регулюванні і координації – встановленої поведінки кожного члена організації, в рамках передбачених планових параметрів. Під вимоги, що витікають із цілей організації і планів їх досягнення підбирається персонал, спроможний їх досягти. При цьому встановлюється і мотиваційна система його діяльності. Виникає динаміка управління, яка створює свою інформацію, перетворює її на основі погодження інтересів у рішення; зворотна інформація реалізується у функції контролю. Звичайно, етапність взаємодії управлінських функцій може носити і іншу послідовність: обмін, аналіз, визначення цілей, організація, керівництво, контроль, проте вищевикладений алгоритм ми вважаємо більш

логічним і раціональним.

Висновки. Визначення функцій управління регіоном і їх класифікація дозволяє окреслити коло повноважень органів влади, з однієї сторони, та упорядкувати структурні підрозділи апарату управління, з іншої.

Література

1. Гранберг А. Г. Основы региональной экономики: Учебник для вузов – М.: ГУВШЭ, 2000.- 495с.
2. Чумаченко М. Г. Управління соціально-економічним розвитком регіону/ / Економіка України .- 1998.-№4.-94-95.

УДК 658.8.001.11

КОМПЛЕКС МАРКЕТИНГУ: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ

Мамалига С.В., старший викладач

Вінницький національний аграрний університет

Розглядається еволюція складових комплексу маркетингу з моменту формулювання до сьогодення.

Ключові слова: комплекс маркетингу, продукт, ціна, розподіл, просування. Моделі 4Р, 4С, 4V, 4М.

Постановка проблеми. Маркетинг є одним із прогресивних напрямків роботи по управлінню виробничо-збутовою діяльністю підприємства. Його слід розглядати як з'єднувальну ланку між виробниками та споживачами, основним завданням якої є вирішення протиріч, що виникають в процесі співпраці. В зв'язку з цим комплекс маркетингу, як інструменту впливу на споживача, постійно розширюється. Однак, не всі моделі є однаково ефективними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні наукові праці з даного питання належать відомим маркетологам: Дж. Каллитон, Н. Борден, А. Фрей, Дж. Маккарти, Б.Бумс та Дж.Битнер, Б. Лотеборн, О.Отлакан. Вітчизняні вчені також працюють над ним: Л.В. Балабанова, О.М. Варченко, А.В. Войчак,

А.Ф. Павленко, І.Л. Решетнікова, І.О. Соловйов та ін.

Метою тези є вивчення теоретичних основ еволюції концепцій комплексу маркетингу.

Виклад основного матеріалу. Системою маркетингу в більшій чи меншій мірі необхідно оволодівати всім підприємствам незалежно від того, як організовується економіка. Це дасть змогу виробнику краще зрозуміти смаки та запити споживачів різних сегментів ринку і запропонувати ті товари і в такій кількості, які є оптимальними, з однієї сторони. а з іншої – споживачеві – забезпечить можливість знайти необхідний товар за прийнятною ціною у зручному місці, продемонструє найкращі його якості. Тобто, виділяємо найважливіші елементи маркетингу, за допомогою яких підприємство може впливати та формувати поведінку споживача на ринку і отримувати в кінцевому результаті бажаний рівень прибутку: товар, ціна просування та місце. Перші спроби використовувати елементи маркетингу в єдиному комплексі, систематизувати їх як інструменти були зроблені в 40-х роках ХХ ст. Джеймс Каллітон (James Culliton) використовує так званий «рецептний підхід» у вивченні маркетингових витрат. Менеджера з маркетингу вчений називає «упорядником маркетингової програми з інгредієнтів», маючи на увазі об'єднання окремих елементів маркетингу в єдину систему задля планування стратегії конкурентної боротьби. Однак, Дж. Каллітон не розвинув своє нововведення і в 1953 р. на основі його праць, Нейл Борден (Neil H. Borden), будучи президентом Американської асоціації маркетингу вперше використовує термін «маркетинг-мікс». В структурованому вигляді маркетинг-мікс постає у Н. Бордена в кінці 50-х років. Він розглядає у поєднанні 12 найважливіших елементів маркетингової програми:

1. Товар. Планування: встановлення і процедури, пов'язані з передбачуваними товарними лініями – властивості, дизайн товару і т. д.; цільовими ринками – кому, де, коли і в якій кількості пропонуються товари; політикою у відношенні нових товарів – програми досліджень і розробок.

2. Ціноутворення: встановлення і процедури, пов'язані з обраним рівнем

цін; встановленням конкретної ціни – цілі / не цілі цифри і т. д.; політикою ціноутворення – незмінна ціна або така, що варіюється, збереження ціни, використання преїскурантних цін і т. д.

3. Торгова марка: встановлення і процедури, пов'язані з вибором торгових марок; політикою щодо торгової марки – індивідуальне або родове фірмове ім'я (локальна, парасолькова або материнська торгова марка); продажами під приватною маркою посередника або без марочного імені.

4. Канали розподілу: встановлення і процедури, пов'язані з каналами, що зв'язують виробника і споживача; ступенем вибіркової щодо оптових і роздрібних продавців; прагненням до співпраці з представниками торгівлі.

5. Діяльність торгових представників: встановлення і процедури, пов'язані з навантаженням торгових представників і методами, застосовуваними в продажах організаціям-виробникам, в сегменті гуртової та роздрібною торгівлі.

6. Реклама: встановлення і процедури, пов'язані з рекламним бюджетом, тобто з навантаженням на рекламу; вибором концептуальної основи реклами (бажаний образ продукту; бажаний корпоративний образ); реклама-мікс – реклама, орієнтована на торгівлю, а через неї – на споживачів.

7. Просування: питання, пов'язані з навантаженням планів продажів або заходів, орієнтованих на торгівлю або передбачають її посередництво; формою цих заходів для стимулювання споживачів і торгівлі.

8. Упаковка: питання, пов'язані із створенням упаковки і маркування.

9. Демонстрація товару: встановлення і процедури, пов'язані з навантаженням на що сприяють ефективним продажам демонстрації і викладки товару; методами, обраними для забезпечення демонстрації товару.

10. Обслуговування питання, пов'язані з забезпеченням сервісу.

11. Матеріальна обробка: встановлення і процедури, пов'язані з складуванням; транспортуванням; управлінням матеріально-технічними запасами.

12. Пошук і аналіз даних: встановлення і процедури, пов'язані з пошуком,

аналізом і використанням інформації в маркетингових операціях [1].

В такому вигляді модель Н. Бордена більшою мірою використовується професійними маркетологами. Тоді як всі інші задовольняються комплексом маркетингу з 4P: товар, ціна, просування, місце, яка була запропонована пізніше у 1964 році відомим маркетологом Джеррі Маккарті (Jerry McCarthy). І лише після того, як у 1965 році Н. Борден видрукував статтю «The Concept of the Marketing Mix» модель Дж. Маккарті отримала широке визнання [2].

Проаналізувавши статистику успішності просування нових продуктів на ринку, американські вчені відмітили, що майже 80 % не отримують бажаного результату. Поява 4C допомагає маркетологам підійти до проблеми просування та реалізації товару з іншого боку – з боку споживача [3].

В умовах динамізації конкурентного середовища та вдосконалення вимог споживачів почали з'являтися модифіковані та альтернативні системи маркетингу. Теорію 4P багато хто розширює до 6, 7, 8, 10, 12P, і на ряду з 4C також з'являються нові моделі такі як 4P + 1S, 5P + 1S, 4A, 4E, 4V, SIVA, 2P + 2S + 2C. У структурованому та розшифрованому вигляді моделі представлено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Існуючі погляди на складові комплексу маркетингу

Комплекс	Складові елементи	Переклад
4P	Product, Price, Promotion, Place	Продукт, Ціна, Просування, Місце
5P	4P + People	4P + Люди
6P	5P + Publicity	5P + Публічність
7P	5P + Process, Physical Evidence	5P + Процес, Фізичний доказ
8P	7P + Perceptual psychology	7P + Психологічне сприйняття
10P	5P + Personnel Package Purchase Probe Public Relations	5P + Персонал Упаковка Покупка Апробація Зв'язки з громадськістю

12P	5P + Personnel Package Purchase Public Relations Process Physical Premises Profit	5P + Персонал Упаковка Покупка Зв'язки з громадськістю Процес Навколишнє середовище Прибуток
4C	Customer Needs & Wants Cost to the Customer Convenience Communication	Бажання та потреби покупців Затрати покупців Зручність Комунікації
4V	Validity, Value, Venue, Vogue	Аргументованість, Цінність, Місце покупки, Популярність

Найновіша модель 4М народилася в 2010 році в Індії. Якщо подивитися на еволюцію з класичної моделі через 4С та 4V до 4М, то це виглядатиме так:

- Product – Consumer – Validity – Meaningful (Продукт – Споживач – Аргументованість – Значимість)
- Price – Cost – Value – Marginal (Ціна – Вартість – Цінність – Гранична вартість)
- Place – Convenience – Venue – Magical (Місце – Зручність – Місце купівлі – Чарівність)
- Promotion – Communication – Vogue – Musical (Просування – Комунікації – Популярність – Мистецтво) [4].

Висновки і пропозиції. Провівши дослідження щодо еволюції складових комплексу маркетингу, можна зробити висновки: всі елементи комплексу взаємопов'язані та кожний виокремлений включає певний набір дій, реалізація яких відображає стратегію підприємства в комплексі маркетингу. Важливість кожного окремого елемента маркетингу залежить від поточної ситуації та типу організації, виду товару, поведінки споживача і т.п. Найбільш використовуваною до сьогодні є модель 4P. Вона проста і витончена, і саме завдяки цій простоті вона має поширення. Однак, коли її намагаються

"підправити" за рахунок включення нових елементів, втрачається найголовніше – простота.

По кожному з нових «елементів» будь-якої «розширеної» моделі можна сперечатися нескінченно. Можна знайти переконливі аргументи як на користь нових елементів, так і проти них. Одне очевидно: 4 "Р" набагато легше запам'ятати, ніж, наприклад, 12.

Література

1. Борден Н. Концепция маркетинга-микс // в кн. "Классика маркетинга: Сборник работ, оказавших наибольшее влияние на маркетинг" /Пер. с англ. под ред. Ю.Н.Каптуревского. [Електронний ресурс].– СПб.: Питер, 2001. – С. 529-538. Режим доступу: <http://m-arket.narod.ru/Abstract/Borden MMix.html>.

2. Комплекс маркетинга. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marketopedia.ru/6-kompleks-marketinga.html>.

3. Lauterborn, V. New marketing litany: Four P's passé; 1990

4. McClean Roy. The C's and P's of Marketing: What's the Diff? [Електронний ресурс] / R. McClean – Режим доступу: <http://www.customfitfocus.com>.

УДК 338.439.5:631.7 (477.44)

ЕЛЕМЕНТИ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Недбалюк О.О., старший викладач

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто окремі аспекти маркетингових досліджень ринку молока, проблеми формування пропозиції на ринку молока і молочної продукції Вінницької області.

Ключові слова: маркетингові дослідження, ринок, кон'юнктура, пропозиція, попит, молоко та молочна продукція.

Постановка проблеми. Проведення маркетингових досліджень є необхідним для виробників молочної продукції Вінницької області, які функціонують в умовах гострої конкуренції на ринку молочних продуктів. Маркетингові дослідження є важливою складовою маркетингу й передбачають оцінку стану і тенденцій розвитку кон'юнктури ринку; вивчення комплексу маркетингу; дослідження поведінки споживачів; аналіз діяльності конкурентів, постачальників, посередників; ціноутворення й розробку стратегії цін; формування каналів збуту продукції [2].

Аналіз останніх досліджень. Особливості та основні проблеми функціонування молочного ринку розглядали такі вчені як Н.С. Белінська, П.С. Березівський, С.В. Васильчак, П.І. Гайдуцький, Т.Г. Дудар, Т.Л. Мостенська, В.О. Рибінцев, П.Т. Саблук, В.Б. Смолінський, О. М. Шпичак та інші.

Мета тези. Метою дослідження є виявлення проблем формування пропозиції на ринку молока і молочних продуктів та з'ясування шляхів їх вирішення на прикладі Вінницької області.

Виклад основного матеріалу. Обсяги виробництва молочної продукції залежать від обсягів виробництва молока та стану тваринництва в країні. Чисельність поголів'я корів протягом 2005-2013 рр. у Вінницькій області зменшувалася на 82,5 % - від 204,6 до 35,7 тис. гол. [1].

Важливим чинником, що формує пропозицію на ринку, є продуктивність корів. У 2012-2013 рр. у Вінницькій області після стійкого падіння виробництво молока почало зростати. Так у 2012 році до попереднього року зросло на 1,1% і становило 847,4 тис. т, у 2013 році ще на 1,1% до 2012 року (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка виробництва молока у господарствах Вінницької області, тис. т

Роки	Господарства усіх категорій	в т. ч.	
		сільськогосподарські підприємства	господарства населення
2005	849,0	151,1	697,9
2010	836,1	139,6	696,5
2011	838,5	142,6	695,9
2012	847,4	164,4	683,0
2013	856,9	168,3	688,6

* Розраховано за даними Головного управління статистики Вінницької області

За даними Головного управління статистики Вінницької області, у 2013 році виробництво молока у сільськогосподарських підприємствах становило 19,6%, а в господарствах населення – 80,4% загального обсягу [3]. Це не дозволяє забезпечити отримання продукції високої якості, оскільки у цих виробників відсутні умови для впровадження новітніх технологій утримання та годівлі тварин. Молоко, вироблене у господарствах населення, відповідає вимогам лише другого гатунку, тоді як вироблене на великих сільськогосподарських підприємствах в основному реалізується вищим і першим гатунком [1].

Зі збільшенням обсягів виробництва молока, збільшились і обсяги виробництва цільно-молочної продукції (табл. 2). Так, у 2013 р. молока було вироблено 304,3 тис.т., що на 4,5% більше показника 2005 р. Також відбулося збільшення виробництва масла (16,3 тис. грн. +40,5%) [3].

Таблиця 2

Виробництво основних молочних продуктів харчування, тис. т

Продукція	2005 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Молоко оброблене рідке	291,1	259,9	291,1	319,2	304,3
Вершки	10,9	4,5	5,7	8,9	8,3
Масло вершкове	11,6	10,3	10,9	13,6	16,3
Сир свіжий та сир кисломолочний	2,4	0,1	0,1	0,1	0,1
Сири жирні	17,1	8,2	6,9	6,6	8,9

* Розраховано за даними Головного управління статистики Вінницької області

Але зменшились обсяги виробництва твердих сирів (-47,9% до 8,9 тис.т), вершків – 8,30 тис.т проти 10,9 тис.т у 2005 р.

Висновки. Формування пропозиції на ринку молока та молочної продукції Вінницької області обумовлено наступними чинниками: обмеженістю молокосировини, попитом на молочну продукцію та бажанням виробника виробляти такий обсяг молокопродукції, який відповідає обраній стратегії молокопереробного підприємства. Молочна промисловість Вінницької області має всі потенційні можливості для забезпечення потреб внутрішнього ринку. А для їх успішного розвитку потрібно проводити маркетингові дослідження на ринку молочних продуктів та на ринку молокосировини.

Література

1. Лозовик Д.Б. Національні тенденції розвитку ринку молока і молочних продуктів [Електронний ресурс] / Д.Б. Лозовик // Ефективна економіка. – 2014. - №6. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3121>. – Назва з екрану.
2. Момчева А.М. Молочний ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку // Науковий вісник Ужгородського університету.- Економіка. — 2010. — Вип. 30. — С. 164-168.
3. Статистичний щорічник Вінниччини за 2013 р. / Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Вінницькій області. – Вінниця 2013 р. – 620 с.

УДК:332.1:339.1

ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА РЕГІОНУ

Підвальна О.Г., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються питання формування і функціонування продовольчого ринку регіону як елементу ринкової інфраструктури та засобу забезпечення

розвитку сфери аграрного бізнесу. Приділяється увага методиці по забезпеченню ефективного функціонування ринку продовольства на рівні регіону та виробництву сільськогосподарської продукції, що є передумовою успішного забезпечення продовольчої безпеки держави.

Ключові слова: ринок, сільське господарство, продовольчий ринок, продовольча незалежність, продовольча безпека, аграрний сектор, ринкова інфраструктура.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку аграрного сектору економіки необхідною умовою забезпечення ефективної діяльності товаровиробників, що є суб'єктами аграрного ринку, є не тільки наукове супроводження процесу реалізації інноваційно - інвестиційних та техніко-технологічних рішень у виробничий процес, а також і формування для них раціональних та результативних моделей ринків збуту. При цьому, особливої уваги вимагають питання, пов'язані з цілісним та комплексним розглядом виробничо-комерційної діяльності суб'єктів аграрного ринку в контексті ресурсного забезпечення їх діяльності та тенденцій розвитку маркетингової інфраструктури внутрішніх ринків сільськогосподарської продукції та продовольства. Це спонукає до необхідності обґрунтування та використання конкретних заходів в практичній діяльності суб'єктів агробізнесу до розв'язання проблеми ефективного функціонування продовольчого ринку за сучасних умов.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням регіонального розвитку, включаючи продовольчі ринки, присвячено ряд наукових робіт зарубіжних і вітчизняних вчених – регіоналістів, серед яких праці П.П. Борщевського, І.К. Бистрякова, М.П. Бутка, А.Г. Грандберга, Б.М. Данилишина, Л.В. Дейнеко, М.І. Долішнього, Дж. Кейнса, А.Г. Мазура, М.М. Паламарчука, О.М. Паламарчука, В.І. Пили, М.І. Фащевського, Л.Г. Чернюк та інших.

У працях дослідників відображені сучасні тенденції, пов'язані з процесами функціонування ринку продовольства, проте нерозв'язаність багатьох теоретичних і практичних проблем, відсутність комплексної уяви про

тенденції розвитку продовольчих ринків свідчить про актуальність даної теми.

Мета тези є дослідження та аналіз основних підходів щодо визначення суті продовольчого ринку та виявлення пріоритетних сфер і механізмів забезпечення продовольчої безпеки регіонів.

Виклад основного матеріалу. Для розвитку сучасного продовольчого ринку регіону потрібні економічні, політичні, правові та соціально-культурні передумови, які б могли відображати ступінь збалансованості попиту та пропозиції на продукцію сільського господарства, купівельну спроможність населення, рівень доходів та інноваційно - інвестиційний клімат у аграрній сфері.

При розгляді джерел формування продовольчих ресурсів на рівні регіону виникає необхідність вирішення традиційного для регіональної економіки завдання – раціонального поєднання спеціалізації регіону і його комплексного розвитку. Продовольчий ринок з позицій системного підходу необхідно розглядати у наступних аспектах: [1, с.60-65]

– по-перше, як організаційну структуру з такими взаємодіючими елементами, як товаровиробники, покупці, інфраструктура й держава в особі державних і регіональних органів влади й управління;

– по-друге, у якості регульованої економічної системи, тому що від керованості організаційно-економічних процесів залежить досягнення в кінцевому підсумку головної мети – забезпечення населення якісними продуктами харчування в достатній кількості й асортименті.

Останнім часом зросла увага до процесів, що відбуваються не стільки на загальнодержавному, скільки на регіональному рівні. Різноманіття природно-економічних умов розвитку економіки України обумовлює необхідність формування й розвитку регіональних продовольчих ринків, що відображають специфіку виробництва й споживання продукції в конкретних регіонах країни.

Сутність регіонального продовольчого ринку, включає в себе внутрішній зміст предмета або явища, який можна визначити як сукупність економічних відносин з приводу купівлі-продажу сільськогосподарської продукції,

виробленої сільгоспвиробниками регіону. Зміст регіонального продовольчого ринку визначаємо за суб'єктами ринку – сільгосптоваровиробниками, (споживачами і покупцями) та інфраструктурним забезпеченням [2, с. 21-27].

Формування та розвиток продовольчого ринку обумовлюються певними факторами, які в економічній літературі розглядаються переважно на державному рівні. Стосовно ж до регіонального рівня, то вони вимагають певної конкретизації, тобто їх доцільно згрупувати наступним чином: організаційно-економічні, соціально-політичні, науково-технічні та природні.

Найважливішими умовами забезпечення продовольчої незалежності регіону є економічна доступність продовольства й раціональне поєднання забезпечення населення продовольством за рахунок власного виробництва й зовнішніх поставок у рамках єдиного економічного простору країни.

Продовольча незалежність регіону характеризується:

- специфічними особливостями з позицій можливостей розвитку й стану агропромислового виробництва й продовольчого ринку;
- рівнем доходів населення й цін на продовольчі товари;
- рівнем продовольчого самозабезпечення (у тому числі й за рахунок особистих господарств населення);
- ступенем задоволення потреб населення в основних продуктах з погляду як раціонального, так і мінімального рівня харчування з урахуванням регіональної специфіки споживання;
- розміром перехідних запасів продовольства в регіоні [3, с.268-270].

Слід мати на увазі те, що, територіальне та регіональне поєднання факторів попиту та пропозиції є вирішальною умовою, який визначає тип формування продовольчих ресурсів регіону.

Отже, бажаний тип формування продовольчих ресурсів регіону може бути створений за допомогою впливу на регульовані фактори попиту (доходи й купівельну спроможність населення) і пропозиції (стан та рівень розвитку галузей АПК і інфраструктури продовольчого ринку) [4, с.30].

При цьому необхідно враховувати наступне:

– встановлення стійкої тенденції зростання попиту на продукти харчування викликає потребу в запуску нормативних механізмів збільшення пропозиції;

– ринкові ціни на продукти харчування не повинні опускатися нижче цін виробництва й, як межа – нижче витрат виробництва;

– нижньою межею споживання продуктів харчування є рівень прожиткового мінімуму, а верхньою межею – споживання продовольства відповідно до науково-обґрунтованих фізіологічних норм;

– рівновага попиту та пропозиції продовольства в кожному регіоні, що на практиці відображається через регіональні баланси формування й використання продовольчих ресурсів, може забезпечуватися з використанням нормативних механізмів, що базуються на положеннях теорії порівняльних переваг і теорії поділу праці[5, с.80-83].

Висновки та пропозиції. Отже, оцінивши сучасний стан формування ринку продовольства та особливості його формування на регіональному рівні, можна сказати, що забезпечення державою продовольчої безпеки – це вирішальний фактор соціально-економічного розвитку та суспільно-політичної стабільності суспільства. Тому, аграрні перетворення повинні бути спрямовані на забезпечення всіх верств населення продовольством в необхідній кількості, асортименті та якості. Для цього потрібні кардинальні державні заходи щодо стабілізації та розвитку вітчизняного виробництва з випуску конкурентоспроможної сільськогосподарської та продовольчої продукції.

Пріоритетним напрямом повинно стати збільшення реалізації продукції сільського господарства, а отже, проблемою продовольчої незалежності регіонів є підвищення ефективності використання земельних ресурсів. У зв'язку з цим, невикористовувані землі доцільно передати ефективно функціонуючим приватним і селянським (фермерським) господарствам та особистим господарствам населення. Поєднання державного регулювання агропромислового виробництва з використанням його внутрішніх резервів на основі їх адаптації до швидкозмінних економічних умов господарювання призведуть до суттєвого підвищення рівня продовольчої безпеки окремих

регіонів та країни у цілому.

Література

1. Лисецький А. Аграрний сектор України: адаптивний саморозвиток і глобальні виклики у регіональному вимірі / А. Лисецький, М. Соломко, І. Думич // Економіка України. – 2007. – № 11. – С. 57-69.
2. Могильний О. М. Організаційно-економічний механізм державного регулювання аграрного виробництва у трансформаційний період: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук / О. М. Могильний. – Київ. – 2003. – 38 с.
3. Козак К. Б. Глобалізація та її вплив на стан продовольчої безпеки України / К. Б. Козак // Бізнес-навігатор. Херсон. – 2014. – № 1(33). – С. 266-270.
4. Козак Е. Б. Продовольственная безопасность Украины и ее регионов в условиях глобализации и международной интеграции / Е. Б. Козак // Вектор науки. Ежеквартальный научный журнал Тольяттинского государственного университета. Серия: Экономика и управление. (Россия). – 2014. – № 1(16). – С. 30-33.
5. Підвальна О.Г. Покращення діяльності складових інфраструктури ринку продовольства регіону /Підвальна О.Г.// Менеджмент ХХІ сторіччя. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Вінниця: ВНАУ, 2013.-С.79-83.

УДК 339.137.2:637.1:339.13

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКСПОРТНОЇ ПРОДУКЦІЇ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Полеся В.М., асистент

Вінницький національний аграрний університет

На основі використання вітчизняного досвіду обґрунтовано основні напрями підвищення конкурентоспроможності експортної продукції

молокопереробних підприємств Вінницької області

Ключові слова: конкурентоспроможність, молокопереробні підприємства

Постановка проблеми. На сучасному етапі для вітчизняних виробників, які працюють на зовнішньому ринку, головні завдання полягають у покращенні якості й розширенні асортименту продукції, підвищенні її конкурентоспроможності. Нині рівень конкурентоспроможності підприємств молокопереробної галузі є порівняно невисоким через низку причин, зокрема, високу енерго- і трудомісткість продукції, невідповідність вітчизняних стандартів і вимог до безпеки та якості харчових продуктів європейським аналогам тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні проблеми забезпечення конкурентоспроможності підприємств широко висвітлені в працях учених: Л.Антонюк, А.Воронкової, А.Железняк, В.Кожевникової, І.Крючкової, Д.Лук'яненка, А.Мокія, В.Немцова, А.Поручника, С.Соколенка, О.Школьного, Питанням міжнародної конкурентоспроможності присвячено праці Є. Волошина, В. Ковалевського, Ю. Козака, О. Кузьміна, Ю. Макогона, Л. Новошинської. Однак, незважаючи на широке всебічне висвітлення проблеми конкурентоспроможності в науковій літературі, потребують детальнішого вивчення питання конкурентоспроможності підприємств молокопереробної галузі на зовнішніх ринках.

Мета дослідження. Вироблення науково обґрунтованих пропозицій по підвищенню рівня конкурентоспроможності продукції молокопереробних підприємств Вінницької області на зовнішньому ринку.

Виклад основного матеріалу. Одним з основних напрямів підвищення конкурентоспроможності молочної продукції молокопереробних підприємств Вінницької області є удосконалення асортиментної політики. Це, в першу чергу, розширення портфеля продукції за рахунок впровадження у виробництво інноваційних продуктів. Це може бути розробка і впровадження у виробництво функціональних продуктів і продуктів з високою доданою вартістю, а також

нових видів органічних і кисломолочних продуктів для дитячого харчування. Серед продуктів функціонального призначення можна виділити такі як: продукти харчування для людей похилого віку; продукти діабетичного призначення без замінників цукру; продукти для підвищення імунних функцій в організмі людини; продукти для коригування дисбактеріозів у кишечнику. Дані продукти виробляються без додавання стабілізаторів, штучних барвників, консервантів; збагачуються вітамінами, мінеральними речовинами, екстрактами лікарських рослин.

У категорії продуктів з високою доданою вартістю, які доцільно виробляти та реалізувати молокопереробними підприємствами на зовнішньому ринку можна виділити сиркові десерти, більшість із яких є складними виробами з позиції комбінування у рецептурі різних інгредієнтів. Наприклад, окрім базового кисломолочного сиру, такі десерти містять масло вершкове, вершки, йогурт, цукор, кондитерську глазур, поливки (шоколадні, карамелеві), фруктові-ягідні добавки у вигляді сиропів, джемів, шматочків плодів тощо. Як результат, сиркові десерти перетворюються на самостійну страву, розраховану на певну ситуацію споживання, що надає додаткової цінності товару. Подібні продукти формують так званий «модерн-сегмент», що включає різні категорії сучасної інноваційної продукції [3, с.74].

Новим напрямом розширення асортименту експортної продукції молокопереробних підприємств Вінницької області може стати і: виробництво молочної продукції дієтичного спрямування та діабетичного харчування, в якій використовуються безкалорійні підсолоджувачі; продукція для вагітних жінок, дітей дошкільного та шкільного віку, немовлят, спортсменів, яка збагачена вітамінами (кальцієм, фтором та ін.); продукція для хворих на шлункові захворювання, насичена біфідо- та ацидо- бактеріями, фруктовими добавками; продукція тривалого терміну зберігання, з використанням новітніх технологій її обробки (ультрависокотемпературно оброблена молочно продукція з асептичним фасуванням) [1, с.97].

Різні види продукції молокопереробних підприємств Вінницької області після свого виходу на ринок починають поступово втрачати свій потенціал конкурентоспроможності. Такий процес підприємства зупинити не можуть, однак його можна уповільнити і навіть тимчасово затримати. Тому вони повинні постійно відстежувати кон'юнктуру зовнішнього ринку і проводити безперервний процес моніторингу, для того, щоб нова продукція поступила на ринок відразу після значної втрати конкурентоспроможності колишньою продукцією. Втрата попиту на продукцію визначається різноманітними чинниками, тому вивчення конкурентного середовища є одним з найважливіших факторів недопущення такого процесу або максимальне нівелювання його негативних наслідків. Тому вивчення конкурентного середовища вимагає від молокопереробних підприємств Вінницької області систематичного спостереження не тільки за головними конкурентами, а й за потенційними. Аналіз отриманої інформації дозволить підприємствам вивести обґрунтовані оцінки по кожному чиннику конкуренції і охарактеризувати загальне положення підприємства на ринку по відношенню до своїх конкурентів. Молокопереробне підприємство має, в залежності від попиту на свою продукцію, обирати ту чи іншу маркетингову стратегію, яка буде найбільш ефективною [4, с.30].

Крім цього, для розробки, виробництва та реалізації на зовнішньому ринку конкурентоспроможної молочної продукції підприємствам Вінницької області доцільно запровадити модель маркетингового управління конкурентоспроможністю, спрямовану на визначення і оперативну реалізацію маркетингової діяльності для виявлення факторів конкурентного середовища, моніторингу потреб споживачів, аналізу продукції конкурентів та інноваційної діяльності, направленої на проведення патентних досліджень, відбір ідей для виробництва конкурентоспроможної продукції, а також використання сучасних концепцій управління [2, с.407].

Висновки. Основними причинами, які змушують молокопереробні

підприємства області здійснювати подальше освоєння міжнародних ринків молочної продукції, є такі: можливості для нарощування виробництва, збільшення доходів; диверсифікація ризиків; виникнення додаткових стимулів впровадження міжнародних стандартів якості у процесі виробництва, переробки та реалізації продукції. Враховуючи ці чинники, здобуття вітчизняними молокопереробними підприємствами конкурентних переваг на зовнішніх ринках є першочерговим завданням в сучасних умовах.

Література

1. Барилевич Н.М. Інноваційні аспекти розвитку молокопереробних підприємств /Н.М. Барилевич //Науковий вісник НУБІП– 2015. - №4.–С. 96-100.
2. Бондаренко С. М. Моделювання стратегії конкуренції молокопереробного підприємства /С.М. Бондаренко. - Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб. / Ред. О. П. Степанов. - К.: АСК, 2002. - Вип. 7. - С. 404-408.
3. Кухленко О.В. Формування асортиментної політики підприємств /О.В. Кухленко, А.С. Салій //Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. - №3(154). – С. 73-77.
4. Мартусенко І. В. Особливості конкурентоспроможного розвитку молокопереробного підприємства в сучасній практиці господарювання / І. В. Мартусенко // АгроСвіт. - 2014. - № 18. - С. 29-35.

УДК 336.714

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Поліщук О.А., к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Досліджуються проблеми нормативно-правового регулювання венчурного бізнесу в Україні. Розглянуто чинне законодавство України з питань

впровадження і розвитку венчурного бізнесу та виявлені недоліки.

Ключові слова: венчурні інвестиції, нормативне регулювання, правове регулювання, венчурний бізнес.

Постановка проблеми. Одним з важливих напрямків державної політики у більшості розвинених країн є інновації, оскільки саме вони є запорукою створення ефективною та конкурентоспроможною сучасною економікою. Інноваційна сфера, а особливо венчурний бізнес в Україні стикаються з низкою проблем, у тому числі і у сфері правового регулювання. Розвиток венчурного бізнесу в Україні уповільнює відсутність чіткої правової бази в цій сфері, а також відсутність прозорих умов для його ведення.

Венчурний бізнес – ризикований науково-технічний чи високотехнологічний бізнес. Він становить сукупність фундаментальної та прикладної науки. Венчурний бізнес є тою самою відсутньою ланкою між наукою і виробництвом. Ця сфера бізнесу дозволяє забезпечити державі не тільки стабільне економічне зростання, але й стрімкий технологічний розвиток [2, с. 60].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика правового регулювання у сфері венчурного бізнесу була розглянута в роботах Боднарчук Р., Гриненко О., Грозного І., Куніцина О., Муляра Т., Шевцова А. та інших дослідників.

Метою дослідження є аналіз нормативно-правового регулювання венчурного бізнесу в Україні та окреслення заходів щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Розвиток венчурної індустрії України стримують такі негативні чинники: слабка законодавча база, судова система, недостатня ефективність захисту прав інтелектуальної власності; не створені правові умови для функціонування венчурного капіталу як ринкового інституту, недостатність обсягів інвестиційних ресурсів, слабкість фондового ринку та відсутність системи захисту прав інвесторів, тобто гарантій для венчурного інвестора, які б обмежували його ризики тощо [3].

Правові, економічні та організаційні принципи державного регулювання

інноваційної діяльності та форми стимулювання державою інноваційних процесів визначаються Законом України «Про інноваційну діяльність» [1].

Відповідно до цього закону у сфері державного регулювання інноваційної діяльності потрібно розробити заходи щодо: визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів; формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих програм; формування нормативно-правової бази підтримки венчурного підприємництва; захисту прав суб'єктів інноваційної діяльності; фінансової підтримки формування і реалізації інноваційного процесу; розвитку інноваційної інфраструктури і підтримки її функціонування; стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних структур, які кредитують реалізацію інноваційних процесів; забезпечення регулювання і контролю за ринком венчурного капіталу.

Чинне законодавство України з питань впровадження і розвитку венчурного бізнесу має наступні недоліки: немає чіткого визначення юридичного статусу суб'єктів венчурного підприємництва; відсутні законодавчі акти, які регулюють відносини, пов'язані з використанням наукового відкриття (патентні та авторські права не забезпечують охорону прав вчених на фундаментальні результати наукових досліджень, отриманих вперше); немає чітко сформульованих вимог до уставних документів при створенні небанківських кредитно-фінансових організацій; немає положень, які регламентують можливість використання венчурного капіталу для фінансування інноваційних проектів; відсутня завершена нормативно-правова база, яка необхідна для проведення місцевими органами влади об'єктивного контролю та моніторингу ефективності роботи інноваційних підприємств, організацій та творчих колективів винахідницької діяльності [4].

За відсутності чіткої законодавчої бази, процеси, що відбуваються у сфері венчурного бізнесу в Україні, проходять у відриві від державної політики інноваційного розвитку. Складається ситуація, за якої держава не в змозі самотійно регулювати процеси у сфері венчурного бізнесу, а також

отримувати з цього вигоду, в якості постійного науково-технічного розвитку. Завдяки чіткій правовій базі у сфері венчурного бізнесу, держава зможе отримати можливості для ефективного розвитку національної економіки, а також для розвитку високих технологій усередині країни. Слід також зазначити, що законодавчі норми, які регулюють правові положення господарських товариств, не можуть бути використані для створення та діяльності венчурних фондів в Україні [2, с.61].

Висновки і пропозиції. Отже, венчурне інвестування є одним з основних інструментів забезпечення інноваційного розвитку економіки шляхом активного інвестування та підтримки бізнесу з високим потенціалом росту в існуючих і новостворюваних секторах промисловості та сфери послуг, а від так підвищує її конкурентоспроможність та забезпечує економічну безпеку.

Література

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – N 36.
2. Куніцин О. М. Правове регулювання у сфері венчурного бізнесу в Україні / О. М. Куніцин // Управління розвитком. – 2014. – № 6. – С. 59-62. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2014_6_26.pdf.
3. Муляр Т. В. Аналіз та шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання венчурного інвестування в Україні / Т. В. Муляр. // Ефективна економіка. – 2012. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/efek_2012_3_51.pdf.
4. Шевцов А. Розвиток венчурного підприємництва в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання [Електронний ресурс] / А. Шевцов, Р. Боднарчук, О. Гриненко // Регіональний філіал НІСД у м. Дніпропетровську. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/june2009/6.htm>.

УДК 658.8.003.13:637.5

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Курдиш Р.Ф., аспірант

Науковий керівник Потапова Н.А. к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглянуто науково-теоретичні засади та практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів управління маркетинговою діяльністю молокопереробних підприємств. Оцінено міру впливу маркетингової діяльності на ефективність діяльності підприємства в цілому.

Ключові слова: ефективність управління, критерії економічної ефективності, результативність маркетингової діяльності.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективності функціонування вітчизняних господарюючих суб'єктів агробізнесу в сучасних умовах безпосередньо залежить від побудови на підприємстві чіткої економічно обґрунтованої системи маркетингу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню маркетингового управління і аспектам розвитку маркетингу присвячені праці відомих закордонних вчених, таких, як Г. Амстронг, П. Друкер, Ф. Котлер, М. Портер та інші. Особливості застосування маркетингу в сучасному агропромисловому виробництві досліджували українські науковці, а саме В. Герасимчук, Й. Завадський, Т. Лозинська, Д. Мельник П. Саблук, та інші. Роботи вказаних авторів зробили вагомий внесок у розвиток маркетингової діяльності підприємств АПК, але аналіз управління маркетинговою діяльністю в АПК дає підстави робити висновки про відсутність дієвих механізмів управління маркетингом на молокопереробних підприємствах.

Мета тези. Мета дослідження полягає в розробці науково-теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів управління

маркетинговою діяльністю молокопереробних підприємств. Оцінка міри впливу маркетингової діяльності на ефективність діяльності підприємства в цілому – одне з основних завдань даної роботи.

Виклад основного матеріалу. У широкому розумінні критерієм економічної ефективності агропромислового виробництва є співвідношення результатів та витрат, затрачених для досягнення цих результатів [1, с. 242]. Це величина відносна, вона показує на скільки вдало господарюючий суб'єкт веде свою діяльність. На наш погляд висока результативність маркетингової діяльності може бути отримана в результаті дотримання принципів ефективності управління маркетингом [2]. Виділяють наступні принципи ефективності маркетингової діяльності: взаємної вигідності, стратегічної орієнтації, індивідуалізації попиту, інтегрованих маркетингових комунікацій (ІМС), бенчмаркетингу [3].

Висновки і пропозиції. Шляхи (умови, фактори) вдосконалення маркетингу різноманітні. При виборі тих чи інших напрямків перетворень визначають їх вплив на: виконання цільових програм; на економічність, оперативність і надійність системи маркетингу; на підвищення її конкурентоспроможності; на стійке позиціонування підприємства і його товарів (послуг) на ринку; на становище підприємства в конкретному середовищі і т.д. Існують різні різноманітні шляхи вдосконалення та підвищення ефективності маркетингу, які доцільно представити у вигляді дерева цілей.

Література

1. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств / Лахтіонова Л. А. – К.: КНЕУ, 2005. – 365 с.
2. Синяева И. М. Управление маркетингом: Уч. пос. для вузов/ Синяева И. М. – М.: ВЗФЭИ, 2003. – 224 с.
3. Управление маркетингом: уч. пос. для студентов вузов, обучающихся по специальности 061500 «Маркетинг» / Под ред. А.В. Короткова, И.М. Синяевой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 463 с.

УДК 330.341.1:346.7

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Правдюк А.Л. к.ю.н., доцент кафедри правознавства
Вінницький національний аграрний університет

В публікації у тезисному порядку розглянуто питання правового регулювання інноваційної діяльності на аграрних підприємствах. Визначено прямий вплив податкового законодавства на стан та розвиток інноваційної діяльності у сільському господарстві.

Ключові слова : правове регулювання, правове поле, інноваційна діяльність, податкове законодавство

Постановка проблеми. Сільське господарство України повинно здійснювати свій розвиток на інноваційних засадах, що безпосередньо пов'язано з формуванням ефективної державної інноваційної політики через регулювання нормативно-правової бази щодо відносин між державними інституціями та інноваційно активними суб'єктами підприємницької діяльності. Однак статистичні дані свідчать, що державний вплив на розвиток інноваційної діяльності у сільському господарстві, у тому числі через регулювання нормативного поля її функціонування, незначний. Так, загальне фінансування інновацій в 2013 р. становило 11161,06 млн. грн, при цьому, у структурі фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних програм розвитку економіки за 2013 р. на потреби галузі сільського господарства припадає лише 5,7 %. За період 2009-2013 рр. цей показник є найнижчим [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням визначення сутності інноваційної діяльності та її правового регулювання надавали увагу провідні науковці зокрема : Алексеев С. С. , Загородній А. Г. , Комаров С.А., Лазарев В.В. та інші.

Мета публікації. Дослідження стану правового регулювання

інноваційної діяльності аграрних підприємств та шляхів його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. В силу фундаментальності і особливого методологічного характеру правове регулювання являє собою одну з найважливіших категорій теорії права [2].

Проведений моніторинг свідчить, що у юридичній літературі сформувалось певне розуміння сутності правового регулювання, незважаючи на різні підходи щодо його визначення. Так, Комаров С. А. наголошував, що правове регулювання, по-перше, за своєю природою є специфічним різновидом соціального регулювання, націленим на досягнення певних результатів у житті суспільства; по-друге, здійснюється за допомогою цілісної системи засобів, що реально виражають саму матерію права як нормативного інституційного утворення – регулятора. Він також вважав, що правове регулювання являє собою довготривалий процес, який поділяється на стадії, на кожній з яких працюють особливі правові засоби [3].

Лазарев В.В., підтримуючи думку Комарова С.А., зазначав, що перша, найважливіша, стадія механізму правового регулювання пов'язана з правовою регламентацією суспільних відносин, що потребують упорядкування. На другій стадії на підставі норм права та за наявності юридичних фактів виникають суб'єктивні права і юридичні обов'язки суб'єктів правовідносин. Третя стадія – реалізація суб'єктивних прав і юридичних обов'язків [4].

Спираючись на загальнотеоретичну базу, правове регулювання інноваційної діяльності в силу ряду причин має свої особливості.

Під терміном «Інноваційна діяльність» ряд учених вбачає діяльність, спрямовану на пошук можливостей інтенсифікації виробництва та задоволення суспільних потреб у конкурентоспроможних товарах завдяки використанню науково-технічного та інтелектуального потенціалу [5].

Законодавство України трактує інновації як новостворені і вдосконалені конкурентоздатні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або)

соціальної сфери [6].

Статтею 54 Конституції України громадянам України гарантовано свободу наукової і технічної, а також інших видів творчості, захист інтелектуальної власності, інших авторських прав. Держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством [7].

Правове регулювання інноваційної діяльності визначено у 34 Главі Господарського кодексу України, зокрема статтями: 325.Інноваційна діяльність; 326.Інвестування інноваційної діяльності; 327.Види інноваційної діяльності; 328. Державне регулювання інноваційної діяльності; 329. Державні гарантії інноваційної діяльності; 330.Державна експертиза інноваційних проєктів; 331. Договір на створення і передачу науково-технічної продукції; 332.Законодавство про інноваційну діяльність [8].

У відповідності до Закону України «Про інноваційну діяльність» поняття «інноваційна діяльність» — діяльність, що спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [9].

Поділяємо думку науковців, які вважають, що Закон України «Про інноваційну діяльність» має досить обмежену дієвість, оскільки ним визначаються лише засади державного регулювання інноваційної діяльності. Водночас зазначеним законом не встановлено загальні умови та правила функціонування недержавного сектора національної інноваційної системи, не визначено взаємозв'язки та організаційні форми інших її елементів, не оформлена структура національної інноваційної системи в цілому. [10].

Частково проблемні питання забезпечення інноваційної моделі розвитку економіки вирішено Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 р. № 3715-VI [11], однак і він потребує удосконалення у частині його відповідності нормам податкового законодавства.

Податкова реформа 2010 року [12] передбачала відновлення спеціального режиму оподаткування для суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проєкти на основі інноваційних технологій, пов'язаних з

модернізацією діючих та створенням нових виробництв (підприємств). Однак складна політична, економічна та соціальна ситуація в країні негативно вплинула на її виконання. При цьому, найголовнішим негативним фактором для існування інноваційної діяльності є відмінені у 2015 році більшості пільг, які застосовувались стосовно податку на прибуток підприємств. Відмінені пільгові ставки для: сфери ІТ – 5%, пріоритетних інвестиційних проектів – 0%. [13]

Висновки. Отже, українська економіка знаходиться на етапі існування лише окремих елементів інноваційної економіки і без її чіткого законодавчого регулювання неможливо забезпечити ефективне формування національної інноваційної політики.

Література

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні за 2013 рр.: [статистичний збірник] / Державна служба статистики України. – К., 2014. – 314с.
2. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия: Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М. : Статут, 1999. – 712 с.
3. Комаров С. А. Общая теория государства и права : учебник / С. А. Комаров. – М. : Юрайт, 1998. – 416 с.
4. Общая теория права и государства : учебник / под ред. В. В. Лазарева. – М. : Юристъ, 1999. – 520 с.
5. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. — К. : Знання, 2007. — 1027 с
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV- [Електронний ресурс]. Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/435-15
7. Конституції України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
8. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. – Верховна рада України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

9. Про Інноваційну діяльність. Закон України від 04.07.2002 № 40-IV (поточна редакція від 05.12.2012).-[Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

10. Інноваційна політика : європейський досвід та рекомендації для України. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозиції щодо доповнень до законодавства (станом на жовтень 2011 року). - Т. 2. - К. : Фенікс, 2011. - 352 с

11. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні. Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI.-[Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>

12. Податковий Кодекс України. Закон від 02.12.2010 №2755-VI – [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20101202>

13. Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи ” №71-VIII від 28.12.2014.– [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/71-19>

УДК 631.1:574:332.33:(477.4) (045)

ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПОКАЗНИКА ВІДТВОРЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛА ТЕРИТОРІЇ

Горшков М.А., аспірант
Науковий керівник **Прутська О.О.**, д.е.н. проф.
Вінницький національний аграрний університет

Робота присвячена результатам дослідження методів оцінки відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки.. Запропоновано метод інтегрованої оцінки ресурсного потенціалу території.

Ключові слова: методи оцінки, відтворення ресурсів, кількісні показники відтворення, якісні показники відтворення.

Постановка проблеми. До основних видів ресурсів – природних, трудових, матеріальних додаються фінансові (інвестиційні) та інформаційні, розвиток яких активно впливає на розвиток сільськогосподарських підприємств та територій, сільських громад та продовольчої безпеки країни. Кожен з видів ресурсів потрібно оцінювати та прогнозувати їх розвиток. Це обумовлює розробку нових методів оцінки відтворення ресурсного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем економічної ефективності природокористування займалися такі відомі вчені-економісти як П.І. Коренюк, К.П. Оболенський, А.І. Гріщенко, та ряд інших вітчизняних і зарубіжних науковців.

Мета тези. Узагальнення відомих та розробка нових методів оцінки ресурсного потенціалу в аграрному секторі економіки.

Виклад основного матеріалу. Одним з відомих підходів є оцінка ефективності відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки як суми ресурсів, де відтворювальні аграрні природні ресурси додаються за їх відтворювальними оцінками, а трудові – за оцінками, які виходять з можливості заміни не відтворювальних ресурсів визначеною кількістю виробничих фондів [1, с. 240 – 252].

Одним з методів оцінки відтворення є використання системи оперативної оцінки еколого-економічних наслідків антропогенного впливу на ґрунти і ландшафти, зростання значення практичного використання системи екологічного моніторингу і заходів державного регулювання: цілеспрямованого оподаткування, трансфертів, штрафів тощо [2, с.117].

Виділяють такі групи показників використання природно-ресурсного потенціалу: комплекс заходів по запобіганню та зниженню негативного впливу на природне середовище, розширеному відтворенню ресурсів довкілля, збільшення ступеня та глибини переробки мінеральної сировини, показники інвестиційного забезпечення та оцінки ефективності заходів з відновлення та збереження природно-ресурсного потенціалу, економічного ефекту реалізації природовідтворювальних заходів [3, с.12].

На нашу думку, для розрахунку ефективності відтворення природно-

ресурсного потенціалу території доцільно використовувати систему таких показників: загальна площа оброблюваних земель, млн. га; динаміка кількості населення, млн. чол.; землезабезпеченість на людину, га / чол.; продуктивність праці в сільськогосподарських підприємствах; прибутковість; рівень та норма рентабельності; валовий внутрішній продукт на душу населення; виробництво основних видів продовольства у валових обсягах, на душу населення, на одиницю аграрних природних ресурсів; обсяг валової продукції сільського господарства, млн. грн; валова продукція сільського господарства на душу населення, грн / чол.; індекси співвідношення виробництва та споживання продовольства у регіональному розрізі; індекси використання інноваційних природно-зберігаючих технологій.

Інтегрований коефіцієнт відтворення ресурсного потенціалу території доцільно розраховувати таким чином:

$$K_i = K_c * K_b * I_n * K_z * K_l * K_t$$

де: K_c – коефіцієнт екологічної стабільності території; K_b – коефіцієнт забору води з природних об'єктів на одну особу за рік, м³; I_n – індекс щільності населення, чол./км²; K_z – руйнівне навантаження на земельні угіддя, за рік, K_l – руйнівне навантаження на лісові угіддя за рік, K_t – руйнівна плінність трудових ресурсів.

Висновки і пропозиції. Чітко визначених методів оцінки ефективності відтворення природно-ресурсного потенціалу не існує. Оцінка ресурсного потенціалу здійснюється за допомогою системи натуральних, енергетичних та вартісних показників. Ефективність відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору повинна відображати досягнення балансу між екологічною стабільністю та господарським розвитком аграрного сектору.

Література

1. Макконал К. Р. Экономика: принципы, проблемы и политика / Макконал К. Р., Брю С. Л. ; перевод с англ. 11-го изд. — К.: Хагар-Демос, 1993. — 785 с.
2. Коренюк П. І. Еколого-економічна ефективність відтворювальної

системи продовольчого комплексу: теорія, методологія, практика: [монографія] / Коренюк П. І. – Дніпропетровськ : Дніпропетровська державна фінансова академія, 2005. – 355 с.

3. Багетова М. Т. Инвестиционный процесс в сельском хозяйстве / М. Т. Багетова // Аграрная наука. — 2002. — № 4. — С. 12—14.

УДК 658.26:664

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ляшкевич О.Ю., аспірант

Науковий керівник **Прутська О.О.**, д.е.н., професор

Вінницький національний аграрний університет

Визначено особливості та складові організаційно-економічного механізму використання енергоресурсів сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: енергоресурси, організаційно-економічний механізм.

Постановка проблеми. Для вирішення питань зменшення енергоємності продукції сільського господарства необхідним є застосування комплексу організаційних, економічних, технічних засобів і програмно-методичного забезпечення. Що у сукупності дасть змогу здійснювати управління виробничим процесом таким чином, аби споживати лише мінімально необхідну кількість паливно-енергетичних ресурсів для виробництва визначеної кількості продукції. Отже, можна говорити про удосконалення організаційно-економічного механізму використання паливно-енергетичних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своїй роботі [1] Полозова Т.О. та Овсюченко О.М. припустили, що організаційно-економічний механізм є підмеханізмом економічного механізму, який, в свою чергу, є складовою господарського механізму підприємства в цілому. Лисенко Ю. та

Єгоров П. [2] організаційно-економічний механізм визначають як «систему формування цілей і стимулів, що дозволяє перетворювати в процесі трудової діяльності рух матеріальних і духовних потреб членів суспільства у рух засобів виробництва та його кінцевих результатів, спрямованих на задоволення платоспроможного попиту споживачів».

Так, Афонченкова Т.М. [3] визначає економічний механізм енергозбереження як «сукупність заходів, що забезпечують максимально ефективне використання енергетичного потенціалу при мінімальних питомих витратах енергії на виробництво одиниці продукції».

Мета тези. Визначити основні складові організаційно-економічного механізму використання паливно-енергетичних ресурсів сільськогосподарських підприємств:

Виклад основного матеріалу. На основі досліджених матеріалів ми спробуємо самостійно визначити основні складові організаційно-економічного механізму використання паливно-енергетичних ресурсів сільськогосподарських підприємств:

1. Економічні складові:

- зовнішні (ціноутворення, кредитування, фінансування, страхування, бюджетування, т. ін.);
- внутрішні (розрахунок рентабельності, прибутковості, собівартості, планування тощо).

2. Організаційні складові:

- організаційна структура управління, регламентування, нормування, інструктування, розподіл між структурними підрозділами та працівниками повноважень та обов'язків і відповідальності, т. ін.

3. Організаційно-технічні складові:

- використання енергозаощаджуючих технологій та альтернативних джерел енергії;
- використання інформаційних технологій для (детального) обліку об'єктів паливно-енергетичного забезпечення.

Слід зазначити, що основний вплив на формування ОЕМ здійснює державне регулювання та ринкові механізми

Основні завдання, які дозволить вирішити ефективно впровадження організаційно-економічного механізму використання паливно-енергетичних ресурсів сільськогосподарським підприємством

- проведення перманентного моніторингу виробничих, економічних та екологічних проблем;

- здійснення ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів на підприємстві, підвищення рівня організації виробництва, продуктивності праці, покращення її умов за рахунок раціонального використання ресурсів;

- проведення економічної оцінки результатів раціонального використання ПЕР на підприємстві;

- мотивація працівників підприємства на постійний пошук та реалізацію заходів із раціонального використання ресурсів на всіх етапах життєвого циклу сільськогосподарської продукції шляхом створення ефективною системи економічних санкцій та заохочень;

- максимізувати прибуток підприємства за рахунок систематичного виявлення та використання наявних резервів раціонального використання ресурсів.

Висновки і пропозиції. Отже, ефективно впровадження організаційно-економічного механізму використання паливно-енергетичних ресурсів сільськогосподарських підприємств спроможне вирішити питання раціонального використання енергоресурсів та відповідно підвищення ефективності функціонування виробництва.

Література

1. Полозова Т.В. Сутність організаційно-економічного механізму функціонування підприємств промисловості [Електронний ресурс] / Т.В. Полозова, Ю.В. Овсюченко – Режим доступу:

2. Лисенко Ю. Організаційно-економічний механізм управління підприємством / Ю. Лисенко, П. Єгоров // Економка України. – 1997. №1. –

С.86-87.

3. Афонченкова Т.М. Економічний механізм енергозабезпечення агропідприємств: монографія / Афонченкова Т.М. - К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 176 с.

УДК 339.138:658.8

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА НА КОЖНОМУ З ЕТАПІВ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ТОВАРІВ

Цопа М.Б., аспірант

Науковий керівник **Прутська О.О.**, д.е.н. професор

Вінницький національний аграрний університет

Розглядається сутність життєвого циклу товару, особливості маркетингового управління збутом на кожному з етапів.

Ключові слова: життєвий цикл товару, етап, маркетингове управління.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, головне завдання виробничого підприємства задовільнити потреби споживачів. Аналіз ринків збуту і його продукції є невід'ємною часткою маркетингового управління збутовою діяльністю. Насамперед, цей аналіз передбачає вивчення динаміки стану кожного виду продукції на ринку збуту за останні роки, структури ринку збуту і рівня його дохідності. При проведенні аналізу ринків збуту детальну увагу приділяють стадіям життєвого циклу кожного виду продукції. Оскільки, це суттєво впливає на обсяги збуту продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями впливу життєвого циклу товару на збутову діяльність підприємства займалися вітчизняні та зарубіжні науковці, серед яких: Є.П. Голубков, Л.В. Балабанова, А.В. Войчак, Д. Джобер, Ф. Котлер тощо.

Метою тези є дослідження впливу життєвого циклу товару на динаміку збуту продукції.

Виклад основного матеріалу. Маркетингове управління дозволяє ефективно організувати процес збуту на підприємстві. При організації збутової діяльності необхідно враховувати на якому етапі життєвого циклу товару знаходиться продукція виробничого підприємства. Життєвий цикл товару – це концепція, яка характеризує розвиток обсягів збуту і прибуток від реалізації товару, пропонує заходи зі стратегії і тактики маркетингового управління з моменту надходження товару на ринок аж до його усунення з ринку. [2;129] Для прийняття ефективного маркетингового рішення, проаналізуємо вплив етапів життєвого циклу товарів на збутову діяльність підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Етап життєвого циклу товару та його вплив на збут

Етап життєвого циклу товару	Вплив на збут
Проникнення на ринок	Поступове зростання обсягів продажу
Зростання	Активне зростання обсягів реалізації
Зрілості	Забезпечення стабільних обсягів збуту
Насичення і спад	Зменшення обсягів збуту продукції

Етап проникнення на ринок або етап впровадження розпочинається з виведення товару на ринок. Характеризується повільним зростанням обсягів збуту, можуть виникати певні труднощі з реалізації продукції. Підприємство, як наслідок, не отримує прибутків, або вони є незначними. На даному етапі виробничі підприємства особливу увагу повинні приділяти маркетинговому управлінню, з метою поширення інформації про продукцію, організацію рекламної діяльності. Наступним етапом є етап зростання, який характеризується швидкими темпами нарощування обсягів збуту продукції. Збільшується кількість споживачів, підприємство починає отримувати прибутки. На цьому етапі спостерігається розширення сфери збуту, виробничі підприємства проникають на нові сегменти ринку. Маркетингове управління на даному етапі спрямоване на споживачів, а саме на формування відповідних їхніх потреб і запитів. Етап зрілості характеризується повільним зростанням

обсягів збуту продукції та його стабілізацією. Кількість споживачів майже не збільшується, а якщо збільшується, то несуттєво. Основним завданням маркетингового управління виробничих підприємств є максимально продовжити етап зрілості. Виробниче підприємство повинно втримати частку свого ринку, збільшити кількість споживачів за рахунок покращення продукції. Але як би підприємство не намагалось втримати свої позиції, настає той момент, коли ринок перенасичується цією продукцією і настає етап спаду, для якого характерне падіння обсягів збуту продукції, відповідно, і прибутків підприємства. Це зумовлено низкою причин: зниження потреб у споживачів, зниження купівельної спроможності споживачів, посилення конкуренції, вихід на ринок більш досконалої продукції. Завданням маркетингового управління на даному етапі є адаптація до нових потреб споживачів, вдосконалення маркетингової товарної політики виробничого підприємства, пошук ефективних маркетингових рішень.

Висновки і пропозиції. Отже, з проведених досліджень можна зробити висновки, що етап життєвого циклу товару, на якому знаходиться пропонований підприємством товар значно впливає на обсяги збуту продукції. Для того, щоб темпи збуту товару відповідали бажаним, виробничим підприємствам необхідно враховувати особливості маркетингового управління збутом на кожному з етапів життєвого циклу товару.

Література

1. Авраменко Ю.П. Маркетингова діяльність в залежності від етапу життєвого циклу товару/ Ю.П. Авраменко// Збірник наукових праць «Вісник НТУ «ХП»» № 5, 2012 р. – С.73-80.

2. Штонда Г.А. особливості стимулювання збутової діяльності підприємства на різних етапах життєвого циклу товару/ Г.А. Штонда// Управління розвитком. – 2012.- № 15. – С.129-131.

УДК 336.1

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Петіна Л.Б., аспірант

Науковий керівник Салькова І.Ю., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Проаналізовано стан і тенденції розвитку молочного скотарства.

Розглянуто заходи для покращення ситуації на ринку молока

Ключові слова: ефективність, молоко, виробництво, переробка, реалізація.

Постановка проблеми. Однією з важливих складових АПК України виступає її молокопродуктовий підкомплекс, основними видами продукції якого є молоко та продукти його переробки.

Галузь молочного скотарства в Україні характеризується низькими темпами розвитку. Щорічно знижується поголів'я корів та їх продуктивність, матеріально-технічне забезпечення, кількість спожитої продукції населенням країни, завантаження виробничих потужностей переробних підприємств. Ситуація, що виникла, набуває загрозливих масштабів, оскільки країна перетворюється з експортера відповідних видів продукції скотарства в імпортера [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами розвитку ефективності виробництва молочної продукції, підвищення конкурентоспроможності займаються такі українські вчені як В.П. Галушко, О.Є. Гудзь, Н.Л. Вільчинська, Т.Л. Мостенська, П.Т. Саблук, О.М. Шпичак та інші. У їх працях змістовно розкрито сучасну проблематику розвитку молочної галузі у теоретичних і практичних аспектах. Не зважаючи на численні дослідження науковців, проблеми розвитку молочної галузі залишаються недостатньо вивченими.

Виклад основного матеріалу. На функціонування молокопродуктового

підкомплексу суттєвий вплив має стан молоковиробничого підкомплексу, який знаходиться у великій кризі. За період з 1995 р. по 2015 р. поголів'я корів скоротилось у 3,5 рази, із 7,8 млн. гол. до 2,26 млн. гол. (на вересень 2015 р.) Станом на 1 травня поточного року із загальної кількості 2,28 млн. гол. налічувалося у сільгоспідприємствах 0,53 млн. гол., у господарствах населення - 1,75 млн. гол.

Скорочення поголів'я корів призвело до зменшення обсягів виробництва молока. За останні 20 років виробництво молока зменшилось у 1,5 рази, із 17,3 млн. т до 8,4 млн. т (на вересень 2015 р.) [6].

Незважаючи на збитковість та не високу рентабельність, багато переробних підприємств не відмовляється від виробництва молока, оскільки збут молока є джерелом систематичного надходження готівкових коштів протягом календарного року. Це пов'язано з тим, що продукція молочної галузі займає важливе місце у споживанні. За даними Державної служби статистики України споживання молока і молочних продуктів на одну особу зріс з 199,1 кг в 2000 р. до 220,9 кг у 2014 р. (хоча норма споживання становить 380 кг) [5].

Ринок молочних продуктів в Україні формується переважно під тиском рівня купівельної спроможності населення. На поведінку споживачів значно впливає динаміка цін, якість продукції, обсяг та асортимент пропозиції, загальний рівень добробуту населення.

Найбільшу питому вагу у структурі виробництва молочної продукції в поточному році займають: масло – 33%, сири – майже 19%, кисломолочна продукція – 13%, молоко - 6,5% [1].

За даними таблиці 1 в 2014-2015 роках обсяг експорту молочної продукції знизився вдвічі. Зріс експорт масла і вершків на 779 т (Німеччина - 40,5%, Франція - 20,2%), казеїну на 602 т (Франція - 78,9%, Нідерланди - 15,8%), молока згущеного на 421 т (Білорусь - 60%, Австрія - 9,3%, Нідерланди - 8,4%). Знизився експорт сиру на 8939 т, що спричинено заборонаю його постачання у Росію.

Таблиця 1

Структура експорту - імпорту молочної продукції за 2014-2015 р.р., т

Найменування продукції	Експорт		Імпорт		Відхилення, +,-	
	2015 рік	2014 рік	2015 рік	2014 рік	експорт	імпорт
масло і вершки	3139	2360	85	1684	779	-1595
молоко згущене	7909	7488	201	2288	421	-2087
кисломолочні продукти	1204	939	1283	3246	265	-1963
молочна сироватка	7704	9482	367	777	-1778	-410
масло	2317	1987	120	9384	330	-9264
сири	2424	11363	1934	5167	-8939	-3233
морозиво	858	757	21	150	101	-129
казеїн	996	394	18	32	602	-14
Вартість, тис. дол. США	59 753	127329	11947	94768	-67576	-82821

Внаслідок зростання курсу долара США подорожчала імпортна молочна продукція, тому її ввіз скоротився у 8 разів. Найбільше імпортувались сири (Казахстан - 44,74%, Молдова - 29,59%,) та кисломолочна продукція (Молдова - 67,89%, Грузія - 15,89%), хоча їх обсяг також знизився [2].

Для європейського ринку характерні високі вимоги щодо якості та екологічної безпеки молока. Молокопереробні підприємства України через низьку якість сировини втрачають значні суми при реалізації молочної продукції на зовнішніх ринках [4].

Висновки. Для покращення ситуації на ринку молока необхідно: збільшити поголів'я та продуктивність корів; перейти на сучасні технології їх утримання, доїння і вчасного охолодження молочної сировини; підвищити стандарти якості молока, яке реалізується молокопереробним підприємствам; здійснювати державну підтримку виробників молока; удосконалити цінову політику для виробників молока, сприяти розвитку інтеграційних процесів між виробниками молока, переробниками молочної сировини і реалізаторами молочної продукції.

Література

1. Виробництво молочної продукції // Вісник молочників. - 2015. - №5.- 16 с.

2. Експорт та імпорт молочної продукції // Вісник молочників. - 2015. - №5. - С.24-29.
3. Ніценко В.С. Розвиток молочного скотарства в умовах інтеграції [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default>
4. Карпенко М. О. Конкуренентоспроможність і експорт молочної продукції в Україні // Економіка АПК. – 2006. – № 11. – с. 98–102.
5. Статистичний збірник «Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://agroua.net/statistics>
6. Український ринок молока // Вісник молочників. - 2015.- №5.- с. 34
7. <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Офіційний сайт Державної служби статистики України.

УДК: 631.151.6.003.13

ПРАКТИКА КОНЦЕНТРАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ АГРОПРОМИСЛОВИХ СТРУКТУРАХ

Самборська О.Ю., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються питання інтеграції та концентрації виробництва як форми господарювання в АПК, акцентується увага на загрозах домінації і розширення цих форм в моделі розвитку аграрної економіки.

Ключові слова: виробництво, інтегровані структури в АПК

Постановка проблеми. Сучасна багатоваріантність форм сільськогосподарського виробництва передбачає на практиці можливість приходу від однієї до іншої, більш доцільної, котра виявила свою життєдіяльність та ефективність в процесі підприємницької діяльності. На цій основі ті чи інші організаційні форми розвиваються в економічному просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток крупнотоварного

виробництва спонукав до широких наукових дискусій вітчизняних вчених-аграрників, зокрема, П.І. Гайдуцького, Г.М. Калетніка, М.І. Маліка, В.Я. Месель-Веселяка, О.Г. Шпикуляка та багато інших. В цих дослідженнях по-різному розглядається питання доцільності концентрації та інтеграції аграрного виробництва в перспективній моделі розвитку аграрної економіки.

Метою даного дослідження є обґрунтування варіантів форм організації виробництва в АПК на предмет їх економічної ефективності.

Виклад основного матеріалу. Слід підкреслити, що на ефективність інтегрованої структури в АПК мають широкий вплив фактори внутрішнього і зовнішнього середовища (рис.1)

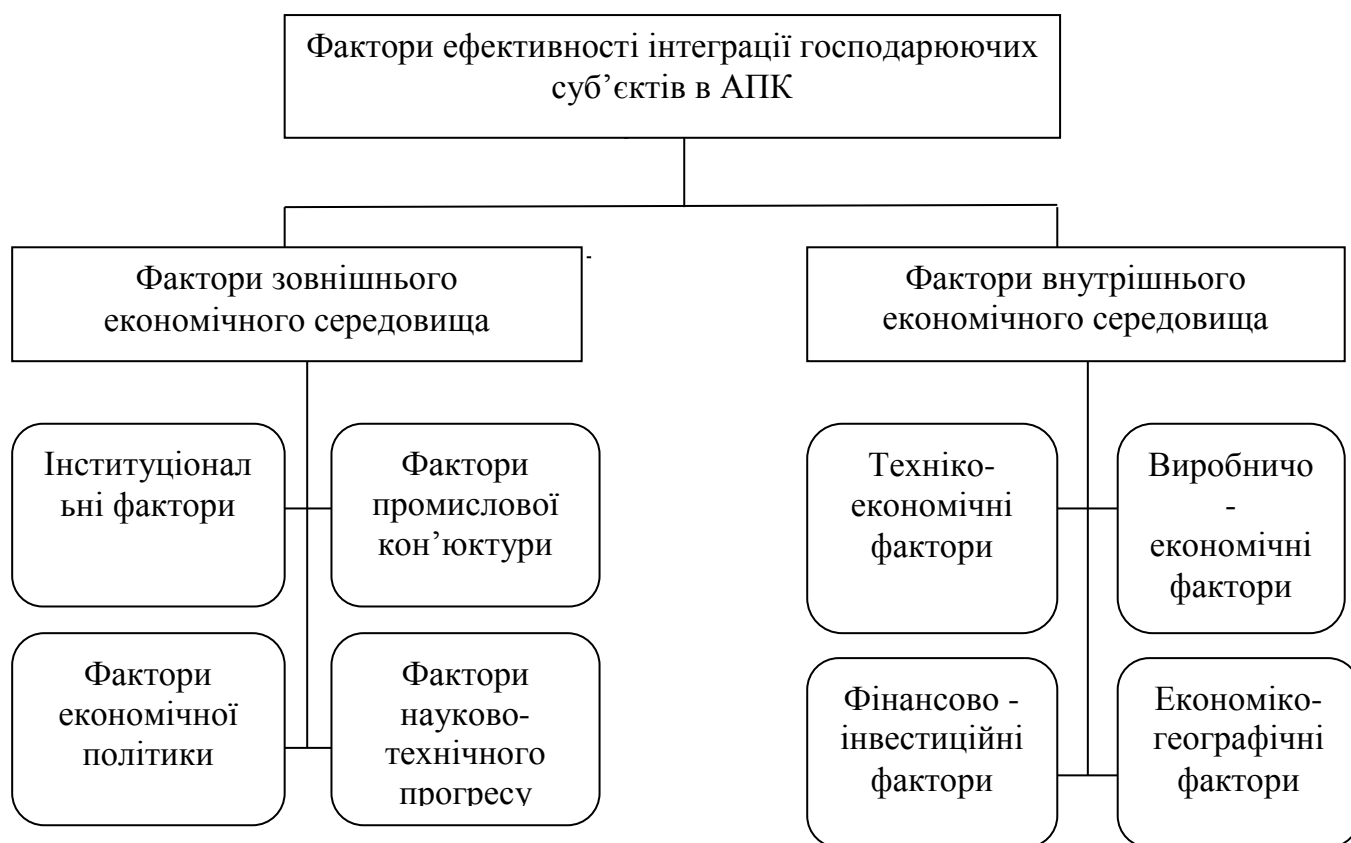

Рис. 1. Класифікація факторів ефективності інтеграції господарюючих суб'єктів в АПК

Дана факторна залежність діє прямо чи опосередковано на кожен із можливих організаційних форм господарювання і враховує як можливість прилаштування до них, так і використання їх вимог для інтенсифікації виробничого процесу. Наприклад, малі форми господарювання (селянські

господарства та ферми) не можуть в повній мірі залучити у виробничі процеси нову техніку і технологію через брак коштів, в середніх за розміром господарствах відчувається брак інвестиційних ресурсів. В цьому плані великі крупнотоварні виробництва мають змогу використати більшу частину факторів впливу на ефективність виробництва, чим інші організаційні форми [1].

Про місце, роль і ефективність інтегрованих структур АПК можна судити за величиною генерованого ними грошового потоку і, зокрема, чистого доходу та чистого прибутку. Тільки в 2014 році на основі інформації, наведеної в «Інвест-газета» ТОП-100, цими компаніями було одержано 87131 млн. грн. грошової виручки від реалізації продукції та 12, 481 млн. грн чистого прибутку, рентабельність продажу склала 16, 6%. Такі результати сприяють залученню великими компаніями нових земельних площ [2].

Формування великих інтегрованих структур в АПК потребує великих коштів, тому виникає потреба у їх залученні як у внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів. Що стосується внутрішнього інвестування, то сім агрохолдингів тільки за 2008-2012 роки отримали 3425, 5 млн. грн.. державної підтримки на розвиток сільського господарства, що становить 24,6% від їх загального обсягу за цей період та 941 млн. грн.. за рахунок повернення ПДВ.

Зовнішнє інвестування, або залучення валютних ресурсів агрокомпаній здійснюється переважно за трьома основними напрямками.

Першим і основним напрямом є отримання кредитів в західних банках. Слід звернути увагу на той факт, що не зважаючи на привабливість кредитної ставки (+6%), такі кредити більше підходять тим аграрним формуванням, які здійснюють експорт своєї продукції і спроможні при цьому заробити валюту для погашення кредитів.

Другий, не менш важливий напрям залучення інвестицій полягає в розміщенні акцій компанії на світових фондових біржах. Цей крок слід вважати виправданим як реакцію на високі ставки за кредити вітчизняних банків, навіть за умови державних компенсацій.

Основними майданчиками для розміщення акцій вітчизняними

агровиробниками є Варшавська фондова біржа (WSE), Лондонська фондова біржа (LSE) та Франкфуртська фондова біржа (FWE) . Лідерами в розміщенні акцій на цих біржах є такі холдингові компанії України, як «МХП», «Кернел Холдинг СА», «Авангард», « Мрія», «Агрохолдинг Паблік ЛТД». Високою довірою інвесторів, крім названих корпорацій, користується «Астарта» та «Мрія».

Третій напрям залучення позичкових коштів на міжнародних ринках капіталу пов'язується із позичковим фінансуванням у вигляді євробондів. Серед компаній, які успішно здійснюють випуск євробондів є такі гравці, як «Миронівський хлібопродукт», агрохолдинг «Мрія», «Авангард», та «Агротом». Випуск євро бондів дає можливість здійснювати рефінансування боргових зобов'язань коштами від продажу єврооблігацій при придбанні активів, а також фінансування угод «злиття-поглинання».

Четвертим напрямом отримання фінансових ресурсів асоціюється з можливістю залучення в акціонерний капітал компаній коштів прямих інвестицій. При цьому ці фонди інвестують в українські компанії в середньому від 5 і більше млн. дол. США в обмін на 25-60%-ву участь в їх капіталі.

Висновки. Вище викладений інформаційний матеріал свідчить про ефективність і перспективність розвитку великих інтегрованих структур в системі АПК, проте не слід забувати, що темпи зростання агрокомпаній складають загрозу для середніх і дрібних форм господарювання в сільській місцевості, які також мають право на існування в майбутній моделі розвитку аграрної економіки.

Література

1.Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація: наук. доп./ під ред.. В.М. Гейця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи: НАН України. Ін-т екон. та прогноз.-К., 2013.-58с.

2.“ТОП-100” – рейтинг лучших компаний України.-2012.-№2.-С.14-24.

УДК 34.73:631.1

РОЗВИТОК КООПЕРАЦІЇ МАЛИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА ОСНОВІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Скорук О.П., к.е.н., доцент

Зубар І.В., аспірант

Вінницький національний аграрний університет

Представлено дослідження багаторічного досвіду з організації ефективного сільськогосподарського виробництва у провідних країнах світу. Аргументовано переваги фермерського типу господарювання, та розглянуто світовий досвід їх кооперування.

Ключові слова: фермерські господарства, кооперація, виробничі об'єднання, спільне партнерство, ефективність, інноваційний розвиток.

Постановка проблеми. Повоєнний період ХХ століття увійшов в історію світового сільського господарства як "зелена революція", яка сприяла концентрації сільськогосподарських земель у руках великих корпорацій - латифундій, які витіснили з сільського господарства сотні тисяч сімейних ферм і земельних общин, що посилювало соціальне розшарування на селі та його пролетаризацію. Щоб не повторювати ці помилки, варто розглянути досвід світових країн в організації ефективної моделі аграрного виробництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням світового досвіду сільськогосподарського виробництва та кооперації фермерських господарств займаються вітчизняні вчені Шубравська, Л.В. Молдаван, Б.Й. Пасхавер та ін.

Метою дослідження є висвітлення світового досвіду організації фермерської кооперації у різних формах та дослідження перспектив їх створення в Україні.

Виклад основного матеріалу. Американські вчені, вивчаючи досвід Латинській Америці, прийшли до висновку, що панування крупного капіталу в

сільському господарстві веде до винищення селянства, загрози екологічної катастрофи, зниження народжуваності й інших негативних явищ, які значно переважають вигоди від експортно-орієнтованого виробництва, що спонукало уряд США переглянути систему землекористування у бік захисту малих ферм [1]. Цей факт підтверджує і Л.В. Молдаван «..великий комерційний капітал, що проникає у сільське господарство, прагне до великого землекористування, концентрації та спеціалізації виробництва, мінімізації найманих працівників, витіснення трудомісткої, важливої для здоров'я людей, продукції, максимізації використання хімічних засобів, генетично модифікованих сортів, біодобавок у тваринництві тощо. Великі спеціалізовані підприємства з одиничною виробничою функцією - максимізацією прибутку, за своєю природою не можуть виконувати соціально значимі для людей функції. Це веде до порушення концепції багатofункціональності сільського господарства...» [2].

Практика Франції та Німеччини свідчить, що законодавство цих країн жорстко контролює концентрацію великих земельних масивів та не допускає таких форм господарювання, які не забезпечують збалансованого дотримання економічної, соціальної та екологічної функцій. Тому офіційна політика Уряду зорієнтована на підтримку фермерського типу господарювання. Наприклад у Польщі 88% угідь обробляють сімейні господарства, середній розмір яких становить 7,7 га, з них 62% користуються земельними ділянками до 5 га., середній розмір ферми в Німеччині – 45,7 га, Франції – біля 50 га. [4].

Необхідність збільшення земельних ділянок з метою зміцнення економічного стану і забезпечення конкурентоспроможності виробництва спонукало фермерів цих країн до об'єднань у організаційно-правові форми, які, з одного боку, максимально зберігають переваги і принципи функціонування фермерських господарств, з іншого - реалізують переваги великого господарства. Найбільш корисним у цьому плані може стати досвід Франції, де найдовшу історію розвитку мають виробничі об'єднання по спільному веденню господарства (GAEC). GAEC - некомерційне товариство, яке об'єднує певну кількість співкористувачів землі. Земельні ділянки членів GAEC залишаються

власністю фермерів але обробляються колективно. Капітал об'єднання розподілений на паї і включає вартість поголів'я, техніки, обладнання, складів й інших будівель. Члени об'єднання добровільно беруть на себе окремі ділянки роботи. Розподіл доходу здійснюється на вкладений кожним пайовий капітал. Доходи декларує не об'єднання, а кожен його член, який і платить податки.

Інноваційний розвиток кооперативних формувань також демонструють кооперативи зі спільного використання техніки (кооперативні МТС), яким під силу застосування у невеликих фермерських господарствах найсучасніших технічних засобів і технологічних досягнень. У Німеччині, наприклад, це машинні ринги і машинні двори, у Франції - СУМА. Через кооперативні МТС фермерські господарства одержали доступ до використання високопродуктивної техніки, можливості зменшувати індивідуальні витрати на закупівлю технічних засобів, залучати до виконання робіт професійних механізаторів [1].

Висновки і пропозиції. Отже беззаперечні переваги кооперації фермерських господарств в тому, що саме дрібні виробники забезпечують виконання соціальних, економічних та екологічних завдань сільського господарства уособлюючи в одній особі і власника і господаря. При цьому кожен член обслуговуючого кооперативу, самостійно господарюючи, через кооператив виконує ті види діяльності, які дозволяють йому наблизитися до ринку, де найвища ціна. Інтеграція на кооперативних засадах дозволяє сільськогосподарським виробникам створювати власні надійні канали збуту своєї продукції і не бути залежними від каналів комерційних підприємницьких структур.

Література

1. Інноваційні трансформації аграрного сектора економіки: монографія/ О.В. Шубравська, Л.В. Молдаван, Б.Й. Пасхавер та ін.; за ред. д.е.н., Шубравської; НАН України, Ін-т екон. Та прогнозування. – К., 2012. – 496 с.]
2. Молдаван Л.В. Конкурентний розвиток малого і середнього

підприємництва: проблеми і шляхи вирішення/ Л.В. Молдаван// Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. № 148 . – 2013.

3. Молдаван Л.В. Форми господарювання в аграрному секторі України в умовах глобалізації/ Л.В. Молдаван// Економіка АПК. – 2010. - № 1.- С. 13-17.]

4. Сайт Європейського комітету статистики [Електронний ресурс] – точка доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/help/new-eurostat-website>

5. Чаянов А.В. Что такое аграрный вопрос? – М., 1917. – с. 25

УДК 658.15

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Майданик І.С., аспірант

Науковий керівник Скорук О.П., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Визначено основні задачі та напрями управління ресурсним потенціалом підприємства. Сформовано концептуальні основи ефективного управління ресурсним потенціалом та обґрунтовано їх значення.

Ключові слова: ресурсний потенціал, концептуальні основи управління, зони стратегічного розриву, стратегія управління.

Постановка проблеми. Питання вдосконалення управління ресурсним потенціалом підприємств нині постало досить гостро. Це пов'язано з обмеженістю ресурсів та стабільністю зростання попиту на них в умовах конкуренції. Як результат, виникає необхідність розробки та впровадження концептуальних основ управління ресурсним потенціалом підприємства, що покликані забезпечити його стабільне функціонування, високу результативність та стрімкий розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження питання управління ресурсним потенціалом зробили наступні вчені:

Г. М. Калетнік [1], О. В. Кузьменко [2], Д. В. Воловик [3], Н. С. Краснокутська, О. М. Кудіна, Т. С. Муляр та інші.

Метою дослідження є формування концептуальних основ управління ресурсним потенціалом підприємства, як рекомендаційних норм управління.

Виклад основного матеріалу. Ресурсний потенціал розглядається нами як система взаємопов'язаних видів ресурсів, комбінація яких дозволяє забезпечити здійснення місії та досягнення стратегічних цілей розвитку на підставі визначення його відповідності потребам внутрішнього середовища, розрахованим за взаємодією із зовнішнім середовищем [2, С. 111].

Основними задачами управління ресурсним потенціалом нами визначені: формування (процес ідентифікації та створення напрямків підприємницьких можливостей для стабільного розвитку та ефективного ресурсного відтворення), використання (процес залучення у роботу ресурсів, виявлених під час формування), відтворення ресурсного потенціалу (постійне поновлення виробництва продукції з меншою ресурсоемкістю та вищою її якістю).

Основними напрямками формування системи ефективного управління використанням ресурсного потенціалу є: забезпечення раціонального використання природних ресурсів та основних матеріальних засобів; застосування ресурсозберігаючих технологій; ефективне використання трудових ресурсів; забезпечення стабільності формування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів; розвиток інноваційних процесів і впровадження їх результатів у забезпечення інтенсифікації виробництва [3, С. 135].

Слідуючи із зазначених задач та напрямів управління ресурсним потенціалом, орієнтованих на досягнення мети підприємства, сформуємо концептуальні основи ефективного управління:

1. визначення мети підприємства, постановка досяжних цілей з передбаченням можливості проведення коригуючих заходів за необхідності;
2. формування системи управління потенціалом: визначення структури та методів управління, встановлення якісних характеристик процесу управління;

3. проведення дослідження та оцінки власних ресурсів та можливості їх залучення (дослідження ресурсної бази, оцінка наявної кількості та якості ресурсів на відповідність параметрам, що визначені необхідними для досягнення поставлених цілей. За умов виникнення “зон стратегічного розриву” оцінюється можливість залучення ресурсів, що в недостатчі);

4. прогнозування потенціалу розвитку ресурсної бази (особлива увага приділяється залученням зовнішнім ресурсам підприємства. Оцінюється доцільність нарощування власної бази певної групи ресурсів, за умови можливості залучення необхідних ресурсів на умовах оренди, бартеру чи купівлі);

5. вибір стратегії управління ресурсним потенціалом та її адаптація до умов підприємства (внесення змін у стратегії, що вже використовувалися та вдосконалювалися іншими підприємствами, їх впровадження та адаптація).

6. контроль реалізації сформованої стратегії управління потенціалом (контроль за виконанням сформованого стратегічного плану формування, використання та відтворення ресурсного потенціалу, контроль якості управлінських рішень. За умови виникнення розбіжностей планових та фактично досягнутих показників вживаються відповідні коригуючі заходи стратегічного плану або ж процесу управління ресурсним потенціалом).

Концептуальні основи управління ресурсним потенціалом забезпечують ефективне управління ресурсною базою лише за умови приділення належної уваги інформаційному забезпеченню даного процесу. Важливо систематично здійснювати дослідження, аналіз та контроль динамічних змін зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства з метою вчасного та правильного реагування на ймовірні ускладнення або ж нові можливості, що дозволить підприємству встановити та зберегти міцні позиції на ринку.

Висновки і пропозиції. Отже, ефективне управління ресурсним потенціалом підприємства має здійснюватися з врахуванням концептуальних основ управління, що забезпечать високу результативність процесу управління та стрімкий розвиток ресурсного потенціалу підприємства.

Література

1. Калетнік Г. М. Стратегіко-інституційні засади ефективності використання потенціалу аграрного сектора економіки / Г. М. Калетнік// Всеукраїнський науково-виробничий журнал “Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики”. – 2015. – Вип. 1. – С. 3-15.
2. Кузьменко О. В. Організаційно-економічний механізм стратегічного управління ресурсним потенціалом підприємства / О. В. Кузьменко // Академічний огляд. – 2014. – № 1 (40). – С. 110-115.
3. Воловик Д. В. Розвиток системи управління ресурсним потенціалом аграрних підприємств / Д. В. Воловик // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2014. – № 4. – С. 133-135.

УДК 338.48 "71" (477.44)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА ВІННИЧЧИНІ

Табенська О.І., к. е. н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Досліджено проблеми та перспективи розвитку зеленого туризму. Запропоновано якісно удосконалювати туристичну галузь Вінниччини за допомогою ефективної співпраці учасників інтегрованих структур.

Ключові слова: зелений туризм, екологічний туризм, кластер, туристичний кластер, туристично-рекреаційний кластер.

Постановка проблеми. Рекреаційна територія є середовищем, у якому взаємодіють природа, людина, виробництво, інформація у межах адміністративно-територіальних одиниць поза ними. Саме такий взаємозв'язок великою мірою визначає напрямок розвитку економічних, екологічних і соціальних процесів.

Розвиток рекреаційних територій передбачає досягнення екологічних,

економічних і соціальних цілей. Досягненню даних цілей сприяють розроблені різноманітні інноваційні програми і проекти, які виконуються за допомогою сучасних маркетингових інструментів з використанням прогресивних форм управління підприємством, територією, регіоном. Наявність на рекреаційних територіях природних рекреаційних ресурсів та сприятливих умов визначає пріоритетний напрямок розвитку регіону та інтеграцію рекреаційної економіки у зовнішнє економічне середовище [1, с. 192-197].

На території Вінниччини також знаходиться значна кількість унікальних пам'яток. Значний рекреаційний потенціал Вінниччини складають природоохоронні об'єкти. Це – заповідники, заказники, урочища, пам'ятки природи загальнодержавного та місцевого значення, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва, створені у XVIII – початку XX ст.

Досліджуючи зарубіжний та вітчизняний досвід розвитку туристично-рекреаційних ресурсів, вчені, представники влади, музейні працівники, громадські діячі пропонують об'єднати зусилля для підвищення туристичної привабливості регіону. Перспективним вважається створення туристично-рекреаційного кластера «Вінниччина».

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми. Розвиток сільського зеленого туризму, а також проблеми та перспективи діяльності рекреаційно-туристичного кластера досліджували, як вітчизняні так зарубіжні вчені, а саме: В.М. Ніколашин, В.В. Гловацька, В.М. Чеглей, Л.І. Оппельд, Ю.Я. Добуш, Ю.О. Ніколаєв, О. Крайник, М. Біль, І.М. Дишловий.

Метою даного дослідження є визначення сутності понять «сільський туризм», «зелений туризм», «екологічний туризм», «туристичний кластер».

Виклад основного матеріалу. Сільський зелений туризм, аграрний туризм і екотуризм відрізняється основними цілями використання вільного часу. Сільський зелений туризм передбачає стаціонарний відпочинок з можливістю радіальних виїздів, походів та залученням до традиційних видів сільського господарства. Екотуризм – це безперервний рух, ознайомлення з природою, традиціями, культурою певного середовища, а аграрний туризм

являє собою відпочинок із залученням рекреанта до сільськогосподарської діяльності [2, с. 100-105]. В Україні, базуючись на польському досвіді, також діє система екологічної сертифікації та добровільної категоризації «Зелена садиба», яка розроблена всеукраїнською Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму. Схема сертифікації побудована на принципах зменшення шкідливого впливу агротуристичного об'єкту на екологію, підтримка народних традицій та ремесел, підтримка місцевої економіки, розвиток екологічно-сприятливих видів розваг і відпочинку [3, с. 1-5].

Однією із форм соціального діалогу в туристичній галузі є туристичні кластери, які сприяють переходу від прямого втручання органів державної влади та характерною особливістю яких є територіальна суміжність учасників. Саме такі структури можуть сприяти ефективності реалізації механізму державного управління туристичної галузі на регіональному рівні, залучаючи інші управлінські сектори та сприяючи забезпеченню їхніх інтересів, які спрямовані на розвиток туризму [4, с. 1-9]. Тому достовірність, актуальність, доступність інформації потребує довіри і поваги у взаємовідносинах при створенні і функціонуванні туристичного кластерного об'єднання, оскільки комплексність інформаційних потоків дозволяє синхронізувати всі етапи створення туристичного продукту та надання відповідного сервісу.

Відзначимо, що ефективність туристичного кластера залежить насамперед від соціальних чинників, тобто від партнерських взаємин між його учасниками, що пропонують для реалізації, перш за все, інформацію, а потім надання послуг з використанням цієї інформації [5, с. 336-341].

Висновки і пропозиції. Досліджено перспективи розвитку зеленого туризму на Вінниччині. Якісні зміни у розвитку сільського туризму можливі за умови створення туристично-рекреаційних кластерів. Співпраця органів державної влади, громадських організацій, підприємницьких структур, працівників туристичної галузі забезпечить створення нових робочих місць, туристичну привабливість регіону, залучення інвестиційних ресурсів.

Отже, зарубіжний та вітчизняний досвід створення та функціонування

кластерних формувань необхідно впроваджувати на Вінниччині для якісного оновлення туристичної галузі та забезпечення її конкурентоспроможності.

Література

1. Добуш Ю.Я. Особливості формування кластерів у рекреаційній сфері / Ю.Я. Добуш // Вісник Національного університету Львівська «Львівська політехніка». – 2008. – С. 192-198.
2. Чеглей В.М. увати друзів і впливати на людей у цифрову еру / Б.Коул ; пер. з англ. Я. Гордієнка. – К. : Країна Мрій, 2012. – 256 с.
3. Оппельд Л.І. Управління змінами в сучасних соціально-економічних системах / О. Р. Савченко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 3 (129). – С. 19-24. (Серія: Економічна теорія та історія економічної думки).
4. Крайник О. Туристичний кластер регіону як форма соціального діалогу: управлінський аспект / О. Крайник, М. Біль // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2009. – Вип. 4. – С. 1-9.
5. Ніколаєв Ю.О. Туристичні кластери в Україні / Ю.О. Ніколаєв // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип. 4 (47). – С. 336-341.

УДК – 330.3..330.341.1..330.47

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Тодосійчук В.Л., к.п.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються питання інноваційного розвитку України, стратегії економічних трансформацій та трактуються інновації як «новостворені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а також організаційно технічні рішення виробничого, технічного, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери».

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційний ринок, інновація, інноваційні тенденції, інноваційна політика, інноваційний процес, інноваційна діяльність

Постановка проблеми: реалізація необхідних функцій у сфері інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: проблеми інноваційного розвитку України досліджують такі вчені як: Заблоцький Б. Ф., Колодинський С., Харів П. С. та ін..

Мета тези: вичерпання чинників екстенсивного економічного розвитку обумовлює постійне посилення уваги до пошуку нових фактів прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки. Відтак запровадження в Україні інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання з політичної мети перетворюється на об'єктивну необхідність, альтернативою якій є занепад національної економіки, втрата економічного, а, можливо, й національного суверенітету.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація, яка стала однією з визначальних характеристик світової економіки кінця ХХ - початку ХХІ століть, поставила перед урядами багатьох країн проблему пошуку нових форм і методів адаптації національного економічного та політико-правового середовища до сучасних вимог здійснення міжнародних економічних відносин. Досвід останніх десятиліть дає змогу зробити деякі висновки щодо змісту основних чинників конкурентоспроможності національної економіки. Серед них: ефективна координація та співпраця між транснаціональними корпораціями (ТНК) та країнами, в яких здійснюється їхня діяльність. Внаслідок значного зростання цінової конкуренції в сучасному світі надпотужні корпорації вдаються до запровадження нової тактики розширення ринків збуту; максимально можливе підпорядкування національних ресурсів країни інтересам корпорації; орієнтація державної політики на консолідацію суб'єктів економічних відносин в межах країни, а також стимулювання виходу корпорацій на світову арену; моніторинг та визначення урядом критичної межі,

за якою збільшення прибутковості окремих суб'єктів всередині країни починає погіршувати умови роботи інших, внаслідок чого виникає загроза пригнічення розвитку перспективних напрямів; відстеження з боку урядів та передбачення загроз, які виникають внаслідок підвищення відкритості економіко-правового середовища, з запровадженням важелів, які дозволяють нівелювати негативні для економіки наслідки; посилення уваги до механізмів інноваційно-промислової політики, покликаних забезпечувати конкурентоспроможність в стратегічній перспективі; поширення політики сприяння розвитку “людського капіталу”. Політика доходів, зокрема, спрямовується на недопущення зниження рівня та якості життя населення. За допомогою “інвестицій в людину” держава зменшує витрати національних компаній на освіту та охорону здоров'я найманих робітників, а також розширює ємність внутрішнього ринку збуту.

Концепція національної конкурентоспроможності заснована на ефективному використанні у світовому поділі праці порівняльних переваг національних економік для експорту продукції та імпорту продукції з країн, які мають переваги в порівнянні з національною економікою країни-імпортера.

Значний прорив в технологіях та інформаційній сфері спонукає країни орієнтуватися на нові джерела конкурентних переваг та створювати їх. Сучасний етап пов'язаний із зайняттям чільного місця серед складових динамічних порівняльних переваг науково-технічними досягненнями та інноваціями на всіх стадіях життєвого циклу продукту, починаючи від створення товару або послуги, через просування його від виробника до споживача та закінчуючи наступною утилізацією.

З огляду на те, що на ринку фігурує і конкурує вже не окремий товар, а комбінований пакет товарів, послуг та інформації, конкурентоспроможність продукції залежить вже не лише від її конкретного виробника, а й від спроможності національного зокрема і глобального загалом середовища і його учасників до супроводження й використання цього продукту. Інноваційний тип економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. Основною

ознакою сучасного розкладу сил в світі є суттєвий відрив країн-лідерів, що створюють “інноваційний анклав” в світі, від менш потужних країн, які змушені повністю залежати від позиції “активних гравців”. В країнах, що належать до інноваційних лідерів, спостерігається висока концентрація найбільш рентабельних видів бізнесу (з найбільшим вмістом доданої вартості в ціні продукту), переважно високотехнологічна структура національного виробництва, винесення за межі власної країни промислово-технологічного циклу виробництв, які є екологоемними, ресурсоемними тощо, зосередження найбільших фінансових потоків. Попри те, що між цими країнами спостерігається жорстка конкуренція за високорентабельні види діяльності, у випадках виникнення спільної загрози існуванню чинної соціально-економічної моделі вони об’єднують свої зусилля для реалізації спільної політики щодо джерел цієї загрози. Тенденції глобального економічного розвитку свідчать про те, що роль “нової” інформаційної економіки часто суттєво перебільшується.

Висновки. У глобальному масштабі концепція “інформаційного суспільства” не враховує той факт, що головна мета виробництва інформації полягає у підвищенні продуктивності праці в матеріальній сфері. Задоволення потреб споживачів в нематеріальній сфері не лише не зменшує, а у більшості випадків й збільшує обсяги матеріальних потреб суспільства (винятком є, як правило, продукт галузей низького рівня переробки, попит на який зменшується через впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій). Такий феномен пояснюється тим, що формування “нової економіки” тісно пов’язане з процесами глобалізації. Ілюзія відмирання “старої” економіки, місце якої посідає “нова”, виникає через поширення міжсекторного поділу праці в глобальному масштабі. Таким чином, вірне розуміння суті інноваційних процесів, які лежать в основі сучасних моделей розвитку провідних економік світу, а також їхнього місця в цілісній суспільно-економічній системі набуває винятково важливого значення.

Література

1. Гуменюк М., Типізація секторів інноваційного розвитку регіону за тенденціями зміни валової доданої вартості / М. Гуменюк // Економіст. - 2012.- № 11. -с. 42-45
2. Заблоцький Б. Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності [Текст] : навч. посіб. // Б. Ф. Заблоцький. - Львів: Новий Світ – 2015. - 456 с. - 1200 пр. – ISBN 966-418-020-3.
3. Лазарева Є., Дослідження закономірностей інноваційних перетворень у регіональній економіці / Є. Лазарева // Економіст. - 2013. - №9. - с. 35 -37
4. Колодинський С. Інноваційний потенціал економічного розвитку регіону / С. Колодинський // Економіст. - 2015. - №11. - с. 30 – 33.
5. Харів П. С. Оцінювання рівня інноваційно - технологічного розвитку регіонів в період економічної нестабільності / П. С. Харів // Інвестиції: практика та досвід. - 2014. - №18,- С.23–

УДК 339.92

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ У СУЧАСНУ СВІТОГОСПОДАРСЬКУ СИСТЕМУ

Тодосійчук В.Л., к.п.н., доцент

Грудіна Н.В., студентка

Вінницький національний аграрний університет

Проаналізовано основні критерії вибору моделі регіональної інтеграції для України. Визначено особливості формування й функціонування Європейського Союзу з позиції найбільшої відповідності національним інтересам України.

Ключові слова: регіональна інтеграція, ЄС, конкурентоспроможний, євроінтеграція.

Постановка проблеми: обґрунтування вибору регіональної інтеграції

для України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами обґрунтування вибору регіональної інтеграції для України вітчизняні науковці такі як: Васюк Н.О., Резнікова, Ю.В. Сліва - Щерба, Т.І. Шачко та ін.

Мета тези. Визначення пріоритетного напрямку регіональної інтеграції для нашої держави на основі комплексного аналізу основних складових цього процесу. Питання регіональної інтеграції є особливо актуальним для України, оскільки вона має унікальну можливість вибору її напрямку – європейського (інтеграція до ЄС) або євразійського (інтеграція до країн Митного союзу – Білорусі, Казахстану та країн Середньої Азії). З огляду на це великого значення набуває наукове обґрунтування такого вибору.

Виклад основного матеріалу. Від вибору економічної моделі залежатиме місце України у світовому розподілі праці – сировинна орієнтація чи високотехнологічне виробництво. Потенціал екстенсивного розвитку вітчизняного господарства, орієнтованого на експорт сировини, вичерпаний. Висока залежність від кон'юктури зовнішнього ринку є серйозною загрозою для економічної безпеки. Україна зацікавлена в збільшенні частки високотехнологічних галузей у структурі національного господарства та має для цього необхідні умови (насамперед висококваліфіковані трудові ресурси). Великого значення в цьому контексті набувають можливість трансферу передових технологій та розвиток інвестиційних процесів. Із цих позицій безумовний пріоритет для нас має ЄС.

Інтеграція України в ЄС має переваги і для України і для Європейського Союзу. Для нашої держави важливого значення набувають як процес послідовного наближення до ЄС, так і стратегічний результат цього процесу – повноправне членство в ЄС.

Політичні переваги інтеграції України в ЄС пов'язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки.

Соціальні переваги членства в ЄС пов'язані з наявними тут високим рівнем соціальних стандартів і розвитку гуманітарної сфери, ефективним

захистом прав працівників, розвиненою системою охорони довкілля. Наслідком інтеграції стануть суттєві зміни в забезпеченні права на вільне працевлаштування, адекватної оплати та безпеки праці, гарантій соціального забезпечення, належних умов життя громадян, охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту і соціального страхування відповідно до європейських стандартів.

З економічного боку євроінтеграція сприятиме зростанню продуктивності економіки та темпів технічної модернізації під впливом конкуренції на єдиному європейському ринку та забезпеченню вільного доступу до новітніх технологій, капіталу, інформації, підвищення кваліфікації робочої сили за умов їх вільного руху в межах єдиного ринку, створенню більш сприятливого інвестиційного середовища, істотному зростанню обсягів торгівлі на ринку ЄС, створенню передумов для прискореного зростання взаємообміну в галузях з підвищеним рівнем науки та техноємності, підвищенню якості регулятивних інститутів у бюджетній, банківській, фінансовій сферах та корпоративному управлінні.

Економічна інтеграція також надасть можливість використовувати фонди регіонального розвитку ЄС для прискорення виходу на вищий економічний рівень, властивий більш розвиненим країнам Євросоюзу.

Треба зауважити, що створення зони вільної торгівлі з ЄС не передбачає передачі Україною частини свого суверенітету вповноваженим органам ЄС. Ідеться про поглиблення співпраці на основі прогресивних стандартів, прозорих і зрозумілих норм та правил. Тобто наша держава залишатиметься самостійною в проведенні економічної політики, що особливо важливо в умовах існування рецесії та глибоких кризових явищ у країнах ЄС.

За умови створення зони вільної торгівлі з ЄС у короткостроковому періоді можливі певні втрати, які можуть бути компенсовані за рахунок фінансової допомоги з боку ЄС та підвищення конкурентоспроможності українських виробників і відповідної державної підтримки.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна зробити такі висновки. В

умовах глобалізації країнам дедалі важче виживати самотужки. Посилюються регіональні інтеграційні процеси, у результаті яких держави отримують певні економічні вигоди, створюють системи колективної безпеки. Також відбувається переплетення міжнародних зв'язків на глобальному рівні, зокрема шляхом одночасної участі країн у декількох торговельних союзах.

Вибір країною певного інтеграційного утворення для участі здійснюється з позиції обрання не лише найкращого торговельного партнера, а передусім ідеологічних і організаційних засад.

Україною зроблено свідомий вибір на користь європейської інтеграції, оскільки наша держава належить до європейської (західної) цивілізації. Крім того, таке рішення відповідає національним інтересам і цілям модернізації країни, а також загалом підтримується її населенням та не викликає особливих заперечень із боку основної частини політичної й економічної еліти.

Отже, пропонується європейська модель суспільно-політичного розвитку, яка є привабливішою для України, оскільки сприяє реалізації національного потенціалу та забезпеченню поступального розвитку держави, а також відповідає менталітету української нації.

Література

1. Бураковський І. Оцінка витрат та вигод від укладання угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС / І. Бураковський, К. Куценко, А. Кобилянська та ін. – К.: К.И.С. – 2010. – с. – 96.
2. Васюк Н.О. Україна – Європейський Союз: сучасний стан та перспективи розвитку / Н.О. Васюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 7. – С. 148 – 153.
3. Клименко І.В. Україна в інтеграційних процесах на пострадянському просторі: моделювання альтернатив / І.В.Клименко, Ю.М. Харазішвілі, О.М.Шаров, І.В.Ус. – К.: НІСД. – 2013. – с.67 – 68.
4. Резнікова О.О. Україна в регіональних інтеграційних процесах: обґрунтування вибору / О.О. Резнікова // Фінанси України. – 2013. – № 6. – С. 53 – 61.

5. Сліва - Щерба Ю.В Вектори інтеграції України в світовий економічний простір/ Ю.В. Сліва - Щерба, Т.І. Шачко // Наукові праці Південного філіалу національного університету біоресурсів і природокористування України “ Кримський агротехнічний університет “. – 2013. – Вип. 152. – С. 337 – 341.

УДК 65.011.47:336.74

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

Томчук О.Ф., к.е.н, доцент

Пльонсак О.Л., асистент

Васян А.Ю., магістрант

Вінницький національний аграрний університет

Сформовані завдання аналізу грошових потоків, методичні підходи. Склад інформації, яка дозволяє оцінити фінансову гнучкість підприємства у Звіті про рух грошових коштів.

Ключові слова: аналіз грошових потоків, Звіт про рух грошових коштів, прямий і непрямий методи.

Постановка проблеми. Гарантією ефективного управління грошовими потоками є правильно побудований аналіз грошових надходжень і видатків. Аналіз грошових потоків є одним з ключових моментів аналізу фінансового стану підприємства, оскільки завдяки йому вдається з'ясувати, чи спроможне підприємство організувати управління грошовими потоками так, щоб в будь-який момент у розпорядженні підприємства була достатня кількість грошових коштів.

Аналіз грошових потоків пов'язаний із з'ясуванням причин, які вплинули на збільшення (зменшення) припливу грошових коштів та збільшення (зменшення) їх відпливу. Недостатня розробка теоретичних і методологічних питань аналізу грошових потоків викликає необхідність їх широкого розкриття

та вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній літературі теоретичні та практичні питання організації грошових потоків підприємств стали об'єктом дослідження в працях таких відомих економістів, як Е. Нікбахта, А. Гроппеллі, Ю. Брігхема, Р. Брейлі, Дж. Ван Хорна та ін. А також українські вчені розкривали проблематику у своїх працях – І. О. Бланк, М. Д. Білик, Ф. Ф.Бутинець, В. М. Гриньова, Г. Г. Кірейцев, І. А. Маркіна, Н. В. Мірко, Г. Г. Старостенко, А. М. Поддєрьогін та ін.0

Мета тези. Розгляд та узагальнення методичних підходів до аналізу грошових потоків підприємства.

Виклад основного матеріалу. Основними завданнями аналізу грошових потоків є: виявлення тенденцій та закономірностей розвитку грошових потоків підприємства; постійне дослідження шляхів формування грошових потоків та оцінка ступеню раціонального їх використання; своєчасне виявлення і запобігання можливості виникнення причин погіршення платоспроможності підприємства та його банкрутства; пошук резервів та пошук прискорення обороту коштів.

Рух грошових коштів підприємства відображається у формі №3 фінансової звітності – «Звіт про рух грошових коштів». Як зазначає П(С)БО 4, основною метою складання Звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансової звітності бази для оцінки здатності підприємства залучати і використовувати грошові кошти та їх еквіваленти. Звіт про рух грошових коштів, крім того, містить інформацію, яка дозволяє оцінити фінансову гнучкість підприємства.

Звіт про рух грошових коштів складають прямим і непрямим методами. З 2010 року в Україні запроваджено прямий метод складання Звіту про рух коштів за всіма видами діяльності. Позитивною стороною прямого методу є те, що він дає можливість оцінити загальні суми припливу і витоку грошових коштів підприємства, зробити висновки про достатність коштів для сплати за поточними зобов'язаннями, виділити статті, які формують найбільший приплив

грошових потоків у розрізі трьох видів діяльності. Перевагою цього методу є конкретизація складових чистого операційного грошового потоку, що створює для користувачів базис оцінки і прогнозування майбутніх грошових потоків підприємства [1].

Проте ключовим недоліком прямого методу є зайва трудомісткість. Головним аналітичним недоліком цього методу є те, що він не розкриває взаємозв'язку отриманого фінансового результату зі змінами грошових коштів на рахунку підприємства.

Для подолання наведених недоліків у фінансовому аналізі використовують непрямий метод, сутність якого полягає в перетворенні чистого прибутку у величину грошових коштів. Необхідність здійснення цього перетворення полягає в тому, що існує об'єктивна невідповідність між величиною грошових потоків та величиною отриманих прибутків і прибуткове підприємство зазнаватиме певних труднощів з грошовими коштами або навпаки, тому є необхідністю здійснювати це перетворення [2, с. 329].

Висновки і пропозиції. Звіт про рух грошових коштів є надзвичайно важливою інформацією як для керівництва підприємства, так і для її інвесторів і кредиторів. Для керівництва підприємства Звіт про рух грошових коштів є необхідним для того, щоб визначити, чи буде в нього достатньо грошових коштів для погашення зобов'язань з поточної діяльності, якими є можливості фінансування інвестицій, якою є здатність до збільшення виплат персоналу, чи може підприємство погашати кредити в майбутньому. Отже, звіт допомагає планувати інвестиційну і фінансову політику підприємства.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4. «Звіт про рух грошових коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu4/>
2. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 592 с.
3. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників

фінансової звітності. [Електронний ресурс] /Наказ Міністерства фінансів України від 22.12.2008 №1524 Зі змінами, внесеними від 27 .06.2013 р. №635 // Режим доступу <<http://www.dtkk.com.ua/show/2cid07684.html>>.

УДК: 334.722.8:631.11

АКЦІОНЕРНЕ ПІДПРИЄМСТВО ЯК ЕФЕКТИВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ГОСПОДАРЮВАННЯ В АПК

Тонкопій М.А., асистент

Вінницький національний аграрний університет

Проаналізовано особливості розвитку акціонерної форми господарювання, розглянуто її вплив на сучасний стан аграрного сектору національної економіки. На основі проведеного аналізу сформульовано відповідні висновки.

Ключові слова: агрофірми, агрокомбінати, акціонерні підприємства, компанії, організаційна форма, реформування, холдинги, фінансові промислові групи, селянські і фермерські господарства.

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку агропромислового виробництва характеризується багатоваріантністю організаційних форм. Цей процес слід розуміти як шлях до визначення оптимальної моделі господарювання в аграрній сфері та досягнення пропорційного і збалансованого економічного відтворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що на пряму раціоналізації аграрних відносин присвячено чимало праць відомих вітчизняних вчених-аграрників, таких як: В.Г. Андрійчука, В.П. Василенка, П.І. Гайдучького, М.Ю. Коденської, Г.М. Калетніка, Ю.О. Нестерчук, М.Й. Маліка, А.Г. Мазура, П.Т. Саблука, О.Г. Шпикуляка та багатьох інших. В той же час зазначена проблематика є надто актуальною, а тому потребує подальших системних досліджень.

Метою тези є обґрунтування процесів реформування аграрної сфери в

умовах транзитивної економіки, аналіз акціонерного підприємства як форми господарювання в АПК та визначення її доцільності і ефективності в умовах формуванні нової моделі розвитку аграрної економіки.

Виклад основного матеріалу. Зміна господарського устрою в організації сільськогосподарського виробництва здійснювалася шляхом створення замість колективних сільськогосподарських підприємств, сформованих на базі колгоспів і радгоспів, різноманітних господарських структур, що відповідають вимогам ринкової економіки – сімейні селянські та фермерські господарства, приватні та приватно-орендні підприємства, господарські товариства і сільськогосподарські кооперативи тощо. Однак прийняте рішення не принесло запланованого результату та широкого розповсюдження. Це зумовлено, з одного боку, тим, що активне залучення до фермерства не в змозі було забезпечити таким господарствам надійну фінансову та матеріальну підтримку, а самі вони при високих цінах на матеріально-технічні та кредитні ресурси виживати не могли. З іншого боку, створення фермерських господарств гальмувалося тим, що більшість селян не сприймали фермерський спосіб господарювання, ставилися до нього скептично. Оптимальним вирішенням цієї проблеми стало створення нової ефективної організаційної форми господарювання в АПК – акціонерного підприємства.

Основними перевагами цієї форми господарювання є:

1. Легкість створення значного за розмірами капіталу;
2. Акціонерна форма господарювання сприяє мобілізації додаткових фінансових ресурсів;
3. Обмеженість ризику акціонера розміром сплачених за акції коштів, що сприяє залученню значної кількості учасників (акціонерів) та концентрації великих капіталів;
4. Акціонерні відносини сприяють активізації руху власності: вони спрямовані на розвиток взаємовідносин товаровиробників з підприємствами переробної, сервісної сфери, фінансовими інвесторами та іншими підприємствами агропромислового комплексу [2, с. 7].

5. Акціонерна форма гнучка і балансує між інтересами держави, засновників і акціонерів у розподілі прибутку підприємств.

Акціонування відкриває великі можливості для залучення вітчизняних інвестицій, а також іноземного капіталу через створення спільних підприємств. Але воно має й низку негативних ознак: випуск і реалізація акцій – досить дорога форма мобілізації грошового капіталу, оскільки виплата дивідендів залежить від кінцевого результату роботи підприємства; продовження випуску акцій може призвести до втрати контрольного пакету засновниками акціонерних товариств [5, с.201].

За результатами досліджень, процес розвитку акціонерних відносин в агропромисловій сфері відбувається в основному через реформування державних підприємств і створення на їх базі акціонерних товариств відкритого та закритого типів.

З метою реалізації ефективної системи господарювання усі типи внутрішньогосподарських відносин мають відповідати таким основним принципам: добровільність участі; демократичний характер управління (член підрозділу є власником і одночасно інвестором).

Висновки та пропозиції. На основі проведеного дослідження, варто зазначити, що здійснення подальших соціально-економічних перетворень пов'язане з появою великих об'єднань агропромислового типу з залученням агропромислово-фінансових корпорацій. Для їх створення необхідно об'єднати виробничо-господарську діяльність підприємств на акціонерній основі; досягти координації зусиль у вирішенні складних технологічних, фінансових, соціально-економічних проблем; забезпечити захист спільних інтересів; збалансувати випуск продукції та послуг; сприяти процесу внутрішньої вертикальної інтеграції щодо виробництва та реалізації готового продукту; знайти нові ринки реалізації (внутрішні і зовнішні); залучити інвестиції (вітчизняні й іноземні).

Оскільки існує необхідність прискорення ринкових реформ в економіці України, приватизаційні процеси мають відповідати головній меті – створенню

умов для підвищення ефективності виробництва, прискоренню структурної перебудови економіки внаслідок приватизації майна ліквідованих збиткових підприємств та підприємств, визнаних банкрутами, запровадженню механізму реструктуризації та санації підприємств.

Література

1. Буряк П.Ю. Інтегровані підприємницькі структури: формування, ефективність, потенціал [Монографія] / П.Ю. Буряк / - Львів: Логос, 2007. - 468с.
2. Андрійчук В.Г. Агропромислові формування нового типу в контексті стратегії розвитку вітчизняного сільського господарства / В.Г. Андрійчук // Економіка АПК. - 2012. - №1. – С. 3-15.
3. Калетнік Г. М. Державне регулювання економіки: навчальний посібник / Г. М. Калетнік, А. Г. Мазур, О. Г. Кубай; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, М-во аграр. політики і продовольства України, ВНАУ. - К.: Хай-Тек Прес, 2011. - 427 с.
4. Коваленко В.Л. Розвиток інтеграційних процесів у сфері АПК Вінниччини / В.Л. Коваленко // Вісник Чернігівського Державного Технологічного Університету. Серія «Економічні науки». - Чернігів: ЧДТУ. - 2012. - №2 (58). - С. 187-191.
5. Кулиняк І.А. Характеристика організаційно-правових норм об'єднань підприємств / І.А. Кулиняк // Науковий вісник НАТУ України. - 2010. - Вип. 20. - С.199-204.
6. Мазур А.Г. Мотиваційна складова системи оплати праці на підприємствах акціонерної форми господарювання [Текст] / А. Г. Мазур, О. А. Мельник // Трансформаційні реформи та антикризовий потенціал економіки в постсоціалістичних країнах. - 2009. - С. 260-263.

УДК 330.322.003.13:634:631.11

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ САДІВНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

Феняк Л.А., асистент

Вінницький національний аграрний університет

Визначено проблеми формування інвестиційних ресурсів садівничих підприємств. Сформульовано ключові напрямки підвищення ефективності формування інвестиційних ресурсів у галузі садівництва.

Ключові слова: садівництво, інвестиції, інвестиційні ресурси, інвестиційні джерела.

Постановка проблеми. Очікування щодо перетворення галузі садівництва на один із потужних чинників економічного зростання країни, та Вінницької області зокрема, можуть бути виправдані лише за умови належного інвестиційного забезпечення галузі. У цьому контексті досить важливим є відшукування чинників, що сприяли б підвищенню ефективності формування інвестиційних садівничих підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми залучення і використання інвестицій в аграрній сфері економіки України, а також ефективності їх використання вивчають багато економістів – аграрників, зокрема – М.Я. Дем'яненко, О.Є. Гудзь, О.Ю. Єрмаков, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська, Л.В. Молдаван, О.В. Шубравська та інші. Водночас, питання визначення сукупності чинників ефективного функціонування галузі садівництва, їх ролі та значення у виробничому процесі залишаються актуальними.

Мета тези. Обґрунтування напрямків та заходів підвищення ефективності формування інвестиційних ресурсів підприємств галузі садівництва, а також можливих шляхів їх реалізації.

Виклад основного матеріалу. Садівництво – найбільш капіталомістка галузь, що зумовлено великими капітальними вкладеннями на створення багаторічних насаджень та формуванням виробничої інфраструктури. До того ж варто враховувати й такий чинник, як зумовлений природою рослин лаг створення насаджень, тобто великий розрив у часі між вкладанням інвестицій та одержанням ефекту. Важливим джерелом формування інвестиційних ресурсів садівничих підприємств, яке на сьогодні практично не задіяне, є банківське кредитування.

Вітчизняні комерційні банки надають аграрним підприємствам переважно короткострокові кредити, що використовуються для фінансування поточних витрат, при цьому концентруючи свою увагу, здебільшого, на великих агроформуваннях, оскільки підприємства з площею до 2000 га мають низькі платоспроможність та рівень рентабельності, що не дозволяє їм забезпечити стійку кредитоспроможність. У країнах ЄС і США проблема кредитного забезпечення фермерів вирішується через фермерські кооперативні банки, більшість яких функціонує на неприбуткових засадах [1, 65]. Тому, створення кооперативних банків за підтримки держави, на нашу думку, може вирішити проблему нормального кредитного забезпечення малих і середніх садівничих підприємств.

Ефективність функціонування галузі садівництва великою мірою визначається не лише умовами виробництва, але й можливістю зберігання отриманого врожаю. Плодоягідну продукцію в сучасних умовах вирощують, головним чином, малі та середні за розміром господарства, яким не під силу будівництво складських приміщень з регульованим температурним режимом. Плодосховища є капіталомісткими об'єктами, а їх будівництво вимагає довгострокових кредитів, яких, як уже зазначалося не здатні залучити середні підприємства і фермерські господарства.

Ми підтримуємо думку багатьох економістів та вважаємо за необхідне відновити програму пільгового кредитування на створення багаторічних насаджень та формування виробничої інфраструктури. У Польщі держава

компенсує фермерові проценту ставку за кредит, який видається йому на 25 років [2, 84]. Надто важливо на найближчу перспективу зберегти дію Закону про виділення 1 % збору від сум реалізацій алкогольних напоїв і пива для розвитку садівництва, виноградарства і хмелярства. Розподіл цих коштів має бути максимально прозорим та об'єктивним.

Одним з основних джерел інвестицій має бути амортизація. Проте, нині амортизація здебільшого не використовується за прямим призначенням. Необхідно удосконалювати механізм формування амортизаційного фонду в промисловому садівництві через щорічні амортизаційні відрахування з балансової вартості багаторічних насаджень. Відрахування доцільно справляти за нормами встановленими в 1991 р., бо вони найповніше відповідають теоретичній суті амортизації цих основних засобів виробництва. Для того, щоб амортизаційний фонд безпосередньо використовувався на відтворення конкретних видів плодоягідних насаджень, він має формуватися за кожною плодовою та ягідною культурою і бажано окремо за типами насаджень [3].

Висновки і пропозиції. Викладені пропозиції сприятимуть підвищенню ефективності формування та використання інвестиційних ресурсів садівничих підприємств, досягненню економічного та соціального ефекту шляхом збільшення доданої вартості у галузі садівництва, нарощування обсягів виробництва плодоягідної продукції до потреб внутрішнього споживання населення України у розмірі раціональних норм, нарощування експортного потенціалу плодоягідного виробництва, підвищення ефективної зайнятості членів особистих селянських господарств, зростання доходів сільськогосподарських домогосподарств.

Література

1. Дем'яненко С.А., Коваль В.М. Засади формування інструментів інвестиційної діяльності аграрних підприємств // Економіка України. – 2015. - №2. – С. 61-69.
2. Молдаван Л.В. Інвестиційні пріоритети у сфері розвитку

агропромислового виробництва України та механізми їх реалізації/ Л.В. Молдаван, О.В. Шубравська // Економіка України. – 2015. - №4. – С.78-87.

3. Єрмаков О.Ю. Ефективність інвестицій у садівництво / О.Ю. Єрмаков, М.І. Кісіль, В.І. Чорнодон. – Т.: Крок, 2009. – 233 с.

УДК 336. 02

УДК 338.242:331(477.44)

РИНОК ПРАЦІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАН І ПРОБЛЕМИ

Фіщук Н.Ю., к.с.-г.н., доцент

Вінницького національного аграрного університету

В процесах на ринку праці основна увага акцентується на факторах формування робочих місць, зайнятості населення, скорочення безробіття.

Ключові слова: ринок праці, демографія, зайнятість, безробіття, міграційні процеси.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси у межах світового економічного простору зумовили поширення кризових явищ на усі сфери економічної діяльності переважної більшості країн, які залучені у систему міжнародного розподілу праці. Сфера праці виявилася однією з найбільш сприйнятливих до кризових впливів, що проявилось через наростання негативних тенденцій на ринку праці, зростання безробіття, повернення практики вимушеної неповної зайнятості, збільшення обсягів заборгованості з виплати заробітної плати. Саме тому знову актуалізуються проблеми, пов'язані з дослідженням специфіки розвитку ринку праці в умовах економічної кризи та визначенням напрямів мінімізації її негативного впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку ринку праці, особливостей його функціонування в умовах трансформаційної економіки України завжди знаходились в центрі уваги у вітчизняній та зарубіжній літературі. Зокрема, серед вітчизняних науковців, які досліджують

вищезазначені проблеми, слід відзначити С.І. Бандуру, І.Ф. Гнибіденко, І.С. Кравченко, Е.М. Лібанову, О.Ф. Новікову, В.В. Онікієнка, І.Л. Петрову, В.А. Савченко, Ю. Маршавіна, В. Петюха, В. Онікієнко, П. Саблука, М. Шаленко та інших.

Події останніх років зробили проблеми формування ринку праці та зайнятості особливо гострими і актуальними. Затяжна економічна криза в державі спричинили масове безробіття, падіння і без того невисокого рівня життя українців, негативно позначилось на демографічних характеристиках.

Виклад основного матеріалу. Трудова сфера була і залишається провідною в життєдіяльності людини. Саме тут формуються суспільні відносини, мораль і стереотипи поведінки, тому важливо проаналізувати і усвідомити зміни, які проходять на регіональних ринках робочої сили. Очевидно, що зростання ефективності національної економіки неможливе без забезпечення повної зайнятості ресурсів, зокрема робочої сили.

Місце Вінницької області в економіці України визначається високим природно-ресурсним потенціалом та достатнім рівнем розвитку всіх складових народногосподарського комплексу. Вінниччина – край високого рівня господарського освоєння і розвитку. Область характеризується динамічною індустрією, потужним агропромисловим комплексом та розвинутою транспортною системою.

Сучасний стан ринку робочої сили та зайнятості населення Вінницької області характеризується неухильним скороченням чисельності трудових ресурсів, стійким погіршенням їх статево-вікової структури, зменшенням контингенту населення, зайнятого в народному господарстві, зростанням безробіття тощо (табл.1).

Таблиця 1

Показники ринку праці у Вінницькій області в динаміці

Показники	Роки					2013 +/- до 2009 р.
	2009	2010	2011	2012	2013	
Економічно активне населення, тис. осіб	775,3	776,1	771,2	768,4	769,0	-6,3
Зайняті, тис. осіб	725,6	693,5	694,3	701,1	704,6	-21,0
Безробітні, тис. осіб	49,7	82,6	76,9	67,3	64,4	14,7
Економічно неактивне населення, тис. осіб	460,5	443,6	436,3	421,7	412,5	-40,0
Всього населення у віці 15-70 р., тис. осіб	1672,2	1660	1650,6	1378,5	1162,4	-509,8
Рівень економічної активності, %	46,4	46,8	46,7	47,4	65,1	-18,7
Рівень зайнятості, %	43,4	41,8	42,1	50,9	59,6	16,2
Рівень безробіття, %	6,4	10,6	10,0	8,8	8,4	2,0

Виключення становлять показники зростання рівня зайнятості до 59,6%. Основне пояснення цього в тому, що за останній рік загальна чисельність населення у віці від 15 до 70 років скоротилась на 509,8 тис. осіб, зменшилась і кількість економічно активного населення. З цієї чисельності населення 704,6 тис. осіб зайнятих та 64,4 тис. осіб безробітних. Рівень безробіття у Вінницькій області за останній рік зменшився на 0,4% і становить 8,4%. Невід'ємним завданням кожної країни та її регіонів є забезпечення зайнятості населення (передусім того, що знаходиться у працездатному віці). Створення робочих місць для найманих працівників Вінницької області суттєво загальмувалось, а їх обсяги були меншими (уперше з 2005 року), ніж кількість ліквідованих робочих місць. Як наслідок, за 2013 рік середньооблікова чисельність найманих працівників скоротилась на 16,7 тис. осіб і становила 372,1 тис. осіб (рис.1). В сільському господарстві зменшення кількості найманих працівників за останній рік становило 6,2 тис. осіб.

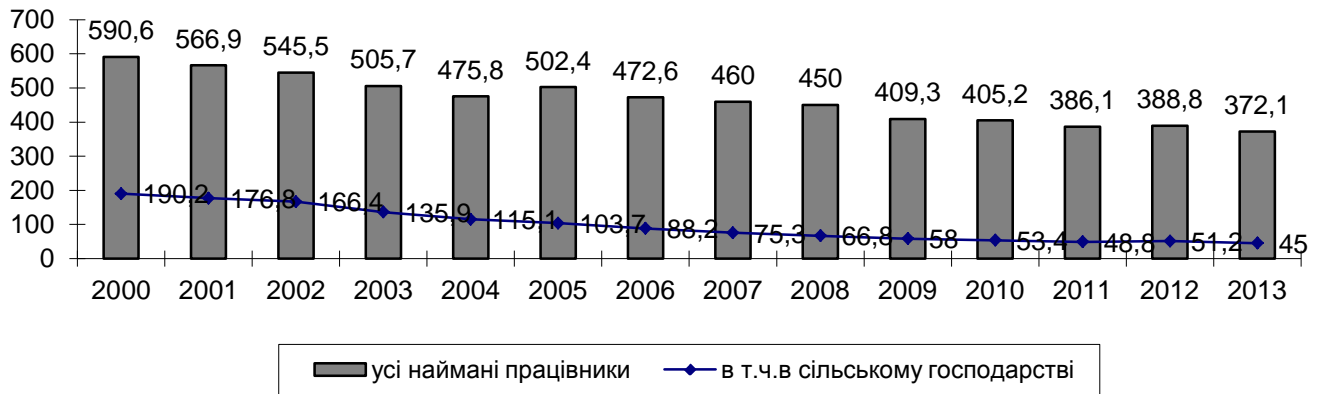

Рис.1. Чисельність найманих працівників Вінницької області в цілому та в сільському господарстві в динаміці, тис.осіб

Порівнюючи попит і пропозицію робочої сили, слід відмітити, що спостерігається надлишок робочої сили, не витребуваної в процесі господарського виробництва. Навантаження на одне робоче місце з року в рік зростає (табл.2).

Найбільшими сферами прикладання праці в області залишається промислове виробництво, де зайнято 75,8 тис.осіб, або 10,8% до загальної чисельності зайнятих і сільське господарство – відповідно 232,5 тис.осіб і 33,0%. На фоні загального зменшення чисельності зайнятих в економічній діяльності, відчуваються динамічні міжсегментні переливи робочої сили на ринку праці Вінниччини.

Таблиця 2

Попит та пропозиція робочої сили на ринку праці по містах та районах (осіб)

	Кількість зареєстрованих громадян, не зайнятих трудовою діяльністю			Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць			Навантаження на одне вільне робоче місце, вакансію		
	2009	2011	2013	2009	2011	2013	2009	2011	2013
Вінницька область	32539	26814	26735	2233	562	341	15	48	78
м.Вінниця	3585	2972	2521	273	37	53	13	80	48
Барський	1245	1385	1465	162	9	7	8	154	209
Ямпільський	1484	1233	1013	30	7	8	49	176	145
Бершадський	987	721	937	143	53	19	7	14	49

Подібні тенденції негативно позначаються на добробуті підприємств, призводять до зростання соціальної напруги серед населення, адже зайнятість – це одна з найголовніших характеристик соціально-економічного розвитку держави, що охоплює проблеми безробіття, руху робочої сили, визначається загальною економічною динамікою виробництва, структурними змінами в народногосподарському комплексі.

Висновки. Найактуальнішими проблемами ринку праці України та Вінницького регіону залишається широкомасштабна трудова міграція, зростання неформальної зайнятості, дисбаланс попиту й пропозиції робочої сили, некваліфікованість працівників, занепад ринків праці основних галузей господарства, низький соціальний захист незапрацьованих громадян. В той же час магістральним напрямом подолання кризи економіки України, переходу її у стан сталого розвитку є підвищення соціальної активності працездатної частини населення, становлення ринкової системи стимулювання продуктивної праці.

Література

1. Познаховський А.В. Формування територіальних ринків праці // Економіка АПК.- 2010.- №1.- С.68-72.
2. Бази даних Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Речка К.М. Основні напрями забезпечення зайнятості населення в сільському господарстві /К.М.Речка, Л.Ю.Семенова//Агросвіт.-2014.-№2.- С.14-20.
4. Стан ринку праці Вінниччини та надання соціальних послуг обласною службою зайнятості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/vin/control/uk>.

УДК 336. 02

УПРАВЛІННЯ ВИКОРИСТАННЯМ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Фіщук Н. Ю., к. с.-г. н., доцент

Лужинська О. С., магістрант

Вінницький національний аграрний університет

Досліджено основні аспекти та особливості управління оборотними та необоротними активами підприємства.

Ключові слова: управління, активи, оборотні, необоротні активи.

Постановка проблеми. Для того, щоб підприємство ефективно здійснювало свою діяльність, має бути сформована система управління активами. Саме активи займають вагоме значення у функціонуванні організації, адже вона отримує можливість здійснювати прості та розширені виробничі цикли, одержувати більші прибутки, підвищувати свій рівень розвитку та економічний потенціал. Умовою цього є оптимальне та ефективне формування, розподіл та використання усіх активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань формування та функціонування активів на підприємстві займалися такі науковці, як: І. О. Бланк, С. В. Калабухова, А. М.Ковалева, М. Р. Ковбасюк, І.Д. Лученок, Л. В. Пельтек, Е. С. Стоянова та багато інших.

Мета дослідження. Визначити основні аспекти управління оборотним та необоротними активами підприємств.

Виклад основного матеріалу. У вітчизняній науковій літературі виділяють велику кількість тлумачень терміну активи. Поділяючи думку А. В. Виговської, ми розуміємо активи як сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, які мають грошову оцінку та вартість, формування і використання яких призведе до отримання економічних вигод у майбутньому та характеризується впливом факторів часу, ризику і ліквідності [2].

Управління активами підприємства слід розглядати як процес, який полягає у належному формуванні і використанні активів за обсягом, складом, структурою, враховуючи дію факторів внутрішнього і зовнішнього середовища на них.

Для характеристики активів доцільно класифікувати їх для того, щоб ефективніше підібрати інструменти управління ними на підприємстві. На думку Причепи Н. В., поділ активів на оборотні та необоротні, з точки зору управління, є найбільш вдалим, так як цей підхід відповідає умовам побудови балансу та відображає участь активів у виробничому процесі.

Як відомо, необоротні активи характеризуються багаторазовим використанням у процесі господарської діяльності і часткової амортизації протягом кожного операційного циклу.

Основне завдання в управлінні необоротним активами Причепа Н. В. вбачає у забезпеченні своєчасного оновлення основних виробничих фондів та високої ефективності їх використання. Процес управління необоротним активами потребує вирішення наступних завдань:

- визначення можливих форм оновлення основних виробничих засобів на простій та розширеній основі;
- забезпечення ефективного використання раніше сформованих та нововведених основних засобів та нематеріальних активів;
- формування необхідних фінансових ресурсів для відтворення необоротних активів та оптимізація їх структури [5, с. 254].

Основну мету управління оборотними активами Пельтек Л. В. трактує таким чином: забезпечення оптимальних обсягів усіх компонентів, які будуть забезпечувати підвищення економічної вигоди підприємства. Визначення такої мети пов'язане з двома основними фактами:

- швидка зміна зовнішнього середовища обумовлює прийняття рішень щодо обсягів всіх складових оборотних активів та пропорції між ними;
- управління оборотними активами має забезпечувати можливість отримання підприємством грошових ресурсів від використання кожної їхньої

складової [4, с. 44].

На основі аналізу економічної сутності кожної складової оборотних активів в роботі Бондаренко О.С. запропоновано наступні напрями управління ними на вітчизняних підприємствах (рис. 1.).

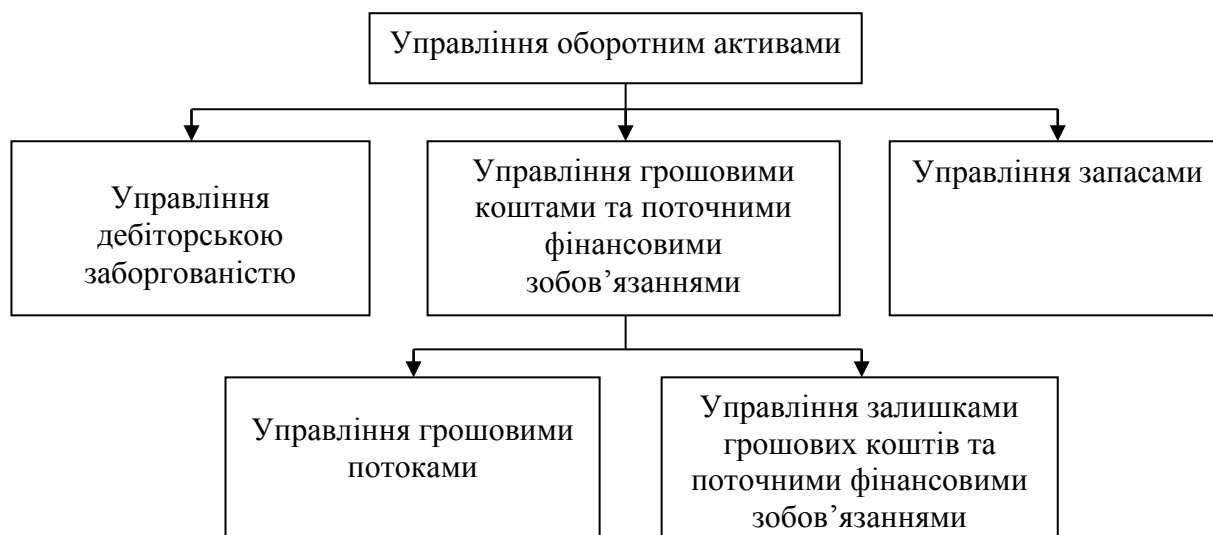

Рис. 1. Напрями управління оборотними активами [1, с. 53]

При розгляді процесу управління оборотними активами, доцільно виділити три складові оборотного капіталу, а саме:

- управління грошовими коштами. Найважливішою складовою управління грошовими коштами є визначення мінімально необхідної суми грошових активів;

- управління запасами. Це діяльність, основна мета якої полягає у доведенні загальної суми щорічних витрат на утримування запасів до мінімуму за умови задовільного обслуговування клієнтів;

- управління дебіторською заборгованістю. При управлінні дебіторською заборгованістю необхідно контролювати стан розрахунків з покупцями за простроченою заборгованістю; стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості; надавати знижки при достроковій оплаті [4, с. 47].

Для ефективного здійснення діяльності на підприємстві має бути створена

система управління оборотними активами. Кірдіна О. Г. виділяє наступні етапи її побудови:

- 1) аналіз оборотних активів підприємства в попередньому періоді;
- 2) вибір політики формування оборотних активів підприємства;
- 3) оптимізація обсягів оборотних активів;
- 4) оптимізація співвідношення постійної та змінної частин оборотних активів;
- 5) забезпечення необхідної ліквідності оборотних активів.
- 6) мінімізація втрат оборотних активів у процесі їх використання;
- 7) формування принципів, що визначають фінансування окремих видів оборотних активів;
- 8) оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів [3, с. 135].

Для того, щоб підприємства працювали ефективно, доцільно застосовувати сучасні підходи до управління активами, один із них – програмно-цільовий. Даний підхід є сукупністю методів вирішення багатьох проблем, що виникають в різних сферах діяльності підприємств, і передбачає вирішення складних питань шляхом розробки системи програмних заходів, що забезпечують вирішення поставленої мети.

Програмою управління оборотними активами підприємств є сукупність задач, які пов'язані єдиною метою, послідовно виконуються та направлені на вдосконалення процесу управління оборотними активами в умовах заданих обмежень [3, с. 136].

Висновки і пропозиції. Процес управління активами підприємства відіграє важливу роль в діяльності підприємства, адже від ефективного їх функціонування залежать фінансові результати, рівень конкурентоспроможності самої організації. При управлінні оборотними активами важливо приділити увагу забезпеченню їх ефективного використання та оптимізувати структуру. Що стосується оборотних активів, то їх доцільно розділити на три складові, а саме: управління грошовими коштами, управління

запасами та управління дебіторською заборгованістю. Це необхідно для того, щоб сформувати певну сукупність важелів для побудови ефективної системи управління.

Література

1. Бондаренко О. С. Управління поточними активами: теоретичні основи та практичне застосування / О.С. Бондаренко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. – №3 (66). – С. 51–56.

2. Виговська А. В. Управління активами підприємства / А. В. Виговська: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_SVMN_2013/Economics/3_129033.doc.htm

3. Кірдіна О. Г. Управління оборотними активами підприємств / О. Г. Кірдіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – Вип. 43. – С. 133-137. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vetp_2013_43_28.pdf

4. Пельтек Л. В. Методологічні аспекти формування системи управління оборотними активами підприємства / Л. В. Пельтек, С. М. Писаренко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 1(5). – С. 43–48.

5. Причепка І. В. Теоретичні засади управління активами підприємства / І.В. Причепка, Н. В. Кравець // Економічний простір. – 2012. – № 60. – С. 249 – 257.

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Фіщук Н.Ю., к.с.-г.н., доцент

Мельник В. С., магістрант

Вінницький національний аграрний університет

Визначено сутність мотивації персоналу. Охарактеризовано особливості, а також розглянуто основні види мотивації персоналу.

Ключові слова: мотивація, мотив, стимулювання, персонал, оплата праці, заохочення.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання все

частіше на підприємствах виникають проблеми пов'язані із низьким рівнем оплати праці, несприятливими соціально-побутовими умовами праці, що призводять до відпливу працівників або зниження ефективності їх праці. Такі проблеми потребують негайного їх вирішення, що може бути забезпечено впровадженням ефективної системи мотивації персоналу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання мотивації персоналу розглянуто в багатьох роботах відомих вчених, а саме таких, як В.В. Адамчук, А.Г. Бабенко, Д.П. Богиня, В.С. Дієсперов, Й.С. Завадський, М.Й. Малік, М.І. Нижній, О.М. Стахів, О.В. Шкільов та інші.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, мотивація персоналу є однією з провідних функцій управління, оскільки досягнення основної мети залежить від злагодженості роботи людей у колективі. Для керівництва підприємства персонал є найбільш цінним ресурсом, адже від його діяльності залежать результати використання самих найкращих і найбільш сучасних ресурсів, обладнання і технологій. Уміло керуючи персоналом, можна постійно вдосконалювати організацію виробництва і збільшувати прибуток підприємства [6, с.105].

Дімітрієва С. Д. вважає, що мотивація – це сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які спонукають людину до діяльності, визначають поведінку, форми діяльності, надають цій діяльності спрямованості, орієнтованої на досягнення особистих цілей і цілей організації [1, с.46].

На думку Семененко В. М. основними завданнями мотивації є:

- формування в кожного найманого працівника розуміння місця і ролі в процесі виробництва;
- формування у керівників всіх рівнів демократичних принципів до управління виробничим персоналом з використанням суспільної мотивації та інших методів;
- психологічна підготовка менеджерів всіх рівнів до комунікабельного спілкування з найманими працівниками [8].

Мотивація персоналу включає в себе поняття мотиву, яке виступає як

внутрішня спонукальна сила, яка примушує людину щось робити або вести себе певним чином (орієнтація, установки, бажання, інстинкти, імпульс) [6, с.105].

В літературі зустрічаються досить різні підходи до класифікації мотивів. Наприклад, О. Д. Костюк в своїх публікаціях наводить 4 групи мотивів, як їх бачить датський психолог К. Б. Мадсон:

- перша група – фізіологічні : голод, спрага, материнський інстинкт, відчуття болю, холоду, спеки, дискомфорту;

- друга група – емоційні мотиви: прагнення безпеки, страх чи агресивність;

- третя група – соціальні чинники: спілкування, прагнення влади та необхідність бути включеним в суспільну роботу;

- четверта група – діяльні мотиви: необхідність набуття досвіду, потреба у фізичній діяльності, цікавість (інтелектуальна діяльність), потреба у збудженні (емоційна діяльність), творчість (комплексна діяльність) [4].

Застосування мотивів будь-якої групи відокремлено від інших не дасть очікуваного результату, адже всі вони взаємопов'язані і взаємозалежні.

На практиці необхідно застосувати механізми поєднання мотивів і стимулів праці, отже важливо розрізняти стимулюючі та мотиваційні механізми поведінки працівників, усвідомлювати важливість їх взаємодії і взаємозбагачення [7, с.98].

Стимул, на думку М. І. Погорєлова – зовнішня спонукальна сила, яка спонукає людину діяти для досягнення мети [6, с.105].

Стимули також надзвичайно різноманітні. Так С. Б. Іваницька виділяє чотири основні форми стимулів:

- примусові заходи. Історія свідчить про широке застосування примусових заходів, починаючи з фізичного покарання і закінчуючи позбавленням майна. У демократичному суспільстві на підприємствах використовуються адміністративні методи примусу: зауваження, переведення на іншу посаду, перенесення відпустки, догана, звільнення з роботи;

- матеріальне заохочення – сюди відносяться стимули в матеріально-речовій формі: заробітна плата і тарифні ставки, винагорода за результати, премії з доходу чи прибутку, компенсації, путівки, кредити на покупку автомобіля або меблів, позики на будівництво житла та інше;

- моральне заохочення – стимули, спрямовані на задоволення духовних і моральних потреб людини: подяки, почесні грамоти, дошки пошани, почесні звання, вчені ступені, дипломи, публікації в пресі, урядові нагороди та інше;

- самоствердження – внутрішні рушійні сили людини, які спонукають його до досягнення поставлених цілей без прямого зовнішнього заохочення. Це найсильніший стимул з відомих в природі, однак він проявляється тільки у найбільш розвинених членів суспільства [3, с.15].

У кожному конкретному випадку керівники підприємств повинні підбрати найоптимальніший метод мотивації для кожного працівника або ж поєднання, реалізація яких призведе до зростання рівня комфорту на робочому місці працівника, реалізації його ініціативи та творчих здібностей, зростання задоволеності від трудової діяльності. Цим самим реалізується один із основних принципів менеджменту – персональний підхід до людини.

У структурі мотивації персоналу виділяють внутрішню та зовнішню складові. До внутрішньої мотивації відносять зміст і значимість роботи, зацікавленість та задоволеність трудовим процесом. А до зовнішньої мотивації, як вважає О. П.Єлець належить:

- матеріальне стимулювання у вигляді заробітної плати, доплат, премій тощо;

- трудову мотивацію, яка виражена, з одного боку, у підвищенні рівня відповідальності, самостійності при вирішенні виробничих завдань, розвитку комунікаційних зв'язків у колективі, вдосконаленні організації праці на робочому місці, а з іншого боку, у самовираженні та самореалізації працівника.

- статусну мотивацію, яка характеризується суспільним визнанням виробничих заслуг працівника, бажанням мати професійний та моральний авторитет, бути неформальним лідером у колективі [2, с.152].

Лебедева А. В., стверджує, що для того аби мотивація праці була ефективною, система мотивації на підприємстві має базуватися на таких вимогах:

- надання однакових можливостей щодо зайнятості та посадового просування за критерієм результативності праці;
- узгодження рівня оплати праці з її результатами та визнання особистого внеску в загальний успіх;
- створення належних умов для захисту здоров'я, безпеки праці та добробуту всіх працівників;
- підтримування в колективі атмосфери довіри, зацікавленості в реалізації загальної мети, можливості двосторонньої комунікації між керівниками та робітниками [5].

Висновки і пропозиції. запорукою успішності підприємства є його персонал, саме тому потрібно значну увагу приділяти його мотивації, створювати відповідні умови для його роботи, що дасть змогу підвищити продуктивність та показники діяльності підприємства вцілому.

Література

1. Дімітрієва С. Д. Шляхи підвищення мотивації персоналу / С.Д. Дімітрієва // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – № 216. – С. 46-49.
2. Єлець О. П. Мотивація інноваційної діяльності персоналу / О. П. Єлець, І. І. Сілін // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії / ред. О. В. Коваленко. - Запоріжжя, 2014. – Вип. № 6. – С.152 - 158.
3. Іваницька С. Б. Методологічні основи стимулювання праці персоналу підприємства / С. Б. Іваницька, М. Р. Клітна // Ефективна економіка. – 2013. – № 11. – С.15.
4. Костюк О. Д. Сучасні інструменти мотивації персоналу [Електронний ресурс].-Режимдоступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vkhdtusg/2013_138/25.pdf
- 5.Лебедева А.В. Формування системи мотивації на підприємстві/ А.В.Лебедева// [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5443/1/Лебедева%20А.%20В.%20Формування%20системи%20мотивації%20праці%20на%20підприємстві.pdf>

6. Погорелов М. І. Сучасні проблеми мотивації працівників та шляхи їх вирішення / М. І. Погорелов, А. Д. Гордієнко // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2013. – № 22. – С. 105-109.

7. Севастьянов Р.В. Мотивація праці персоналу на промисловому підприємстві / Р.В. Севастьянов, І.А. Вельчева // Економічний вісник ЗДІА. – 2013. – № 5. – С. 98-104.

8.Семененко В. М. Мотивація і стимулювання праці персоналу підприємства / В. М. Семененко, А.М. Сибіркін // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://knutd.com.ua/publications/pdf/TD/2012-4/12svmppp.pdf>.

УДК 330.322:004.89

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК

Довгань Ю.В., асистент, здобувач

Вінницький національний аграрний університет

Науковий керівник: **Ходаківський Є.І.**, д.е.н., професор

Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено систему інформаційного забезпечення оцінки інвестиційних проектів підприємств олійно-жирового підкомплексу АПК України. Розглянуто основні програмні продукти оцінки інвестиційних проектів.

Ключові слова: інвестиційний проект, інформаційне забезпечення, методика, програмний продукт.

Постановка проблеми. Концентрація на підприємствах олійно-жирового

підкомплексу АПК значних організаційних, технологічних та інтелектуальних ресурсів, а також науково-виробничого потенціалу має створити передумови для покращення інвестиційної привабливості, нарощування обсягів інвестицій в розробку і виробництво високоефективної і конкурентоспроможної продукції на основі ефективного інформаційного забезпечення. Прийняття рішень про реалізацію тих чи інших інвестиційних проектів, подальше управління інвестиційним процесом потребує попередньої оцінки та планування, тобто аналізу, прогнозування та планування настання ризиків і досягнення можливих результатів. Проведення такого аналізу повинно мати відповідне інформаційне забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням щодо дослідження проблем та поліпшення інформаційного забезпечення оцінки інвестиційних проектів присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців: Ахметзянов І., Беренс В., Брейлі Р., Віленський П., Гітман Л., Грей К., Ларсон Е., Лівшиц В., Майєрс С., Смоляк С., Хавранек П. та інших. Результати напрацювань вчених-економістів свідчать, що деякі проблеми інформаційного забезпечення оцінки інвестиційних проектів залишаються об'єктами дискусій і потребують якісної оцінки.

Мета тези. Дослідження інформаційного забезпечення оцінки інвестиційних проектів підприємств олійно-жирового підкомплексу АПК на основі сучасних методик та з використанням програмних продуктів,

Виклад основного матеріалу. Важливою складовою системи оцінки інвестиційних проектів є підсистема інформаційного забезпечення процесів інвестиційного проектування. Управління інформацією включає процеси збору, обробки й зберігання інформації про зовнішнє і внутрішнє середовище інвестиційного проекту, формування на цій основі системи планово-контрольних показників та, в кінцевому результаті, створення підґрунтя для прийняття управлінських рішень щодо доцільності інвестування. Всім учасникам інвестиційного процесу необхідний оптимальний обсяг якісної інформації, що пов'язана з конкретним проектом, для того, щоб мати

можливість прийняти правильне інвестиційне рішення [1].

Досліджуючи перелік елементів інформаційного масиву для розробки та експертизи інвестиційних проектів підприємств олійно-жирового підкомплексу АПК, пропонуємо застосовувати методику UNIDO (United Nations Industrial Development Organization), оскільки вона притаманна для країн, що розвиваються, тому є найбільш наближеною до умов української економіки. Використання цієї методики дає змогу мінімізувати ризик незворотних інвестицій у розробку неперспективних проектів, оскільки насамперед досліджуватимуться найважливіші та найменш витратні елементи інформаційного масиву [2].

Важливим компонентом інформаційного забезпечення підприємств є інформаційні технології, які об'єднують сукупність засобів і методів збирання, реєстрації, обробки, накопичення і доведення до користувача необхідних даних у системі організаційного управління інвестиціями, застосовуючи засоби обчислювальної техніки та програмні продукти.

Найчастіше для автоматизації оцінки інвестиційних проектів застосовують створені UNIDO пакети прикладних програм COMFAR (Computer model for feasibility analysis and reporting) і PROPSPIN (Project profile screening and preappraisal information system). Ці пакети стали еталоном для розробки в СНД пакетів програм інвестиційного аналізу «Альт-Інвест» фірми «Альт» (Санкт-Петербург), «Project Expert» фірми «Pro-Invest Consulting» тощо [3].

Висновки і пропозиції. До загальних недоліків систем оцінки інвестиційних проектів можна віднести відсутність: врахування конкретних ризиків; оцінки проекту в мовах невизначеності; алгоритмів оптимізації; можливості порівняння різних проектів; коректування показників в динаміці. Необхідно проводити подальші дослідження по розвитку методів оцінки інвестиційних проектів та розробки системи інформаційного забезпечення, що дозволить здійснювати якісну оцінку інвестиційних проектів підприємств олійно-жирового підкомплексу АПК з врахуванням всіх недоліків наведених імітуючих систем.

Література

1. Economic Analysis of Investment Operations: Analytical Tools and Practical Applications (WBI Development Studies) / P. Belli, J. Anderson, H. Barnum et al. ; World Bank institute. — Washington, D.C., 2001. — 296 p.
2. Guide to Practical Project Appraisal: Social Benefit-Cost Analysis in Developing Countries / UNIDO. — Vienna, 1986 (reprinted in 1995).
3. Guide to Cost-Benefit Analysis of investment projects / Directorate General Regional Policy, European Commission. — 2008 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide2008_en.pdf.

УДК 332.02.137.1

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН У М'ЯСОПРОДУКТОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Ціхановська В. М. к. е. н., доцент

Алексєєнко О.А., аспірант

Вінницький національний аграрний університет

Висвітлені аспекти формування і функціонування підприємств м'ясопродуктового підкомплексу в сучасних умовах. Проведено розгляд специфіки розвитку підприємств м'ясопродуктового підкомплексу, як одного з основних виробників важливих білкових продуктів.

Ключові слова: м'ясопродуктовий підкомплекс, галузь, тваринництво, ефективність виробництва, агропромисловий комплекс.

Постановка проблеми. Вирішення продовольчої проблеми в Україні найбільше залежить від ефективності функціонування м'ясопродуктового підкомплексу, який є важливою частиною АПК і певною мірою визначає рівень забезпечення населення м'ясом, експортний потенціал, а також соціально-економічну ситуацію в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування і функціонування м'ясопродуктового підкомплексу присвячені праці відомих вітчизняних учених: І. Баланюка, П. Березівського, Т. Дудара, С. Дусановського, М. Зубця, М. Калінчика, В. Месель-Веселяка, П. Саблука та інших.

Мета тези. Метою дослідження є розгляд специфіки розвитку м'ясопродуктового підкомплексу, як одного з основних виробників важливих білкових продуктів, що відзначаються біологічною повноцінністю для організму людини. Сучасний етап розвитку виробничих відносин у м'ясопродуктовому підкомплексі вимагає розробки дієвих механізмів і підходів, які б дали змогу підвищити ефективність виробництва, опрацювати і впровадити принципово нову модель функціонування цього сектору економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна має сприятливі природно-кліматичні умови для виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема м'яса. У сучасних умовах м'ясопродуктовий підкомплекс у нашій державі є важливою ланкою сільського господарства.

Так, на думку В. Я. Месель-Веселяка, м'ясопродуктовий підкомплекс – один зі складових агропромислового комплексу. Основою його формування є галузі тваринництва, що займаються вирощуванням худоби та птиці. До них належать сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства й особисті селянські господарства, від ефективності функціонування яких залежить діяльність підкомплексу загалом [3, с. 3].

П. С. Березівський переконаний, що м'ясопродуктовий підкомплекс – одна з найважливіших продуктових вертикалей з виробництва і переробки продукції тваринництва. Головне функціональне призначення підкомплексу – забезпечення потреб населення в м'ясі та м'ясних продуктах [1, с.118].

М'ясопродуктовий підкомплекс є однією з наймогутніших економічних систем АПК країни як за виробничо-технічними характеристиками, так і за обсягом фінансово-грошових ресурсів. Ресурсний потенціал підкомплексу має важливе значення для національної економіки країни, забезпечуючи її

продовольчу безпеку.

Особлива роль ринку м'яса та м'ясних продуктів визначається не тільки значними обсягами виробництва і споживанням цієї групи продуктів в країні, а й їхнім значенням як основного джерела білків тваринного походження в раціоні харчування людини [4, с. 23].

Починаючи з 90-х років ХХ ст., м'ясопродуктовий підкомплекс опинився у глибокій кризі, зумовленій такими головними причинами: загальним кризовим станом української економіки, несприятливим диспаритетом цін на сільськогосподарську і промислову продукцію без чітко виважених заходів держави щодо усунення від регулювання процесу реалізації м'яса, що проявилось у відмові від державного замовлення, відсутністю цивілізованого ринку збуту продукції, правовою незахищеністю сільських товаровиробників..

Слушною є позиція Р. В. Логоша, який зазначає, що основними причинами зниження виробництва м'яса можна визначити такі: відсутність мотивації у виробників м'ясної продукції, невиправдані майбутні очікування цін і доходів від виробництва та реалізації м'ясної продукції, низький рівень державної підтримки й складний процес сертифікації м'ясної продукції при експортній діяльності [2, с. 121].

Одна з основних проблем, яка постала перед м'ясопродуктовим підкомплексом – це зниження обсягів і збитковість виробництва продукції.

Головним завданням м'ясопродуктового виробництва є забезпечення внутрішньої потреби держави м'ясом тільки за рахунок власного виробництва: нарощування його обсягів, збільшення експорту та повна відмова від ввезення імпортного м'яса для внутрішніх потреб.

Проблеми регулювання АПК є актуальними і для м'ясопереробної промисловості, оскільки ця галузь є великою переробною галуззю. Особливістю функціонування м'ясопереробної галузі є наявність конкурентної ситуації не тільки щодо продажу готової продукції, а й щодо постачання підприємства сировиною.

Ефективність виробництва продукції тваринництва характеризується

кінцевими результатами – чистим доходом, рівнем рентабельності, термінами окупності інвестицій.

Вважаємо, що м'ясопродуктовий підкомплекс – це цілісний виробничо-господарський комплекс. Мета розвитку підкомплексу як єдиної системи насичення продовольчого ринку якісним та екологічно чистим м'ясом і м'ясопродуктами власного виробництва та досягненні продовольчої незалежності держави .

Висновки. Отже, м'ясопродуктовий підкомплекс – це сукупність соціально-економічних, організаційних, технічних і технологічних принципів побудови і здійснення виробничих процесів у конкретних умовах підприємствами цієї сфери з метою виробництва, переробки і збуту м'яса яловичини, свинини і птиці та продуктів їхньої переробки.

Сутність його визначається властивостями, які характерні для усіх підприємств і стадій виробництва і є головним, направляючим елементом, котрий пов'язує їх у єдине ціле.

Література

1. Березівський П. С. Організація, прогнозування та планування АПК : навч. посіб. / П. С. Березівський. – [2-ге вид.]. – Л. : Магнолія Плюс, Видавець СПД ФО В. М. Піча, 2006. – 443 с.
2. Логоша Р. В. Аналіз сучасного стану експорту м'ясної продукції / Р. В. Логоша // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 120–124.
3. Месель-Веселяк В. Я. Методичні рекомендації щодо формування регіональних виробництв у м'ясопродуктовому підкомплексі / В. Я. Месель-Веселяк, О. В. Мазуренко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2006. – 71 с.
4. Черданцев В. П. Перспективы развития мясопродуктового подкомплекса как интегрированной системы / В. П. Черданцев, И. А. Овчинникова // Аграрный вестник Урала. – 2008. – № 8 (50). – С. 23–25.

УДК 330.322:637.1

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОКОПЕРЕБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Чорнопищук Т.І., к.е.н., доцент

Гуцол Ю.Є., аспірант

Вінницький національний аграрний університет

Розглядаються тенденції інвестиційної діяльності молокопереробних підприємств. Визначено основні принципи інвестиційної діяльності підприємств молокопереробної галузі на вітчизняному ринку.

Ключові слова: молочна промисловість, інвестиції, принципи інвестиційної діяльності, молокопереробні підприємства.

Постановка проблеми. Молочна промисловість, на сьогоднішній день, є однією з провідних галузей харчової індустрії України. Саме завдяки переробці молока відбувається виробництво різних видів товарів харчової промисловості, зокрема, вироблення різноманітних соусів, кондитерських виробів, майонезів та ін. Проте через зменшення обсягу виробництва та переробки молока, за рахунок застарілого обладнання, недосконалої технології обробки та зберігання молока, молочна промисловість потребує збільшення інвестицій у свою діяльність.

Актуальним завданням для молочної галузі є застосування основних принципів інвестиційної діяльності в сучасних умовах господарювання. Ефективне використання даних принципів дасть змогу молокопереробним підприємствам покращити свою інвестиційну діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження ефективності інвестиційної діяльності молочної промисловості, механізму залучення інвестицій у молочну галузь, знайшли своє місце у роботах таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як В. Андрійчука, І. Бланка, В. Галушко, В. Гейця, О. Гелберта, М. Ільчука [1], Дж. Коммонса, Т.Л. Мостенської, В.

Новицького, М. Портера, П. Саблука [3], О. Шпичака та ін. У їх працях доступно розкрито теоретичні та практичні аспекти ефективності діяльності молокопереробних підприємств, проте деякі аспекти цієї діяльності, залишаються недостатньо вивченими.

Мета тези. Мета дослідження полягає у обґрунтуванні основних принципів інвестиційної діяльності для покращення ефективності інвестиційного розвитку молокопереробних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Молочна промисловість займає місце однієї із пріоритетних галузей харчової промисловості. Її ефективний розвиток залежить не тільки від діяльності молокопереробних підприємств на вітчизняному ринку, а й на іноземних молочних ринках. Саме завдяки іноземним інвестиціям більшість великих молочних компаній мають змогу розширити свою діяльність за межами України.

Інвестиційна діяльність молокопереробних підприємств залежить не тільки від обсягу вироблення продукції чи якості молочної сировини. Вона залежить, перш за все, від ефективного управління цією діяльністю на підприємстві.

Для ефективної інвестиційної діяльності потрібно дотримуватись таких основних принципів [2]:

1. Наукова обґрунтованість. Даний принцип ґрунтується на використанні сучасного методичного інструментарію при оцінці інвестиційної активності та ефективності інвестиційної політики молокопереробних підприємств.

2. Підпорядкованість основній меті здійснення інвестиційної діяльності підприємств молокопереробної галузі. Принцип дозволяє сформувати систему окремих інвестиційних цілей, що допомагають реалізувати основну мету інвестиційної діяльності підприємств з переробки молока.

3. Орієнтація на високий результат інвестиційної діяльності, дає можливість молокопереробним підприємствам прагнути до найвищих цілей здійснення інвестиційної діяльності, щоб максимально досягти їх поставленої

мети.

4. Реальність. Принцип ґрунтується на побудові стратегічно обґрунтованих планів здійснення інвестиційної діяльності, на основі реальної досяжності з урахуванням всіх можливих зовнішніх та внутрішніх чинників.

5. Гнучкість. Даний принцип дає можливість коригувати стратегічні інвестиційні цілі молокопереробних підприємств під впливом зміни зовнішнього інвестиційного середовища.

За допомогою цих принципів інвестиційної діяльності, підприємства молокопереробної промисловості матимуть змогу удосконалити існуючу систему управління своїм інвестиційним розвитком.

Висновки і пропозиції. Отже, на сьогодні, існує ряд основних принципів здійснення інвестиційної діяльності молокопереробних підприємств, а саме наукова обґрунтованість, підпорядкованість основній меті інвестиційної діяльності, орієнтація на високий результат своєї діяльності та ін. Завдяки цим принципам підприємства молочної галузі зможуть покращити свою інвестиційну діяльність та матимуть вихід на нові ринки збуту.

Література

1. Ільчук М.М. Адаптація переробних молокозаводів до вимог вітчизняного та зарубіжного продовольчих ринків / М.М. Ільчук // Економіка АПК. – 2002. – № 12. – С. 42–48.

2. Обґрунтування стратегічних цілей, та форм інвестиційної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/35295/>

3. Саблук П.Т. Основні напрями розвитку вискоефективного агропромислового виробництва в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2002. – № 7. – С. 3–13.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	5
Мазур В.А.	
НОВА СИСТЕМА ОЦІНКИ КОРМІВ І РАЦІОНІВ ДЛЯ КОРІВ У ПРОДУКЦІЇ МОЛОКА ЗА СИРИМ ПРОТЕЇНОМ, КРОХМАЛЕМ ІЗ ЦУКРОМ І СУХИМИ РЕЧОВИНАМИ.....	7
Скоромна О.І.	
СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОРМОВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ.....	13
Векленко Ю.А., Підпалий І.Ф.	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ ШКОЛИ ВІБРАЦІЙНИХ ЕФЕКТІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ВНАУ	17
Паламарчук І.П.	
ВИРОБНИЦТВО СИРІВ З ФІЗІОЛОГІЧНО АКТИВНИМИ ПЕПТИДАМИ, ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ГІПЕРТОНІЧНОЇ ХВОРОБИ	20
Власенко І.Г., Семко Т.В., Власенко В.В., Крижак Л.М.	
ОПТИЧНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ ЯКОСТІ РОЗПИЛЮВАННЯ ПАЛИВА	22
Анісімов В.Ф., Гунько І.В.	
ВПЛИВ КРЕДИТУВАННЯ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА ЗОНИ ПОДІЛЛЯ	25
Вдовенко Л.О.	
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ЛЮЦЕРНИ В ЛІСОСТЕПУ ТА ПОЛІССІ УКРАЇНИ	28
Бугайов В.Д., Мамалига В.С., Горенський В.М.	
ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОНОСІЇВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОТРИМАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ЗА РАХУНОК ПРОЯВЛЕННЯ ЕФЕКТУ ГЕТЕРОЗИСУ	31
Польовий Л.В.	
ЕНЕРГО- І РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА АВТОМАТИЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В АПК	34
Матвійчук В.А.	
F-ІМПУЛЬСИ ЯК ІНДИКАТОРИ СПРЯМОВАНOSTІ НАСЛІДКІВ ПРОЦЕСІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СКЛАДНИХ СИСТЕМ В АВТОРСЬКОМУ SEE-АНАЛІЗІ ДІЄВОСТІ ПРОЦЕСІВ НА ОСНОВІ СКЛАДОВИХ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ.....	36
Буреннікова (Поліщук) Н. В., Ярошенко В. О.	

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	40
Польова О.Л.	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ МОЛОКА.....	45
Семко Т.В., Солодка М.О., Бабій Г.Р., Павлик Н.М.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	48
Пронько Л.М.	
СТАН РОЗВИТКУ ПТАХОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК УКРАЇНИ	52
Салькова І.Ю.	

СЕКЦІЯ «ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СИСТЕМІ АПК»

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ.....	55
Бурденюк І.І., Чубко Р.В.	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ	58
Бутинець Т.А., Яковлева І.А.	
АКТИВІЗАЦІЯ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА ЯК ФАКТОР СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	61
Вдовенко Л.О., Зарічук О.Є.	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ АГРАРНОГО РЕНЕСАНСУ НА ВІННИЧЧИНІ.....	65
Власенко І.В.	
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО АГРОБІЗНЕСУ	67
Герасименко Ю.В.	
СЕМАНТИКА ПОНЯТТЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	70
Герасименко Ю.В., Войтенко О.І.	
ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ.....	73
Германюк Н.В.	
МАРКЕТИНГ В СИСТЕМІ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	77
Головня О.М., Левченко О.О.	
СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ АПК ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	79
Гонтарук Я.В.	
ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ТОВАРНОЇ РИБИ	82
Гудзь О.Є., Краківський Ю.С.	

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОРАДНИЦТВА.....	85
Довгань Л.І., Довгань Ю.В.	
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА БІОЕТАНОЛУ НА ЦУКРОВИХ ЗАВОДАХ	88
Калетнік Г.М., Пришляк Н.В.	
ВІДТВОРЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	92
Кафлевська С.Г.	
РОЛЬ ЗАКОРДОННИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ФОРМУВАННІ РИНКУ ПРАЦІ ВІННИЧЧИНИ	94
Кафлевська С.Г., Лисюк О.С.	
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ.....	97
Кафлевська С.Г., Руткевич Т.І.	
ТИПОЛОГІЯ РИЗИКІВ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ АГРАРНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	101
Козловський С.В., Жураківський Є.С.	
РОЗВИТОК КЛАСТЕРНИХ УТВРЕНЬ В РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ	105
Колесник Т.В.	
ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	110
Колесов О.С., Боженьова І.М.	
СВІТОВИЙ РИНОК ЦУКРУ	113
Красняк О.П., Іщенко Т.В.	
РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ	116
Кубай О.Г.	
ОСОБЛИВОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ.....	119
Кубай О. Г., Коваль І.М.	
ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ.....	123
Кубай О.Г., Козак К.В.	
ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ АПК ЯК ГАРАНТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ.....	127
Кубай О. Г., Коломієць Х. М.	
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ.....	131
Кубай О.Г., Кухар О. С. ,	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	134
Кубай О. Г., Лужинська О. С.	

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА АПК.....	138
Кубай О.Г., Мельник В. С.	
ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІ РИЗИКИ ТА МЕТОДИ ЇХ СТРАХУВАННЯ.....	142
Кубай О.Г., Семеніхіна А.О.	
АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВИРОБНИЦТВА ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	145
Логоша Р.В.	
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	148
Мазур А.Г.	
ГОСПОДАРСТВА НАСЕЛЕННЯ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	152
Мазур А.Г., Дмитрик О.В.	
ПЕРЕДУМОВИ, ЗАКОНИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	155
Мазур А.Г., Редько М.С.	
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ФОРМУВАНЬ В АПК	158
Мазур К.В.	
ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ В РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ.....	161
Мазур С. А.	
КОМПЛЕКС МАРКЕТИНГУ: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ.....	164
Мамалига С.В.	
ЕЛЕМЕНТИ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	169
Недбалюк О.О.	
ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА РЕГІОНУ	172
Підвальна О.Г.	
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКСПОРТНОЇ ПРОДУКЦІЇ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	177
Полеся В.М.	
ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	181
Поліщук О.А.	
ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ	185
Потапова Н.А., Курдиш Р.Ф.	
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	187
Правдюк А.Л.	

ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПОКАЗНИКА ВІДТВОРЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛА ТЕРИТОРІЇ	191
Прутська О.О., Горшков М.А.	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	194
Прутська О.О., Ляшкевич О.Ю.	
ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА НА КОЖНОМУ З ЕТАПІВ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ТОВАРІВ	197
Прутська О.О., Цопа М.Б.	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	200
Салькова І.Ю., Петіна Л.Б.	
ПРАКТИКА КОНЦЕНТРАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ АГРОПРОМИСЛОВИХ СТРУКТУРАХ	203
Самборська О.Ю.	
РОЗВИТОК КООПЕРАЦІЇ МАЛИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА ОСНОВІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ	207
Скорук О.П., Зубар І.В.	
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	210
Скорук О.П., Майданик І.С.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА ВІННИЧЧИНІ	213
Табенська О.І.	
ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	216
Тодосійчук В.Л.	
ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ У СУЧАСНУ СВІТОГОСПОДАРСЬКУ СИСТЕМУ	220
Тодосійчук В.Л., Грудіна Н.В.	
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ.....	224
Томчук О.Ф., Пльонсак О.Л., Васян А.Ю.	
АКЦІОНЕРНЕ ПІДПРИЄМСТВО ЯК ЕФЕКТИВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ГОСПОДАРЮВАННЯ В АПК.....	227
Тонкопій М.А.	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ САДІВНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ	231
Феняк Л.А.	
РИНОК ПРАЦІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАН І ПРОБЛЕМИ.....	234
Фіщук Н.Ю.	
УПРАВЛІННЯ ВИКОРИСТАННЯМ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	239
Фіщук Н.Ю., Лужинська О.С.	

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	243
Фіщук Н.Ю., Мельник В. С.	
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК.....	248
Ходаківський Є.І., Довгань Ю.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВЗАЄМВІДНОСИН У М'ЯСОПРОДУКТОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....	251
Ціхановська В. М., Алексеєнко О.А.	
ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОКОПЕРЕБНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	255
Чорнопищук Т.І., Гуцол Ю.Є.	